Mercurii
Trismagistus

TRISMAGISTUS

1532

Trismagisti de potest. et sapient. Dei et de Dei
volont. Jamblicus de misteriis Aegiptior.
caldeor. et Assiriis. Proculus de anima
et demone et de sacrificio et magia

DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 692
COLLECTION

K

3121(1)/B/1

70529

MERCVRII TRIS-MEGISTI PYMANDER, DE POTESTATE ET SA PIENTIA DEI.

EIVSDEM ASCLEPIVS, DE uoluntate dei.

Opuſcula ſanctiſsimis myſterijs, ac uerè cœleſtibus oraculis illuſtriſsima.

IAMBLICHVS de myſterijs Aegyptiorum, Chaldæorum, & Aſſyriorũ.

PROCLVS in Platonicum Alcibiadem, de anima & dæmone.

IDEM de ſacrificio & magia.

Quæ omnia ſolerti cura repurgata, ac ſuo tandem candori reſtituta ſunt.

BASILEAE,
1532.

MICHAEL ISINGRINIVS LECTORI S. D.

Miraris fortè candide Lector, qua ratione ducti hoſce libellos, hoc potiſsimũ tempore tibi exhibuerimus, quo ferè & pietas ipſa, et cum hac ſana ſtudia uix dum renata, in deſpectum uulgò redire cœperũt. Audies. Deploratum eſt fateor hoc ſeculum, ſed ob hoc ipſum noſtrarum putauimus eſſe partium, quantum in nobis eſſet, autorem ex altiſsima uetuſtate per tot retro ſecula noſtro longe iniquiora, per tot item peregrinas linguas tandem Latio donatũ, apud doctiſsimos interim eoſdemq́; ſanctiſsimos uiros deliteſcentẽ, ad nos ex Aegypto quaſi per manus delatum, poſteritati, ne omnino interiret, reſeruare. Cuius quidem conſilij, non modo ſancta uenerandæ uetuſtatis reuerentia cauſa fuit, ſed ad hoc quorundã, qui hũc uere ter maximum Hermetem, quem ob ſingularem ac theologicam doctrinã, Aegyptij prius ac barbari, mox etiam priſci Chriſtianorũ theologi, ingenti ſtupore attoniti, admirati ſunt, omnino propter raritatem uulgatum uolebant, inſtans flagitatio nos cõpulit. Eiſdem quoq; cauſis perſuaſi, Iamblichũ & Proclum addidimus, utrunq; eruditione & uetuſtate cõmendabilem: quiq; huic ueluti baſi ſuarum aſsertionum innitãtur. Vale Lector chariſsime, & ſtudium noſtrum erga bonas literas amplectere.

MARSILII FICINI FLOREN tini,in MERCVRII TRISMEGI- STI Pymandrū,ad Coſmū Medicem patriæ patrem,Prꝙfatio.

EO tēpore,quo Moſes natus eſt, floruit Atlas aſtrologus Promethei Phyſici frater, ac maternus auus maioris Mercurij,cuius nepos fuit Mercurius Triſmegiſtus.Hoc autē de illo ſcribit Auguſtinus:quanꝗ Cicero atque Lactantius,Mercurios quinꝗ qer ordinem fuiſſe uolunt: quintūꝗ fuiſſe illū, qui ab Aegyptijs † Theuth, à Græcis aūt Triſmegiſtus appellatus eſt. Hūc aſſerunt occidiſſe Argū,Aegyptijs præfuiſſe,eisꝗ leges ac literas tradidiſſe. Literarū uero characteres, in animaliū arborūꝗ figuris inſtituiſſe. Hic in tanta hominū ueneratione fuit,ut in deorū numerū relatus ſit. Templa illius numini conſtructa quāplurima. Nomen eius propriū ob reuerentiā quandam pronunciare uulgo ac temere non licebat. Primus anni menſis apud Aegyptios, nomine eius cognominat̃: oppidū ab eo cōditum,quod etiam nunc nominat̃ ἑρμόπολις, id eſt Mercurij ciuitas. Triſmegiſtū uero, id eſt ter maximum nuncuparūt:quoniā & philoſoph⁹ †al. Tempungina.

maximus, et ſacerdos maxim9, & rex maximus extitit. Mos em̄ erat Aegyptijs (ut Plato ſcribit) ex philoſophorum numero ſacerdotes, ex ſacerdotū cœtu regem eligere. Ille igitur quemadmodū acumine atque doctrina, philoſophis omnibus anteceſſerat: ſic ſacerdos inde conſtitutus, ſanctimonia uitæ, diuinorumq; cultu, uniuerſis ſacerdotibus præſtitit: ac demum adeptus regiam dignitatem, adminiſtratione legum, rebusq; geſtis ſuperiorum regum gloriam obſcurauit: ut meritò ter maximus fuerit nuncupatus. Hic inter philoſophos primus, à Phyſicis ac mathematicis ad diuinorū contemplationē ſe contulit. Primus de maieſtate dei, dæmonum ordine, animarū mutationibus ſapientiſſime diſputauit. Primus igit̄ theologię appellatus eſt autor. Eum ſecutus Orpheus, ſecūdas antiquæ theologiæ partes obtinuit. Orphei ſacris initiatus eſt Aglaophemus. Aglaophemo ſucceſſit in theologia Pythagoras: quē Philolaus ſectatus eſt, diui Platonis noſtri præceptor. Itaq; una priſcę theologiæ undiq; ſibi conſona ſecta, ex theologis ſex miro quodā ordine cōflata eſt, exordia ſumens à Mercurio, à diuo Platone penitus

nitus abſoluta. Scripſit autem Mercurius li
bros ad diuinarũ rerum cognitionem perti
nentes ꝗ̃plurimos, in quibus proh deus im
mortalis, quàm arcana myſteria, quàm ſtu
penda panduntur oracula: nec ut philoſo-
phus tantum, ſed ut propheta ſæpenume-
ro loquitur, canitq; futura. Hic ruinã præ-
uidit priſcę religionis, hic ortum nouę fidei,
hic aduentum Chriſti, hic futurum iudiciũ,
reſurrectionem ſeculi, beatorum gloriam,
ſupplicia peccatorum. Quo factum eſt, ut
Aurelius Auguſtinus dubitauerit, peritiã
ne ſyderum, an reuelatione dęmonũ, mul-
ta protulerit. Lactantius autem illum inter
ſibyllas ac prophetas cõnumerare non du-
bitat. E multis denique Mercurij libris, duo
ſunt diuini præcipue: unus de uoluntate di
uina, alter de poteſtate & ſapientia dei: Ille
Aſclepius, hic Pymander inſcribitur. Illum
Apuleius Platonicus latinũ fecit, alter uſq;
ad hæc tẽpora reſtitit apud Græcos. At nu-
per ex Macedonia in Italiam aduectus, dili
gentia Leonardi Piſtorienſis, docti probiq;
monachi ad nos ꝑuenit. Ego autẽ cum tuis
exhortationib9 prouocatus, è græca lingua
in latinam cõuertere ſtatuiſſem: ęquum fo

re putaui Coſme felix, ut nomini tuo opu=
ſculum dedicarem. Nam cuius ipſe adiutus
opibus, libriſq; affatim refertus, ſtudijs græ
cis incubui: eidem ſtudiorũ græcorũ me de
cet offerre primitias. Neq; fas erat, opus tam
ſapientis philoſophi, tam pij ſacerdotis, tam
potẽtis regis dicare cuiquã, niſi ipſe cui dica=
tur, pietate, ſapientia, potentia, reliquis omĩ
bus antecelleret. Eſt aũt, ut ad ſcripta Mer=
curij deſcẽdamus, huius libri titulus Pyman
der: quoniã ex quatuor perſonis, quę in hoc
Dialogo diſputãt, primę Pymãdro partes at
tribuunt. Edidit uero librũ ægyptijs literis:
idemq; græcæ linguæ peritus, Græcis inde
transferendo cõmunicauit Aegyptiorũ my
ſteria. Propoſitũ huius operis eſt, de poteſta
te & ſapiẽtia dei differere. Cumq; ſint horũ
operatiões geminæ, quarũ prima in ipſa dei
natura ꝑmanet, ſecũda porrigit ad externa:
et illa quidẽ mundũ primũ ęternũq; cõcipit,
hæc uero mundũ ſecundũ temporalẽq; pa=
rit: de utriſq; operationibus, deq; mundo
utroq; grauiſſime diſputat: quid dei pote=
ſtas, quid ſapientia, quo ordine intrinſecus
concipiant, quo progreſſu extrinſecus pa=
riant. Præterea quę producta ſunt, quomo
do ſe

do ſe inuicẽ habeãt, quo cõueniant, quóue diſcrepent, quo denicꝫ pacto ſuum reſpiciant autorem. Ordo autem uoluminis eſt, ut in libellos quatuordecim diſtinguatur: utcꝫ primæ Dialogi partes Pymandro dentur, ſecundas teneat Triſmegiſtus, tertias Aeſculapius, quartũ locũ obtineat Tatius. Intendit ergo Mercurius in diuinis Aeſculapium ac Tatium erudire. Diuina docere nequit, qui nõ didicit. At humano ingenio quę ſupra humanã naturam ſunt, inuenire non poſſumus. Diuino itacꝫ opus eſt lumine, ut ſolis luce ſolem ipſum intueamur. Lumen uero diuinæ mẽtis nuncꝫ infundit animæ, niſi ipſa, ceu luna ad ſolem, ad dei mentem penitus conuertatur. Non cõuertitur ad mentem anima, niſi cum ipſa quocꝫ fiat mens. Mens uero non prius fit, quàm deceptiones ſenſuũ & phantaſiæ nebulas depoſuerit. Hac de cauſa Mercurius noſter ſenſus et phãtaſię caligines exuit, in adytũ mentis ſe reuocat. Mox Pymander, id eſt mens diuina, in hunc influit. Vnde ordinẽ rerum omniũ, & in deo exiſtentiũ, & ex deo manantiũ cõtemplat̃. Demũ quę diuino ſunt ſibi numine reuelata, cęteris hoĩbus explicat.

Is igitur eſt libri titulus, id propoſitum illius & ordo. Tu uero Coſme felix, lege feliciter, ac diu uiue, ut & diu patria uiuat.

FABER STAPVLENSIS LECTORI.

CVRAVIMVS *qua potuimus diligentia, ex uitiato exemplari hoc opus reddere caſtigatum, cum amore Marſilij, quem tanquam patrem ueneramur, tum Mercurij ſapientiæ magnitudine permoti. Iuuandi præterea ſtudioſos gratia, pauca per modum argumentorũ adiecimus: quamuis ingenue fateamur, ſingulum quenq; librorum maiorem declarationis operam deſiderare, & longe præſtantius, quàm noſtræ modiculæ uires ſuggerant, ingenium. Vale.*

DIALOGI.

IN primo Dialogo Mercurius Moſaica myſteria tractat. Moſes enim tenebras uidit ſuper faciem abyßi, & ſpiritũ domini ferri ſuper aquas: Hic uero umbram horrendam in humidam naturam migrantem: quam quidem humidã naturam uerbum domini ſouebat. Ille potenti uerbo domini cuncta creata nunciat: hic uero uerbum illud lucens, quod omnia illuminet, germen mentis, filium dei eſſe aſſeuerat: & mentem patrem, & uerbũ mentis filiũ natura nõ diſtare: Cõſubſtantiale inquit erat. Vidit & horum eſſe unionem. Et ſi plenius deſideras, & fas eſt uiris ante uerbi carneum uelamen tantum diuinæ cognitionis aſcribere, uidit filium ex patre naſcentem, & ſpiritũ ex patre, filioq; miro modo procedentem, cum dixit: Mens aũt deus utriuſq; ſexus fœcunditate plenißimus uita & lux, cum uerbo ſuo mentem alteram opificem peperit. Vidit & mentem exuberanti fœcunditate ſui ſe ad externa porrigentem, & ad ſui diuini uerbi exemplar formantem uniuerſa, & unicuique in aëre, in aqua, & in terra propriam ſecundum genus ſuum naturam diſpertientem: mox hominem ad ipſius ſimilitudinẽ & imaginem factum, cuius uſui uniuerſa ſenſibilia mens opifex ſubiecit: qui mox de intelligibili ſphæra ad corporeorũ, cõcupiſcibiliũ q; ſphærã prolapſus eſt: hinc quoq; fomitis malorum contraxit originẽ: & tandem omnium (uolente deo) ſolutus eſt nodus, homóque morti cum cæteris factus obnoxius. Quid hic aliud eſt, deũ uera

bo ſancto clamaſſe, pululate, adoleſcite, propagate uniuerſa germina, atq; opera mea, quàm id Moſaicum: Creſcite & multiplicamini, & replete terram. Mox Mercurius nos inſtruit, quà pateat aditus ad mentē, & quis nos ab ea tandem malus auferat error, & quibus mens abunde bonorū largitrix aßit, quibus ue pariter abſit, & quo pacto quemadmodū certis gradibus ab intellectuali immortaliq; natura labimur, degeneramusq́; ad caduca, ita quoq; certis oppoſitisq́; gradibus in priorē purgatæ mentis ſtatum redintegramur. Moſes diuino inſtituto dux fit Hebræi gregis, Mercurius Aegyptij, et nunc ſancta inſtitutione gregem ſuum paſcit, actiuam uitam uiuens: nunc uero hymnis gratiarumq́; actionibus rerū patrem collaudans, in contemplationis uitam lumenq́; aſſurgit. Hæc Pymandri ſumma eſt.

MERCVRII TRIS-
MEGISTI PYMANDER, DE POTESTATE ET SA PIENTIA DEI.

MARSILIO FICINO FLO RENTINO INTERP.

CVM de rerum natura cogitarē, ac mentis aciē ad ſuperna erigerē, ſo=pitis iam corporis ſenſibus, quemadmodū ac=cidere ſolet ijs, qui ob ſaturitatem uel defatiga=tionem ſomno grauati, ſunt: ſubitò mihi uiſus ſum cernere quendā immenſa magni=tudine corporis, qui me nomine uocans, in hunc modum clamaret: Quid eſt ô Mercuri, quod et audire & intueri deſideras? quid eſt q̄d diſcere atque intelligere cupis? Tum ego: Quiſnam es inquā? Sum inquit ille Pymander, mens diuinæ potentiæ, ac tu uide quid uelis, ipſe uero tibi ubiq; adero. Cupio inquā rerū naturā diſcere, deumq; cogno=ſcere. Ad hæc ille: Tua me mente cōplecte re, & ego te in cunctis quæ optaris erudiā.

Cum hæc dixiſſet, mutauit formam, & uniuerſa ſubitò reuelauit. Cernebam enim immenſum quoddam ſpectaculum, omnia uidelicet in lumen conuerſa, ſuaue nimiũ atque iucundum, quod intuentem me mirifice oblectabat. Paulò poſt umbra quædã horrenda, obliqua reuolutione ſubterlabebat̃, in humidamq́ꝫ naturam migrabat, ineffabili tumultu exagitatam. Inde fumus quidam magnus in ſonitũ erũpebat: ex ſonitu uox egrediebatur, quam ego luminis uocem exiſtimabam: ex hac luminis uoce, uerbum factum prodijt. Verbum hoc naturę humidę adſtans, eam fouebat. Ex humidę autem naturæ uiſceribus, ſyncerus ac leuis ignis protinus euolans, alta petit. Aër quoqꝫ leuis ſpiritui parens, mediam regionem inter ignem & aquam ſortiebatur. Terra uero & aqua ſic inuicem cõmixtæ iacebant, ut terrę facies aquis obruta nuſquã pateret. Hæc duo deinde cõmota ſunt à ſpiritali uerbo, quod eis ſuperferebatur, aures eorum circunſonans. Tunc Pymander ait: Aduertis quid hæc ſibi uiſio uelit? Cognoſcam inquã. Ait ergo Pymander: Lumen illud ego ſum, mens, deus tuus, antiquior quàm natura humida, quæ

ex umbra

ex umbra effluxit. Mentis uero germē, uerbum lucens, dei filius. Quid ergo inquā? Sic inquit cogita, q̄d in te uidet, & audit, eſt uerbum domini, mens aūt pater deus. Neq; eñ diſtant adinuicē: horū unio uita eſt. TRIS. Gratias habeo tibi. PYM. Verum in primis meditare lumen, atq; cognoſce. TRIS. Hæc ubi dicta ſunt, diu illum oraui, ut eius ideam ad me conuerteret. Quod cum ille feciſſet, repente perſpicio mea in mente, lucē uiribus innumeris exiſtentem: ornatum ſine termino, ignem ui ingenti circumſeptū, & in ipſa ſtabilitate dominantem. Hæc ipſe percepi per Pymandri uerbum, qui me ſtupore attonitum, ſic iterum affatus eſt: Vidiſti in mente primam ſpeciem infinito imperio præualentem? Eiuſmodi quædam mihi Pymander. At ego illi: Elementa naturę unde manarunt? PYM. Ex uoluntate dei, quæ uerbum complexa, pulchrumq; intuita mundum, ad eius exemplar reliqua ſui ipſius elementis uitalibusq; ſeminibus exornauit. Mens autem deus, utriuſq; ſexus fœcunditate pleniſſimus, uita et lux, cum uerbo ſuo mentem alteram opificē peperit, qui quidem deus ignis, atq; ſpiritus numen. Se-

ptem deinceps fabricauit gubernatores, qui circulis mundum ſenſibilem complectuntur: eorumq́ diſpoſitio Fatum uocatur. Connexuit inde dei uerbum, ex elementis deorſum tendentibus, purum naturæ artificium, unitumq́ eſt opifici menti. Conſubſtantiale enim erat. Relictaq́ ſunt elementa naturę deorſum cadentia ſine ratione ut ſint tanquã ſola materies. Mens quidem opifex unà cum uerbo circulos continens, ac celeri rapacitate conuertens, ſuam ad ſe machinam flexit, eamq́ uolui à principio ſine principio ad finem abſq́ fine præcepit. Incipit enim illic ſemper ubi deſinit. Horũ profectò cunctorũ circuitus, quemadmodum ipſa mens uoluit, ex elementis inferioribus animalia conflauit rationis expertia: neque enim præbuit rationem. Aër uolatilia protulit, aqua uero natantia. Diſtincta quoque inter ſe ſunt aqua & terra, eum in modum qui menti placuerat. Terra poſtmodum animantia, quę intus habuerat, peperit: quadrupedia uidelicet, ſerpentia, feras, agreſtia pariter atque domeſtica. At pater omnium intellectus, uita & fulgor exiſtens, hominem ſibi ſimilem procre-

auit,

uit, atque ei tanquam filio ſuo congratulatus eſt: pulcher enim erat, patriſq; ſui ferebat imaginem. Deus enim re uera propria forma nimirum delectatus, opera eius omnia uſui conceſſit humano. Homo autem cum conſideraſſet in patre ſuo rerum omnium procreationem, ipſe quoque fabricare uoluit. Vnde à contemplatione patris, ad ſphæram generationis delapſus eſt. Cumq; omnium in ſe poteſtatem haberet, opificia ſeptem gubernatorū animaduertit. Hi autem humanæ mentis meditatione gaudentes, ſinguli eorum proprij ordinis hominem participem reddidere. Qui poſtquam didicit horum eſſentiam, propriamq; naturam conſpexit, penetrare atque reſcindere iam exoptabat ambitum circulorum, uimq; gubernatoris præſidentis igni comprehendere. Quiue arbitrium & poteſtatem omne habuerat in animantia mundi mortalia & ratione carentia, per harmoniam emerſit atque exilijt, penetrans ac reſoluens potentiam circulorum, oſtenditq; naturam, quæ deorſum labitur, uelut pulchram dei formam. Qui cum naturam contueretur mira pulchritudine prędítam eſſe,

actionesq́ omnes ſeptem gubernatorũ, atque inſuper dei ipſius effigiem poſſidere, illi amore ingenti ſubriſit, utpote quæ humanę pulchritudinis ſpeciem in aqua ſpecularetur, eiuſdemq́ adumbrationẽ quandam in terra conſpiceret: ille prętereà conſpicatus ſimilem ſibi formam in ſeipſo exiſtentem, uelut in aqua, amauit eam, ſecumq́ congredi cõcupiuit. Effectus eueſtigio ſecutus eſt uoluntatem, formamq́ carentẽ ratione progenuit. Natura uero illud in ꝙd tota ferebatur amore complexa, illi penitus ſeſe implicuit atque commiſcuit. Quandoquidem ſolus homo ex uniuerſis terrenis animãtibus duplicis naturæ cenſetur: mortalis quidem propter corpus: immortalis autem propter hominem ipſum ſubſtãtialem. Immortalis eñi eſt, cunctorumq́ arbitrium obtinet. Cętera uero uiuentia, quæ mortalia ſunt, fato ſubiecta patiuntur. Homo igitur harmonia ſuperior extitit: in harmoniam uero lapſus, periclitatus, ſeruus effectus eſt. Hic utriuſque ſexus fœcunditate munitus ab eo qui amborum ſexuum fons eſt, uigilq́ factus ab eo qui eſt uigilans, continetur, atque eius dominationi ſubijcitur. TRISME. Poſt

haec

hęc, mens inquã meę rationis ipſe es. Tum Pymãder, Id eſt (inquit) myſteriũ, quod in hanc uſq; diem genus humanũ latuit. Natura quippe homini ſeſe immiſcens miraculum attulit, quod omnium miraculorũ uincit admirationem. Nam cum ſeptem illorũ harmonia ipſe iam fuiſſet imbutus ab eo quem tibi paulò ante narraui, patre uidelicet atq; ſpiritu, natura ipſa nõ reſtitit. Quin imò ſeptẽ protinus homines peperit ſecundum ſeptem gubernatorũ naturas, maſculini pariter & fœminini generis cõpotes atq; ſublimes. Ad hæc ipſe ſic intuli: O Pymander, ardenti deſiderio nuper affectus ſum: Audire præterea reliqua cupio, quare ne hic me deſeras obſecro. Cæterum ille mihi, Sile, ſile, nondũ enim primũ ſermonem abſolui. TRIS. Ecce iam taceo. PYM. Horum ſeptẽ, ut dixi, generatio hunc in modũ effecta eſt. Fœmina enim aër & aqua, coëundi cõpos, ex igne maturitatem, ex æthere ſumpſit ſpiritum: conglutinauitq; natura corpora ad hominis ſpeciẽ effingẽdam. Homo autem ex uita & luce in animã mentemq; proceſſit. Vita quippe animam largita eſt, lux deniq; mentem. Talia profectò

uſq; ad finem circuitus principiorum ſimul ac generum cuncta mundi ſenſibus membra manabãt. Verum audi iam reliquum, quem ſummopere cupiebas ſermonẽ. Expleto demum circuitu omniũ, uolente deo, ſolutus eſt nodus. Nam cuncta utriuſq; generis animãtia unà cum homine diſſoluuntur. Et maſculina quidem ex parte fœmininaq; ſimiliter conficiebantur. Extẽplo deus uerbo ſancto clamauit: Pululate, adoleſcite, ꝓpagate uniuerſa germina atq; opera mea. Vos inſuper quibus mentis portio conceſſa eſt, genus recognoſcite ueſtrũ, ueſtramq; naturam immortalem conſiderate. Amorẽ corporis mortis cauſam eſſe ſcite. Rerum omnium naturã perdiſcite. His dictis prouidentia per fatum harmoniamq; conflauit mixtiones, generationesq; commiſcuit, unde cuncta ſunt ſecundum genus proprium propagata. Demum qui ſeipſum recognouit, bonum quod eſt ſuper eſſentiã cõſecutus eſt. Qui uero corpus amoris errore cõplectebatᷣ, is oberrabat in tenebris mortis mala ſenſu percipiẽs. TRIS. Quid tantũ delinquũt ignorãtes inquã, ut ob eam cauſam ĩmortalitate priuentᷣ. PYM. Videris ô Mercuri

Mercuri haud ſatis quæ audieris intellexiſſe. TRIS. Etſi nondũ intelligere ſim profeſſus, intelligo tamẽ ac memini. PY. Gratulor ſi quæ dicta ſunt, tenes. TRIS. Reſponde mihi queſo Pymander, cur digni morte ſint ij qui in morte iacent? PYM. Quia præceſſit proprio corpori triſtis umbra, ex hac quidẽ natura humida, ex hac uero corpus in mũdo ſenſibili cõſtitit, ex hoc denique mors ipſa ſcaturijt. Num hæc tenes Mercuri? Tenes etiam qua de cauſa qui ſeipſum cognoſcit tranſit in deum, ut dei uerbum tradidit. TRIS. Quoniam ex uita & luce conſtat omnium pater, ex quo natus eſt homo. PY. Recte loqueris, lux & uita deus eſt, & pater, ex quo natus eſt homo. Si igitur comprehenderis teipſum ex uita & luce compoſitum, ad uitã ſurſum lucemque tranſcendes. TRIS. Hæc ait Pymander. At ego, adhuc mihi ô mens dicas oro, quonam pacto ad uitam aſcendere queam? PYMANDER. Deus ipſe mens iuſſit, ut homo mentis particeps ſeipſum animaduerteret. TRIS. Non ergo homines ſinguli mentem poſſident? PYMANDER. Recte dicis Mercuri. Adſum' enim ego

mẽs ijs, qui boni, pij, puri, religioſi, ſanctiq́ꝫ ſunt, præſentiaq́ꝫ mea fert illis opem, adeò ut ſtatim cuncta dinoſcant, patremq́ꝫ pacatum & propitiũ habeant. Itaq́ꝫ gratias agũt benedicentes pie, & hymnis ſolennibus collaudantes. Concedũt ſanè corpus morti ſuæ, ſenſuum illecebras faſtidiunt, utpote qui planè dijudicent, q̃ꝫ letifera ſint ſenſuũ lenocinia. Quinetiam ipſa mens ianitoris munere fungens, incidentes inſidias corporis haudquaq́ꝫ permitto finẽ conſequi ſuũ. Aditus enim per quos turpes blanditię manare ſolent, iugiter intercludo, libidinumq́ꝫ fomites omnes extinguo. Contrà ab ignaris, improbis, ignauis, inuidis, iniquis, homicidis, impijs, procul admodũ habito, permittens eos dæmonis ultoris arbitrio, qui ignis acumen incutiens, ſenſus affligit, magisq́ꝫ ad patranda ſcelera armat hominem, ut turpioris culpæ reus acriori ſupplicio ſit obnoxius, eumq́ꝫ ſine ulla intermiſſione ad inſatiabiles concupiſcentias inflãmat, cum eo pugnat in tenebris, peccantẽ examinat, & ignis impetum in eius cruciatum mirũ in modũ concitat atq́ꝫ adauget. TRIS. Diligẽter mihi omnia ô mens quemadmodũ

postu

poſtulabam, expoſuiſti. Vlterius autem id reſponde, quid poſt aſcenſionem futurum ſit. Primum quidem Pymander ait: In corporis materialis reſolutione corpus in alterationem labitur. Species quã antè habuerat inſenſibilis deliteſcet in poſterum. Morũ ocioſus habitus dæmoni conceditur atq; dimittit. Senſus corporei partes animę facti, ſuos in fontes refluunt, aliquando in ſuos actus iterum ſurrecturi. Iraſcendi & appetendi uires in naturã abeũt ratione carentẽ. Itaq; reſiduũ animi per harmoniam recurrit ad ſupera. Primæ dehinc zonæ creſcẽdi pariter & decreſcendi officiũ reddit. Secundæ, machinationem malorũ ocioſumq; dolum. Tertiæ, ocioſam concupiſcentiæ deceptionem. Quartę, imperioſam atq; inexplebilem ambitionẽ. Quintæ, prophanam arrogantiam & audaciæ temeritatem. Sextę, occaſiones diuitiarum prauas itemq; ocioſas. Septimæ zonæ mendaciũ inſitũ. Tunc ſanè animus harmonię motione exutus, ad optatam naturam reuertitur, uim propriã habens, unaq; cum ijs qui illic ſunt, patrem laudat. Ipſi quoq; in poteſtatum ſe numerũ conferũt, effectiq; poteſtates deo fruuntur.

Atq; id eſt ſummũ bonum eorum, quibus
cognoſcẽdi ſors competit, deum ſcilicet fie=
ri. Quid præter hæc ad te pertinet? niſi ut
cuncta complexus, dux fore uelis eorum,
qui cura ſint tua digni, ut humanum genus
tuo munere diuinam ſalutem conſequatur.
Talia quędam effatus Pymander, in poteſta
tum diuinarum numerum ſe reduxit. Ego
autem benedicens & gratias agens uniuer
ſorum parenti, ſurrexi iam corroboratus ab
illo, totiusq; edoctus naturæ ordinem, ſpe=
ctaculum etiam clariſſimum contemplatus,
hunc iam cœpi hominibus pietatis & ſcien
tiæ decorem enunciare. O populi uiri terri=
genæ, qui uoſmetipſos ebrietati, ſomno, &
ignorãtiæ dedidiſtis, ſobrij uiuite, abſtinete
à uẽtris luxu uos, qui irrationali ſomno de=
mulcti eſtis. Illi autem exaudientes mecum
unanimes conuenere. Tunc rurſus adieci:
Cur ô uiri terrigenæ præcipites in mortem
ruitis, cum uobis haudquaquã deſit immor
talitatis conſequendæ facultas? Reuocate
iam uoſmet, qui laboratis inopia, ignoran=
tiæ tenebris inuoluti. Diſcedite ab obſcuro
lumine. Aſciſcite immortalitatẽ. Corruptio
nem fugite. Eorum uero partim deridẽtes
abſce

abſcedebant in mortis iter præcipitati, par‑tim autem ad pedes meos proſtrati, ut eos inſtituerem precabantur. Subleuans igitur eos, dux humani factus ſum generis. Oſten‑debam quippe illis, quæ ratio eſſet conſe‑quendæ ſalutis, ſapientiæq́ ſermones illo‑rum auribus infundebam. Quo factum eſt, ut illi ex imbriũ procellis emerſerint. Tan‑dem aduentante ueſpere, ſolisq́ radijs occi‑dentibus, ut deo gratias agerent præcipie‑bam. Poſtquam uero gratias egerãt, quiſq́ in proprium ſe cubile cõdebat. Ego autem Pymandri beneficium inſcripſi penetrali‑bus animi, atq́ adeptus quæ petierã omnia in gaudio requieui: Corporis enim ſomnus animi ſobrietas extiterat. Oculorum com‑preſſio uerus intuitus. Silentium meum bo‑nitatis fœcũda prægnatio. Sermonis prola‑tio bonorum omnium genitura. Hæc mihi contigerunt ex mente hauriẽti, id eſt ex Py‑mandro diuinæ potentiæ uerbo. Vnde ipſe diuino afflatus ſpiritu, ueritatis compos ef‑fectus ſum. Quamobrẽ omnibus animi uiri‑bus patri deo gratias ago. Sanctus deus pa‑ter omniũ. Sanctus deus cuius uoluntas à

propriꝭs poteſtatibus adimpletur. Sanctus deus, qui ſuis familiaribus innoteſcit. Sanctus es, qui uerbo cuncta conſtituiſti. Sanctus es, cuius imago eſt omnis natura. Sanctus es, quem nunquam natura formauit. Sanctus es omni poteſtate ualidior. Sanctus es omni excellentia maior. Sanctus es omni laude melior. Excipe uerborum ſacrificia ſancta ab animo & corde debito tibi manantia. Ineffabilis, ſolo ſilentio prædicandus ab eo, qui fallacias ueræ cognitioni contrarias deuitauit. Annue, corrobora me, atque huius gratiæ participes effice eos qui in ignorantia uerſantur: Cognatione quidem mihi fratres, tibi autem filij. Etenim fidem tibi præſto, teſtimonium de te perhibeo, in uitam ac lucem aſſurgo. Ipſe pater es uenerandus. Homo autem tuus ſanctitate unà tecum potiri deſiderat, cum poteſtatem illi omnium arbitriumque conceſſeris.

Secundus diſſerit deum rationali modo ſoli homini intelligibilem eſſe, & ex centro, polo, loco & rerum formis uenatur ipſum deum (circa quem, in quo & à quo mouentur omnia) ſtabilem immobilemq́; , & iugiter ſibijpſi idem ſemper permanere, & nihil in orbe uacuum eſſe poſſe: uerum ea quæ inania eſſe uidentur, fœcundiore etiam plenitudine ſummã æmulari plenitudinem. Mox quid non ſit deus quàm quid ſit, afferre facilius Aeſculapio ſuis reſponſionibus inſinuat: deum tamen eſſe abſolutum bonum & patrẽ, cuius officium eſt omnia gignere: quod de interna generatione, & quæ in ipſa dei natura manet intellectum, diuinæ religionis pietatem affert. Quòd nomen boni, ſoli deo conuenire contendit, huic Euangelicæ ueritati conſonat: Quid me uocas bonũ? nemo bonus niſi ſolus deus. Et quod de extrema ſine liberis decedentium calamitate ſubiungit, uelatus ſermo eſt: nõ enim id de corporeo, ſed animæ partu concipe, cuius liberos filiosq́; uirtutum partus putato, & maſculam ad deum, deiq́; diuiniſſimas poteſtates contemplandas ſapientiam. quod aperte innuit cum inquit: Supplicium deniq́; huiuſmodi eſt, ut ſterilis anima in corpus quoddam per iudicium migret, cui nec maris nec fœminæ natura inſit. quaſi aperte diceret, Per quod nunquam operetur bona, neque boni unquam quicquam ſit ſuſceptura. Vos ergo ſummopere ſterilitatem animæ fugite: & prolem, quæ uos aliquando beatos effectura ſit, gignite, patriſq́; ſemper gignentis fœcunditatem (qua poteſtis) hoc pacto ueſtræ mentis imitamini fœcunditate.

DEVS atque ipſa diuinitas: dico nūc nō quod genitū, ſed quod ingenitū. Si ergo diuinū ſit, eſſentia eſt. Si deus etiā ſuper eſſentiam. Intelligibile autē id hoc pacto: Intelligibilis em̄ deus primus non ſibi, ſed nobis exiſtit. Intelligibile quippe intelligenti per ſenſum ſubincidit. Deus itaq; minime ſibi intelligibilis: non enim aliud quiddam exiſtens præter id quod intelligit, intelligit̃ â ſeipſo. Eſt tamen differens quiddam à nobis, idcirco â nobis intelligit̃. Quod ſi intelligibilis logos, non deus. Sin ut deus, haud ſanè ut logos, uerū tanq̃ diſcretiuus actus. Omne autem quod mouetur nō in moto, ſed in quodam ſtabili mouet̃. Ipſum quoq; quod mouet, etiam permanet: Impoſſibile enim eſt cū eo ſimul agitari. AESCVLAP. Quonam igitur pacto Triſmegiſte, ea quæ in mundo ſunt, mutantur unà cum his quæ mouentur? Nam ſphæras erraticas ab aplane ſphæra moueri dicebas. TRIS. Iſte nō motus ô Aeſculapi, ſed reſiſtentia eſt: Non enim eodem, ſed modo contrario gradiuntur. Oppoſitio uero reuerberationē motionis ſtabilē continet, repercuſſio enim ſtatio

nis

nis agitatio eſt. Ideoq́ erraticę ſphæræ è con trario ac planè ſubalternæ inuicem diſcurrendo, obuiatione contraria circa oppoſitionem huiuſmodi ab ea quæ perſtat agitãtur. quod quidem aliter habere ſe nequit: Nam arctos ipſas quas noſti, nec exoriri unquam nec mergi, circa idem perpetuò recurrẽtes. num moueri cenſes, an conſiſtere potius?
AESCVLA. Moueri ò Triſmegiſte. TRIS. Quonam motu Aeſculapi? AESCVLA. Motione circa idem ſempiterne currente.
TRISME. At uero circulatio illa idem, & circa idẽ motus à ſtatione contentus: ipſum nancq circa idẽ prohibet q̃d ſuper ipſum eſt. Impeditum autem id quod ſuper ipſum, circa idem inſtat. Atq ita contraria agitatio firma eſt ab ipſa oppoſitione perpetuò ſtabilita. Exempla tibi ante oculos ponam in terris uiuentium, ueluti dum homo quis natat, currente nimirum aqua manuum ſimul & pedum repercuſſio ſtare hominem efficit, ne cum aqua pariter collabatur aut mergatur in eam. AESCVLA. Perſpicuum ô Triſmegiſte exemplũ in medium attuliſti.
TRIS. Quodcunq ergo mouetur in ſtatu & à ſtatu mouetur. Motus itaque animalis

omnis (quod ex materia cõſtat) nequaquã ſit ab ijs quæ ſunt extra mundum: cæterũ ab internis ad externa, ſeu ab anima, ſiue à ſpiritu, ſiue ab alio quodã incorporali: Corpus enim corpus animatũ minime mouet, ſed neq; totũ ſimul corpus, etſi inanimatũ exiſtat. AESCVL. Qua ratione id aſſeris ô Triſmegiſte? TRIS. Ligna & lapides & cætera omnia quæcũq; animã habent, non mouẽtur à corporibus ô Aeſculapi. Quod enim intra corpus, mouẽs ipſum animatũ, nõ utiq; corp⁹ illud eſt quo mouent̃ utraq;: Et corpus eius quod fert, eiusq; quod fert̃. Inde illud quoq; quod dormit, animatum eſt, ob eam potiſſimam rationem quod mouet. Nónne ergo perſpicis animã tunc onerari maxime, quando ſola duo corpora ſuſtinet? Quinetiam manifeſtũ eſt, quicquid mouetur in aliquo & ab aliquo ſtante moueri. AESCVL. In illo utiq; mutari oportet quæ mutãtur ô Triſmegiſte. TRIS. Recte dicis Aeſculapi, nihil eſt in rerum ordine uacuum. Solũ uero quod non eſt, quod priuatur exiſtentia, uacuum nuncupandũ. Nihil enim reperiri poteſt, quod cũ exiſtat uacuũ ſit. AESCVL. Nónne reperiuntur
etiam

etiam quædã uacua Triſmegiſte?ueluti doliũ uacuũ, uacuus puteus, & ſimilia quoq; q̃plurima. TRIS. Heu q̃ procul à ueritate uagaris ô Aeſculapi: quæ ampla & maxime omnium plena ſunt, ea tu uacua putas. AESCVL. Quomodo id ô Triſmegiſte? TRIS. Aër profecto corpus eſt, id corpus reliqua penetrat, diſcurrẽsq; replet omnia. Corpus eñ huiuſmodi eſt ex corporalibus non compoſitum: quo fit, ut quæcunq; tu uacua nuncupas, plena ſint aëris. Itaq; concaua potius iſta q̃ uacua nominari debent: Nam et exiſtunt, & aëris ſpiritusq; ſunt plena. AESCVL. Inuicta atq; indubia hęc eſt ratio Triſmegiſte. Aër corpus eſt, id corpus in reliqua permanat, atq; influens complet om̃ia. Locum in quo omne mouetur quid eſſe dicemus? TRIS. Incorporeum ô Aeſculapi. AESCV. Incorporeũ uero quid? TRIS. Mens ac ratio ſeſe cõplectens, libera ab omni corporis mole, ab errore aliena, impaſſibilis, intangibilis, ipſa ſibi aſſiſtens, purgans atq; ſeruãs omnia, cuius radij ſunt bonum, ueritas, principale lumen, primaq; animarum forma. AESCVL. Deus quid eſt? TRIS. Quod nullum ex ijs eſt, horũ

tamen omniũ ut ſint cauſa, præſens quidẽ cũctis, pręſens etiã unicuiq;, nec quicq̃ permittit nõ eſſe. Omnia ex his quæ ſunt procreãtur, de nihilo autẽ nihil prouenit: nam quæ minime ſunt, naturam nullã habent, qua fieri ualeant, at naturã potius qua non ualeant: Contrà ea quæ ſunt, naturam non habent, per quam aliquãdo non exiſtant. AESCVL. Quid igitur ais deum eſſe aliquando? TRIS. Deus profectò mens nõ eſt, at uero ut ſit mens, cauſa eſt: nec ſpiritus, ſed cauſa qua ſpiritus extat: neq; lumẽ, uerũ cauſa qua lumen exiſtit. Vnde deum colere oportet duobus his cognomentis, quæ ſoli competunt illi, cæterorũ uero nulli penitus congruũt. Etenim ex ijs qui pręter ipſum appellantur dij, ſeu dęmones ſiue homines, nullus eſſe tam bonus poteſt, q̃ deus unicus. Is enim ipſum bonũ eſt, nec aliud quicq; præter bonũ. Reliqua omnia ab ipſa boni natura ſecreta ſunt: corpus quidem & anima locum habent nullum quo bonum capiant. Tam ampla enim eſt bonitas, q̃ exiſtentia rerum omnium, tum corporalium, tum etiam incorporalium, ſenſibiliumq; & intelligibilium. Id bonum eſt, id

deus

deus eſt. Caue itaq; ne quādo dixeris aliud quicquam bonum: prophanus enim hic foret error. Neq; etiam dixeris deũ aliud quiddam præter ſolum bonum: In eandem quippe impietatem incideres. Sermõe igitur ab omnibus bonum pronunciatur, quid tamẽ ſit, nõ ab omnibus intelligitur: Idcirco deus non cognoſcitur ab omnibus, uerum propter ignorantiam tum deos, tum etiã nonnullos homines bonos nominant. Nunquã tamẽ eſſe boni poſſunt, neq; etiam fieri. Reliqui igitur dij cuncti immortales honorati nomine dei: deus autem bonum non ſecundum honorationẽ, ſed ipſa ſui natura. Vna enim dei natura eſt, ipſum ſcilicet bonum. Vnum quidem eſt in utriſque nominibus, unde cuncta genera profluunt: Bonus enim porrigit uniuerſa, neque accipit quicquam. Deus exhibet omnia, cupit nihil. Igitur deus bonum, ac bonũ deus. Altera dei appellatio pater eſt, ob eam cauſam quod omnia gignit: Patris enim officium eſt generare. Quapropter præſtans id in uita cenſetur ſtudium, atque pium apud ſapientes, procreatio liberorum. Extrema uero omnium calamitas, & impietas accidit illi, qui

abſq; filijs ex uita decedit. Qua de cauſa dæmonibus dat pœnas poſt mortem. Supplicium deniq; huiuſcemodi eſt, ut ſterilis anima in corpus quoddam per iudicium migret, cui nec maris nec fœminę natura inſit. Quod quidem à ſole eleuatum eſt atq; connexũ. Igitur ô Aeſculapi, cum homine qui nullos genuit filios nullum habeto cõmercium. Infelicitatis tamẽ eius miſerere, cum noueris quæ hunc mulcta poſt interitũ maneat. Tot igitur tibi & talia dicta ſint ô Aeſculapi, ex quibus præcognitio quædam omnium naturæ colligitur.

ARGVMENTVM TERTII.

Tertius rurſum commemorat ex informi materiæ ſinu, formis ceu ſanctis ſplendoribus illuſtrato, omnia ad ortum ſuo ordine proceſſiſſe, & beatas cœlorum mentes opus ſibi à ſummo patre commiſſum explere. Et hominem ad geminum officium natum, ad æternorum uidelicet cõtemplationem, et ad boni maliq; iudicium, et rerum humanarum cum uarijs artificiorum inuentis, tum prudentia, moderationem: cui quidem contemplandi materiam ſeq; ad diuina attollendi, cœlum, terra, herbæ, germina, et tota mũdi conſpiratio et rerum pulcherrimus ordo, abundantiſſime ſuggerit: eſt enim natura uelut liber unus diuinitate plenus, diuinorumq; ſpeculum.

SERMO SACER. III

GLORIA omnium deus, diuinum, diuina natura, principium uniuerſorum deus, mens, natura, materia, ſapientia ad cunctorum demonſtrationem, principium, diuinitas, actus, neceſſitas, finis & reuouatio. Erat enim umbra infinita in abyſſo: aqua inſuper & ſpiritus tenuis intellectualis per diuinam potentiam in chaos inerant. Floruit autem ſplendor ſanctus qui ſub arena ex humida natura elemẽta eduxit, dijq; omnes ſeminalem naturam deligebant. Cumq; indiſtincta atq; indigeſta prius cũcta fuiſſent, leuia poſtmodum in excelſam regionem prouolarũt, grauia ſub arena humida reſederũt. Diſtinctis enim libratisq; rebus quę igneo ſpiritu uehebantur, emicuit cœlum ſeptem in circulos. Dij in aſtrorum idæis cum ſignis eorũ conſpiciebãtur. Dinumeratæ ſunt ſtellę, ſecundũ eos qui inhabitant illas, deos. Ambitus amplior curſu ſuo cum aëreo circulo cõſpirauit diuino ſpiritu uectus. Quiſq; deorum ex interna uirtute aſcriptum ſibi opus impleuit. Nata ſunt ergo uiuentia, quadrupedia, reptilia, aquatica ſimulatq; uolantia.

Satio item omnis per ſemina pululans, gramen, herba atq; germina florum, ſemẽtem quoq; regenerationis intrinſecus comprehendebant. Generationes hominum ad diuinorum operum cognitionem, teſtimoniumq; naturæ, ad imperãdum omnibus quæ cœlo teguntur, ad bonorum diſcretionẽ, ad incremẽtum generis, numeriq; propaginẽ: omnisq; anima uelata carnis umbraculo, ad cœleſtium deorum diſcurſum ſuſpiciendũ, ad opera dei, et naturæ progreſſus, ad bonorum ſigna, ad poteſtatis diuinæ cognitionẽ. Portio quædam tributa eſt ad bonorum malorũq; iudiciũ, ac bonorũ uariũ artificiũ inueniendũ. Incipit tamẽ in illis uiuere, ſapientiamq; nãciſci, ad portionem ſortem ue curſus deorum circumeuntium. Reſolui præterea in id in quo ampla extabut momenta, admonitionesq; artificiorũ ſuper terram relictis innouatione temporũ, labe generationeq; carnis animatæ. Tabefactis autẽ ſementibus fructuum, opificijsq; naturę & artis, reiuueneſcẽt deniq; uetera neceſſitate & renouatione deorum, curſuq; circuli numeroſæ naturæ. Diuinũ enim ipſa ſcilicet omnis conſpiratio mundi natura denuo floreſcente.

ARGV

Etenim in ipſa diuinitate natura etiã cõſiſtit.

ARGVMENTVM QVARTI.

Quartus nos hortatur ſapientiam capeſſere, quæ patulus eſt diuinæ mentis crater, in quem quæcunq; anima ſe immergit cognitionis particeps effecta, mentem ſuſpicit: at uèro ut ad eam ſe attollat, ipſam cœlos trãſcendere opus eſt, et aſtrorum ambitum eorumq́; progreſſus ſuperare, et beatorum choros longe infrà relinquere: tunc ad unũ ſolumq́; deum tẽdit, inſuperabile et ſine termino infinitum bonum, quod cum intuetur corpora omnia deſpicit, et uitam (quá hic ueſcimur) miſeriam reputat, ſolius incorporei boni deſiderio intenta. Nullus tamen in diuino cratêre ſe ualet immergere, qui ſuum corpus non oderit, & qui non ſe, ſed deum ipſum dilexerit: & qui mortalia negligẽs, ſolis diuinis hæſerit, ſolis adſit, ſola meditetur atq; flagret. Mox unitatis & numerorũ analogia ad ueram monadem cogitandam, uerosq́; naturæ numeros nos eleuat.

CRATER, SIVE MONAS. IIII

VNIVERSVM mundũ uerbo nõ manib. fabricatus eſt opifex. Ipſe uero ſic cogita illũ præſentẽ ſemper, agentẽ omnia, deum unicũ, uoluntate ſua cuncta conſtituẽtem. Id enim eius corpus eſt, non tangibile, non uiſibile, non dimenſum, nõ diſtans, neq; alterius cuiuſquã ſimile. Nam nec ignis, nec aqua, neq;

aër, neq; etiã ſpiritus, uerum ab eo hæc pendẽt omnia. Bonum uero ita eſt, ut ſibi ſoli id competat. Terrã quoq; ornatu quodam diuini corporis exornare uoluit. Demiſit itaq; hominem immortalis animantis mortale animal. Et mundus quidem refertus eſt animalibus uiuentis mundi per intellectum atq; rationem. Homo enim effectus eſt diuini operis contemplator: quod profectò dum admiraretur, autorem eius agnouit. Sermonem quidẽ ô Tati ſingulis hominibus deus impartijt, mentem uero nequaq; : non quod inuiderit, quibus ne utiq; inuidet. Liuor quippe ab eo non prouenit, ſed unà hic habitat cum animis hominũ mẽte carentibus. TA. Cur ô pater non omnibus deus mẽtem communicauit? TRIS. Quoniam uoluit eam ô fili in medio tanq; certamẽ præmiumq; animarum proponere. TA. Vbinã hanc locauit? TRIS. Cum cratêrem patulum hac impleſſet, præconem miſit, iubens talia quædã animis hominum nunciare: Mergat ſeipſam in hanc pateram quæcunq; poteſt, quæ uidelicet credit cratêrem animam ad eum qui demiſerat, reducturum, quǽue finem noſcit cuius gratia nata fuerit. Quicũq; igitur præ-

conium exaudierũt, ſeq; merſerunt in men-
tem, ij cognitiõis participes effecti ſunt, men
temq; ſuſpiciẽtes in homines perfectos eua-
ſere. At qui præconium neglexerunt, ij ſer-
monis quidem participes, mentis autem ex-
pertes relicti ſunt, ignorãtes & cuius gratia,
& à quo geniti fuerint. Horum præterea ſen
ſus irrationalis animantis ſenſuum ſimiles,
iraq; & cupidine impliciti ea quæ ſunt digna
conſpectu nequaq; admirantur. Nam libidi
nibus corporis mancipati harum cauſa natũ
hominem arbitrantur. Quotcunq; uero dei
munere fulti ſunt, ij ô Tati ſecundum operũ
comparationẽ pro mortalibus immortales
habentur, intelligentia ſua cuncta complexi
quæ in terra ſunt & quę in mari, & ſi quid eſt
prętera ſuper cœlum. Atq; adeò ſeipſos eri
gunt, ut ipſum quoq; bonum intueantur.
Quod ſanè cum perſpiciunt, eam qua hic ue
ſcimur uitam, miſeriam quandã arbitrantur.
Deſpicientes utiq; tum corporea, tum etiam
incorporea omnia, ad unum ſolum ferũtur.
Hæc ô Tati ſcientia mentis eſt, diuinorũ ſcili
cet contemplatio, & intelligentia dei, diuino
exiſtẽte cratêre. TA. Equidẽ ô pater huius
cratêris latice ablui cupio. TRIS. Niſi prius

ô fili tuum corpus oderis, teipſum amare nõ poteris: ꝙ primum uero teipſum dilexeris, mentem protinus conſequêris: hanc deniq; nactus, ſcientiam eueſtigio nanciſceris. TA. Quonam pacto aſſeris hæc ô pater? TRIS. Impoſſibile eſt ô fili utriſq; ſimul intendere, mortalibus uidelicet atq; diuinis. Nam cum duo tantum in ordine rerũ inueniantur, corpus & incorporeum, & illud quidem mortale, hoc diuinum dicatur, electiõe unius amittimus alterum: quotieſq; unius cura remittitur, alterius actus intenditur. Potioris itaq; optio eligenti decora, non modo hominem qui eligit, deum reddit, uerũ pietatem erga deum cæteris quoq; demonſtrat. Deterioris autem electio hominem quidem ipſum perdit, aduerſus autem deũ nihil præter id unũ delinquit, quod quẽadmodum pompæ per media tranſeunt, ipſæ quidem nullius actionis compotes, cæteros autem impedientes: haud ſecus iſti pomparum inſtar uagantur atq; oberrant propter corporis uoluptates. Cũ hæc igitur ita ſe habeãt ô Tati, diuina officia præcedere, humana ſequi debẽt. Deus profectò extra culpã, malorum à nobis cauſa uenit: nam mala bonis anteponimus. Cer

nis

nis ô fili quòd corpora cœleſtia tranſcendere
nos oportet, quodq; choros dæmonum, am
bitumq; aſtrorũ, eorumq; progreſſus, ut ad
unũ ſolumq; deum tendamus. Inſuperabile
enim bonũ eſt, ſine termino infinitũ, quo ad
ſe nunq̃ incipiens, quo ad humanã cognitio
nem principium habẽs. Eiuſmodi tamen co
gnitio non eius initiũ eſt, ſed nobis ipſius co=
gniti principiũ exhibet. Principiũ itaq; cõple
ctamur, hoc enim cognito, uniuerſa celerri=
me diſcurremus. Arduũ aũt eſt conſueta ac
præſentia relinquentẽ, ad ſuperiora ſe potio
raq; cõuertere. Illa em̃ quæ oculis cernimus,
nimium nos delectant. Latentia diffidentiã
pariunt. Patẽtia ſanè mala ſunt: bonũ occul=
tum ijs qui manifeſtis incumbũt. Neq; enim
forma eius ulla, neq; figura: hac de cauſa ſui
tantũ ſimile, cæterorũ uero diſſimile. Etenim
corpori incorporeum apparere non poteſt:
huiuſmodi eſt ſimilis ad diſſimile differentia.
Diſſimilisq; ad id quod eſt ſimile poſteritas.
Monas, id eſt unitas omnium principium ra
dix atque origo, abſq; uero principio nihil.
Initium autem ex nullo niſi ex ſeipſo depen
dens. Initium autem eſt non principij, ſed al
terius. Monas ergo principiũ omnemq; nu=

merũ continet, à nullo cõtenta: omnemq́ gi gnit numerũ nullo modo genita. Quicquid utiq; genitum imperfectum, diuiduum, creſcens atq; decreſcẽs. Ei uero quod perfectũ, horum nihil accidit. Id ſanè quod augeſcit, uirtute monadis augetur. Euaneſcit autẽ imbecillitate propria, cum ulterius monadem capere nequeat. Hæc tibi ô Tati pro uiribus imago dei ſubſcripta ſit, quã ſi diligenter conſideraueris, oculiſq; internis pernoueris, crede mihi fili aſcenſum ad excelſa comperies. Quinetiam imago ipſa te perducet. Habet enim uim certam uiſio: eos qui intuendi deſiderio flagrant apprehẽdit, eoq; trahit modo, quo lapis, qui magnetes dictus eſt, ferrum.

ARGVMENTVM QVINTI.

Quintus docet deum latêre pariter, & per ſingulas mundi particulas ſplendere: res omnes, quæ ſe nobis obijciunt, eius eſſe imagines: ita ut mirificus, perpulcherq́; rerum ordo manifeſte declaret ordinantẽ: & res ſingulæ certis ſuis limitibus circumſcriptæ, dominum declarent & autorẽ, cui Sol ſyderũ rex princepsq́; obſequitur atq; paret: quem timet, quemq́; ueretur, & ſummatim uniuerſa mundi ſtructura ſuũ declarat artificem. Mox de diuina interna generatione confidentius iudiciũ affert: dei eſſe eſſentiam

concipere

cōcipere ac facere omnia: ita ut deum exiſtere niſi ſemper omnia agat impoßibile ſit. Eſt enim ſic diuinus logos oĩa, ut nihil omniũ, in quo corporeũ incorporeũq́;, ens atq; nihil in idem conſpirant atq; coincidunt. Deinde Mercurius in diuinarũ laudum cantibus dialogum finit & terminat.

DIALOGVS QVINTVS.

HVNC præterea ſermonem apud te tranſigam ô Tati, ne præcipuũ dei nomẽ tibi deſit, neue ignores id quod plurimis occultum uidetur, eſſe perſpicuũ. Nam ſi nuſquam pateat, nihil utiq; erit. Quodcũq; ſe offert aſpectui, genitũ: quod uero latet, ſempiternũ. Neq; enim opus eſt ut appareat, quandoquidem eſſe nunq; deſinit. Ante oculos quidẽ id reliqua ponit: Ipſum uero ſecretum manet, utpote quod uita fruitur ſempiterna. In lucem plane educit omnia, in adytis deliteſcit, fantaſiæ tamen exprimit ſingula. Etenim fantaſia ſolum circa illa, quæ genita ſunt, uerſatur, in qua præter generationem omnino nihil exiſtit. At unicũ id ingenitum, incõprehenſibile fantaſiæ. Cum uero per ipſum cũcta clareſcãt, per omnia rurſus atq; in omnibus fulget, iiſq; præſertim apparet, quibus notitiã

ſui cõmunicare uoluit. Tu igitur ô fili mi Tati in primis pijs precibus obſecra dominũ patrem unicũ, unum, et à quo unus, ut ſis illius miſericordia dignus. Sic tandem deũ tantũ percipere poteris, ſi uel unus duntaxat illius radius intelligẽtię tuæ benigne refulſerit. Sola ſiquidem intellectio latens, latentia perſpicit. Itaque ſi mentis oculis inſpexeris ô Tati, ille tibi (crede mihi) patebit. Deus ſanè totius expers inuidiæ per ſingulas mũdi particulas ubiq; ſplendet, atq; adeò ſe notum præſtat, ut non intelligere modo, ſed manibus etiam ipſis, ut ita dixerim, liceat attrectare. Nam undique noſtris oculis eius obuerſatur, ſeq; obijcit, & inculcat imago. Quod ſi intimum tui lumen te lateat, quomodo aut teipſum aut eum inuenies? Deniq; cum deum uidere uolueris, ſuſpice Solem ô fili mi Tati, ſuſpice lunæ curſum, ſuſpice ſyderũ ordinem reliquorum. Quis age perpetuum horum ſeruat ordinem? ordo quidẽ omnis numeri lociq; limitibus terminat̃. Sol deus deorũ cœleſtium præſtãtiſſimus. Soli cœlites reliqui, ueluti principi regiq; parent. Sol tãtus, terra ſimul amplior atq; mari, minores tamẽ ſupra ſe ſtellas innumeras cõuerti patitur. Quem

timet is?

timet is? quem ueretur? O fili, diuerſorũ ſyderum diuerſi ſunt motus. Quis menſuram ſingulis motionis aſſignat? TA. Arcturus circa idem ſe perpetuò uertens, totamq; trahens mũdi machinã. TRIS. Quis hoc utitur inſtrumento? Quis mare ſuis finibus circũſcribit? Quis terræ pondus ſiſtit, ac librat in medio? Eſt certe aliquis ô Tati, horum autor & dominus. Etenim locum uel numerum uel menſuram ſeruare abſq; autoris uirtute impoſſibile eſt. Ordo fieri à deformitate nequit. Eget autem deformitas domino, qui ordinem præbeat. Vtinam tibi daretur ô fili facultas, ut alarum adminiculo in ſublimem aëris plagã uolares, mediamq; inter cœlũ & terram regionem ſortitus, cõſpiceres terræ quidem ſoliditatẽ, maris diffuſionem, fluxũ fluminũ, aëris amplitudinem, ignis actã celeritatem, aſtrorũ curſus, cœli rapidã uelocitatem. O feliciſſimũ fili ſpectaculũ, ô beatiſſimam uiſionẽ. Siquidem uno luminũ motu ſeriem mundi totius cõprehenderes, immobilẽ factorem concitũ, latentẽ quoq; perſpicuũ cerneres. Quod ſi per ea etiã quæ terra ſuſtinẽtur fragilia, & quæ profunditate condũtur deũ artificem inueſtigare uolueris,

age fili circũſpice humani corporis opificiũ, cuius admonitione perdiſce, quis tam pulchræ imaginis cõditor, quis oculorũ pictor, quis nares aureſq; tornauit, quis labia diſtendit oris, quis neruos tetẽdit atq; ligauit, quis irrigauit uenas, quis oſſa congeſſit ſolida, quis carnem pellicula tenui circuntexit, quis digitos articuloſq; diſcreuit, quis fundamenta pedum extendit, quis perforauit poros, atq; meatus aperuit, quis ſplenem coëgit atq; cõpreſſit, quis pyramidem impreſſit cordi figurã, quis iecoris porrexit fibras, quis pulmonũ ſculpſit fiſtulas, quis aluo capacem amplitudinem tradidit, quis honoranda corporis membra in propatulo figurauit, quis obſcœna in obſcuro prorſus abdidit, eaq; ab aſpectu cernentium uoluit ſecreta iacere. Vide quot diuinæ artis opera in una materia demonſtrantur, ſingulaq; pulchra recteq; dimenſa, necnon proprijs inuicem officijs differẽtia. Quis nam ſingula finxit? qualis mater, qualis pater, nonne ſolus ipſe inuiſibilis deus cuncta propria uoluntate molitus eſt? Etenim cum ſtatuam & imaginẽ abſq; fabro & pictore fieri nullus aſſerere audeat, miram mũdi huius cõſtructionem

nem ſine conditore cōſtitiſſe putabimus? O cæcum homunculū, ô nimis impium, ô profundis obrutum ignorantiæ tenebris. Caue caue ô fili mi Tati, ne unquam artificium priues artifice: Quinimò congruo deum nomine patrem uocato, patremq́ꝫ eſſe proprium eius opus exiſtimato. Quòd ſi me quiddam audacius proferre coēgeris, huius eſſentiam eſſe dicam, cōcipere ac facere ſingula. Quēadmodum uero ſine factore fieri quicquam nequit, ita deum exiſtimare niſi ſemper agat omnia, impoſſibile eſt, in cœlo uidelicet, aēre, terra, mari, in toto mūdo, in qualibet particula mūdi tota, tum in eo quod eſt, tum in eo quoqꝫ quod non extat. Nihil enim eſt in omni natura, quod ille ipſe nō ſit. Eſt ille ſiquidem, quæ ſunt: eſt ea etiam, quę minime ſunt: Quæ quidē ſunt, deduxit in lucē, quæ non ſunt, occulit in ſeipſo. Hic deus nomine melior, hic occultus, hic rurſus omnium patentiſſimus, hic menti conſpicuus, hic præſens oculis, hic incorporeus, hic (ut ita dixerim) multicorporeus: Nam nihil in corporibus eſt quod ipſe non ſit, omnia enim ipſe ſolus exiſtit. Nomina inſuper habet omnia, quoniam unus eſt pater: Nomē quoqꝫ nul-

lum habet, quoniam pater eſt omniū. Quid ergo te laudabit, ſupra te an infra te poſitū? Quô uertã oculos, ut te laudē? Supra ne, an infrà? intus, an extrà? Nō modus, nō locus circa te, nō aliud quiddam ex omnibus. In te autem omnia, abs te omnia, præbes omnia, nihil denicq́ ſuſcipis, omnia quidem habes: quod aūt non habes, idipſum nihil. Quādo uero laudabo te pater? tēpus & momentū tuū capere non ualemus. Qua potiſſimū in re laudes cātabo tuas? Num in his quæ creaueris, an in illis quæ non creaueris potius? Num in his fortè quæ in lucē è tenebris eruiſti, an in his quæ latent adhuc arcano ſinu recondita? per quid tandem hymnos tuo cantabo numini? Nūquid in laudatione tali ego ipſe mei iuris exiſtam, an potius alter efficiar? Ipſe profectò es quicquid ego ſim: ipſe es quicquid agam; ipſe es quicquid denicq́ dicam. Ipſe enim es omnia, necq́ aliud præter te quicquam. Quod ſanè nō eſt, es ipſe: ipſe omne quodcūcq́ genitum, ipſe omne quod nuncq́ genitū. Mens quidē intelligēs, pater fabricans, deus efficiens bonū, bona faciens omnia. Materiæ nancq́ puriſſimus aër, aëris anima, animæ mens, mentis denicq́ deus.

ARGV-

Sextus hoc contendit: In ſolo deo bonum, boniq́; naturam (hoc eſt ipſam bonitatẽ) reperiri: pariter & pulchri, potentis, ſapientisq́; naturam. In mundo autem ſolum boni nomen eſſe, & errorũ cæcos homines arguit, uitia abhorrere monet, & quæ uia nos ad ipſam bonitatẽ, ipſamq́; pulchritudinem perducat, edocet: pietas ſcilicet cognitioni coniuncta: ad quam ignari mortales à pietatis ſemita deuij, pertingere ualeant nunquam.

SEXTVS.

BONVM ô Aeſculapi in nullo penitus niſi in unico deo, imò ipſum bonũ deus ipſe ſemper. Quamobrẽ eſſentiã omnis motionis atq; cognitionis eſſe deũ oportet. Hac eſſentia orbatum nihil, hæc circa ſe ſtabilem actum, nullius egenũ, infinitũ, ſuperabundantem, porrigentẽ, poſſidet. Vnum id uniuerſorum principium, bonum porrigẽs & effundens bonũ. Quoties nomino bonũ, id quod omnia bona, & quod bonum ſemper, intellige. Hoc unico deo adeſt, neque enim cuiuſquã indigus eſt, ut adeptionem illius appetendo malus fiat: neque iactura cuiuſquã in eum cadit unquam, ut poſt damnũ dolore afficiatur. Maior eñ portione

mali: nec eſt illo ualidius aliquid à quo expũgnetur. In hũc iniuria incidere nulla poteſt, qua irritatus laceſſitus'ue excãdeſcat. Nihil eius iugum ſubterfugit, quo contemptus indignetur atq; iraſcatur. Nec eſt ſapiẽtius eo quicq̃;, quod illi æmulationẽ incutiat. Itaq; cum hæc illi non accidant, nihil eius naturæ præter ipſum bonũ reſtat. Quemadmodũ uero nihil eorum, quæ mala ſunt, in hac inſunt eſſentia, ita in nullo alio bonũ inueniẽ. In ſingulis enim reliqua inſunt ſingula, cum in paruis, tum in magnis, tum etiã in ijs quæ ſecundum unum, & in ipſo quoq; animali maximo omnium atq; potentiſſimo, quod utiq; paſſionibus genita replet. Nam generatio paſſio quædam eſt. Vbi autem paſſio, nullo modo bonum: ubi bonũ, neq; paſſio penitus ulla. Vbi dies, nullo modo nox: ubi nox, neq; etiam dies. Quapropter in generatione bonum eſſe nõ poteſt: reſtat itaq; in eo quod ingenitum. Vt autem materiæ conceſſa eſt omnium participatio, ſic quoq; boni participatione mundus bonus. bonũ dico in quantum ipſe etiam omnia efficit, qua quidem ex parte bonus eſt mundus, in reliquis omnibus non bonus. Patibilis enim ac

mobilis

mobilis eſt, & omniũ præterea cauſa paſſionum. In homine inſuper comparatiõe mali bonum, id quippe quod non nimis malum: quodq́ minus malum, bonum in hominibus appellamus. Quo fit, ut bonũ noſtrum nihil aliud ſit, quàm mali portio minima. Vnde illud etiam ſequitur, ut bonũ huiuſmodi à malo ſeparatum eſſe non poſſit. Inquinatur enim hoc bonũ, admixtione malorum. Infectum uero ulterius bonum nõ permanet. Sin minime permanet, malum efficitur. In ſolo igitur deo bonum, imò deus ipſe bonũ ipſum exiſtit. Quare ſolum boni nomen in hominibus ô Aeſculapi, natura uero boni nequaquam. Neque enim id capere poteſt materiale corpus, confectum undiq́ & oppreſſum prauitate, laboribus, doloribus, cupiditatibus, iracundia, deceptionibus, ſtultisq́ opinionibus ac nugis. Deterrimum tamẽ omnium id cenſeto Aeſculapi, quod unumquodq́ horum quæ diximus, ſummum creditur eſſe bonum. Fugiendum in primis malũ eſt, uentris luxus, malorum omnium fomes: hinc error, hinc boni priuatio. Equidem ingẽtes deo gratias habeo, qui de natura boni cogitanti mihi, ſententiam

hanc certam infudit, quod in mundo bonũ eſſe non poſſit. Siquidem mundus congeries eſt malorum: Deus autem boni: uel bonum, dei exuberans plenitudo. Supereminentiæ quippe bonorum circa eſſentiã ſyncere fulgẽtes atq; puriſſime, hæcq; forte ſunt eſſentiæ dei. Audendum ſanè id aſſerere ô Aeſculapi, eſſentiam dei, ſi tamẽ ullam deus habet eſſentiam, ipſum bonũ eſſe. Pulchrũ uero & bonum in mundi partibus inuenire non licet. Nam quæcunq; ſenſus mouent, idola ſunt & uanæ quædam adumbrationes. Quæ uero ſenſuum organa ſubterfugiunt, ad pulchrum bonumq; pertinẽt: utq; acies oculi deum non cernit, ſic neque pulchrum bonumq; cognoſcit. Hæ ſiquidẽ partes dei ſunt integerrimæ, illius ꝓpriæ, cognatæ, inſeparabiles, præcipuéque dilectæ: & ut has ipſe deus amat, ita ab ijs ipſe deus amatur. Si deum percipere poteris, pulchrum quoque bonumq; percipies, fulgens omnibus, illuſtratum à deo. Pulchritudo enim ſine comparatione, ſine mutatione bonum. Deus enim comparationem mutationemq; nullam admittit. Quemadmodũ ergo deum pulchrũ bonumq; noueris: ita ſanè cæteris

teris uiuentibus, cum à deo ſecerni nequeant, nunquam communicantur. Si deum quæſieris, pulchritudinem ipſam quæres. Quæ tandem ad id ferat unica uia eſt, pietas cognitioni coniuncta: quapropter ignari mortales, et à pietatis ſemita deuij, hominem quoque bonum nominare non uerentur, cum boni notitiam ueram habere nullam poſſit, ſed malis irretitus & illaqueatus ſit, malũque bonũ eſſe cenſeat, inſanabiliterque malis utatur, eorumque iacturam priuationemque formidet: Omnibus denique machinamentis uiribusque contendat, ne unico ſolo malo prematur, uerum ut in numerum mala magnitudinemque augeantur. Talia ſunt ô Aeſculapi decora hominũ atque bona, quæ nec fugere, nec odiſſe ualemus, omnium nanque difficilimũ id exiſtit, ob eam potiſſimum cauſam, quia nos illis uti oportet atque ueſci, ijsque orbati uitam agere nullo modo poſſumus.

ARGVMENTVM SEPTIMI.

Septimus conqueritur ignorantiæ peſtem, quæ omnem terram euertit, animámque corrumpit, corporis uinclis incluſam: & ignorantes hortatur reſipiſcere, & corpus mortale indumentum iubet nos exuere, à quo præcipi-

tes in ignorationem mortemq; raptamur: & nos in adytũ mentis reuocare, quæ ſola eum perſpicit qui neq; auribus percipitur, neq; cernitur oculis, neq; ſermone profertur.

SEPTIMVS.

QVO ruitis mortales ebrij, qui merum ignorãtię combibiſtis? Cum id ferre nequeatis euomite, uiuite ſobrij, oculis mentis inſpicite. quod ſi minus poteſtis omnes, ſaltẽ qui poſſunt id agant. Ignorantiæ peſtis omnem terram ſubuertit, animamq; corrũpit corporis uinclis incluſam, neque ſinit eam ſalutis iter aſciſcere. Ne permittite uos in lacum corruptionis mortiſq; ſubmergi: reſpirate iam, reſipiſcite, ad fontẽ uitæ recurrite, illumq; qui uos introducet, in adytum ueritatis capeſcite. Ibi fulgidum lumen nullis immixtũ tenebris. Ibi nullus ebrietate delirat, ſed omnes ſobrij uigilant, ac mẽtis oculis eum qui uideri uult, acutius intuent̃. Is nec auribus percipitur, nec cernitur oculis, nec ſermone profertur. Sola mens eum proſpicit, ſola mens prædicat. In primis autẽ oportet ueſtẽ quam circũfers exuere, indumentum inſcitiæ, prauitatis fundamentum, corruptionis uinculum

lum, uelamen opacum, uiuam mortem, ſenſitiuum cadauer, ſepulchrum circunuertile, domeſticum deniq; furem, qui dum blanditũr, odit: dum odit, inuidet. Huiuſcemodi eſt quo circumtegeris umbraculum inimicum. Ad ſeipſum te deorſum raptat, ne forte conſpiciens ueritatis decorem ac proximum bonum, huius oderis prauitatem, néue huius inſidias, quas in te aſſidue machinatur aliquãdo perſentias. Hoc aciem interiorum ſenſuũ hebetat & obtũdit, craſſa illam materia ſuffocat, abominabili faſtidioſáque ebriat uoluptate, ne audias unquam, néue perſpicias ea quæ iure & audienda ſunt, & in primis inſpicienda.

ARGVMENTVM OCTAVI.

Octauus edocet in primis cœleſtia corpora iugiter unũ eundemq; tenorem ſeruare, quem primum à ſuo patre ſortita ſunt. Et mortem interitumq; primum circa terrena uiuentia corpora apparere, ſed penè mortis nomen atq; corporum interitus uanum eſſe: corpora ſiquidem ipſa mutantur, nõ intereũt: uerum qualitates ipſas idæarum idola ſimulacráq; (quibus deus ipſam exornare uoluerat) immortalis materia permutat. Et homo immortale animal, ſed diſſolubile, uniuerſæ naturæ uinculum atq; nodus, partim

corporeus, partimq́; incorporeus, mẽtisq́; capacior altæ, inſtar mundi genitus eſt, ut ſenſibili corpore ſenſibilẽ mundum comprehenderet, & mente ad optimam mentem felici contemplatione aſſurgeret.

OCTAVVS.

DE ANIMA nunc & corpore ô fili dicendum, quonam modo immortalis anima, quantaq́; ſit agẽdi uirtute in cõcretione diſſolutioneq́; corporis. Mors ad horum nullum attinet. Θάνατος enim conceptus quidã eſt mortalis appellationis, uel uanum quiddam, uel per ablationem primæ literę θάνατος, id eſt mors, pro eo quod dicitur athanatos, id eſt, immortalis. Θανάτος enim interitũ ſignificat. At nihil eorũ quę in mundo ſunt, interit. Si enim ſecundus deus eſt mundus, necnõ immortale uiuens, impoſſibile eſt immortalis animantis partem aliquam interire. Quęcunque mundo inſunt, mundi ſunt membra, homo pręſertim animal rationale. Primus omnium uere ſempiternus, immortalis, ingenitus deus, omnium autor. Secundus deinde ad illius imaginem, mũdus ab eo genitus, & ab eodem ſeruatus, nutritus, & immortalitate donatus uelut à proprio patre,

tre, uiuens quidē ſemper, et immortalis. Etenim ſemper uiuens & ſempiternū hoc inuicem differūt, quod ſempiternū quidē ab altero factum nō eſt. Sin aūt fiebat à ſeipſo, nō aliquando factum fuit, ſed fit ſemper. Sempiternum enim quatenus ſempiternum eſt omne. Pater autē ille ſuÿpſius ſempiternus. At uero mundus à patre ſemper uiuens immortalisq́ factus. Quantumq́ materiæ fuerat ſubiectum patri, pater ipſe corporeum agens & in molem congerens id totū ſphæricum reddidit, imprimens qualitatem materiæ exiſtenti immortali, rationemq́ materię ſempiternam habenti. Plenus autem idæis omnibus, qualitates pater inſerens, in ſphęram uelut in gyrum omni qualitate illam circumſepſit. Exornare autē uoluit id, q̄d poſt ipſum eſt, quaſi immortalitate fulciēs omne corpus, ne materia ab huius congreſſu diſcedere uolens, in ſuam deformitatem iterum reſoluatur. Quando enim incorporea erat materia, ô fili, deformis erat. Habet hęc quoque materia circa qualitates quaſdā exiguas reuoluta creſcēdi pariter & decreſcēdi naturam, quā homines mortē uocant. Huiuſcemodi autem cōfuſio circa terrena uiuentia.

Cœleſtium quippe corpora unum atq; eundem ſeruant ordinem, quem ſcilicet primũ à patre ſuo ſortita ſunt. Seruatur autem ipſe à reſtitutione cuiuſq; indiſſolubilis. Reſtitutio uero cõſtitutionis corporum terrenorũ, ipſaq; diſſolutio in corpora indiſſolubilia, id eſt immortalia reſtituit. Atq; ita ſenſus priuatio fit, non deſtructio corporũ. Tertiũ quoq; animal homo, ad imaginem mũdi genitus, ſecundũ patris uolũtatem ſeſe habẽs, præter cætera terrena uiuentia nõ modo cũ ſecũdo deo cognationẽ habet, uerũ etiam intelligentiam primi. Secundũ planè deũ utpote corporalem ſenſum cõprehendit. Ad primum uero deum ut incorpoream bonamq; mentem, mente cõſurgit. TAT. Id ergo animal nónne deſtruit? TRIS. Melius melius ominare ô fili, ac inſuper meditare quid deus, quid mundus, quid animal immortale, quid animal diſſolubile. Scito ergo mũdum à deo ſimulatq; in deo: Hominem uero à mundo & in mundo conſiſtere. Principium autem complexioq; omnium et conſtitutio deus.

ARGVMENTVM NONI.

Nonus homines erudit: qui cum intellectione utantur omnes, materiales tamen ex dæmonũ ſpermatibus (quorũ

præſentia

præſentia, nulla pars mundi deſtituta uacat) cõcipiunt, & prægnãtes tandẽ adulteria, ſtupra, homicidia, paricidia, et omne flagitiorũ genus pariunt. Atqui eſſentiales ſpiritalesq́; uiri omne uirtutum ornamentum ſeminatore deo concipiunt, & omne bonũ uirtutis officiũ pariunt. Sunt enim dei ſemina pauca, at illa quidem magna, pulchra et bona, & uitiorum innumeroſæ multitudini longe præſtantiora. Quæ tamẽ qui ſectãtur nec ipſi uulgo placẽt, neq; uulgus ipſis: Inſanire demũ putantur, riſumq́; reportãt, quod terra ſedes improbitatis ſit & prouincia. Mundus tamen ea lege formatus eſt, ut à deo ſemina ſuſcipiens uniuerſa, diuinitatis dignum fieret organum, et omnia in miro pulchræ ordinationis decore procederent ad ortum, in quo perſeuerent, ſuumq́; tandem nanciſcantur exitũ. Quod profectò fieret, niſi inimicus ueniens in medio tritici ſuperſeminaret zizania. Vos ergo ſeligite diuina ſemina ſpiritales facti, & malorum ſemina dæmonũ, qui nos materiali affectione dormientes occupare uigilant, cauti nunc effugite.

NONVS.

HERI ô Aeſculapi perfectam reddidi orationem: in præſentiarũ autem neceſſarium eſſe arbitror, ut de ſenſu breuiter diſſeramus. Senſus ac motus in hoc potiſſimũ diſcrepare uidentur, quod hic quidem ſecundum materiam, ille autem ſecũdum eſſentiam eſt. Mi-

hi tamē uterq; in unum redire uidetur, ne-que diſtingui in hominibus ratione. In cæteris animantibus ſenſus naturæ unitus eſt, in hominibus autē intelligentia. Ab intelligentia quidem intellectus differt, quemadmodum à diuinitate deus. Diuinitas em̄ à deo, intelligentia uero ab homine prouenit. Hęc ſermonis eſt ſoror, aut utraq; ſibi inuicē inſtrumenta. Nam neq; ſermo abſq; intellectione pronunciat̃, neq; intellectio abſq; ſermone prodit in lucem. Quamobrē ſenſus & intelligentia in homine tanquam connexa conſpirant inuicem. Neq; enim ſine ſenſu intelligere, neq; ſine intellectione ſentire ullo modo poſſumus. Intellectionē tamen abſq; ſenſu intelligere poſſibile eſt, inſtar eorum qui in ſomnis phantaſmata uident. Mihi quoq; uidentur utræq; operationes in ſomniorū uiſionibus exerceri. Senſum autem ex ſomno in uigiliam ſuſcitari. In animā præterea & corpus homo diuiditur. Quoties utręq; ſenſus particulę ſibi cōſentiunt, tunc intellectio cōcepta mente depromit̃. Mens omnes notiones concipit, bonas quidē quoties à deo ſemen infunditur, contrarias autem cum à dęmonibus quibuſdam ſpermata iaciuntur.

ta iaciunẽ. Nulla profectò mũdi pars dęmonum præſentia deſtituta, horũ lumẽ ab ipſo deo totũ deſcendit. Dęmon deniq; transfuſus in hominẽ, ſemina propriæ operationis inſpergit. Mens aũt cõſperſa ſeminibus prægnans inde parit adulteria, ſtupra, homicidia, paricidia, ſacrilegia, diuinorum contẽptũ, iugulationes, euerſiões urbiũ, peſtes hominũ, ac reliqua omnia quęcunq; malorum ſunt opera dæmonũ. Dei planè ſemina pauca, at illa quidẽ magna, pulchra, bona, uirtus ſcilicet, tẽperantia, pietas. Pietas autẽ eſt dei cognitio. Deũ qui cognoſcit bonis refertus omnibus, notiones diuinas aſſequiẽ, notiones inquam haud multorũ ſimiles. Quàde cauſa ſi qui huic ſe cognitioni dederint, nec ipſi uulgò placent, nec uulgus illis: inſanire demũ putanẽ, riſumq́; reportant. Interdum etiã odio habenẽ, cõtumelijs afficiuntur, ui taq; priuãtur. Improbitatẽ em̃ hic habitare diximus, terramq́; illius eſſe prouinciã. Terram dico, nõ mundum totum ut impij quidem obloquuntur. Veruntamẽ homo deo deuotus, cũ primũ diuinã prægustauerit uiſionẽ, obliuioni omnia reliqua tradit: Atq; ea etiam quę reliquis hominibus mala ſunt,

huic ut bona cõtingunt, cõſultanti pruden=
ter, & ad ſcientiam ſingula referẽti: quodq́
mirãdum eſt, mala ſemper in bona penitus
conuertenti. Sed iam ad ſermonem de ſen=
ſu iterũ redeamus. Humanum eſt ſenſum
cum intellectione cõiungere. Nam omnes,
ut ſuprà retuli, homines intellectiõe ferun=
tur. Cæterum ſecũdum materiam unus, al=
ter ſecundum eſſentiam. Qui enim prauita
tis ſeruus eſt, ſecũdũ materiam eſt, à dæmo
nibusq́, ut diximus, intelligentię ſemen ac=
cepit: At qui bonitatis amici ſunt, horũ na=
turam deus ipſe tuetur. Deus enim omniũ
autor, efficiens autem omnia ſibiípſi conſi=
milia reddit. Hæc tamẽ genita bona, in ope=
rationis uſu ſterilia. Mundi nanque reuolu=
tio generationes exagitans, qualitates efficit
quaſdã inficiens, maloq́ fœdans, quaſdam
defecans, bonoq́ purgans. Mũdus ô Aeſcu
lapi ſenſum motumq́ poſſidet, non huma=
no ſenſui motuiq́ cõſimilem, ſed potentio=
rem ſanè atq́ admodũ ſimpliciorem. Nam
ſenſus & intelligentia mundi id unum eſt,
cuncta ſcilicet facere, ac facta reſoluere. Di=
uinæ uoluntatis organum hac potiſſimũ ra
tione conſtructũ, ut à deo ſemina ſuſcipiens
uniuerſa

uniuerſa, eaq; tuto ſinu recondens, omnia quidem cōponendo producat, omnia rurſus auferat diuidendo: Atq; inſtar agricultoris periti, quodcunq; nimis adultum eſt amputat, ut ſtatutis temporum interuallis iterū reuireſcat. Nec eſt quicquā, cui uitam mundus ipſe non præſtet: ſimulq; uitæ locus eſt, atq; etiam inſtitutor. Corpora uero ex materia in differentia conſtant: horum quædā ex terra, quædam ex aqua, ex aëre alia, ex igne quoq; permulta. Vniuerſa certe cōpoſita, quædam tamen congeſta magis, nonnulla uero ſimpliciora, illa grauia, hæc leuia. Velocitas autem agitationis illius uarietate generationum qualitates inducit. Spiratio enim crebra exiſtens, corporibus qualitatem unā cum ſuperabūdantia uitæ ſuppeditat. Deus igitur coſmi, id eſt mundi pater: Coſmus autem eorū quæ in coſmo: & coſmus quidem dei filius. Quæ uero in coſmo, ſub coſmi ditione cōſiſtunt. Ac iure coſmus appellatus eſt, omnia ſiquidem uarietate generationis κοσμεῖ, id eſt exornat. Necnon in deſinentia uitę, operatione perpetua, neceſſitatis celeritate, elementorum cōmixtione, ordine genitorum. Ipſe quoq; coſmus, id eſt ornatus

neceſſitate ſimul & meritò nominatus eſt. Animantium omnium ſenſus & intellectio ex extimis influũt ab eo quod cõtinet inſpirata. Coſmus autẽ quęcunque ab ipſa origine ſuſcepit à deo, perpetuò ſeruat. Deus profectò non ut quibuſdã uidetur ſenſu menteque captus eſt. Illi enim miſeria preſſi perperam obloquũtur. Quæcũque ſunt ô Aeſculapi in deo, ſimulatque à deo pendentia, partim per corpus agentia, partim mouentia per eſſentiam animæ, alia per ſpiritũ uiuificantia, alia uero receptacula defunctorũ. Rectius autẽ dicemus deũ talia nõ habere, ſed ut ueritatẽ liquidam exprimamus, ipſum eſſe cuncta fatebimur, nec ea quidẽ ab extimis capere, ad extima nihilominus porrigentem. Id eſt ſenſus & intellectio dei, cũcta ſemper mouere. Vnde nullum unquã futurũ eſt tempus, in quo exiſtentium aliquid in nihilum euaneſcat. Quoties uero exiſtentia dico, dei dico theſaurũ. Nam exiſtentiam ipſe deus amplectitur: extra hunc nihil, extra nihil ipſe. Hæc tibi ô Aeſculapi intelligenti uera uidebunt, ignorãti incredibilia. Intelligere enim ipſum credere eſt: at nõ credere, proculdubio ignorare. Sermo ſiquidẽ meus ad ueritatem uſque cucurrit,

cucurrit: mens quoque ampla & à ſermone ad certum quiddam deducta ueritatem attigit. Deniqꝫ comprehendens omnia, ea quæ inueniens conſona illis, quæ ſermo interpretabatur, eueſtigio credidit, & in ipſa fide decora feliciter requieuit. Quæ igitur de diuinis dicuntur, intellecta creduntur quidem: non intellecta, negantur. Hæc autem de intelligentia dicta ſufficiant.

ARGVMENTVM DECIMI.

Decimus deum omnia abſolute eſſe conſtanter aſſerit, quæ ſingula ſingulatim participatione contrahunt: attamen deum patrem eſſe & bonum, eo ipſo quod ipſe omnia eſt. Mox de animæ in ſilentio raptu diſcutit: ubi quæ mentis oculis cernuntur, neq; reuelare fas, neq; reuelandi conceſſum eſt arbitrium. Quod autem de animalium transformatione ſubiungit, non uerborum fictionē, ſed fictionis allegoriam ſequendam eſſe eiuſdem Mercurij ſequens ſermo declarat, cum inquit: Aliud enim corpus quàm humanum animam non capit humanam, neq; fas eſt in corpus animæ ratione carentis, animā rationalem corruere. Lex enim diuina, generationē tam nefariā prohibet. Et paulò poſt ſubiungit: Talis naturæ cōgrua mulcta, nō qualē tu fortè fili & alij quidam arbitrantur, quibus uidetur anima noſtra poſtquā eſt humanam exuta figurā, in corpora degenera

re brutorũ: hic enim impius error. Quod enim animã pueri cauſatur ſeipſam cõtemplantem, hoc uiderint qui mentem intelligentiamq; abditam defendunt.

CLAVIS. X

HESTERNVM ô Aeſculapi ſermonem aſcripſi tibi: unde ęquũ eſt hodiernum Tatio dedicare, eoq; magis id operæpreciũ, quo diſputatio præſens omniũ ad illum à nobis antedictorũ compendiaria quędam ſumma futura eſt. Deus & pater & bonũ, ô Tati, naturam eandem, imò eũdem actũ habent. Illa ſiquidẽ augmẽti diminutioniſq; appellatio eſt, quę circa mutabilia & immutabilia, id eſt humana & diuina uerſatur. Quorũ unumquodq; ille uult eſſe. Alibi uero actũ (quemadmodũ in alijs) demonſtrauimus diuinorũ atq; humanorũ, quæ quidẽ in hoc intelligere neceſſe eſt, Huius actus uolũtas eſt, huius eſſentia uelle cũcta ſubſiſtere. Quid eſt deus & pater et bonũ, niſi ipſum eſſe horũ omnium, nondũ exiſtentiũ? Quinetiam exiſtentia ipſa horum dum ſunt, id deus, id pater, id bonum, cui nihil aliud ex omnibus applicatur. Mũdus enim ac ſol eorum quæ ſunt ſe-

cundum

cundum participationem pater, nõ tamen uiuentibus uitæ bonitatisq́ue cauſa. Quod ſi hoc ita ſe habeat, comprehenſus agitur à uoluntate boni, ſine qua nec eſſe unq́ue nec fieri poteſt. Cauſa filiorum pater, tum procreationis, tum etiam alimenti, per ſolem appetitum boni ſuſcipiens. Nam bonũ ipſum actiuum eſt. Id alteri cõuenire quàm illi nequit: quod cum accipiat nihil, uniuerſa uult eſſe. Nõ dico ô Tati uniuerſa facit, faciens enim longo quodã tempore deficiens atque indigum eſt. Siquidem interdum facit, interdũ ceſſat, egenum quidem & quãtitatis pariter & qualitatis: nonnunq́ue qualia & quanta diſponens, aliâs horum cõtraria. Deus autem & pater & bonum, eo ipſo quod omnia eſt: talis igitur ei qui iſta percipere poteſt. Etenim hoc uult eſſe, & eſt, & ipſi, maxime uero ipſum: Nam cætera omnia ꝓpter ipſum. Propriũ quippe boni, ô Tati, ſeſe notũ præbere: id bonum eſt ô Tati. TAT. Viſionis ô pater bonæ & pulchræ nos participes reddidiſti: Vnde meæ mentis oculus huiuſcemodi uiſione quaſi iam expiatus eſt. TRIS. Neq́ue uero quemadmodum ſolis radius fulgore nimio corrũpit oculos caligantesq́ue red

dit,ſic ip ſius boni conſpectio. Illuſtrat enim, atq; oculi lucem eo magis exauget, quo quis capere magis poteſt intelligibilis ſplendoris influxũ. Velocior eſt diuina lux, & acutior ad penetrandũ. Innocētia præterea & īmortalitate ſingula cōplens. Qui nitorem hunc uberius haurire poſſunt, obdormiũt. Sæpe uero à corpore ad aſpectum pulcherrimum quemadmodum Celus & Saturnus noſtri progenitores, aſſurgũt. TAT. Vtinã & nos ô pater. TRIS. Vtinã ô fili, adhuc tamē imbecilliores ſumus ad conſpiciendũ. Tunc autem poterimus mētis oculos eleuare, boniq; decorē incorruptibilē incōprehenſibilemq; proſpicere, cum nihil de illo prorſus dixerimus. Eius cognitio diuinũ ſilentiũ eſt, & intenta ſenſuũ omniũ applicatio. Qui id intelligit, nihil poteſt aliud cogitare. Qui id intuetur, nil præter ipſum aliud intueri. Qui id audit, nil audire poſt ipſum, neq; corporis etiã ſui mēbra mouere. Vniuerſis profectò corporis ſenſibus motibusq; ſolutis intrepidus agit, qui totam circũluſtrat undiq; mentem, totamq; irradiat animã, abſtrahit totã à corpore, totam in eſſentiã deniq; dei transfigurat. Impoſſibile enim ô fili animã hominis in

corporis

corporis fece iacentem, diuinā aſſumere for mam. Neq; licet etiam dei pulchritudinē intueri, niſi quis ante in deum fuerit reformatus. TAT. Quonam pacto id dicis ô pater? TRIS. Omis animę diſtributio ô fili. TAT. Mutationes autē quonam modo interim diſtribuens? TRIS. Num in his quæ generatim diximus, audiſti, quemadmodū ab una mūdi totius anima uniuerſæ profluunt animæ, per omnem mundū tanq̄ diſtributæ circumcurrentes? Harum itaq; animarū mutationes permultæ, partim ſanè in melius feliciusq;, partim autē in cōtrarium. Nam reptilium quidē in aquatilia tranſmutātur, aquatilium animæ in terreſtria migrāt, terrenorū in uolatilia ſcandūt, aëriorū uertūtur in homines, hominū deinde immortales animæ in dæmones tranſeūt: demū in deorū chorū feliciter reuolāt. Chori deorū gemini, uagantium unus, non uagantiū alter. Atq; hęc eſt ſuprema animæ gloria. Anima uero in corpus humanū delapſa, ſi quidē mala perſeuerauerit, nō guſtat immortalitatis quicq̄, neque bono etiam fruitur. Reuoluto autem itinere in reptilia præcipitatur. Hæc utiq; adiudicatio pœnaq; eſt animæ malæ. Prauitas

animæ, ignorantia. Anima naturæ rerũ boniq́ inſcia, orbata oculis, corporis ſeſe paſſionibus implicat. Anima cacodæmonis, id eſt mali dæmonis ritu corrupta, ſeipſam ignorans abiectis corporibus, monſtriſq́ deformibus ſeruit, corpus ſuũ uelut onus infeſtũ circũfert, nõ pręſidens corpori, ſed ob ignauiam ſubiugata. Contrà uero uirtus animæ cognitio eſt: eruditus enim re uera bonus, pius, diuinus. TAT. Quis hic eſt ô pater? TRIS. Qui nec loquitur, nec audit multa, qui duobus ſermonibus ſeu dicẽdis, ſiue audiendis intẽdit & pugnat in tenebris. Nam deus & pater & bonũ, nec lingua pronunciatur, neq́ percipitur auribus. Cum hęc igitur ita ſe habeãt in omnibus quę ſunt ex eo, quod ſeorſum ab illo eſſe nequeunt, ſenſus inſunt. Inter cognitionem autem ac ſenſum multũ intereſt: Senſus enim ſuperantis motus exiſtit, cognitio ſcientiæ terminus. Scientia dei donum, ſiquidem unaquæq́ ſcientia incorporea mente utitur ut organo, mens autem corpore. Quamobrem utraq́ in corpora tum intelligibilia, tum etiam materialia recurrunt. Ex oppoſitione enim & contrarietate cõſtare omnia neceſſe eſt, neq́ aliter

ſe habere

ſe habere poſſibile eſt. TAT. Quis ergo materialis iſte deus? TRIS. Mundus,pulcher quidem,non tamē bonus:Etenim ex materia conſtat, paſſionibusq; ſubijcitū:Primusq; eſt eorū quæ patiūtur:Secundus autem eorum quæ ſunt.Indigus præterea ſuapte natura:Factus aliquādo, ſemper exiſtens in generatione,atq; genitus, qualitatūq; & quantitatū omniū genitura: mobilis em̄. Omnis autē materialis motio generatio dici debet. Intelligibilis quoq; ſtatus hoc pacto motum materialem agitat:quoniam mundus ſphęra eſt,id eſt caput, nec ſupra caput materiale quicquam, quemadmodum neq; aliquid ſub pedibus intelligibile.At materialia cuncta,mens uero caput in circulum agitatum, id eſt ſecūdum naturā capitis motū. Quotcunq; ergo contigua ſunt,capitis illius pelliculæ, quæ ſanè anima eſt, immortalia nata ſunt,quaſi corpus ſit in anima conſtitutum, animam'que habentia plena ſunt corpore. Verum quicquid à pellicula procul, in qua ſunt quæ magis participant anima, corpus exiſtit.Totum uero animal eſt.Itaq; mūdus totus ex materiali quodā & intelligibili compoſitus eſt.Mundus animal primum,homo

ſecundum poſt mundum animal, primũ autem animalium reliquorũ. Quodcunq; uero animæ munus concedit alijs, homo quoque poſſidet. Neq; ſolum nõ bonus, ſed malus etiã, utpote mortalis perpenditur. Mundus enim nõ bonus, quia mobilis: non tamẽ malus, quoniã immortalis. Homo autẽ tum quia mobilis, tum etiam quod mortalis, malus eſſe cenſetur. Anima hominis in hũc uehitur modum: Mens in ratione, ratio in anima, anima in ſpiritu, ſpiritus in corpore, ſpiritus per uenas, arterias, ſanguinemq; diffuſus, animal undique ciet, molemq; corporis ſuſpenſam ſuſtinet, atq; circumfert. Vnde decepti quidam humorem ſanguinis animam extimarunt: hos planè latuit, quod in primis oportet ſpiritum ad animam uſq; manare, deinde ſanguinẽ coaleſcere, uenasq; & arterias cauas extendi, demũ reſolui animal: eamq; mortem corporis eſſe. Ex uno autem principio cuncta dependent. Principium ex uno atq; ſolo. Et principiũ quidem mouetur, ut rurſus extet principiũ. Ipſum tamen unum perſtat, nec ab unitate diſcedit. Tria igitur ſunt hæc, deus pater bonum, & mũdus, & homo. Mundũ deus habet, mundus

dus hominem. Mūdus dei filius, homo geni
tura mundi. Neq; enim ignorat deus homi=
nem, ſed curam eius habet, ab eoq; cogno=
ſci ſe uult. Hęc unica ſalus hominis, cognitio
dei: hæc ad olympū aſcēſio. Ex hoc uno dun
taxat anima bona: nec interdū quidem bo=
na, aliâs autē mala: at ſecundum neceſſitatē.
TAT. Quomodo id aſſeris ô Triſmegiſte?
TRIS. Hoc inquam aſſero, animam pueri
cōtemplari ſeipſam, nondum ex natura ſua
propria propter corpus egreſſam. Nōdum
enim corpus omnino compactum eſt, ac ſe=
ipſam undiq; pulchrā cōſpicere. Nam haud
corrupta eſt adhuc à corporis paſſionibus, à
mūdi totius anima tunc q̊q; dependens. Cū
uero cōpactū eſt corpus, animāq; in ſui mo=
lem diſpergit & diſtrahit, tunc illa obliuioni
ſubijcit̃, pulchriq; ac boni uiſione priuatur.
Obliuio aūt ipſa improbitas eſt, idēq; accidit
ijs qui egrediunt̃ ex corpore. Recurrēte enī
anima in ſeipſam, ſpiritus in ſanguinem, ani
ma in ſpiritū cōtrahit̃. Mens à uelaminibus
libera, diuina exiſtens ſuapte natura, igneū
ſortita corpus per loca omnia circūuagatur,
animamq; iudicio iuſto ac merito ſupplicio
relinquit. TAT. Quo pacto id ais ô pater?

TRIS. Mens quidem ab anima, anima uero à ſpiritu ſeparatur. Indumentum mentis anima, indumentũ animę ſpiritus. Cointelligere oportet ô fili cum dicente auditorẽ, atque conſpirare, auditumq́ꝫ acutiorem uoce dicentis habere. Harũ ô fili ueſtium conuolutio in corpore terreno cõficitur: Siquidẽ nudam ſecundum ſe mentem in terrea ſiſtere mole penitus impoſſibile. Neqꝫ enim potis eſt terrea fex mentem adeò diuinã ſuſcipere, neque tantum numen patibili conformatum corpori ſuſtinere. Aſſumpſit ergo mens animam uelut amictũ: quinetiam anima diuina exiſtens uehiculo ſpiritus utitur. Spiritus animal totũ percurrit. Itaqꝫ cum primum mens à terreno corpore ſoluitur, proprium mox ſubit amictũ, igneum uidelicet corpus, quo ſanè quandiu circũtecta eſt, in terreũ corpus turgeſcere nequit. Terra nanque ignem minime ſuſtinet, tota ſiquidem ab exigua ſcintilla cremaretẽ. Qua de cauſa terrenæ moli frigidus circũfuſus eſt humor, quaſi quoddã ad cõbuſtionem ignis obſtaculũ. Qui cũ acutiſſimus atqꝫ uelociſſimus ſit omnium diuinorum cõceptuum, ſingulorum cõprehendit elementorum corpora.

Etenim

Etenim ipſe cœlorũ artifex igne potiſſimũ ad ſuam fabricam utitur. Opifex quidem totius, utitur omnibus: hominis autẽ faber ĳs ſolum, quæ ſunt circa terrã: orba nanq; igni mens hominis, ad humanamq; diſpoſitionẽ duntaxat idonea, diuina cõſtruere nequit. Humana certe anima, non omnis quidem, ſed pia, beata eſt atq; diuina. Poſtquã uero huiuſcemodi anima per mortẽ à carcere corporis eſt exempta, cum omne ſubierit uirtutis pietatiſq; certamẽ, aut mens, aut deus efficitur. Certamen autẽ religioſæ pietatis hoc eſt, recognoſcere deũ, iniuriã inferre nemini. Anima tamẽ impia in natura propria remanet, à ſeipſa nimiũ cruciatẽ, corpus quærit quod ingrediatur terreum & humanũ. Aliud quippe corpus quàm humanum, animam nõ capit humanam: neq; fas eſt in corpus animæ ratione carentis, animã rationalem corruere. Lex enim diuina degenerationem tam nefariam prohibet. TAT. Quo igitur modo cruciatur ô pater hominis anima? quod'ue ſupplicium huic animæ grauius. TRIS. Impietas ô fili mi Tati: Cuius nam ignis ardentior flamma quàm impietatis eſt? Quænam fera mordax ita corpus la-

cerat, ut impietas lacerat animã? Nónne uides quot malis animus premit̃ impius? Heu ſic fili uociferat̃ impius animus: Vror, abſumor, quid dicam, quid agam neſcio, deuorant me miſerũ mala undiq; cõfluentia, Nõ uideo quicq;, heu miſer, nec audio. Tales afflicti ſunt animi uoces, talis naturæ congrua mulcta, nõ qualem tu forte fili, & alij quidã arbitrant̃, quibus uidet̃ anima noſtra poſtq; eſt humanam exuta figuram in corpora degenerare brutorũ: Hic enim impius error: uerũ caſtigationis eius modus alter. Mens utique cum dęmon efficitur, ad obſequium dei iubetur igneum capeſſere corpus: inde in animam transfuſa nefariã, eam flagellis uerberat peccatorum. Iis animus uerberatus iniquus, ad neces, conuicia, obiurgia, rapinasq; uarias ſeſe uertit, ad ea denique per quæ delinquunt homines uniuerſa, delabitur. At cum in ſanctã mens influit animã, extollit illam ad ſapientiæ lumen. Hæc anima poſtmodum nunquam ſomni torpore langueſcit, ſed & uerbis pariter & operibus humano fert opem generi, iuuat'que modis omnibus, ſuum ſemper æmulata parentẽ. Quamobrem oportet ô fili nos agentes deo

gratias obſecrare, ut bonę mentis participes efficiamur. In melius quidē anima migrat, in deterius nunquā. Eſt etiam animarū communio quædam: deorū animę cōmunicant hominum animabus, deus ſe communem ſingulis exhibet: præſtantior enim cunctis ille: cuncta uero illo ſunt imbecilliora: mundus deo, homo mnndo, homini brutū ſubijcit. Deus ſuper omnia eſt, & circa omnia. Dei radij actus exiſtūt, mundi radij ſunt naturæ, radij uero hominis artes atq; ſcientiæ. Per mundū exercentur actus, ijq; in hominem per mūdi radios naturales deſcendūt, naturæ per elementa, homines per artes atque ſcientias. Hæc utiq; mundi totius adminiſtratio, ex unius natura dependens, perq; unam mentē recte diſcurrens, qua nihil ualidius, nihil diuinius, nihil deniq; magis unitum. Hominum ad deos, ad homines deorū cōmunio. Iſte bonus eſt dæmon: anima quę hoc plena eſt, beata eſt: miſera uero quę uacua. TAT. Quanam ratione id ais ô pater? TRIS. Scito mi fili quod omnis anima habet ipſum bonum pro mente, de hac enim præſens nobis eſt ſermo, nō de miniſtro huius, quē ſuprà diximus, ex iudicio demiſſum

ad inferos. Anima mentis præſentia deſtitu
ta, nec agere quicq̄, nec dicere potis eſt. Sæ-
pe uero mens extra animã habitat, quo qui
dem in tẽpore nec audit, neq; uidet anima,
ſed animali ſimilis eſt ratione carenti. Tan-
ta eſt potentia mentis quæ animam huiuſ-
modi deſerit implicitã corpori, et ab eadẽ tra
ctam ad infera. Talis anima fili mi mentem
nullã habet: Ideoq; nec hominẽ hunc appel
lare fas eſt: homo ſiquidẽ animal eſt diuinũ,
neq; eſt cũ terrenis brutis, ſed cũ dijs cœleſti
bus comparãdus. Quinimò ſi audendũ eſt
uerũ fateri, homo uerus uel cœlicolis eſt pręſ
ſtãtior, uel ſaltẽ pari ſorte potit̃. Etenim qui
cũq; cœlitũ deſcendit ad terrã, cœli limitem
deſerit. Homo autẽ aſcendit in cœlũ, illudq;
metitur, nec eum fugit quæ ima ſunt, quęq;
ſublimia, ac reliqua omnia diligenter inqui-
rit: quodq; maius eſt, terrã quidẽ haud dimit
tens, in cœlũ attollit̃: Tam ampla eſt huma-
næ naturæ poteſtas. Quamobrẽ audendũ
eſt dicere, hominem quidem terrenũ deum
eſſe mortalẽ, deum uero cœleſtem immor-
talem hominem. Itaque horum uirtute duo
rum, hominis ſcilicet ac mundi, gubernant̃
ſingula, uni demum cuncta ſubijciuntur.

Vndecimus de mente, diuino ſermone plenus declarat æternitatem à deo, mundum ab æternitate, tempus à mundo, tranſmutationem à tempore, à tranſmutatione mortem atque uitam pendere. Inſuperabili dei poteſtati nullam potentiam, nec diuinam, nec humanam, nec ſupernorum, nec infernorum comparabilem eſſe, quem unicũ eſſe cum rationibus, tum analogijs, gratiſsime permõſtrat: qui cum ocioſus eſſe nequit, ſemper omnia facit. Quod de æterna uerbi generatione dictum recte cõcipias: ait enim quod opus diuinũ adeſſe neceſſariũ erat, ut eſſent ea quæ fiunt, quæ fiebant, & quæ fient in poſterum: id uita eſt, id pulchrum, id bonum, id deniq; deus & uita cunctorum. Sed quid hoc, niſi quod altius euangeliſtæ tuba cecinit, cum inquit: In principio erat uerbũ, & uerbum erat apud deum, & deus erat uerbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil quod factum eſt. In ipſo uita erat. Cunctorum ergo uita, à deo manat, atq; ipſa deus eſt. Quo fit, ut ea uera mors, uerusq; is non ſit rerum interitus, qui uulgò putatur: uerum ea qua uiuentiũ uita in abditũ ſe reuocans res deſerit. Mira profectò proportione ad eum cõprehendendum utitur, qui omnem effugit proportionẽ, qui cõprehenſus incõprehenſibilis manet, & qui omnibus incognitus, omnibus in rebus ſe præſtat cognoſcibilem. Vos ergo quicunq; pij, huc toti nunc adeſte, & mentis ſermonibus ueſtrã mentem inclinate, ut eum tandem cognoſcatis, qui omnia ob eam cauſam fabricatus eſt, ut eum per ſingula cerneretis.

DESINE tandiu differere ô Triſmegiſte Mercuri. Sile iam, ante dictorum reminiſcere. Etenim ſenſum tibi meũ nõ pigebit exprimere, eoq; magis quo multæ & uarię inter mortales de mũdo deoq; opiniones pererrant. TRIS. Equidẽ ut ingenue fatear, huius rei ueritatem nondum teneo. Ipſe ergo mi domine puram exprime ueritatem. Nam unicũ te elucidare talia poſſe confido. MENS. Audi me igitur ô fili. Tẽpus, deus, & uniuerſum ſic ſe habent. Deus æternitas, tempus generatio: Deus æternitatem, æternitas mundum, mũdus tempus, tempus generationem efficit. Dei quaſi eſſentia eſt bonum, pulchrũ, beatitudo, ſapientia, æternitas, eſſentia, ipſum idem. Mundi ordo, tẽporis tranſmutatio. Generationis mors & uita. Actus dei mens & anima, æternitas, perſeueratio, atque immortalitas. Mundi inſtitutio & reſtitutio, temporis augmentũ & diminutio, generatiõis deniq; qualitas. Aeternitas ergo in deo, in æternitate mũdus, tempus in mundo, in tempore generatio: æternitas extat circa deum, mundus in æternitate mouetur, tempus terminatur in mundo, generatio

generatio cõpletur in tempore. Fons itaque omnium deus. Eſſentia uero ęternitas, materia autem mundus, potentia dei ęternitas. Opus æternitatis eſt mundus. Factus quidẽ nõ aliquãdo, factus autem ſemper ab æuo. Cum uero nunquam ceſſet æuum, nunquam ceſſabit & mundus. Cumque ſit mundus ab ęternitate comprehenſus, nulla mundi pars interit. TRIS. Dei uero ſapientia quid eſt? MENS. Bonũ, pulchrũ, beatitudo, omnis uirtus, & æuum. Vnde immortalitatẽ præſtat ęuum, perſeuerantiam materię tradens. Origo enim materiæ pendet ex ęuo quemadmodum ex deo æuum. Generatio quidẽ ac tẽpus, naturæ geminæ et in cœlo ſunt, & in terra. In cœlo ſanè immutabilia ſunt hæc duo atque immortalia, in terra mutabilia corruptionique obnoxia. Aeternitatis anima deus eſt. Anima mũdi æternitas. Terrę anima cœlum. Deus in mente, mens in anima, anima aũt in materia. Omnia uero iſta per æuũ, totũ hoc corpus, in quo corpora omnia. Anima mente deoque plena intima mũdi replet, complectitur extima. Vitam omnibus hec ſuggerit: extrinſecus quidẽ ingẽti huic perfectoque animali mundo, intrinſecus aũt cęteris quæ

inſunt mūdo uiuentibus, ſupraq́; in cœlo, per id quod idem eſt, omnia ſiſtens, infrà uero in terra generationem agitans. Mūdum profectò continet æuum, ſiue per neceſſitatem, ſeu prouidētiam, uel naturã. Et ſi quid aliud quis cogitat, uel etiam cogitabit unq;, id omne deus agit. Actio dei poteſtas inſuperabilis, cum qua nec humanam neq; diuinam ullam cōparare quis audeat. Caue igitur ô Mercuri ne quid infernorum, ne quid etiam ſupernorum dei ſimile cenſeas: Nam à ueritate penitus aberrares. Nihil quippe ſimile eius eſt, quod diſſimile ſolumq́;, & unũ eſt. Neq; cuipiam putes eandem, quæ deo, uim adeſſe. Quid enim poſt illum tale & ad uitam & ad immortalitatem & ad qualitatis tranſmutationem? Quid autem præter hæc aliud deus efficiet? Neque enim ocioſus eſt deus: Nam ocioſa forent omnia. Cuncta ſiquidem plena ſunt deo, ocium uero in nullis mundi partibus reperitur. Nomen profectò uanum eſt ocium, tum ſecundũ id quod agit, tum etiam ſecundũ id quod agitur. Vniuerſa fieri neceſſe eſt, ac ſemper fieri ſecundum loci cuiuſq; naturam. Agens non uni præſens eſt tantũ, ſed omnibus, nec unum

duntaxat,

duntaxat, uerũ uniuerſa producit. Nam efficax exiſtens in ſeipſa poteſtas, in his quæ facta ſunt minime ſufficiẽs eſt. Sub ipſa enim ſunt opera ab illo progenita. Age cõtemplare per me ſubiectum tuo cõſpectui mundũ, atq; eius diligenter circũſpice formã, inuiolabile corpus, quo nihil antiquius, per omne quidem adultum ac uirens. Inſpice prȩterea mundos ſeptem ſuppoſitos, ornatu mirifico fabricatos, ordine ſempiterno curſu ſuo differenter cõplentes æuum, plena lumine ſingula. Ignis uero in illis nullo modo. Amicitia enim contrariorum, diſſimiliumq; cõmixtio, lumen inſtituit illuſtratum ab actu dei, bonorum omnium genitoris, totius ordinis principis, ſeptemq; mundorum ducis æterni. Lunam uero cæteris præcurrentem, naturæ organum, inferiorem materiam tranſmutantem. Terrã in mũdi medio ſitam, pulchri mundi ſubſellium, nutrimentum terrenorum omniũ, eandemq; nutricem. Meditare numerum mortalium, immortaliumq;, medium uero quaſi confinium utrorumq;, mortaliũ uidelicet atq; immortalium, lunam ipſam circumeuntem. Anima rurſus omniũ plena proprijs ab ea motibus agitata, partim

quidē circa cœlum, partim uero circa terrā.
Nec ea quæ dextra ſunt ad ſiniſtra, neq; læuia ad dextra. Item nec ſupera ad infera, nec inferna iterū ad ſuperna. Quod autem hæc omnia genita ſint ô dulciſſime mi Mercuri, nequaq; nūc opus eſt, ut me diſſerēte perdiſcas. Nam corpora ſunt, habentq; animam, & mouentur. Hæc aūt in unū cōgredi abſq; congregantis uirtute, impoſſibile eſt. Oportet igitur aliquē eſſe talem, ac penitus unū. Nam cum multi uarijq; ſint motus, & diſſimilia corpora, unus autem ordo uelocitatis in omnibus, impoſſibile eſt duos aut plures eſſe factores: neq; enim ordo unus ſeruaretur in multis. Præterea qui inter illos imbecillior eſſet, potentiori nimirū inuideret, ex quo ſeditio quędam exoriretur. Itaq; ſi unus eorum autor mutabilium animantium extitiſſet, cuperet quoque immortalia gignere, quemadmodum genitor immortaliū affectaret mortalia. Quinetiam una exiſtente anima, unaq; materia, ad quē illorū potiſſimū fabricatio pertinet? Quod ſi ad utrūq;, ad quem prouincia maior? Sic autē cogita, omne corpus uiuēs, ſeu mortale ſiue ĩmortale, ex materia conſtat & anima; omnia ſa-

ne uiuentia corpora animata ſunt, nō uiuentia uero nuda pene materia. Anima quoq; ſimiliter ſecundum ſeipſam ſuo propinqua parenti, uitæ cauſa eſt: uitæ autem cauſa eſt quilibet immortalium. Quonam igitur modo mortalia uiuentia differūt à mortalibus, item ab immortalibus immortalia? Eſſe itaque horum omniū autorem præ cæteris eſt perſpicuū. Nam anima una, uita una, unaq; materia. Quiſnam iſte? quis alter preter unicum deum? num alteri cuipiam, quàm ſoli deo cōuenit procreare uiuentia? Vnus itaq; deus mundū unū eſſe cōfeſſus eſt, & Solem unū, unicā lunam, unam quoq; diuinitatē. Ipſum uero deum quotū uis eſſe? Vnus igitur ſingula facit in multis. Num cenſes arduum quiddā & laborioſum deo, uitam, animam, immortalitatem, mutationemq; efficere? Tu enim tot tantaq; potes, uides, audis, odoras, guſtas, tangis, loqueris, graderis, ſpiras, intelligis: neque alter eſt in te qui uidet, qui ue audit alter: nec loquit̄ unus, graditur alius, hic odorat, ille guſtat, hic ſpirat, intelligit ille: At unus hæc omnia præſtat: neq; etiā poſſibile eſt illa ſine dei numine fieri. Vt enim qui ceſſat ab his non eſt amplius

animal, ſic qui ab illorum cōſtructione ceſſaret, minime deus. Id autē ſuſpicari nefariū. Quod ſi conceſſum eſt. Nihil in rerum natura conſiſtere, cui non inſit naturalis quidam agendi uigor, ſimulq; certi operis executio: quanto magis aſſeuerādum eſt, deo nō deeſſe poteſtatē omnium & effectum? Nam quicquid ocioſum, imperfectum. Imperfectum dicere deum, nefas. Facit igitur omnia deus. Nūc mihi id paulū temporis ô Mercuri totus adeſto. Ipſum te mihi dedito, opus dei confeſtim intelliges. Hoc opus adeſſe neceſſariū erat, ut eſſent ea quæ fiunt, quæ ue fiebant, quæ ue fient in poſterum. Id autem ô ſuauiſſime mi Mercuri uita eſt, id uero pulchrum, id autem bonū, id deniq; deus. Sin autem petieris ut hæc tibi per exempla operum ante oculos ponam, aduerte quid tibi accidat generare uolenti: non tamen illius hoc ſimile, ille ſiquidem non diffunditur uoluptate, nō habet operis adiutorem, ſuapte natura efficax, ui propria operans uerſatur in opere ſemper. Exiſtens ipſe quodcūq; fecerit unquam. Si quādo influxū ſuum ipſe ſubtraxerit, deficiente uita, in mortem corruent uniuerſa. Cū uero uiuāt om̄ia, unaq; ſit uita

ſit uita

ſit uita cunctorum, unus eſt deus. Rurſus ſi omnia uiuentia ſunt, & quæ in cœlo uidentur, & quæ iacent in terra, una autẽ uita cunctorum manat ex deo, atque ipſa etiam ipſe deus eſt. Ab uno fiunt omnia conditore: uita uero eſt unio mentis & animæ, mors autẽ non pernicies concretorũ, ſed unionis plurium diſſolutio. Imago igitur dei æuum, æui mundus, mundi ſol, ſolis autem homo. At uero mutationem quandã plurimi mortem eſſe arbitrantur, ob eam cauſam quia moles reſoluit̃ corporis, uita ſe reuocat in occultũ. Equidẽ ô dilecte Mercuri, mũdum quidem mutari hac te doceo ratione, quod quædam illius particulæ in occultum iugiter abeunt: nunq̃ tamen interire illum exiſtimato. Hæ profectò mũdi ſunt paſſiones, reuolutio ſcilicet atq; occultatio. Reuolutio quidem conuerſio, occultatio autẽ renouatio. Omniformis præterea mũdus formas haud ſanè aduentitias, peregrinasq; ſuſcipit: uerum ipſe eas in ſeipſo coagitat. Quod ſi mundus hic omniformis eſt genitus, qualis eius eſt autor? Informis quidem eſſe non poteſt. Si autem ipſe etiã omniformis, mundi ſimilis erit: At ſi unicã formã habuerit, in hoc erit mũdo

deterior. Quid itaque dicemus ad hæc? Ne obſecro in ambiguo reſiſtamus. Quod enī in diuinis ambiguū, nondū cognitū. Vnam igitur habet idæam. Huius autem idæa propria, cum aſpectum fugiat oculorū, incorporea eſt, formasq́ per corpora ſingulas exprimit. Neq; ulla te prorſus admiratio teneat, quod ſit quædā incorporalis idæa. Eſt enim qualis idæa ſermonis, & inſcriptionibus apices. Videntur enim permultum excedere, plani tamē ex natura leuesq́ ſunt. Meditare autē quod nunc dicet̄ audentius, quodq́ uerius etiam aſſeretur. Quemadmodū homo nequit ſine uita uiuere, ita nec deus uiuere poteſt, niſi bona producat. Hæc enim dei uita, hic eius actus, agitare ſingula, uitāq́ omnibus inſpirare. Quædam uero eorum, quæ ſuprà diximus, certam quandam requirunt intelligentiam. Conſidera in hoc exemplo quid potiſſimū ſignificare uelim. Omnia ſunt in deo, non tanquam in loco poſita: locus enim corpus eſt immobile, atq; ea quæ poſita ſunt motu carent: Locatur quippe aliter in corpore, aliter in phantaſia. Cogita ſingula continentem, cogita nihil eſſe incorporali natura capacius, nihil uberius, nihil

ualidius

ualidius, ipſumq́ omnium capaciſſimum, uelociſſimum, potentiſſimum. Sic iterum à teipſo incipiens meditare, atque animę tuæ præcipito, quæ citius quàm præcipies euolabit. Iubeto inquam, ut tranſeat in oceanum: illa prius quàm iuſſeris ibi aderit, inde ubi nunc eſt, nequaquam diſcedens. Iubeto iterum ut in cœlũ uolet: nullis pennis egebit, nihil eius obſtabit curſui, nõ ſolis incendiũ, nõ ætheris amplitudo, non uertigo cœlorũ, non ſyderũ reliquorum corpora, quin penetrãs omnia ad ſupremũ corpus uſq; tranſcendat. Quin etiã ſi uolueris globos omnis tranſire cœlorum, quodq́ ſuperius eſt inueſtigare, id quoque tibi licebit. Aduerte quanta ſit animæ tuæ poteſtas, quanta celeritas. Tu'ne potes iſta, Deus ipſe non poſſit? Hoc igitur pacto contemplare deum, ut in ſeipſo intelligentias omnes habentẽ, habentẽq́ ſeipſum ceu mundum penitus uniuerſum. Niſi te deo æquaueris, deum nunquam intelliges: nam ſimile ſemper à ſimili ſuo cognoſcitur. Extende teipſum in magnitudinem ſine termino, emerge ex corpore, totũ ſupergredere tempus, ęternitas eſto, ſic deũ deniq; noueris. Impoſſibile nihil in teipſo ſupponens, teipſum

immortalem puta, comprehendere cuncta potentem, ſcientiam omnem, atq; omnem pariter artem. Omni ſublimitate ſublimior eſto, omni fundo profundior, ſenſusq; factorum tuorum ſingulos in teipſo colligito, ignis, aquę, aridi, humidi. Adeſto ſimul mundi partibus omnibus, cœlo, terræq;, mariq;. Per omnem ætatē extra corpuſculi tui uentrem habitato. Per mortem nihil interire putato. Cūcta hæc ſimul comprehendito, loca, tēpora, moles, qualitates & quantitates. Sic demum deum intelligere poteris. Contrà, ſi animā tuam in corpus demerſeris, ipſamq; adieceris, hisq; te uerbis in cœnū proſtraueris, neq; ſcio quicquam, neq; ſcire etiam ualeo, uaſtū horreo maris fuudum, in cœlum uolare nequeo, nō noui quid nunc ſim, nō non noui quid ſim futurus in poſterū. Quid tibi cum deo? Neq; enim potes cum ſis malus, corporisq; fœtidi ſeruus, ipſum pulchrū bonumq; percipere. Extrema uero prauitas, nō recognoſcere deum. At uero cōfidere atq; ſperare ſe bonum aliquando reperire poſſe, uia quædam diuina eſt, ad bonum recto tramite ducēs, facilisq; & peruia: paſſim procedenti tibi ſemper occurret, ambulanti,

ſanti, nauiganti, die noctuq́;, loquenti pariter atq; tacenti. Nihil eſt enim in rerum natura, quod non aliquam præ ſe ferat diuinitatis imaginem. TRIS. Nónne inuiſibilis deus? MENS. Religioſius loquere Triſmegiſte, nam quis illo lucidior? Ille quippe omnia ob eam cauſam fabricauit, ut eũ per ſingula cerneres. Hæc dei bonitas, hæc eius uirtus, illum fulgere per omnia. Nihil eſt uel incorporeis etiã inuiſibile. Mens in ipſa intellectione uidetur. Deus in operatione conſpicit. Hæc hactenus enodata tibi ſint Triſmegiſte, cætera om̃ia ipſe per te iam ꝑſcrutaberis, neq; falſa ueritatis imagine decipieris.

ARGVMENTVM DVODECIMI.

Duodecimus de inferiore mente, quæ primæ mẽtis imago aut ueſtigiũ quoddam eſt, proſequens, poſt primæ mentis exactam determinationem, eam ſingulis animabus aſſociat. Sed in irrationalibus mens natura eſt, in hominibus autem ratio: cuius beneficio quicunq; hominum deſtituuntur, ritu ferarum flagranti quodam impetu ad cupiditatũ expletionẽ rapiuntur. Nec finem ſuæ libidini ſtatuunt ullum, nec ſuorum malorum inueniunt paßionumq́; terminum, qui fato, diuinoq́; decreto patiuntur, dantq́; ſuæ meritas ignorantiæ pœnas. Boni contrà quibus mens præſidet,

boni, pulchriq; imago, bona ſuſcipiunt quæ illis conſtituerit fatum. Minime ergo fatum effugies: lex ſiquidem diuina eſt fatum: Mala tamen, pœnasq; prauitatis aſſeclas fugere potes. Mercurius oraculo plenus multa diſcutit: ſæpius oraculum infundentem audiuit, duo diuina in hominibus munera commendat, mentem atq; ſermonem. Oracula boni dæmonis, uel ſi mauis cœleſtis ſpiritus diuinitus aſſtantis aperit, de deo, de uerbo, de mundo, de materia: nihil eſſe in mundo uitæ expers, nihil mortale dicendum, ſed potius diſſolubile quid eſſe ſentiendum, nihil immobile. Et ſoli diſſolubilium homini deum uarijs modis congredi. Et quo pacto ex ſenſibilibus ad deum percipiendum homo aſſurgere poßit.

DVODECIMVS.

MENS quidem ô Tati ex ipſa dei eſſentia (ſiqua tamen eſt eius eſſentia) naſcitur. Hæc qualiſcūq; ſit, ſola ſeipſam ſincere comprehendit. Mens igitur ab eſſentia dei nequaq; diuiſa, ſed illi potius eo modo connexa, quo Solis corpori lumen. Hæc mens, deus eſt in hominibus, atq; idcirco nōnulli ex hominū numero dij ſunt, eorumq; humanitas diuinitati proxima. Etenim bonus demon, deos quidem

quidem prædicat immortales homines, homines autem mortales deos. In animalibus autem irrationabilibus mens illa, natura eſt. Nam ubicunque anima, ibi quoque mens: quemadmodum ubicũq; uita, ibi etiam anima. In uiuentibus abſq; rationis diſcurſu anima eſt uita uacua mentis. Mens quippe adiutrix eſt hominum animarum, eas in bonũ proprium reuocans. In animãtibus ratione carẽtibus cum natura cuiuſq; operãdo congreditur: In animis hominum reſiſtit interdum atq; repugnat. Anima ſiquidem infuſa corpori, à uoluptate atq; dolore continuo deprauatur. Ex corporis enim cõmixtione uoluptas et dolor ceu riuuli quidã ſcaturiũt, in quos incidens anima ſuffocatur. Quibuſcunq; igit̃ animis mens præſidet, ſuo illas fulgore illuſtrat, earũ morbis maliſq; reſiſtens. Quẽadmodũ uero medicus eruditus ægrotantis corpus doloribus afficit, urendo illud atq; ſecãdo, recuperãdæ ualetudinis gratia, eodẽ modo mens uoluptuoſam affligit animam, ut radices uoluptatis euellat. Ab hac eñ omnis animæ morbus. Morbus animæ grauiſſimus, impietas eſt. Opinio autẽ nõ ad bonũ prorſus ullũ, ſed ad malũ potius allicit.

At uero mens illi repugnans, ſic animæ bonum procurat, ut ſanitatem corporis medicus. Quotcunq; hominũ animæ mentem nequaq; ſortitæ ſunt gubernatricẽ, eadem quę & brutorum animæ patiuntur. Dimittit eas mens cupiditatum imperio, ad quarum expletionem ardenti quodã impetu perferuntur, rituq; ferarum immoderate & iraſcũtur & cupiũt: quodq; deterius eſt, nec finem imponũt libidinibus ullum, neq; malorũ inueniunt paſſionumq; terminum. Hiſce uelut lictorem ac iudicem deus legem propoſuit. TAT. Hic ô pater diſputatio illa de fato, quã in ſuperioribus imperfectam reliquimus, reuiuiſcit. Nam ſi decretum ſit, quoſdam adulteros, quoſdã fore ſacrilegos, cur aliquis inde mulctatur, quando quidem cõpulſus fati neceſſitate deliquerit? TRIS. Omnia ſunt fati opera fili, abſq; illo nihil eſt corporaliũ. Non bonum ſine illo quicquam poteſt, nõ malum fieri ſine illo. Decretum eſt, eum qui turpe quid cõmiſerit, pati. Ille ob id commiſit, ut patiatur inde quodcũq; patitur quando commiſerit. Cæterum de fato ac delictorum ſupplicijs in alijs diximus. Præſens uero nobis eſt ſermo de mente, quid mens ualeat,

leat, quàm differens in hominibus & brutis ſit eius inſtinctus: Atq; iterum quomodo in brutis quidem nõ eſt mens ipſa benefica, in hominibus autem libidinis impetũ cohibet, iracundiæ reſtinguit ardorẽ. Ex quo ſequit̃, ut etiam inter homines irrationales quidã, nõnulli rationales exiſtant. Cuncti uero homines fato, generationi, trãſmutationi ſubijciuntur. Initium quippe finiſq; fati duo hęc, generatio ſcilicet & tranſmutatio. Et homines uniuerſi quidem patiuntur id, quod inſtituit fatũ. Verum rationales illi, quibus diximus mentem ceu gubernatricẽ aſſiſtere, non eodem modo quo cæteri patiũtur, imò ab improbitate alieni, exiſtenteſq; nõ mali, patiũtur minime malum. TAT. Quomodo rurſus hæc ais ô pater? TRIS. Adulter nónne malus? homicida nónne malus? Rationalis homo non adulter patit̃, ſed quemadmodũ adulter. Non homicida, ſed quemadmodũ homicida. Qualitatẽ tranſmutationis effugere impoſſibile eſt, ſicut & generationis effectũ. Prauitatem uero mentem habenti uitare licet. Quãobrem ego mi fili bonum ſemper dæmonem audiui dictantem, qui ſi literis quoq; monumenta mandaſſet,

mira quędam indies humano generi emolu menta conferret. Solus ille mi fili tanꝗ̃ ipſe primogenitus deus uniuerſa conſpiciens, diuina in nos effudit oracula. Hunc equidẽ audiui ſic aliquando prædicãtem: Vnũ omnia ſunt, præſertim intelligibilia corpora. Viuimus potentia, actu, æternitate. Mens huius bona, quemadmodum & eius anima bona. Cum id ita ſe habeat, nihil eſt intelligibilium ab intelligibili diſtans. Poteſt præterea mens princeps omnium atque anima dei quęcunque uult efficere. Hæc ille. Tu autẽ iſta conſidera, & ad hũc quem inferam ſermonem de fato, mente arrectiſq; auribus adſta. Si diligenter litigioſas captiũculas euitaueris, inuenies abſque dubio, quod mens anima dei dominatur omnibus, tum fato, tum etiam legi, ac cæteris uniuerſis: neq; aliquid illorum, quæ ad fatum ſpectant, impoſſibile menti: ideoq; humanus animus fato ſuperior, non tamen quæ fato ſubiecta ſunt, negligit. Atque iſta ſunt oracula boni dæmonis optima.

TAT. Vere diuine atq; etiam cõmode tractata ſunt hæc ô pater. At illud inſuper mihi declares obſecro. Mentem in brutis operari naturæ modo dixiſti, cum illorum affecti-

bus

bus cooperantem: Affectus autem rationabiliũ, ut arbitror, paſſiones ſunt. Mens cum affectibus cooperatur. Affectus paſſiones ſunt. Mens ergo paſſio quędam eſt, ſic enim paſſionibus conformatur. TRIS. Euge fili bone quàm generoſe rogas, æquum eſt ut tibi reſpondeam. Omnia quæ inſunt corporibus incorporea, patibilia ſunt, imò paſſiones proprie ſunt. Omne ſiquidẽ mouens incorporeum. Omne motum corporeũ. Incorporea quoq; mouentur à mente, motus autem paſſio. Vtraq; ergo, tum quod mouetur, tum etiam quod mouet, patiuntur: hoc quidẽ dominans, illud uero ſubiectũ. Cũ uero ſeparat̃ à corpore, à paſſionibus liberat̃. Imò nihil uſquã impatibile fili. Cuncta enim patibilia. Sed paſſio & patibile in hoc maxime differũt, quod unũ agit, alterũ patit̃. Corpora uero ſecũdum ſeipſa etiam agunt: aut enim immobilia ſunt, aut mouẽtur. Vtrũ uero ſit horũ, paſſio eſt. Incorporalia autẽ operant̃ ſemper, proptereaq; patibilia ſunt. Neque te appellationes moueãt. Operatio eñ ac paſſio idem: uocabulo tamen magis honorãdo uti nihil obeſt. TAT. Perſpicuã de ijs rationem reddidiſti ô pater. TRIS. Illud

præterea

præterea conſidera fili, quod duo hæc ſoli ex omnibus animalibus homini deus ipſe largitus eſt, ſermonẽ ſcilicet ac mentem: quę quidem eiuſdem ac immortalitas precij eſſe cenſentur. Iis quiſquis ad id quod decet utitẽ, nihil ab immortalibus diſcrepat. Quinetiã corporis ſolutus cõpedibus, ab utriſq; ducetur in chorũ beatorum ſimulatq; deorũ. TAT. Cætera præter hominem animantia nónne ſermone utuntur? TRIS. Non fili, ſed uoce: permultum intereſt uocem inter atq; ſermonẽ. Sermo cũctis communis hominibus, uox autẽ propria cuiuſq; hominis, propria etiam cuiuſq; generis animantiũ. TAT. O pater, diuerſa genera hominũ, diuerſis utuntur ſermonib⁹? TRIS. Diuerſis ô fili. Vnus quidẽ homo, unus etiam ſermo, qui per interpretationẽ huc atq; illuc translatus, unũ deniq; uerbum exiſtere reperitur. Verbum idem apud Aegyptios, Perſasq;, & Gręcos. Sed uideris ô fili mi, uerbi uirtutem & amplitudinem ignorare. Beatus deus dæmon bonus, animam eſſe in corpore, mentem in anima, in mente uerbum pronũciauit: Deum uero horum patrem aſſeruit. Verbum utiq; imago & mens dei eſt. Et corpus quidem

dem idææ,idæa uero animę,puriſſimaq́ꝫ materiæ portio aër, aëris anima, animæ mens, mentis deniq́ꝫ deus. Deus uero circa omnia ſimulatq́ꝫ per omnia. Mens circa animam, anima circa aërem,aër circa materiam. Neceſſitas autem prouidentiaq́ꝫ & natura, organa mũdi ſunt,ordinisq́ꝫ materiæ. Etenim intelligibilium unumquodq́ꝫ eſſentia eſt: eſſentia uero illorum,ipſum idem. At eorum quæ in mundo ſunt corporũ unũquodq́ꝫ eſt multitudo. Corpora compoſita ipſum idem habentia, atq́ꝫ inuicem mutuò tranſeuntia, immortalitatem ipſius eiuſdẽ perpetuò ſeruant. In cæteris corporibus quæ incompoſita ſunt,corporis cuiuſq́ꝫ numerus eſt. Abſq́ꝫ numero cõſtitutionem uel compoſitionem uel diſſolutionem fieri impoſſibile eſt, unitates quippe gignunt atq́ꝫ augent numerum, rurſusq́ꝫ ſolutæ in ſeſe numerum retrahũt. Materia quidem una. Totus uero hic mundus magnus eſt deus,imago maioris,unitus illi, patris ordinem uolũtatemq́ꝫ ſeruans,uitæ totius integra plenitudo: neque eſt in eo quicquam per omnem æternitatem, reſtitutionemq́ꝫ paternã,ſeu ad totum ſiue ad partem ſpectans, quod non uita fruatur. Neq́ꝫ

eſt uitæ expers in mundo quicquã, nec fuit ante, nec erit: uiuentem enim uoluit pater eius, quandiu eſt, eſſe mundum. Vnde deũ hunc eſſe neceſſe eſt. Quomodo poſſunt ô fili in deo, in totius imagine, in plenitudine uitæ, eſſe quædam uita carentia? Priuatio uitæ, corruptio eſt: corruptio uero pernicies. Quonam igitur pacto pars ulla eius, quod incorruptibile eſt, corrumpi, uel dei quicꝗ deſtrui poteſt? TAT. Nonne ô pater animalia quæ in mundo ſunt mundi partes, intereunt? TRIS. Rectius loquere fili, erras enim in nomine: nõ moritur in mũdo quicquam, ſed compoſita corpora diſſoluuntur. Diſſolutio nõ mors, ſed mixtionis reſolutio quædam. Soluitur autẽ unio, non ut ea quæ ſunt intereant, ſed ut uetera iuueneſcant. TAT. Cum ſit quædã operatio uitę, nónne motio quædam hæc eſt? Atq; idcirco quid in mũdo immobile? TRIS. Nihil ô fili. TAT. Nũquid immobilis tibi terra uidetũ? TRIS. Minime, ſed multis motibus agitata, ſola tamen hæc quodãmodo ſtabilis. An non ridiculum eſſet, ipſam nutricẽ omniũ, cõcipientem, parturientemq; ſingula, motu carere? Impoſſibile enim aliquid abſque motu parere,

rere: nec minus ridiculum, quàm id corpus ſterile nũcupare. Nihil enim aliud ipſius immobilis appellatio, quã ſterile quiddam ſignificat. Totum hoc ô fili generatim conſidera. Quod eſt in mundo, aut creſcendo aut decreſcendo mouetur: quod uero mouetur id præterea uiuit. Singula tamẽ uiuentia haud eadem eſſe neceſſe eſt. Simul quippe mundus uniuerſus exiſtens, totus quidem immobilis, partes autem eius agitabiles undiq;, nihil tamen corruptioni ſubiectum: ſed appellationes quædã falſæ homines turbant. Neque enim generatio uitæ creatio eſt, ſed latentis explicatio uitæ: neque mutatio mors, ſed occultatio potius. Cum hæc igitur ita ſe habeant, immortalia cuncta. Materiæ quidem uita ſpiritus eſt, mens animæ. Ex mente uiuens omne profluit: Omne igitur uiuens per mentẽ permanet immortale. Maxime uero omnium immortalis eſt homo, qui deum capit, qui diuinæ conformatur eſſentiæ: Huic enim ſoli ex omni uiuentiũ genere deus ipſe congreditur, nocte quidem per ſomnia, die crebrius per portenta, per quæ omnia ſibi futura prenunciat, per aues, per inteſtina, ꝑ ſpiritũ, perq; ſibyllam. Qua-

propter uere dicitū homo ſcire quæ ſunt, quę fuerunt, quæ mox uentura trahantur. Illud autem in primis animaduertas fili mi uelim, quod unumquodq; genus uiuentium reliquorum propriam mundi prouinciam habitat: humida quidem aquam, terreſtria terrā, aërem uolatilia. Homo aūt his omnibus utitur, terra, aqua, aëreq; & igni: cœlū ſuſpicit, ſenſuq; illud attingit. Deus uero circa oīa ſimulatq; per omnia. Actus enim eſt omniū atq; poteſtas. Nam arduū quiddam eſt ô fili deū percipere. Hunc quoties intueri uolueris, aduerte mundi ordinem, atq; ordinis eius ornatum. Aduerte neceſſitatem illorū quæ ſenſu percipiūtur, prouidentiamq; cunctorum quę facta ſunt antè, & quę quotidie fiunt. Aduerte plenam uitæ materiam. Talem ac tantū deum cum omnibus bonis & pulchris dijs, dęmonibus et hominibus incedentem. TAT. At iſtę ô pater operationes quædam ſunt. TRIS. Ah fili unde hæ niſi ab ipſo deo proficiſcuntur? Num ignoras, quemadmodum mūdi partes ſunt cœlum, aqua, terra, & aër: eodē modo dei membra, uita, mortalitas, neceſſitas, prouidentia, natura, anima, mens, horumq; omniū participatio,

cipatio, ipſum bonum: neq; fit aliquid uſq;, neq; eſt factũ, ubi deus ipſe non adſit. TAT. In materia ergo pater. TRIS. Materia fili mi ſeorſum eſt adeò, ut locus illi ꝓprius aſſignet̃. Quid aliud illam exiſtimas, q̃ rudem indigeſtamq; cõgeriem? Hanc exiſtere poſſe ne credas, niſi formetur: quod ſi format̃, ab aliquo certe formatur. Operatiões enim formandi, partes dei eſſe diximus. A quo ergo uita donantur animantia ſingula? à quo mutantur quę mutabilia ſunt? ſiue materiã, ſiue corpus, ſiue eſſentiã nuncupaueris, dei actus eſſe memento: actũq; materiæ, materiæ rationẽ: actum corporeũ, corporũ rationem: actum eſſentiæ, eſſentiæ rationẽ: idq; omne deus eſt: neq; quicquam eſt in omni quod nõ ſit ipſe deus: itaq; nec magnitudo, neq; locus, neq; qualitas, neq; figura, neque etiam tempus, circa deum, omne enim eſt. Omne autem circa omnia, atq; per omnia. Hoc uerbũ ô fili cole atq; adora. Cultus autem dei unus eſt, non eſſe malum.

ARGVMENTVM DECIMITERTII.

Tertiuſdecimus eſt de arcano regenerationis myſterio, ante quã ſaluus fiebat nemo, cuius regenerationis au-

tor, eſt dei filius homo, unius uolũtate dei: myſteriũ quod non docetur, ſed occulitur in ſilentio, & in ſilentio à ſanctis ueneratur. Tu chriſtiane cætera legito: & ſi noua regeneratione in deo per dei filium es reformatus, depulſis ignorãtia, triſtitia, cupiditate, iniuſtitia, luxuria, deceptione, inuidia, fraude, ira, temeritate, malitia, horribilibus duodecim tenebrarum ultricibus: decem oppoſitis dei pietate aſſecutis poteſtatibus tota mente exulta, deo reformatori toto mentis uigore gratias agere memento, totus eius amore flagra, totus ſpiritus factus & à ſpiritu regenitus pietatis hymnum concine, & regenerationis immaculatus pietatem retine, totus in deum parentem & regenerationis autorem eius filium conuerſus, hunc ex hoc tertiodecimo fructum conſecutus, uel ſaltem ad tam pie cogitandum mentis tuæ benignitate excitatus.

DE COMMVNI. XIII

In communibus ô pater ſermonibus per ænigmata quædã, ac ſine declarationis ullius adiũctione, de deitate tractaſti, aſſerens ante regenerationem ſaluũ fieri neminem. Equidẽ dum aſcendebas in montẽ, ſupplex tibi tunc adſtiti, obſecrans, ut mihi regenerationis rationem aliquãdo reſerares. Id enim ſolũ reſtabat, tunc mihi diſcendũ. Tunc demum

mum ſpopondiſti te reuelaturū, cum mun-
do forē alienatus. Ecce iam paratus ſum pa-
ter, à mente mea mūdi deceptiones excuſſi.
Tu ergo ſerua promiſſa, regenerationis mo
dum uel palàm uel clanculū, ut lubet, ediſſe
re. Ignoro ô Triſmegiſte qua ex materia ſi-
ue ſemine natus fuerit homo. TRIS. O fili
cōtemplatiua in ſilentio ſapiētia, ſemen eius
uerum bonum. TAT. Quonā ſerente pa
ter? hoc enim ignoro. TRIS. Volūtate dei
mi fili. TAT. Et quāti eſt qui nō eſt genitus,
expers enim intelligibilis eſſentię: quod ſi ali
ter ſe habeat, qui gignitur deus erit, dei fi-
lius. TRIS. Omne in omni, conſtans ex
omnibus poteſtatibus. TAT. Aenigmata
fingis ô pater, neq; patris more cum filio lo-
queris. TRIS. Hoc genus ô fili nō erudit,
uerū quoties uult ſub inſinuatione quadam
in dei memoriam reducitur. TAT. Impoſ-
ſibilia infers ac nimiū uiolenta, quapropter
his cupio cōtradicere. TRIS. Admodum
diſcrepas â paterno genere Tati. TAT. Ne
inuideas mihi pater, legitimus enim ſum fi-
lius: age precor, regenerationis modum me
doce. TRIS. Quid dicam fili? quod di-
cam præter hoc nō habeo quicquam: quod

uerum cerno ſpectaculū, ex dei benignitate mihi iam oblatū: Vnde in corpus ſum immortale translatus, ſumq́ non ille qui prius fueram. At mens nuper effectus, hoc myſterium non docetur. Vide hoc elemento formato, per quod uidere licet, per quod neglecta eſt à me prima cōpoſita ſpecies, nō quod ſim coloratus, tactūq́ ac terminū habeā, ab ĳs enim in præſentiarū alienus ſum factus. Cernis me oculis fili? Quando uero meditaris intentus corpore atq́ aſpectu, non oculis hiſce uidero. TAT. In furorem me inſanumq́ mentis œſtrum ô pater nimiū concitaſti, in præſentiarum meipſum haud uideo. TRIS. Vtinam fili chariſſime tu quoque teipſum dormiens tranſcurriſſes, inſtar eorum qui in ſomno inſomnĳs occupātur. TAT. Dic age quis erit regenerationis autor? TRIS. Dei filius, homo unius uoluntate dei. TAT. Nunc me mutum ô pater ac ſtupidum reddidiſti; ipſe quoq́ à priſtino ſtatu mentis alienatus eandē aſpicio unà cum charactêre magnitudinē, in eoq́ mendaciū. Mortalis enim ſpecies per dies ſingulas trāſmutatur, hæc ad tempus utpote falſa, in augmentū detrimentumq́ uertitˀ. Quid ergo

uerum

uerum Triſmegiſte? TRIS. Quod nõ perturbatum, non determinatum, non coloratum, non figuratum, nõ cõciſum, nudum, perſpicuũ, à ſeipſo cõprehenſibile, intranſmutabile, bonum, ac penitus incorporeum. TAT. Inſanio iam reuera mi pater: cumq́ ſapientem à te ſperaſſem me fieri, huiuſcemodi cogitatione ſenſus obtuſi ſunt. TRIS. Sic accidit fili: nam ſurſum latum ut ignis, & deorſum latum ut terra, & humidum uelut aqua, nec nõ ſpirãs ut aër, quomodo ipſum ſenſu percipies? non durum, nõ molle, non denſum, nõ penetrabile, ſolum potentia atque actu conſiderandum. Qui uero poteſt, oret, ut generationem quæ in deo eſt, intelligat. TAT. Impotẽs ego ſum pater. TRIS. Abſit hoc ô fili: recurre in teipſum, & conſequêris: uelis, ac fiet: purga ſenſus corporis, ſolue te ab irrationabilibus materię ipſius ultoribus. TAT. Num ultores intra me ſunt? TRIS. Nõ pauci ô fili, ſed horribiles ac multi. TAT. Ignoro pater. TRIS. Hem fili hæc una eſt ultrix ignorantia, ſecunda triſtitia, tertia inconſtantia, quarta cupiditas, iniuſtitia quinta, ſexta luxuries, deceptio ſeptima, octaua inuidia, fraus nona, decima ira,

undecima temeritas, duodecima uero mali-
tia. Hæ quidẽ ſunt numero duodecim. Sub
ijs plures aliæ continentur, quæ per corpo-
ris carcerẽ, incluſum intrinſecus hominem
ſenſibus pati cogunt. Abſunt autem iſtæ ab
eo, qui eſt dei fultus clementia. Acq́ ita con-
ſtat regenerationis modus ac ſermo. Dein-
ceps ſileto mi fili, deũ ſilendo laudato, eoq́
pacto diuina clementia nunquã à nobis abe-
rit. Gaude deinceps mi fili, nam poteſtate di
uina in cõtemplationẽ es ueritatis eleuatus.
Deſcẽdit in nos cognitio dei: hac accedente,
repulſa eſt ignoratio. Deſcẽdit in nos cogni-
tio gaudij: hac præſente, triſtitia penitus au-
fugit, in eosq́ ſe uertit, q̃ ad eam parati ſunt
capiendam. Poteſtatem uoco ad gaudium
perducentem conſtantiam, cuiuſuis procul
dubio ſuauiſſima eſt. Complectamur igitur
eam libẽtiſſime fili: ea enim cum primũ ade-
rit, mollitiem omnẽ prorſus expellet. Quar
tam uero nunc cõtinentiam uoco, uim uni-
uerſarũ uictricem cupiditatũ. Gradus hic ô
fili iuſtitiæ fundamentũ exiſtit. Aduerte au
tem quo pacto à creatis operibus iniuſtitiã
expulit. Iuſti quidem effecti ſumus abſente
iniuſtitia fili. Sextam uoco potentiam in nos
deſcen-

deſcendentem, cõmunionem ſcilicet aduerſus exceſſum: hac diſcedente inuoco ueritatem: aufugit mox deceptio, ueritas adeſt. Vide quomodo abſolutum eſt bonum ueritate præſente: liuor enim diſceſſit à nobis, ueritati enim innatum eſt bonum, cum uita ſimul et lumine, nec ultra iræ uindex acceſſit: uerũ ultrices omnes repentino quodam impetu reiectæ ſunt. Intellexiſti fili regenerationis ipſius modũ. Denario præſente numero intellectualis generatio compoſita eſt, quæ duodenarium numerum reijcit: idq; ex ipſa ſpeculati ſumus generatione. Quicunq; igitur propter benignitatẽ generationis, quæ ſecundum deum eſt, ſenſum dimittit corporeum, ſeipſum cognoſcit ex diuinis cõpoſitum, factusq; indecliuis diuina potẽtia tota mente lætatur. TAT. O pater cõcipio, non oculorũ intuitu, ſed actu mentis, qui per uires intimas exercet̃. In cœlo ſum, in terra, in aqua, in aëre, in animalib. ſum, in arboribus, in corpore, ante corpus, atq; poſt corpus, & ubiq;. At id præterea mihi dicas uelim, quomodo ultrices tenebrarum numero duodecim à decẽ poteſtatib. repellunt̃: quis modus ô Triſmegiſte. TRIS. Tabernaculũ iſtud ô

fili eſt zodiaco circulo conſtitutum, qui ex duodenario numero cōſtat illo: numeriq́ꝫ ij ſunt unus omniformisq́ꝫ ſecundū idæas naturæ ad hominis peruagationem atq́ꝫ circuitum: Itaq́ꝫ diſiugatæ quodammodo ſunt ab inuicem ultrices illæ, in agendo tamen quodammodo coniugatæ, ut ecce inſeparabilis eſt ab ira temeritas. Meritò ergo ſecundum rectam rationem eatenus interuallum efficiunt, quatenus à poteſtatibus decem, id eſt à denario numero repelluntꝰ. Denarius eñ ô fili animę genitor eſt. Vita uero & lux ubi unitæ ſunt, ubi unitatis ipſius numeri ſunt, ex ſpiritu nati, ita unitas ſecundum rationē denarium complectitur, rurſusq́ꝫ denarius unitatem. TAT. Eia pater uniuerſum uideo, meipſum in mēte cōſpicio. TRIS. At hæc eſt regeneratio fili, non adeſſe ulterius corpori quātitate dimenſo. Ob hanc profectò rationem regenerationis myſteriū protuli, ne ſimus calumniatores totius, aduerſus multos quos deus ipſe uult. TAT. Reſpōde ad hoc pater: Corpus iſtud ex potentia conſtitutum, num aliquando diſſoluetꝰ? TRIS. Caue ne id ulterius audeas: impoſſibilia profers, ac penitus erras, mentisq́ꝫ oculus

lus iſta loquendo impietate nimia propha-
nabitur. Senſibile naturę corpus ab eſſentia
li generatione procul admodum diſcrepat:
unũ quidẽ diſſolubile, indiſſolubile alterũ:
illud mortale, hoc immortale. An ignoras
ꝗd & deus & unus filius natus es? TAT.
O quam uellem ô pater analogiã illam per
hymnum, quem dixiſti audiſſe te à poteſta-
tibus, dum ipſe in octonario eſſem. TRIS.
Octonariũ ô fili cecinit ipſe Pymander, un-
de te decet umbraculũ ſoluere. Purus enim
ille Pymander, mens diuinæ potentiæ, non
plura mihi quàm ſcripta ſint, aperuit, exiſti-
mans me reliqua ſcrutaturum: hortatus me
eſt ad decora officia, ex quo omnes quæ in
me ſunt uires cõcinunt. TAT. Audire hęc
& intelligere uelim. TRIS. Quieſce fili,
quieſce inquam, audies iam harmonicã can
tilenam, regenerationis hymnum, quẽ nun
quam ſic facile propalarem, niſi tibi condu-
cturum confiderem: non docetur hoc, ſed
occulitur in ſilentio. Viden' me fili chariſſi-
me? obſerua ſingula diligenter, ſic enim te
quoque decet orantem ſub diuo, occidente
ſole ad Auſtrũ, oriente uero ad Eurum, fa-
ciem uertere. Vniuerſa mũdi natura hunc

audiat hymnum: audi terra, audite turbines imbriũ: ô ſyluæ ſilete: Cantaturus ſum creatorem omniũ, totumq; et unũ. Audite cœli, quieſcite uenti, circulus immortalis dei orationem iſtam exaudiat: Cano iam creatorẽ omnium, terrarum diſtributorem, cœlum æquilibrãtem, iubentem ex oceano aquam undiq; diffluere dulcem, ad hominũ alimentum: iubentem ignem fulgêre ſuperne ad actiones hominũ atq; deorum. Agamus illi omnes una uoce gratias, tranãti cœlos, naturamq; creãti. Hic mentis eſt oculus, hic potentiarũ benedictionẽ libenter excipiet. O meę uires laudate ipſum unũ, et omne. Cõſonate uolũtati meæ omnes animi uires. Cognitio ſancta, quæ tuo lumine fulget: per te lumẽ intelligibile cãtans gaudio mẽtis exulto. Omnes potẽtię mecũ unà cõcinite. Conſtãtia cãta mecũ. Iuſtitia mea per me iuſtũ canat. Cõmunio mea totũ ipſum laudet. Per me canat ueritas ueritatem. Bonũ noſtrum, bonũ deniq; cantet. O uita, ô lux, à uobis in nos benedictio currit. Gratias habeo tibi pater, actus omnium poteſtatum. Gratias habeo tibi deus, omniũ poteſtas actuum. Verbum tuũ per me te laudat, per me mundus

uerborum

uerborũ recipit ſacrificiũ: hæc meæ uires clamant, totũ cantant, uoluntatẽ tuã perficiũt. Tua uoluntas abs te in te totum, ſacrificium uerborum ab omnibus excipe. O uita, totũ quod eſt in me ſalua. O lux, totum illumina. Spiritus deus. Verbũ tuum me agit ſpiritifer opifex. Tu ſolus es deus. Homo tuus hęc clamat per ignẽ, perq́ aërem, per aquã, perq́ terram, per ſpiritum, perq́ creata. Ab æternitate benedictionem inueni, quod ue deſidero in uoluntate tua quieſcam. TAT. Noui pater hunc hymnum abs te ex uoluntatis affectu cantatum, unde mundum attigi meum. TRIS. Intelligibilem dic mundũ fili. TAT. Intelligibilem dico pater. Ex tua ſiquidẽ cãtilena illuſtrata mihi menseſt, quò fit ut ipſe quoque ardeam amore canendi. TRIS. O fili mi Tati, ne ſine certo propoſito laudes cantato diuinas. TAT. Ex mente cantabo mi pater. TRIS. Quæ ſpeculor infundo tibi, generationis progenitor Tati. TAT. Deo uerborum offero ſacrificia. O deus, tu pater, tu dominus, tu mens, accipe ſacrificia uerborũ quæ requiris à me. Te uolente perficiũtur omnia. TRIS. Offerto fili hoſtiã patri deo gratam, orationiq́

tuæ intentus eſto. TAT. Gratias habeo tibi pater, quod iſta mihi prædicare uolueris. TRIS. Gaudeo fili, quod te bona quamplurima ex ueritate uideam reportare: quæ ſane ſunt immortalia opera. Id à me diſcens, ſilentium uirtutis annuncia, nulli communicans regenerationis myſteriũ, ne tanquam calumniatores quidam reputemur. Etenim uterq; noſtrum ad ſufficientiam meditatus eſt: ego quidẽ diſſerens, tu uero perdiſcens, ex quo teipſum patremq; nouiſti.

ARGVMENTVM DECIMIQVARTI.

Quartuſdecimus hæc aſſerit: Quæ ſenſu percipiũtur, facta eſſe omnia atq; continue fieri. Nam quemadmodum ab alio fluunt, qui omnibus omnipotens rebus dominatur, ita quoq; ea continue ſuſtinet, ne ſua natura prona ad caſum ruant in nihilum: cuius ſola cognitio felicem facit atq; beatum: qui deus, omniũ factor, atq; pater eſt, et ſolus ipſe genitor, & cætera omnia genita: interq; genitorem & genitum nullum intercipi poteſt medium: & hæc duo uniuerſa ſunt: ſunt enim duo omnia genitor atq; genitum. Præterea hoc aſſerit, malum à deo non pendêre: ut neq; à ferrario fabro ferri rubigo: ſed creata ſequi opera. Et ex humana nos arte ad diuinã artem cõcipiendam eleuat, & deum ipſum in cœlum immortalitatem ſerere, in terram mutationem, in totum uero mundum uitam atq; motum.

DECIMVS-

QVONIAM filius meus Tatius te abſente naturam omniũ diſcere uoluit, percõtari uero me uoluit utpote iunior, ac nuper accedẽs ad cuiuſq; cognitionem, coactus ſum plurima dicere, ut facilis illi foret atque expeditus intuitus: operæpreciũ eſſe cenſui, ut ex multis eligens potiora ſummatim nũc tibi præcedẽtem diſputationem repetam: licet enim tecum, utpote rerum naturæ perito, per myſteria quædam percurrere. Quæ ſenſu percipiũtur facta ſunt omnia, fiuntq; quotidie. Genita nõ à ſeipſis, ſed ab altero fiũt. Multa ſunt genita, ſenſu patentia ſingula, differentiaq;, nec omnino ſimilia. Quęcũq; gignuntur, procedũt ab altero. Eſt ergo quis factor iſtorũ, atq; is ingenitus, ut genitis antiquior ſit: genita enim diximus ab alio fluere. Nihil autem præter ingenitum, genitis poteſt eſſe antiquius. Factor quippe potentior eſt, & unicus, ſolusq; reuera ſapiẽs uniuerſa, cum nihil omnino præcedat. Dominatur quoq; multitudini, magnitudini, actionis continuitati, genitorumq; omniũ differentiæ. Præterea genita uiſibilia ſunt, inuiſibilis ille: ob id uero facit, ut uiſibilis fiat. Semꝑ igitur facit.

Dignum eſt intelligere, intelligendo mirari, admirando ſe beatum uocare, patrem legitimum recognoſcẽtem. Quid enim dulcius patre legitimo? Quis iſte? quomodo eum reperiemus? An illi appellationẽ Dei ſoli decens eſt attribuere, uel factoris, uel patris, an tria pariter cognomenta? Deum ergo cognominato propter potẽtiam, factorẽ propter actum, patrem deniq; propter bonum. Eſt enim poteſtas à genitis admodum differens: actus autem in productione cunctorum. Quamobrem ſermonis uarietate uanitateq; dimiſſa, duo hæc in primis meditari oportet, genitorem ſcilicet ac genitum. Horum nihil eſt medium, neq; quicquam præter hæc aliud. Cũ uero omnia intelligere uolueris, horũ recordare duorũ, eaq; eſſe uniuerſa memento: nihilq; tibi erit ambiguum, nec ſupernorum, nec inferorum, ſeu diuinorum, ſiue mutabilium, aut patentium, aut eorum quæ in tenebris deliteſcũt. Duo nempe cuncta ſunt, genitor ac genitum, nec ſecerni alterum poteſt ab altero. Neque enim factorem abſq; facto eſſe poſſibile eſt: utrunque illorum idipſum exiſtit: itaq; neutrum disiungi ab altero licet, quemadmodum neu

trum

trum à ſeipſo diuidi. Si enim ipſum faciẽs, nihil pręter ipſum quod facit eſt aliud, ſimplex enim eſt, ut ſemper eſt, ita ſemper eſt agens, idemq́ꝫ ſibiipſi & in exiſtendo pariter & in agendo. Nihil autẽ quod genitũ, à ſeipſo genitum eſt: nõ ergo ſeorſum factũ à faciente. Qui horũ unum ſubtrahit, perdit & alterũ, uniusq́ꝫ quippe natura propriam naturam ſemper alterius reſpicit. Si itaqꝫ duo cõceſſa ſint, efficiens & factum, unita quidem ſunt inuicem, ſic tamẽ ut unum præcedat, alterũ uero ſequat̃: præcedens ſanè deus efficiens, ſequens uero id q̊d eſt effectũ, quicquid id deniqꝫ ſit. Neqꝫ diffidat quiſpiam iis quæ diximus, uarietate rerũ perterritus, quaſi tam diuerſorum cõſtructio uel ardua ſit, uel indigna maieſtate diuina. Vnica enim deo gloria omnium conſtitutio, atque id eſt uelut corpus dei effectio. Ab ipſo profectò factore nihil malum, nihilq́ꝫ turpe. Hæ ſiquidem paſſiões ſunt creata ſequẽtes opera, quemadmodum æs rubigo, animata corpora limus. At neqꝫ faber ferrarius induxit rubiginem, neqꝫ animati corporis genitor cœnum ac ſordes. Eodemq́ꝫ modo nec deus etiã malum. Generationis autẽ perſeueratio malũ

ſubrepere cogit, eaq́ de cauſa mutationem rebus deus inſtituit, ceu quandã generationis ipſius purgationem. Præterea eidem pictori figurare licet cœlum, terrã, mare, deos, homines, bruta, arbores, ac uita carẽtia: deo uero uni talium deerit agendorũ facultas? O dementẽ, ô cæcũ, & totius diuinæ cognitionis expertẽ. Nihil eſt magis ô Aeſculapi ridiculũ, quàm quod huic accidit. Nam dum ſe deum uenerari fatetur, ex eo quod creandi negocio curaq́ liberet, deũ ipſum prorſus ignorat: quodq́ deterius eſt, mortalium illi paſſiones aſcribit, inuidiã, ſuperbiã, ignorantiam, imbecillitatẽ. Niſi enim faciat omnia, aut ſuperbus eſt, aut potius imbecillis: quorum utrunq́ nefariũ. Deus enim unicã propriamq́ naturam habet, idq́ ipſum bonum eſt. Bonus autẽ nec ſuperbus eſt, nec impotens. Ipſum uero bonũ deus eſt. Bonũ quippe ipſa uis omnium agendorũ. Quodcunq́ genitum, à deo genitũ, hoc eſt à bono, & ab eo quod omnia poteſt. Vide quomodo ille quidem facit, quomodo etiã illa fiunt. Quod ſi cõprehendere uelis, licet imaginem perpulchrã ac ſimilimam intueri. Aſpice precor agricultorem ſemina in terræ gremium diffundentem,

diffundẽtem, alibi quidem triticũ, hordeum alibi, alibi uero reliqui generis ſemina. Aſpice eũdem uites, malosq́ꝫ, & ficus repaſtinantem atqꝫ amputantem. Eodem modo deus ipſe in cœlum quidem ſerit immortalitatẽ, in terram uero mutationem, in totum denique mundum uitam ac motum. Hęc autem haud multa ſunt, ſed pauca, certoq́ꝫ numero terminata. Cũcta enim quatuor ſunt, ac deus & generatio, quibus omnia cõprehenduntur.

PYMANDRI DIALOGI PRIMI FINIS.

ASCLEPIUS, HERMETIS TRISMEGISTI DIALOGUS, L. APULEIO MAUDARENSI PHILOSOPHO PLATONICO INTERPRETE.

ASCLEPIUS iſte pro Sole mihi eſt deus. Deus te nobis ô Aſclepi, ut diuino ſermoni interesſes, adduxit, eiq; tali, qui meritò omniũ antea à nobis factorũ, uel nobis diuino munere inſpiratorũ, uideatur eſſe religioſa pietate diuinior: quem ſi intelligens uideris, eris omniũ bonorũ tota mente pleniſſimus. Sed cũ multa ſint bona, & non unum, in quo ſunt omnia, alterum enim alterius, conſentaneũ eſſe dignoſcitur omnia unius eſſe, aut unum eſſe omnia. Ita enim unum alteri cõnexũ, ut ſeparari alterum ab utroque non poſſit. Sed de futuro ſermone hoc diligenti intentione cognoſces. Tu uero ô Aſclepi procede paululũ, atq; nobis, qui interſit, euoca. Quo ingreſſo, Aſclepius etiã

Ammonem

Ammonē intereſſe ſuggeſſit. Triſmegiſtus ait: Nulla inuidia Ammonē prohibet à nobis, etenim ad eius nomen multa meminimus à nobis eſſe ſcripta, ſicut & ad amantiſſimum & bonum filium multa de phyſica, & ex ethica quamplurima: Tractatū hunc autem tuo aſcribam nomini. Præter Ammonem uero nullum uoca alterū, ne tantæ rei religioſiſſimus ſermo, multorum interuentu uenientium pręſentiaq́ uioletur. Tractatum autem tota numinis maieſtate pleniſſimum, irreligioſæ mentis eſt, multorum conſcientiæ publicare. Ammone etiam adytum ingreſſo, ſanctoq́ illo, quatuor uirorū religione & diuino dei cōpleto præſentia, competēti uenerabiliter ſilentio ex ore Hermes, animis ſingulorū mentibusq́ pendentibus, diuinus Cupido ſic exorſus eſt dicere:

O Aſclepi, om̄is humana immortalis eſt anima: ſed nō uniformiter cunctę, ſed aliæ alio more, uel tēpore. ASCLEPIVS. Nō enim ô Triſmegiſte omnis unius qualitatis eſt anima? TRISMEGISTVS. O Aſclepi, ut celeriter de uera rationis continentia decidiſti. Non enim hoc dixi, omnia unum eſſe, & unū omnia, utpote quia in creatore fuerint

omnia, anteq̃ creaſſet omnia. Nec immerito dictus eſt omnia, cuius mẽbra ſunt omnia. Huius itaq; qui eſt unus omnia, uel ipſe eſt creator omniũ, in hac tota diſputatiõe curato meminiſſe. De cœlo cuncta deſcendũt in terram & in aquam & in aëra. Ignis ſolum, quod ſurſum uerſus fertur, uiuificat: quod deorſum ei deſeruiens. At uero quicquid de alto deſcendit, generãs eſt: quod ſurſum uerſus emanat: nutriens. Terra ſola in ſeipſam cõſiſtens, omnium eſt receptrix, omniumq́; generum quæ accipit, reſtitutrix. Hoc ergo totum, ſicut meminiſti, quod eſt omniũ uel omnia. Anima & mundus à natura comprehenſa agitantur, ita omniũ multiformi imaginum qualitate uariata, ut infinitæ qualitatum ex interuallo ſpecies eſſe noſcãtur, adunatæ tamen ad hoc, ut totũ unum et ex uno omnia eſſe uideãtur. Totus itaq; quibus formatus eſt mundus, elementa ſunt quatuor, ſcilicet ignis, aqua, terra, aër. Mũdus unus, anima una, deus unus. Nunc mihi adeſto totus inquam quantum mente uales, quantũ calles aſtutia. Diuinitatis etenim ratio diuina ſenſus intentione noſcenda torrenti ſimilima eſt fluuio, è ſummo in pronũ præcipiti

rapacitate

rapacitate currenti, quo efficitur ut intentio nem noſtram non ſolum audientiũ, uerum etiam tractantium ipſorum celeri uelocitate prętereat. Cœlum ergo ſenſibilis deus admi niſtrator eſt omnium corporum, quorũ augmenta detrimẽtaq; Sol & luna ſortiti ſunt. Cœli uero & ipſius animæ & omnium quæ in mũdo inſunt, ipſe gubernator eſt, qui eſt omnium effector deus. A ſupradictis enim omnibus, quorum idem gubernator deus, omniũ frequentatio fertur influẽs per mundum & per animam omnium generum & ſpecierum omnium, perq; rerum naturam. Mundus autem præparatus eſt à deo receptaculum omniformium ſpecierum. Naturam autem per ſpecies imaginans, mũdum per quatuor elementa ad cœlum uſq; perduxit, cũcta dei uiſibus placitura. Omnia autem deſuper pendentia in ſpecies diuiduntur, hoc quod dicturus ſum genere. Genera rerum omnium ſuas ſpecies ſequũtur, ut ſit ita ſoliditas genus. Species generis particula. Genus ergo deorum, dæmonumq; genus æque & hominum, ſimiliter uolucrum, & omnium quæ in ſe mundus habet, ſui ſimiles mundi ſpecies generat. Genus eſt &

aliud animal, genus ſine anima quidem, nec carens tamen ſenſibus. Vnde & beneficijs gaudet, & aduerſis minuitur atque uitiatur. Omniū dico quæ in terra radicū ſtirpiumq́ incolumitate uiuiſcunt, quorum ſpecies per totam terram ſparſæ ſunt. Ipſum cœlum plenum eſt deo. Supradicta autem genera inhabitant uſque ad loca ſpecierum, quarum omnium rerum immortales ſunt ſpecies. Species enim generis eſt pars, ut homo humanitatis, quam neceſſe eſt ſequi qualitatē ſui generis. Vnde efficit̄, ut quāuis omnia genera ſint immortalia, ſpecies tamen nō omnes immortales. Diuinitatis enim genus & ipſum & ſpecies immortales ſunt. Reliquorum genera, quorum æternitas eſt genus, quamuis per ſpecies occidat, naſcendi tamen fœcūditate ſeruatur: ideoq́ ſpecies mortales ſunt, ut homo mortalis ſit, immortalis humanitas Omnibus tamen generibus omnium generum ſpecies miſcentur, quædam quæ antefactæ ſunt, quædam quæ de his factæ ſunt. Fiunt itaq́ quæ fiunt, aut à dijs, aut à dęmonibus, aut ab hominibus, omnes ſimilimę generibus ſuis ſpecies. Corpora enim impoſſibile eſt conformari ſine nutu diuino, ſpecies

figurari,

figurari ſine adiutorio dæmonum, animalia inſtitui & coli ſine hominibus non poſſunt. Quicunq; igitur dæmonũ à genere ſuo defluentes in ſpeciem fortuitò coniuncti ſunt, alicuius ſpeciei generis diuini proximitate & cõſortio dijs ſimiles habentur. Quorũ uero dæmonum ſpecies, qualitate ſui generis perſeuerant, hi amantes hominũ rationẽ, dęmones nuncupantur. Similis eſt enim hominum, aut eo amplior. Multiformis enim uariaq; humani generis ſpecies, & ipſa à predicto deſuper adueniens cõſortio, omniũ aliarum ſpecierum multas & propè omniũ per neceſſitatẽ cõiunctiones facit: propter quod & prope deos accedit, qui ſe mente, qua dijs iunctus eſt, diuina religione dijs iunxerit, & dæmones, qui ijs iunctus eſt. Humani uero qui medietate ſui generis contenti ſunt, & reliquæ omnium ſpecies ijs ſimiles erunt, quorum ſe generis ſpeciebus adiunxerunt. Propter hoc ô Aſclepi magnũ miraculum eſt homo, animal adorandũ & honorandũ. Hoc enim in naturam dei tranſit, quaſi ipſe ſit deus. Hoc dæmonũ genus nouit, utpote qui cum ijſdem ortũ ſe eſſe cognoſcat. Hoc humanæ naturæ partem in ſeipſo deſpicit,

alterius partis diuinitate confiſus. O homi-
num quanta eſt natura, temperata felicius,
ac dijs cognata diuinitate coniunctus, partē
ſui, qua terrenus eſt, deſpicit, cætera omnia
quibus ſe neceſſariū eſſe cœleſti diſpoſitio-
ne cognoſcit, nexu ſecū charitatis aſtringit,
ſicq́ꝫ ſuſpicit cœlū: Sic ergo feliciori loco me-
dietatis eſt poſitus, ut quæ infra ſe ſunt, dili-
gat, ipſe à ſuperioribus diligatur: colit terrā,
elemētis uelocitate miſcetur, acumine men-
tis in maris profunda deſcendit, omnia illi
licent, non cœlum uidetur altiſſimum, qua-
ſi enim è proximo ſagacitate animi intue-
tur. Intentionem animi eius nulla aëris cali-
go confundit, non depreſſitas terræ opera
eius impedit, nō aquę altitudo profunda de-
ſpectum eius obtundit: omnia idem eſt, &
ubiq́ꝫ idem eſt. Horum omnium generum,
quæ ſunt animalia, deſuper, deorſum radi-
ces peruenientes habent, animalia de imo
in ſuperna uiua radice ſylueſcūt. Quædam
duplicibus alūtur elementis, quædā autem
ſimplicibus. Alimenta autē ſunt bina animę
& corporis, è quibus animalia cōſtant. Ani-
ma mūdi inquieta ſemper agitatione nutrit̃.
Corpora ex aqua & terra inferioris mundi
alimentis

alimentis augeſcunt. Spiritus quoque ple-
na ſunt omnia: permixtus cũctis cuncta ui-
uificat, ſenſu addito ad hominis intelligen-
tiam, quæ quinta pars ſola homini conceſſa
eſt ex æthere. Sed de animalibus cunctis hu
manos tantum ſenſus ad diuinę rationis in-
telligẽtiam exornat, erigit atq; ſuſtollit. Sed
quoniam de ſenſu commoneor, paulò poſt
& huius rationem uobis exponã: Eſt enim
ſanctiſſima & magna, & non minor, quàm
ea, quæ eſt diuinitatis ipſius. Sed nunc uobis
expediam quæ cœperam. Dicebam enim in
ipſo initio rerũ de cõiunctione deorũ, quo-
modo homines ſoli eorum dignatione per-
fruuntur. Quicunq; etenim hominum tan
tum felicitatis adepti ſunt, ut illũ intelligen-
tię diuinum perciperent ſenſum, qui ſenſus
eſt diuinior in ſolo deo, & in humana intelli
gentia. ASCLE. Non enim omnium ho-
minum ô Triſmegiſte uniformis eſt ſenſus?
TRIS. Non omnes ô Aſclepi intelligentiã
ueram adepti ſunt, ſed imaginem temera-
rio impetu, nulla uera ratione inſpecta, ſe-
quentes decipiuntur, quæ in mentibus ma
litiam parit, & trãsformat optimum animal
in naturam feræ, moresq; beſtiarũ. De ſen-

ſu autem & de omnibus ſenſualibus, quan do & de ſpiritu, tunc totam uobis prȩſtabo rationem. Solũ enim animal homo, & eius una pars ſimplex eſt: quæ, ut græci aiunt, οὐσιώδης, aut quam uocamus diuinæ ſimilitudi nis formam. Eſt autem quadruplex: nos mũ danum dicimus, ex quo factum eſt corpus, quo circuntegitur illud, quod in homine di uinum eſſe iam diximus, in quo mentis diui nitas recta ſola cum cognatis ſuis, id eſt men tis puræ ſenſibus, ſecum ipſa cõquieſcat, tan quam muro corporis ſepta. ASCLE. Quid ergo oportuit ô Triſmegiſte hominẽ in mũ do conſtitui, & non in ea parte, qua deus eſt eum in ſumma beatitudine degere? TRIS. Recte quæris ô Aſclepi. Et nos enim roga= mus deum, ut tribuat nobis facultatem red= dendæ rationis iſtius. Cum enim omnia uo luntate eius dependeant, tum illa uel maxi= me, quæ de tota ſummitate tractantur, quã ratione prȩſenti diſputatione conquirimus. Audi ergo Aſclepi. Dominus et omniũ con formator, quem recte deum dicimus, quẽ à ſe ſecundũ fecerit, qui uideri et ſentiri poſſit, eundem ſecundũ ſenſibilem ita dixerim, nõ ideo quod ipſe ſentiat (de hoc eẽ an ipſe ſen

tiat, an nõ, alio dicemus tempore) ſed eo q̊d uidentium ſenſus incurrit. Quoniam ergo hunc fecit ex ſe primum & à ſe ſecũdum, uiſusq; eſt ei pulcher, utpote qui ſit omniũ bonitate pleniſſimus, amauit eum ut diuinitatis ſuę partem. Ergo ut tantus & tam bonus eſſet, uoluit aliũ, qui illum, quem ex ſe fecerat, intueri potuiſſet: ſimulq; & rationis imitatorẽ & diligentiæ fecit hominẽ. Voluntas etenim dei ipſa ſumma eſt perfectio, utpote cum uoluiſſe & perfeciſſe, uno eodẽq; temporis puncto cõpleat. Quũ itaq; οὐσιώδη animaduerteret deus non poſſe omniũ rerum eſſe diligentem, niſi eum mundano integumento contegeret, texit eum corporea domo, talesq; omnes eſſe pręcepit, ex utraque natura in unũ cõfundens, miſcensq;, quantum ſatis eſſe debuiſſet. Itaq; hominẽ conformauit ex animi & corporis, id eſt ex æterna & mortali natura, ut animal ita conformatũ utriq; origini ſuę ſatisfacere poſſit, et mirari, atq; orare cœleſtia, & æterna, incolere atq; gubernare terrena. Modo autem dico mortalia non aquam & terrã, quæ duo de quatuor elementis ſubiecit natura hominibus, ſed ea quæ ab hominib. aut in his, aut de his

ſiunt, ut ipſius terræ cultus, paſcua, ædifica-tio, portus, nauigationes, cōmunicationes, cōmodationes alternæ, qui eſt humanitatis firmiſſimus nexus, & pars mundi, quæ eſt aqua & terra, quæ pars terrena mundi artiū̃ diſciplinarumq́ꝫ cognitione atqꝫ uſu ſeruat̃, ſine quibus mundum deus noluit eſſe perfe-ctum. Placitū̃ enim dei neceſſitas ſequitur, uoluntatem comitatur effectus. Neqꝫ enim credibile eſt deo diſpliciturū̃ eſſe, quod pla-cuit, cum & futurum id, & placiturū̃, multo ante ſciuerit. Sed ô Aſclepi animaduerto, ut celeri mētis cupiditate feſtines audire, quo-modo homo cœli, uel quæ in eo ſunt, dile-ctum poſſit habere, uel cultum. Audi itaqꝫ ô Aſclepi, dilectus dei cœli, cum his, quæ in-ſunt omnibus, una eſt obſequiorū̃ frequēta-tio: hanc aliud animal nō fecit, nec diuinorū̃, nec animaliū̃, niſi ſolus homo. Hominū̃ eñ admiratiōĩbus, adoratiōĩbus, laudibus, obſe-quijs, cœlū̃, cœleſteſq́ꝫ delectant̃. Nec imme-ritò in hominū̃ cœtum Muſarū̃ chorus eſt à ſumma diuinitate demiſſus, ſcilicet ne terre-nus mundus uideret̃ incultior, ſi modulorū̃ dulcedine caruiſſet, ſed potius inuſitatis ho-minū̃ cãtilenis cōcelebraret̃, et laudibus, qui

ſolus

ſolus omnia, aut pater eſt omnium: atq; ita cœleſtibus laudibus nec in terris harmoniæ ſuauitas defuiſſet. Aliqui autem, ipſiq; pauciſſimi, pura mente præditi, ſortiti ſunt cœli ſuſpiciendi uenerabilem curam. Quicunq; autem ex duplici naturæ ſuę confuſione interiorem intelligentiam mole corporis reſederunt, curandis elementis, hiſq; inferioribus ſunt præpoſiti. Animal ergo homo, nõ quidem eſt minor, quod ex parte mortalis ſit, ſed eo forte aptius efficaciuſq; compoſitus ad certam rationem mortalitate auctus eſſe uideatur, ſcilicet quoniam utrunq; ubi ex utraque materia ſuſtinere nõ potuiſſet, ex utraq; formatus eſt, ut et terrenorum cultum, & diuinitatis poſſet habere delectum. Rationẽ uero tractatus iſtius ô Aſclepi, non ſolum ſagaci intentione, uerumetiam cupio te animi uiuacitate percipere. Eſt enim ratio plurimis incredibilis. Integra autem & uera percipienda ſanctioribus mentibus: itaque hinc exordiar. Aeternitatis dominus deus primus eſt: Secundus eſt mũdus. Homo eſt tertius. Effector mundi deus, & eorum quę inſunt omnium, ſimul cuncta gubernãdo, cum ipſo homine gubernatore compoſita,

quod totũ ſuſcipiens homo, idem curã proprie efficit diligentię ſuę, ut ſicut et ipſe mundus uterq; ornamento ſibi, ut ex hac hominis diuina compoſitione, mundus græce rectius κόσμος dictus uideatur. Is nouit ſe, nouit & mundũ, ut meminerit quid partibus conueniat ſuis: quæ ſibi utenda, quibus ſibi in ſeruiendum ſit, recognoſcat. Laudes grateſq; maximas agens deo, eius imaginẽ uenerans, non ignarus ſe ſecundam eſſe imaginem dei: cuius ſunt imagines duæ, mundus ſcilicet & homo. Vnde efficitur, ut quoniam eſt ipſius una compago, parte qua ex anima & ſenſu & ſpiritu atque ratione diuinus eſt, uelut ex elementis ſuperiorib. aſcendere poſſe uideatur in cœlum: parte uero mundana, quę conſtat ex igni & aqua & aëre, mortalis reſiſtat, in terram, ne curę ſuę omnia mandata uidua deſertaq; dimittat. Sic enim humanitas ex parte diuina, & ex parte mortalis eſt effecta in corpore cõſiſtens. Eſt autem menſura eius utriuſq;, id eſt hominis ante omnia religio, quam ſequitur bonitas. Ea demũ tunc uidetur eſſe perfecta, ſi contrà cupiditatum omnium alienarũ rerum ſit deſpiciens, uirtute munita. Sunt eñi

ab

ab omnibus diuinę cognationis partibus a-
liena omnia, quæcũq; terrena corporali cu-
piditate poſſident, quæ meritò poſſeſſionũ
nomine nuncupant, quoniã nõ nata nobi-
ſcum, ſed poſtea à nobis poſſideri cœperũt.
Omnia ergo huiuſmodi ab homine aliena
ſunt, etiã corpus, ut & ea quę appetimus, &
illud ex quo appetentiæ nobis eſt uitiũ, de-
ſpiciamus. Vt enim meũ animũ rationis du
cit intentio, homo hactenus eſſe debuit, ut
contemplatione diuinitatis partem, quę ibi
iuncta mortalis eſt, mundi interioris neceſ-
itate ſeruandi deſpiciat atque contemnat.
Nam ut homo ex utraque parte poſſit eſſe
pleniſſimus, quaternis eum utriuſq; partis
elementis animaduerte eſſe formatũ: mani
bus et pedibus utriſque binis, aliȷſq; corpo-
ris membris, quibus inferiori, id eſt terreno
mũdo deſeruiat: illis uero partibus quatuor
ſenſus animi, memorię, atque prouidentiæ,
quarũ ratione cuncta diuina norit atq; ſuſpi
ciat. Vnde efficit, ut rerũ diuerſitates, quali-
tates, effectus, quãtitates, ſuſpicioſa indagi-
ne homo ſectet. Retardatus ergo graui &
nimio corporis uitio, has naturę rerũ cauſas
quę uere ſunt proprię, prouidere nõ poteſt

Hunc ergo ſic effectum conformatumq́;, et tali miniſterio obſequioq́; præpoſitũ, à ſummo deo, eumq́; competenter munde mundum ſeruando, deum pie colendo, digne & competenter in utroq; dei uoluntati parentem, talem quo munere credis eſſe munerandum? Siquidem cum dei opera ſit mundus, eiusq; pulchritudinẽ, qui diligentia ſeruat atq; auget, operamq́; ſuam cum dei uoluntate cõiungit, cum ſpeciem quam ille intentiõe diuina formauit, adminiculo ſui corporis, diuino opere curaq; cõponit, quo munere credis eſſe munerandũ? niſi eo quo parentes noſtri munerati ſunt, quo etiam nos quoq; munerari, ſi fuerit diuinæ pietati complacitum, optamus pijſſimis uotis, id eſt ut emeritos atq; exutos mundana cuſto dia, nexibus mortalibus abſol ut os, naturę ſuperioris partis, id eſt diuinæ, puros ſanctosq; reſtituat. ASCLE. Iuſte & uere dicis ô Triſmegiſte. Hæc eſt enim merces pie ſub deo, diligenterq; cum mũdo uiuentibus: ſecus enim impieq; qui uixerint, & reditus denegatur in cœlum, & conſtituitur in corpora alia indigna ſancto animo, et fœda cõmigratio. Vt iſte rationis ſermo proceſſit ô Triſmegiſte, futuræ

turæ æternitatis ſpe animæ in humana uita periclitantur. Sed alijs incredibile, alijs fabuloſum, alijs forſitan uidetur eſſe deridendũ. Res enim dulcis eſt in hac corporali uita, qui capitur de poſſeſſionib. fructus. Quare animam obtorto, ut aiũt, detinet collo, ut in parte ſui, quę mortalis eſt, inhęreat, nec ſinit partem diuinitatis agnoſcere, inuidens immortalitati malignitas. Ego enim tibi quaſi prædiuinans dixero, nullum poſt nos habiturũ delectum ſimplicem, qui eſt philoſophiæ, quæ ſola eſt in cognoſcenda diuinitate frequens obtutus, et ſancta religio. Multi etenim eam multifaria ratione confundunt. Quomodo ergo multi incõprehenſibilem philoſophiã afficiunt, aut quemadmodũ eam multifaria ratione cõfundũt? TRIS. O Aſclepi hoc modo in uarias diſciplinas, nec comprehenſibiles, eam callida cõmentatione miſcentes, Arithmeticã, Muſicam, Geometriam: Puram autem philoſophiam, eamq́; tantum diuina religione pendentem, tantũ intendere in reliquas oportebit, ut apocataſtaſis aſtrorum ſtationes præfinitas, curſumq́; cõmutationis numeris conſtare miretur. Terræ uero dimenſiones, qualitates, quantitates, ma-

ris profunda, & ignis uim, & horum omniū effectus naturam cognoſcens miretur, adoret atq; collaudet artem, diuinamq; mentem. Muſicen uero noſſe nihil aliud eſt, niſi cūctarum rerum ordinem ſcire, quæq; ratio diuina ſortita eſt. Ordo enim rerum ſingularū in unum omniū artifici ratione collatus, concentum quendam melo diuino dulciſonū uerißimumq; conficiet. ASCLE. Quid ergo homines poſt nos erunt? TRIS. Sophiſtarum calliditate decepti, à uera, pura, ſanctaq; philoſophia auertentur. Simplici enim mente & anima diuinitatem colere, eiusq; facta uenerari, agere etiā dei uoluntati gratias, quæ eſt bonitatis ſola pleniſſima. Hæc eſt nulla animi importuna curioſitate uiolata philoſophia. & de his ſit hucuſq; tractatum. De ſpiritu uero, & de his ſimilibus, hic ſumatur exordiū. Fuit deus & hyle, quem credimus mundum, & mundo comitabatur ſpiritus, ſed nō ſimiliter ut deo, nec deus ſunt hęc de quibus mundus eſt: idcirco non erant quado nata non erant, ſed in eo iam tunc erant unde naſci habuerūt. Non enim ea ſola non nata dicuntur, quæ necdum nata ſunt, ſed ea quæ carent fœcunditate generandi,

nerandi, ita ut ex eis nihil naſci poteſt. Quæ cunq; ergo ſunt, quibus ineſt natura generandi, generabilia ſunt, de quibus naſci poteſt, tametſi ea ex ſe nata ſint. Neq; enim dubitatur, ex his quæ ex ſe nata ſunt, facile naſci poſſe, de quibus cuncta naſcuntur. Deus ergo ſempiternus, deus æternus, nec naſci poteſt nec potuit: hic eſt, hic fuit ſemper, hic erit. Hæc ergo eſt, quæ ex ſe tota eſt, natura dei. Hyle autem, uel mundi natura, & ſpiritus, quamuis nata uideantur à principio, tamen ex ſe naſcendi procreandiq; uim poſſident atq; naturam fœcunditatis. Etenim initium in qualitate naturæ eſt, quæ conceptus & partus in ſe poſſidet uim atq; materiam. Hæc itaq; ſine alieno conceptu eſt ſola generabilis. At uero quæ uim ſolam concipiendi habeant, ex alterius connexione naturæ ita diſcernenda ſunt, ut hic locus mundi cum his quæ in ſe ſunt, uideatur eſſe non natus: qui utiq; in ſe uim totius naturæ habet. Locum autem dico, in quo ſunt omnia. Neque enim hæc omnia eſſe potuiſſent, ſi locus deeſſet, qui om̃ia ſuſtinere potuiſſet. Om̃ibus enim rebus quæ fuerũt, præcauendũ eſt loco: nec qualitates etem̃, nec quantitates, nec

poſitiones, nec effectus dignoſci potuiſſent earum rerum quæ nuſquã ſunt. Sic ergo & mundus, quamuis natus nõ ſit, in ſe tamen omnium naturam habet, utpote qui omnibus ijs ad concipiendũ ſinus præſtat fœcundiſſimos. Hoc ergo eſt totum qualitatis. Materiaq; creabilis eſt, tametſi creata non eſt. Sicut enim in natura materiæ qualitas fœcunda eſt, ſic & malignitatis eadem eſt æque fœcunda. Nec ego dixi ô Aſclepi, & Ammon, quod à multis dicitur, non poterat deus incidere atque auertere à rerum natura malitiã: quibus reſpondendũ nihil omnino eſt. Vnde tamen cauſa, & id proſequar quod cœperam, & rationem reddam: Dicunt enim ipſi deum debuiſſe omnifariam mundum à malitia liberare. Ita enim in mundo eſt, ut quaſi membrũ ipſius uideatur eſſe prouiſum cautumq; q; rationabiliter à ſummo deo, tunc cum diſciplina, ſenſu, intelligentia, mentes hominũ eſt munerare dignatus. Hiſce enim rebus quibus cæteris anteſtamus aĩalibus, ſoli poſſumus malitiæ fraudes, dolos, uitiaq; uitare. Ea enim qui anteq; ijs implicitus eſt, ex aſpectu uitarit, is homo eſt diuina intelligentia prudentiaq; munitus. Fundamentũ enim

enim eſt diſciplinæ in ſumma bonitate conſi ſtens. Spiritu autem miniſtrantur omnia, & uegetantur in mundo, & quaſi organũ uel machina ſummi dei uoluntati ſubiectus eſt. Itaq; hactenus intelligatur à nobis mente ſo la intelligibilis, ſummus, qui dicitur deus re= ctor, gubernatorq́; ſenſibilis dei, eius qui in ſe complectitur omnem locum, omnem re= rum ſubſtantiam, totamq́; gignentiũ crean= tiumq́; materiã, & omne quicquid eſt quan tumcunq; eſt. Spiritu uero agitatur ſeu gu= bernatur omnis in mũdo ſpecies, una quęq; ſecundum naturam ſuam à deo diſtributam ſibi. Hyle autem uel mundus omniũ eſt re= ceptaculum, omniũq́; agitatio atq; frequen tatio, quorum deus gubernator, diſpenſans omĩbus rebus humanis quantũ unicuique neceſſarium. Spiritus autem implet omnia cuiuſcunq; naturæ qualitas eſt. Eſt enim ca= ua mundi rotũditas in modum ſphæræ, ipſa ſibi qualitatis uel formæ ſuæ cauſa, inuiſibi= lis tota. Quippe cum quencunq; in ea ſum= mum, ſubter deſpiciendi cauſa delegeris lo= cum, ex eo in imo quid ſit, uidere nõ poſſis: propter quod multis locis inſtat, qualitatẽq; habere creditur. Per formas enim ſola ſpecie

rum, quarũ imaginibus uidetur inſculpta, quaſi uiſibilis creditur, cum depicta monſtratur. Re autem uera eſt ſibiipſi inuiſibilis ſemper, ex quo eius unum uel pars locus eſt in ſphæra græce, ἀδῆς dicitur. Siquidẽ εἴδειν græce uidere dicitur, quod uiſu primũ ſphæræ careant, unde & ideo dicũtur ſpecies, quod ſint inuiſibilis formæ. Ab eo itaq; quod uiſu priuantẽ, græce ἀδῆς, ab eo quod in imo ſphæræ ſunt, latine inferi nuncupantur. Hæc ergo ſunt principalia et antiquiora & quaſi initia, uel capita omniũ quæ ſunt in his, aut per hæc, aut de his. ASCLE. Omnia ergo ipſa ut dicis, ô Triſmegiſte mundana, ut ita dixerim, ſpecierũ omnium, quæ inſunt in uniuſcuiuſque ſicuti eſt tota ſubſtantia? TRIS. Mundus itaque nutrit corpora, ſpiritus animas, ſenſus autẽ quo dono cœleſti ſola felix ſit humanitas, alit mentem. Neq; eñ omnes ſed pauci quorum ita mens eſt, ut tanti beneficij capax eſſe poſſit. Vt enim Sole mundus, ita mens humana iſto lumine clareſcit, & eo amplius. Nam ſol quicquid illuminat, aliquando terræ & lunæ interiectu interueniente nocte, eius priuatur lumine. Senſus autem cum ſemel fuerit animæ commixtus

humanę,

humanæ, fit una ex bene coaleſcente com-
mixtione materia, ita ut nunquam eiuſmo
di mentes caliginis impediantur erroribus.
Vnde iuſte ſenſus deorũ animas eſſe dixe-
runt. Ergo nec eorum dico omniũ, ſed ma-
gnorum quorumcunq; & principalium.
ASCLEP. Quos dicis rerum capita uel ini-
tia primordiorum ô Triſmegiſte? TRIS.
Magna tibi pando, & diuina nudo myſte-
ria, cuius rei initium facio ex optato fauore
cœleſti. Deorũ genera multa ſunt, eorumq;
omnium pars intelligibilis dicitur, alia uero
ſenſibilis. Intelligibilis dicitur, nõ ideo quod
putentur nõ ſubiacere ſenſibus noſtris: ma
gis enim ſentimus eos, quàm quos uiſibiles
nuncupamus, ſicut diſputatio perdocebit.
Sublimis enim ratio, eoq; diuinior ultra ho-
minum mentes intentionesq; conſiſtens, ſi
non attentiore aurium obſequio uerba lo-
quentium acceperit, tranſuolabit & tranſ-
fluet, aut magis refluet, ſuiq; potis liquorib.
miſcebit ſe. Sunt ergo omnium ſpecierum
principes dij. Hos ſequuntur dij, quorũ eſt
princeps οὐσία. Hi ſenſibiles utriuſq; originis
ſuæ conſimiles, qui per ſenſibilem naturam

cõficiunt omnia, altera per alterum. Vnuſquiſque opus ſuũ illuminans cœli, uel quicquid eſt quod eo nomine comprehenditur οὐσιάρχης, eſt Iupiter. Per cœlum enim Iupiter omnibus præbet uitam. Solis οὐσία eſt lumen: Bonum enim luminis per orbem Solis nobis infunditur, trigintaſex (quorũ uocabulum eſt horoſcopij) in eodem loco ſemper defixorum ſyderum. Horum οὐσιάρχης uel princeps eſt, quem Pantomorphon uel Omniformem uocant, qui diuerſis ſpeciebus diuerſas formas facit. Septem ſphæræ habent Planetas ſui principes, & τύχην, quã fortunam dicunt, & εἱμαρμένην, quibus imitantur omnia lege naturæ ſtabilitate firmiſſima & ſempiterna agitatione uariata. Aër uero organum eſt uel machina omniũ, per quam omnia fiunt. Eſt autem οὐσιάρχης huius ſecundus mortalibus, & his ſimilia. His ergo ita ſe habentibus, ab imo ad ſummum ſe mouentibus, ſic ſibi connexa ſunt omnia pertinentia ad ſe naturaliter, ut mortalibus mortalia, ſenſibiliáque ſenſibilibus annexa ſint. Summa uero gubernationis ſummo illi domino paret, ut non multa, aut potius unum: ex uno etenim cuncta pendentia,

ex

ex eoq́ potius defluentia cum diſtantia ui-
dentur, creduntur eſſe plurima diuiſim, a-
dunata uero unum uel duo, unde fiunt o-
mnia, & à quo fiunt omnia, id eſt de mate-
ria, de qua fiunt, & ex eius uoluntate, cuius
nutu efficiuntur alia. ASCLE. Hæc ite-
rum ratio quæ eſt ô Triſmegiſte? TRIS.
Talis ô Aſclepi: deus etenim uel pater, uel
dominus omnium, uel quocunq́ nomine
ab omnibus ſanctius & religioſius nũcupe-
tur, quod inter nos intellectus noſtri cauſa
debet eſſe ſacratum, tanti eius numinis con
tẽplatione nullo ex ĳs nominibus eum de-
finite nuncupamus. Si enim uox hæc eſt ex
aëre percuſſo ſpiritu ſonus declarans omnẽ
hominis uoluntatem, uel ſenſum, quem for
tè ex ſenſibus mẽte perceperit, cuius nomi-
nis tota ſubſtãtia paucis compoſita ſyllabis,
definita atq́ circunſcripta eſt, ut eſſet in ho-
mine neceſſarium uocis auriumq́ commer
cium: ſimiliter etiam ſenſus et ſpiritus, & aë
ris & omnium in his, & per hęc, aut cum his
nomen eſt totũ dei. Non enim ſpero totius
maieſtatis effectorem, omniumq́ rerum pa
trem uel dominũ uno poſſe, quamuis è mul
tis compoſito nomine, nuncupari. Hunc ue

ro uno nomine uel potius omni nomine, ſi-
quidem ſit unus, & omnia: ut ſit neceſſe, aut
omnia eſſe eius nomine, aut ipſum omniũ
nominibus nuncupari. Hic ergo ſolus ut o-
mnia, utriuſque ſexus fœcunditate pleniſſi-
mus, ſemper uoluntatis ſuæ pręgnans, parit
ſemper quicquid uoluerit ꝓcreare. Volun-
tas eius eſt bonitas omnis. Hęc eadẽ bonitas
omniũ rerũ eſt ex diuinitate eius natura na-
ta, ut ſint omnia ſicut ſunt, & fuerunt, & fu-
turis omnibus dehinc natura ex ſe naſcendi
ſufficiat. Hec ergo ratio ô Aſclepi tibi ſit red-
dita, quare & quomodo fiant omnia utriuſ-
que ſexus. ASCLE. Ergo deũ dicis ô Triſ-
megiſte? TRIS. Non ſolum deum ô Aſcle
pi, ſed animalia omnia et inanimalia. Impoſ-
ſibile enim eſt aliquid eorũ quæ ſunt, infœ-
cundum eſſe. Fœcunditate enim dempta ex
omnibus quæ ſunt, impoſſibile erit ſemper
eſſe quæ ſunt. Ego eñ & naturã & ſenſum
& mundũ dico in ſe cõtinere naturam, et na
ta omnia cõſeruare. Procreatione eñ uter-
que plenus eſt ſexus, & eius utriuſq; conne
xio: aut quod eſt uerius, ueritas incõprehen
ſibilis eſt, quam ſiue Cupidinẽ, ſiue Venerẽ,
ſiue utrũq; poteris recte nuncupare. Hoc er
go

go omni uero uerius manifeſtius que mēte percepto, q̃d ex omni illo totius naturæ deo hoc ſit in æternũ cunctis procreandi inuentum tributumq́ miniſteriũ, cui ſumma charitas, lætitia, hilaritas & cupiditas, amorq́ diuinus innatus eſt. Et dicendum foret, quanta ſit eius miniſterij uis atq́ neceſſitas, niſi ex ſui contemplatione unicuiq́ ex intimo ſenſu nota eſſe potuiſſet. Si enim illud extremũ temporis, quo ex cerebro ad ritum peruenimus, utraq́ in utranq́ fundat natura progeniem animaduertas, ut altera alterius auide rapiat ſemen, interiusq́ recōdat. Denique eo tempore ex connexione communi, uirtutem marium etiam fœminę adipiſcuntur, & mares fœmineo corpore laſſeſcunt. Effectus itaq́ huius tam blandi neceſſarijq́ myſterij in occulto perpetratur, ne uulgò irridentibus imperitis utriuſque naturæ diuinitas ex commixtione ſexus cogatur erubeſcere: multo magis etiam, ſi uiſibus irreligioſorum hominum ſubijciatur. Sunt autem nō multi, aut admodum pauci, ita ut numerari etiã in mundo poſſint religioſi. Vnde cōtingit in multis remanere malitiã defectu prudentię ſcientiæq́ rerum omnium quæ ſunt.

Ex intellectu enim religionis diuinę, qua cõſtituta ſunt omnia, cõtemptus, medelaq; naſcitur uitiorum totius mundi. Perſeuerante autem imperitia atq; inſcitia, uitia omnia cõualeſcunt, et uulnerant animã inſanabilem: uitijsq; infecta ijſdem atque uitiata quaſi uenenis tumeſcit, niſi eorum, quorum animarũ diſciplina & intellectus ſumma curatio eſt. Si ergo ſolis & paucis hoc proderit, dignum eſt hunc proſequi atq; expedire tractatum: Quare ſcilicet ſolis hominibus intelligentiam & diſciplinã ſuam diuinitas ſit impartiri dignata. Audi itaque: Deus pater & dominus, cum poſt deos homines efficeret, ex parte corruptiore mũdi, & ex diuina, pari lance componderans, contigit uitia mundi corporibus commixta remanere. Et alia propter cibos uictumq;, quẽ neceſſariò habemus cum omnibus animalibus communem, quibus de rebus neceſſe eſt cupiditatũ deſideria, & reliqua mentis uitia animis humanis inſidere. Dijs uero, utpote ex parte mundiſſima naturæ effectis, & nullis indigentibus rationis diſciplinæq; adminiculis, quamuis immortalitas & unius ſemper ætatis uigor ipſe ſit eis prudentia et diſciplina, tamen

men propter rationis unitatem pro ratione & intellectu, ne ab his eſſent alieni, ordinẽ neceſſitatis lege conſcriptũ æterna lege conſtituit, hominem ex animalibus cunctis de ſola ratione diſciplinaq́ꝫ cognoſcẽs, per quæ uitia corporũ homines auertere atq́ꝫ abaliẽnare potuiſſent, ipſos ad intentionẽ ſpemq́ꝫ immortalitatis prætendens. Deniq́ꝫ et bonũ hominem, & qui poſſet immortalis eſſe, ex utraq́ꝫ natura compoſuit, diuina atq́ꝫ mortali, & ſic compoſitum per uoluntatem dei hominem, conſtitutũ eſt eſſe meliorem dijs qui ſunt ex ſola immortali natura formati, & omniũ mortalium, propter quod homo dijs cognatione coniunctus, ipſos religione & ſancta mente ueneratur, dijq́ꝫ pio affectu humana omnia reſpiciũt atq́ꝫ cuſtodiũt. Sed de hominibus paucis iſtud dictũ eſt, pia mente præditis. De uitioſis uero nihil dicendum eſt, ne ſanctiſſimus ſermo eorum contemplatione uioletur. Et quoniã de cognatione & conſortio hominum deorumq́ꝫ ſermo nobis indicitur, poteſtatem hominis ô Aſclepi uimq́ꝫ cognoſce. Dominꝰ & pater, uel, quod eſt ſummũ, Deus, ut effector eſt deorũ cœleſtium, ita homo effector eſt deo-

rum qui in templis ſunt, humana proximitate coniuncti: & non ſolum illuminantur, uerumetiã illuminant: nec ſolum ad deum proficit, uerumetiam confirmat deos. Miraris ô Aſclepi, an nunquid diffidis, ut multi?
ASCLE. Cõfundor ô Triſmegiſte, ſed tuis uerbis libenter aſſenſus, feliciſſimũ hominẽ iudico, qui ſit tanta ui felicitatẽ conſecutus.
TRIS. Nec immeritò, miraculo enim dignus eſt, qui maximus eſt omniũ deorum. Genus enim omnium confuſione manifeſtum eſt, de mundiſſima parte naturæ propagatum, ſignaq; eorum ſola pro omnibus eſſe, quaſi capita. Species uero deorũ quas conformat humanitas ex natura utraq; conformata eſt, ex diuina quę eſt prior, multoq; diuinior, & ex ea quæ intra homines eſt, id eſt, ex materia qua fuerunt procreatæ uel fabricatæ: & non ſolũ capitibus ſolis, ſed membris omnibus, totôque corpore configurantur. Ita humanitas ſemper uicina naturæ, & origini ſuæ in illa diuinitatis imitatione perſeuerat, ut ſicut deus ac dominus, ut ſui ſimiles eſſent, deos fecit æternos, ita humanitas deos ſuos ex ſui uultus ſimilitudine figuraret. ASCLEPIVS. Statuas dicis ô Triſmegiſte?

megiſte? TRISMEG. Statuas ô Aſclepi. Videſne quatenus tuipſe diffidas, ſtatuas animatas ſenſu & ſpiritu plenas, tanta & talia facientes, ſtatuas futurorũ præſcias, eaſq; forte uates omnes ſomnijs, multiſq; alijs rebus prędicentes, imbecillitateſq; hominibus facientes, eásque curantes, triſtitiamq; pro meritis. An ignoras ô Aſclepi, quod Aegyptus imago ſit cœli, aut quod eſt uerius trãſlatio & deſcenſio omnium quæ gubernantur, atque exercentur in cœlo? Et ſi dicendum eſt, uerius terra noſtra totius mũdi eſt templum. Et quoniam præſcire cuncta prudentes decet, iſtud uos ignorare fas non eſt. Futurum tempus eſt, cum appareat Aegyptios incaſſum pia mente diuinitatem ſedula religione ſeruaſſe, et omnis eorum ſancta ueneratio in irritum caſura fruſtrabitur. E terris enim ad cœlum eſt recurſura diuinitas, linquetur Aegyptus, terrâque quæ fuit diuinitatis ſedes, religione uiduata, numinum præſentia deſtituet̃. Alienigenis enim regionem iſtam terrâmque complentibus, non ſolum neglectus religionum, ſed quod eſt durius, quaſi de legibus à religione, pietate, cultuq; diuino ſtatuet̃ proſcripta pœna,

prohibitio. Tunc terra iſta ſanctiſſima ſedes delubrorum atq; templorum, ſepulchrorũ erit mortuorumq; pleniſſima. O Aegypte Aegypte religionũ tuarum ſolæ ſupererũt fabulæ, & æque incredibiles poſteris ſuis, ſoláque ſupererunt uerba lapidibus inciſa, tua pia facta narrantibus, & inhabitabit Aegyptum Syrus aut Indus, aut aliquis talis. Diuinitas enim repetet cœlum, deſerti homines toti morientur, atq; ita Aegyptus deo & homine uiduata deſeret. Te uero appello ſanctiſſimum flumen, tibiq; futura prędico, torrenti ſanguine plenus ad ripas uſq; erũpes, undæq; diuinæ non ſolum polluentur ſanguine, ſed totæ rumpentur, & uiuis multo maior erit numerus ſepultorũ, ſuperſtes uero qui erit, lingua ſola cognoſcet ægyptius, actibus uero uidebitur alienus. Quid fles ô Aſclepi? & his amplius, multóque deterius ipſa Aegyptus ſuadebitur, imbueturq; maioribus malis, quæ ſancta quondam, & diuinitatis amantiſſima deorum in terra religionis ſuæ merito, ſola ſeductio ſanctitatis et impietatis magiſtra erit, maximæ crudelitatis exemplum, & tunc tædio hominũ non admirandus uidebitur mundus, neq; adorandus.

dus. Hoc totũ bonum, quo melius nec eſt, nec fuit, nec erit, quod uideri poſſit, periclitabitur: Eritq; tædiũ omnibus, ac per hoc contemnetur, nec diligetur totus hic mundus, dei opus immutabile, glorioſa conſtructio, bonum, multiformi imaginũ uarietate compoſitum, machina uoluntatis dei, in ſuo opere ſine inuidia ſuffragantis omniũ in unum, quę uenerari, laudari, amari deniq; à uidentibus poſſunt, multiformis adunata congeſtio. Nam & tenebræ pręponentur lumini, et mors uita melior iudicabitur. Nemo ſuſpiciet cœlum. Religioſus pro inſano, irreligioſus putabit̃ prudens, furioſus fortis, pro bono habebitur peſſimus. Anima enim & omnia circum eam, quibus aut mortalis nata eſt, aut immortalitatem ſe conſecuturã eſſe præſumit, ſecundum quod uobis expoſui, nõ ſolum riſus, ſed etiam putabitur uanitas. Sed mihi credite, etiã periculum capitale cõſtituetur in eum, qui ſe mentis religioni dederit. Noua conſtituentur iura, lex noua, nihil ſanctum, nihil religioſum, nec cœlo, nec cœleſtibus dignum audietur, aut mente credetur. Fit deorum ab hominibus ſeceſſio dolenda, ſoli nocẽtes angeli remanent, qui hu-

manitati cõmixti ad omnia audaciæ mala miſeros, manu iniecta compellent ad bella, in rapinas, in fraudes, & in omnia quę ſunt animarũ naturæ contraria. Tunc nec terra conſtabit, nec nauigabitur mare, nec cœlum aſtrorum curſibus, nec ſyderum curſus conſtabit in cœlo, omnis uox diuina neceſſaria taciturnitate muteſcet, fructus terræ corrũpent, nec fœcũda erit tellus, et aër ipſe mœſto torpore langueſcet. Hęc & talis ſenectus ueniet mundi, irreligio, & inordinatio, & irrationabilitas bonorũ hominum. Cum hæc cuncta contigerint ô Aſclepi, tunc ille dominus, & pater, deus primipotens, & unus gubernator mũdi, intuens in mores factaq́; uoluntaria uoluntate ſua, quæ eſt dei benignitas, uitijs reſiſtens, & corruptelæ omniũ, errorem reuocans, malignitatem omnem uel alluuione diluens, uel igne conſumens, uel morbis peſtilentibus ubiq; per diuerſa loca diſperſis finiens, ad antiquã faciem mundũ reuocabit, ut & mundus ipſe adorandus uideatur, & mirandus: & tanti operis effector & reſtitutor deus, ab omĩbus qui tunc erũt, frequentibus laudum præconijs benedictionibusq́;

nibusq́ celebretur. Hæc enim mundi genitura, cunctarũ reformatio rerũ bonarũ, & naturę ipſius ſanctiſſima & religioſiſſima reſtitutio, peracto temporis curſu, quæ eſt, & fuit ſine initio, ſempiterna. Volũtas etenim dei caret initio, quæ eadem eſt, & ubique eſt ſempiterna. ASCLEP. Dei enim natura conſilium eſt uoluntatis bonitas ſumma ô Triſmegiſte? TRIS. O Aſclepi uoluntas conſilio naſcitur, et ipſum uelle eſt ex uoluntate. Neque enim impenſe aliquid uult, qui eſt omnium pleniſſimus, & ea quæ uult, habet. Vult autem omnia bona, & habet omnia quę uult: omnia autem bona & cogitat & uult: hic autem eſt deus, eius boni imago, mundus. ASCLE. Bonus ô Triſmegiſte? TRIS. Bonus ô Aſclepi, ut ego te docebo. Sicuti enim deus omnibus ſpeciebus, uel generibus, quæ in mundo ſunt, diſtributor diſpenſatorq́ eſt bonorũ, id eſt ſenſus, animæ & uitæ, ſic & mundus præſtitor eſt & tributor omniũ quæ mortalibus uidentur bona, id eſt alternationis partium, temporalium fructuum, natiuitatis, augmentorũ, & maturitatis, & horum ſimilium. Ac per hoc deus ſupra uerticem ſummi cœli conſiſtens,

ubiq; eſt, omniaq; circunſpicit. Sic eſt enim ultra cœlum locus ſine ſtellis ab omnibus rebus corpulentis alienus. Diſpenſator, qui eſt inter cœlum & terrã, locum obtinet, quem Iouem uocamus. Terræ uero & mari dominatur Iupiter Plutonius, & hic nutritor eſt animantiũ mortalium, & fructiferarũ. Horum omnium uiribus fructus, arbuſta & terra uegetantur. Aliorum uero uires & effectus per omnia, quæ ſunt, diſtribuuntur. Diſtribuentur uero, qui terræ dominantur, & collocabunt̃ in ciuitate, in ſummo initij Aegypti, quæ à parte Solis occidentis cõdetur, ad quam terra mariq; feſtinabit omne mortale genus. ASCLE. Modo tamẽ hoc tempore ubi iſti ſunt ô Triſmegiſte? TRIS. Collocati ſunt in maxima ciuitate, in monte Libyco, & hæc eouſq; narrata ſint. De immortali uero & mortali, modo differendum eſt. Multos enim ſpes timorq; mortis, ueræ rationis ignaros, excruciat. Mors igitur efficitur diſſolutione corporis labore defeſſi, & numeri completi, quo corporis membra in unam machinam ad uſus uitales aptantur. Moritur enim corpus, quãdo hominis uitalia ferre poſſe deſtiterit. Hoc ergo eſt mors,

corporis

corporis diſſolutio, & corporalis ſenſus interitus. De quo ſolicitudo ſuperuacua eſt. Sed alia neceſſaria, quam aut ignorantia, aut incredulitas contemnit humana. Audi ergo ô Aſclepi: Cum fuerit animæ à corpore facta diſceſſio, tunc arbitriũ examenq́ meriti eius tranſiliet in ſummi dæmonis poteſtatẽ, isq́ eam cum piam iuſtamq́ prouiderit, in ſui cõpetentibus locis manere permittet. Si autẽ delictorũ illitam maculis uitijsq́ oblitam uiderit, deſuper ad ima deturbãs procellis turbinibusq́ aëris, ignis & aquæ, ſæpe diſcordantibus tradet: atque inter cœlum & terram mundanis fluctibus in diuerſa ſemper æternis pœnis agitata raptabitur: Vt in hoc obſit animæ æternitas, q̃d ſit immortali ſententia æterno iudicio ſubiugata. Ergo ne his implicemur, cauendum, uerendum, timendumq́ eſſe cognoſce. Incredibiles em̃ poſt delicta cogentur credere, nõ uerbis, ſed exemplis, nec minis, ſed ipſa paſſione pœnarũ. ASCLEP. Non ergo Triſmegiſte hominũ delicta ſola humana lege puniũtur? TRIS. Primo enim ô Aſclepi terrena omnia quæ ſunt, mortalia ſunt: nunc omnia etiam quæ ſunt rationi corporali uiuẽtia, & à uiuendo

eadem corporali lege deficientia, ea omnia pro uitæ meritis aut delictis pœnis obnoxia tanto poſt mortem ſæuioribus ſubijciũtur, quanto multa forſitan fuerunt celata dum uiuerent. Præſcia etenim rerum omnium diuinitate, reddentur perinde ut ſint pro delictorum qualitatibus pœnæ. ASCLEP. Qui ſunt digni maioribus pœnis ô Triſmegiſte? TRISMEGISTVS. Qui damnati humanis legibus uitam uiolenter amittunt, ut non naturæ animã debitam, ſed pœnam pro meritis reddidiſſe uideantur. Contrà iuſto homini in dei religione & ſumma pietate præſidium eſt. Deus enim tales ab omnibus tutatur malis. Pater enim omniũ & dominus, qui ſolus eſt om̃ia, omnibus ſe libenter oſtendit: non ubi ſit loco, nec qualis qualitate, nec quãtus quantitate, ſed hominem ſola intelligentia mentis illuminans, qui diſcuſſis ab animo errorum tenebris, & ueritatis claritate percepta, toto ſe ſenſu intelligentiæ diuinæ cõmiſcet, cuius amore à parte naturæ, qua mortalis eſt, liberatus, immortalitatis futuræ concipit fiduciam. Hoc ergo inter bonos malóſque diſtabit. Vnuſquiſque

enim

enim pietate, religione, prudentia, cultu & ueneratione dei clareſcit, quaſi oculis uera ratione perſpecta, & fiducia credulitatis ſuæ tantum inter homines præſtans, quantum ſol cæteris aſtris lumine ſuo anteſtat. Ipſe enĩ ſol non tam magnitudine numinis, quàm diuinitate & ſanctitate cæteras ſtellas illuminat. Secundum enim deum hunc crede ô Aſclepi, cætera gubernãtem, omniaq́ mundana illuminatem animalia, ſiue animantia, ſiue inanimantia. Si enim animal mundus uiuens ſemper, & fuit, & eſt, & erit, nihil in mũdo mortale eſt. Viuentis etenim uniuſcuiuſq partis, quæ in ipſo mundo, ſicuti in uno eodemq́ animali, ſemper uiuente, nullus eſt mortalitatis locus. Ergo uitæ æternitatisq́ deus ipſe eſſe debet pleniſſimus, ſi ſemper eum uiuere neceſſe eſt. Sol ergo ſicut mundus ſempiternus, ſic & ipſe ſemper gubernator uitalium, uel totius uiuacitatis eorum frequentator, & diſpenſator eſt. Deus ergo uiuentium, uel uitalium, quæ ſunt in mundo, ſempiternus gubernator eſt, ipſiúſque uitę diſpenſator æternus. Semel autem diſpenſauit æterna lege, cunctis uitalibus ui tam præſtans, hoc more, quo dicam.

In ipſa uiuacitate æternitatis mundus agitatur, & ipſa uitali æternitate locus eſt mundi, propter quod non corrumpetur aliquãdo, ſtabili ſempiternitate uiuendi circũuallatus, & quaſi conſtrictus ipſe mundus. Eſt igitur diſpenſator uitæ omnibus quæ in ſe ſunt, & eſt locus omnium quæ ſub ſole gubernant̃, cuius mundi cõmotio ex duplici cõſtat effectu. Viuificat̃ enim ipſe extrinſecus ab æternitate, uiuificatq́ ea quę intra ſe ſunt, omnia differens, numeris & temporibus ſtatutis atq; infixis, cuncta per Solis effectum, ſtellarumq́ diſcurſum, omnia temporalia ratiõe diuinaq́ lege conſcripta. Terrenum autem tempus aëris qualitate, æſtuumq́ frigorisq́ uarietate dignoſcit̃. Cœleſte uero, recurſionibus ſyderũ ad eadem loca temporaria conuerſione recurrentiũ: Et mũdus eſt receptaculum tẽporis, cuius curſu & agitatione uegetatur. Tempus autẽ ordine ſeruatur. Ordo & tempus innouationẽ omnium rerum quæ in mundo ſunt, per alternationem faciunt. Cũctis ergo ita ſe habentibus, nihil ſtabile, nihil fixum, nihil immobile, nec naſcentium, nec cœleſtium nec terrenorum. Solus enim deus, & meritò ſolus, ipſe in ſe, & à ſe,

& circũ

& circum ſe, totus eſt plenus atque perfectus, isq; ſua firma ſtabilitas eſt, nec alicuius impulſu loco moueri poteſt, cum in eo ſint omnia, & in omnibus ipſe eſt ſolus, niſi aliquis audeat dicere ipſius commotionem in æternitate eſſe, ſed magis & ipſa immobilis æternitas, in quam omnium temporum agitatio remeat, et ex qua omnium temporum agitatio ſumit exordiũ. Deus igitur ſtabilis fuit, ſemperq; eſt, & cum eo ſimiliter æternitas cõſiſtit: Mundum uero non natum, quẽ recte ſenſibilẽ dicimus, intra ſe habens. Huius dei imago hic mundus effectus eſt æternitatis imitator. Habet autem tempus ſtabilitatis ſuæ uim atq; naturam, quamuis ſemper agitetur, ea ipſa in ſe reuertendi neceſſitate. Itaque quamuis ſit æternitas ſtabilis, immobilis, atq; fixa, tamen quoniam quod mobile eſt tempus, in ęternitatem ſemper reuocatur agitatio, eaq; mobilitas ratione temporis uertitur efficiturq;, ut & ipſa ęternitas immobilis quidem ſola per tempus in quo ipſa eſt, & eſt in eo, omnis agitatio uideatur agitari. Ergo ſic efficitur, ut & æternitatis ſtabilitas moueatur, & temporis ſtabilis mobilitas fiat, fixa lege currendi. Sic & deũ agitari cre-

dibile eſt in ſeipſum eadem mobilitate ſtabi-
litatis. In magnitudine enim ipſius eſt immo
bilis agitatio. Hoc ergo quod eſt tale, quod
non ſubijcitur ſenſibus, infinitum, incõpre-
henſibile, inæſtimabile eſt, nec ſuſtineri, nec
ferri, nec indagari poteſt. Vnde em̃, & quô,
& ubi, aut quomodo, aut quale ſit, incertum
eſt. Fertur enim in ſumma ſtabilitate, & in
ipſo ſtabilitas ſua, ſeu deus, ſeu æternitas, ſeu
uterque, ſeu alter in altero, ſeu uterque in
utroq; ſint. Propter quod æternitas ſine defi
nitione eſt temporis. Tempus autem quod
definitur, poteſt uel numero uel alternatio-
ne, uel per alterius ambitudinẽ rediens æter
num eſſe. Vtrunq; ergo infinitum, utrunq;
uidetur æternum. Stabilitas enim utpote de
fixa, quò ſuſtinere quæ agitabilia ſunt, poſ-
ſit, beneficio firmitatis meritò obtinet prin-
cipatum. Omnium enim quæ ſunt, primor-
dium deus eſt, & æternitas. Mundus autem
quod ſit mobilis, nõ habet principatum. Præ
uenit enim mobilitas ſtabilitatẽ ſuam in legẽ
agitationis ſempiternæ, habendo immobilẽ
firmitatẽ. Omnis ergo ſenſus diuinitatis im-
mobilis, ipſe in ſtabilitate ſua ſe commouet.
Sanctus & incorruptus & ſempiternus eſt,

& ſi quid

& ſi quid melius poteſt nuncupari, dei ſummi in ipſa uoluntate aſſiſtens æternitas, pleniſſimus omnium ſenſibilium, & totius diſciplinæ cōſiſtens (ut ita dixerim) cum deo. Senſus uero mundanus receptaculum eſt omnium ſenſibilium, & ſpecierum, & diſciplinarum. Humanus uero ex memoriæ tenacitate, quod memor ſit omniū quas geſſerit rerum. Vſque ad humanum tamen animal ſenſus diuinitatis deſcendendo peruenit. Deus enim ſenſum ſummum diuinúmque cunctis cōfundi noluit, ne erubeſceret commixtione aliorum animantium. Intelligentia enim ſenſus humani qualis aut quanta ſit, tota eſt in memoria præteritorum. Per eam enim memoriæ tenacitatem, gubernator effectus eſt terræ. Intellectus autem naturæ qualitate & ſenſus mundi ex omnibus quæ in mundo ſenſibilia ſunt, poterit perui deri. Aeternitas, quæ ſecunda eſt ex ſenſibili mundo, ſenſus datus, qualitas'que dignoſcitur: At intellectus qualitatis, qualitas'que ſenſus ſummi dei ſola ueritas eſt, cuius ueritatis in mundo ne quidem extrema linea umbra dignoſcitur: Vbi ſunt mendacia, ubi geniture, ubi errores uidentur.

Vides ergo ô Aſclepi in quibus conſtituti, quæ tractemus, aut quæ audeamus attingere. Sed tibi deus ſumme gratias ago, qui me uidendæ diuinitatis tuæ illuminaſti lumine, & uos ô Tati & Aſclepi & Ammon, intra ſecreta pectoris diuina myſteria ſilentio tegite, & taciturnitate ſeruate. Hoc enim differt intellectus à ſenſu, quod intellectus noſter ad qualitatem ſenſus mundi intelligendam & dignoſcendam, mentis prę̨uenit intentionem. Intellectus autem mundi peruenit ad æternitatem, & deos noſcendos, qui ſupra ſe ſunt, & ſic contingit hominibus, ut quaſi per caliginem, quæ in cœlo ſunt uideamus, quantum poſſibile eſt per conditionem ſenſus humani. Hæc autem intentio anguſtiſſima eſt peruidēdis tantis bonis: Latiſſima uero cum uiderit felicitate conſcientiæ. De inani uero, quod etiam magnum uidetur eſſe quamplurimis, ſic ſentio: Inane nec eſſe aliquid, nec eſſe potuiſſe, nec futurū unquā.
Omnia enim mundi ſunt membra pleniſſima, ut ipſe mundus plenus ſit atque perfectus corporibus, qualitate formaq; diuerſis, ſpeciem ſuam habentibus, & magnitudinē: quorū unum eſt alio maius, aut alio minus

& ualitu-

& ualetudine & tenuitate diuerſa. Nam & quædam eorum ualidiora uidentur, ſicuti et maiora: minora autem & tenuiora, aut uix, aut omnino uideri nõ poſſunt, quas ſolum eſſe attrectatione cognoſcimus. Vnde contingit multis credere, hic non eſſe corpora, ſed inanes locos: quod eſt impoſſibile. Sicuti enim quod dicitur eſt extra mundum, ſi tamen eſt aliquid (nec enim iſtud credo) ſic ab eo plenum eſſe intelligibilium rerum, id eſt diuinitatis ſuæ ſimilium, ut hic etiam ſenſibilis mundus qui dicitur, pleniſſimus ſit corporum & animalium, naturæ ſuæ & qualitati conuenientium: quorum facies non omnis uidemus, ſed quaſdam ultra modum grandes, quaſdam breuiſſimas, aut propter ſpacij interiecti longitudinem, aut quod acie ſumus obtuſi, tales nobis eſſe uideantur, aut omnino propter nimiam breuitatem à multis non eſſe credãtur. Dico nunc dæmonas, quos credo cõmorari nobiſcum: & heroas, quos inter aëris puriſſimã partem ſupra nos & terrã, ubi nec nebulis locus, nec ex ſignorum aliquorum agitatione commotio. Propter quod ô Aſclepi, inane nihil eſſe dixeris, niſi cuius rei inane ſit hoc quod dicis inane,

prædixeris, ut inane ab igne, & ab aqua, & ab his ſimilibus. Quod etſi contigerit uideri, quid inane poſſit eſſe à rebus huiuſcemodi, quamuis breue ſit, uel magnũ, quod inane uidetur, ſpiritu tamen & aëre uacuũ eſſe nõ poſſit. Similiter uero de loco dicendum, quod uocabulum ſolum intellectu caret. Locus enim ex eo cuius eſt, quid ſit apparet. Principali etenim nomine dempto, ſignificatio mutatur: Quare aquæ locus, ignis locus, aut his ſimiliũ recte dicimus. Sicut enim inane eſſe aliquid impoſſibile eſt, ſic & locus ſolus quid ſit, dinoſci non poteſt. Nam ſi poſueris locum ſine eo cuius eſt, inanis uidebitur locus: quem in mundo eſſe non credo. Quod ſi inane nihil eſt, nec per ſe quid ſit, locus, apparet, niſi ei aut longitudines aut latitudines, aut altitudines addideris, ut corporibus hominum ſigna. His uero ſic ſe habentibus ô Aſclepi, & uos qui adeſtis, ſcitote intelligibilem mundũ & deũ, qui mentis ſolo obtuitu dignoſcitur eſſe incorporalem, nec eius naturæ miſceri poſſe aliquid corporale, id eſt quod poſſit qualitate, quantitate, numeriſq; dignoſci. In ipſo enim nihil tale conſiſtit. Hic ergo mundus, qui dicitur ſenſibilis,

bilis, receptaculum eſt omnium ſenſibilium ſpecierum, qualitatum, uel corporum, quæ omnia ſine deo uegetari nõ poſſunt. Om̃ia enim deus, & à deo omnia, & eius uolũtatis omnia. Quod totũ eſt bonũ, decens, immutabile & prudẽs, & ipſi ſoli ſenſibile atq; intelligibile, & ſine hoc nec fuit aliqd, nec eſt, nec erit. Omnia enim ab eo, et in ipſo, & per ipſum, & multiformes qualitates, & magnę quãtitates, & omnẽ menſurã excedẽtes magnitudines, & uniformes ſpecies, quas ſi intellexeris ô Aſclepi, gratias acturus es deo. Si totum animaduertes, uera ratione perdiſces, mundum ipſum ſenſibilem, & quæ in eo ſunt, omnia à ſuperiore illo mundo quaſi ex ueſtimento eius contecta. Vnũquodq; enim genus animalium ô Aſclepi, cuiuſcunque uel mortalis uel immortalis uel rationalis, ſiue ſit animans, ſiue ſine anima ſit, prout cuiq; eſt genus, ſic ſingula ſui generis imagines habent. Et quamuis unumquodque animalis genus omnẽ ſui generis poſſideat formam, in eadem tamen ſui forma ſingula diſſimilia ſunt. Species enim quæ diuina eſt, incorporalis eſt, et quicquid mẽtę cõprehenditur. Cum itaq; hæc duo ex quibus conſtat

forma & corpus incorporalia ſint, impoſſibi
le eſt unamquãq; formam alteri ſimilimam
naſci, horarũ & climatum diſtantibus pun-
ctis: ſed immutantur toties quot hora mo-
menta habet circuli circumcurrentis, in quo
eſt ille omniformis quẽ diximus deus. Spe-
cies ergo permanet, ex ſe toties pariens ima
gines tantas tamq́; diuerſas, quanta habet
conuerſio mundi momenta: qui mũdus in
conuerſione mutatur. Species uero nec mu
tatur, nec conuertitur. Sic generum ſingulo
rum formæ ſunt permanentes in eadem for
ma ſua diſſimiles. ASCLEP. Et mũdus ſpe
ciem mutat ô Triſmegiſte? TRIS. Vides
ergo ô Aſclepi, tibi omnia quaſi dormienti
eſſe narrata? Quid eſt enim mundus, aut ex
quibus conſtat, niſi ex omnibus natis? Ergo
uis dicere de cœlo, terra, & elementis: nan-
que alia magis frequenter mutantur in ſpe-
cies, cœlum humeſcens, uel areſcens, uel fri-
geſcens, uel igneſcẽs, uel clareſcens, uel ſor-
deſcens: in una cœli ſpecie hæ ſunt quæ ſępe
alternantur ſpecies. Terra uero ſuæ ſpeciei
multas immutationes ſemper habet, et cum
parturit fruges, et cum eadem partu nutriat
ſuo, tum reddit omnium fructuũ uarias di-
uerſasq́;

uerſasq́ qualitates & quantitates, ac ſtatio=nes, & curſus, ad omnes arborũ, florũ, bac=carum qualitates, odores, ſapores, ſpecies. Ignis etiam facit conuerſiones plurimas atq; diuerſas. Solis em̃ & lunę omniformes ima=gines. Sunt autem quaſi ſpeculorũ noſtro=rum ſimiles, imaginum ſimilitudines æmu=lo ſplendore reddentiũ. Sed iam de talibus ſint ſatis dicta talia. Iterum ad hominem, ra=tionẽq́ redeamus, ex quo diuino dono ho=mo animal dictum eſt rationale. Minus au=tem miranda, etſi miranda ſunt, quæ de ho=mine dicta ſunt: ſed omnium mirabiliũ uin=cit admirationem, quod homo potuit inue=nire naturam, eamq́ efficere. Quoniam er go proaui noſtri multum errabant cõtra ra=tionem deorũ increduli, & non animaduer tentes ad cultum religionemq́ diuinã, inue nerunt artem, qua deos efficerẽt: cui inuen=tæ adiunxerunt uirtutem de mundi natura conuenientẽ, eamq́ miſcẽtes, & quoniã ani mas facere non poterant, euocantes animas dæmonũ, uel angelorũ, eas indiderunt ima ginibus ſuis, diuiniſq́ myſterijs, per quas ſo la idola & benefaciẽdi & malefaciendi uires habere potuiſſent. Auus em̃ tuus ô Aſclepi

medicinæ primus inuentor, cui templũ con ſecratum eſt in monte Libyæ, circa littus cro codilorum, in quo eius iacet mundanus homo, id eſt corpus, reliquus enim uel potius totus, ſi eſt homo totus in ſenſu uitę melior, remeauit in cœlum, omnia etiam nunc adiumenta hominibus præſtans infirmis numine ſuo, quæ ante ſolebat medicinæ arte prębere. Hermes, cuius nomine auitũ mihi nomen eſt, ſibi cognomen patrium conſiſtens, omnes mortales undiqꝫ uenientes adiuuat atqꝫ cõſeruat. Iſim uero & Oſirim q̃ multa bona præſtare propitia, tantum obeſſe ſcimus irata. Terrenis enim dijs atqꝫ mũdanis facile eſt iraſci, utpote qui ſint ab hominibus facti atqꝫ compoſiti, extraqꝫ naturam. Vndę contingit ab Aegyptijs hęc ſancta animalia nuncupari, & per ſingulas ciuitates coli eorum animas, quorum ſunt cõſecratæ uiuentes, ita ut eorũ legibus incolant̃, & eorũ nominibus nuncupentur. Per hanc cauſam ô Aſclepi quæ alijs colenda uident̃ atqꝫ uenerãda, apud alios diſſimiliter habent̃, ac propterea bellis ſe laceſſere Aegyptiorũ ciuitates ſolent. ASCLEP. Et horũ Triſmegiſte deorũ, qui terreni habentur, cuiuſmodi eſt

qualitas?

qualitas? TRIS. Conſtat ô Aſclepi de herbis, de lapidibus, & de aromatibus, uim diuinitatis naturalem habentibus in ſe, & propter hanc cauſam ſacrificijs frequẽtibus oblectant, hymnis, & laudibus, & dulciſſimis ſonis, in modum cœleſtis harmoniæ concinentibus, ut iſtud quod eſt cœleſti uſu & frequentatione illectum, in idola poſſit lætum humanitas patiens longa durare per tempora, ſic deorum autor eſt homo. Et ne putes fortuitos effectus eſſe terrenorum deorum ô Aſclepi, dij cœleſtes inhabitãt ſumma cœleſtia, unuſquiſque per ordinem quem accepit complens, atque cuſtodiens. Hi uero noſtri ſigillatim quædam curãtes, quædã præuidentes, quædam ſortibus & diuinatione prędicentes, his pro modo ſubuenientes humanis, quaſi amica cognatione auxiliantur. ASCLEPIVS. Quam ergo partem rationis εἱμαρμένη, uel fata incolunt ô Triſmegiſte, ſi cœleſtes dij dominantur, terreni in colunt ſingula, quam εἱμαρμένη nũcupamus? TRISMEGIST. O Aſclepi, ea eſt neceſſitas omniũ quæ geruntur, ſemper ſibi catenatis nexibus iuncta. Hęc itaq; eſt aut effectrix rerũ, aut ſummus deus, aut ab ipſo deo, qui

ſecundus effectus eſt deus, aut omnium cœleſtium terrenarũq; rerum firmata diuinis legibus diſciplina. Hæc itaq; εἱμαρμένη & neceſſitas, ambæ ſibi inuicem indiuiduo cõnexæ ſunt glutino, quarum prior εἱμαρμένη rerum omniũ parit initia. Neceſſitas uero cogit ad effectum, quę ex illius primordijs dependent. Has ordo conſequitur, id eſt contextus, & diſtinctio temporis, rerum perficiendarum. Nihil eſt enim ſine ordinis compoſitione. In omnibus iſtis mũdus iſte perfectus eſt. Ipſe enim mũdus ordine geſtatũ, uel totus conſtat ex ordine. Hæc ergo tria, εἱμαρμένη, id eſt fatũ, neceſſitas, ordo, uel maxime dei nutu ſunt effecta, qui mundũ gubernat ſua lege, & ratione diuina. Ab his ergo omne uelle & nolle diuinitus auerſum eſt totum. Nec ira etenim cõmouentur, nec flectũtur gratia, ſed ſeruiunt neceſſitati rationis æternæ, quæ æternitas inauerſibilis, immobilis, inſolubilis eſt. Prima ergo εἱμαρμένη eſt, quæ uelut iacto ſemine futurorũ omnium ſuſcipit prolem. Sequitur neceſſitas, qua ad effectum coguntur omnia. Tertius ordo, textũ ſeruans earũ rerum quas εἱμαρμένη, neceſſitasq; diſponit. Hæc ergo æternitas, quæ nec

cœpit eſſe, nec deſinet, quæ fixa immutabili lege currendi ſempiterna cõmotione ſeruatur, oriturq́ꝫ & occidit alterna ſępe per membra, ita ut uariatis tẽporibus, iiſdem quibus occiderat membris, oriat̃: ſic enim & rotũditatis uolubilis ratio, ut ita ſint ſibi coarctata cuncta, ut quid ſit uolubilitatis initium ignores, cum omnia ſe ſemper & præcedere, & ſequi uideãtur. Euentus autem uel ſors inſunt omnibus permixta mundanis. Dictũ eſt nobis de ſingulis, ut humanitas potuit, ut uoluit, permiſitq́ꝫ diuinitas. Reſtat hoc ſolũ nobis, ut benedicentes deum, oranteſq́ꝫ, ad curam corporis redeamus. Satis enim de diuinis rebus tractãtes, mentẽ uelut animi pabulis ſaturauimus. De adyto uero egreſſi, cum deum orare cœpiſſent, in auſtrũ reſpicientes erãt. Sole etenim occidente, cũ quis deum orare uoluerit, illuc debet reſpicere: ſicut & Sole oriente, in eum qui ſubſolanus dicitur. Iam ergo dicentibus precationem, Aſclepius ait: Submiſſa uoce oranti ſuggeramus patri, quod iuſſerit, ut thure addito & pigmentis precem dicamus deo. Quẽ Triſmegiſtus audiens, atq́ꝫ cõmotus ait: Melius melius ominare ô Aſclepi: hoc enim ſacrile

giijs ſimile eſt, cum deũ roges thus atq; cæte ra incendere. Nihil eñ deeſt ei, qui ipſe eſt omnia. Sed nos agentes gratias adoremus. Hę enim ſunt ſummæ incenſiones dei, cum aguntur grates à mortalibus.

Gratias tibi agimus ſumme & exuperantiſſime. Tua enim gratia tantum ſumus cognitionis tuæ lumen cõſecuti. Nomen ſanctũ, & honorandũ nomen unũ, quo ſolus deus eſt benedicendus religione paterna, quoniã omnibus paternã pietatem, & religionem, & amorem, & quæcunq; eſt dulcior efficacia præbere dignaris, & donas nos ſenſu, ratione, intelligẽtia. Senſu ut te cognoſcamus. Ratione, ut te ſuſpicionibus indagemus. Intelligentia, ut te cognitione cognoſcentes gaudeamus: ac numine ſaluati tuo, gaudeamus: quod nobis te oſtenderis totũ gaudeamus: quod nos in corporibus ſitos, & æternitate fueris conſecrare dignatus. Hæc eſt enim ſola humana gratulatio, cognitio maieſtatis tuæ. Cognouimus te & lumen maximũ, ſolo intellectu ſenſibili. Intelleximus te ô uitæ uera uia, ô natorum omnium fœcunda generatio. Cognouimus te totius naturæ tuo conceptu pleniſſime: cognouimus

te æterna

te æterna perſeueratio. In omni em̃ iſta oratione adorantes bonum bonitatis tuæ, hoc tantum deprecamur, ut nos uelis ſeruare perſeuerantes in amore cognitionis tuæ, & nũquam ab hoc genere uitæ ſeparari. Hoc optantes conuertimus nos ad puram, & ſine animalibus cœnam.

HERMETIS TRISMEGISTI DIALOGORVM FINIS.

REVERENDISS. IN CHRISTO PATRI, D. IOANNI MEDICI, *ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali,* MARSILIVS FICINVS *Florentinus ſuppliciter ſe commendat.*

CVM epiſtolam ad te ſcribere ſtatuiſſem, in cardinea dignitate nuper tibi collata gratulaturam, cogitaremq́ue cui potiſſimũ eam darem tibi reddendam, qui congratulationem noſtram efficeret admodum gratiorem, in Academiã me ſubitò cõtuli, ſperans in eius ſaltem penetralibus ſalutatorem nobis aliquem tibi acceptiſſimum nõ defuturũ. Illic ergo diuina quadam ſorte, primus occurrit Iamblichus, inter academicos cognomento diuinus, & magnus ibi ſacerdos. Cui quidẽ ſalue inquam Iambliche ſacerdos magne: In pręſentia (ut uides) Ioãni Medici, nouo chriſtianę religiõis antiſtiti cõgratulaturus ſum: Tu precor, ſi iuſta peto, congratulationẽ noſtram alioquin ieiunam, diuinis uerbis myſterijſq́ue tuis efficies pleniorem. Annuit ille precibus, atq́ue hac ad te ſententia Ioannes ſacerdos magne, uenit Magnus ille ſacerdos.

Tu

Tu igitur ſalutatorē tantū lætus excipe, atq; poſt ſalutationē primā, poſt lectā epiſtolam, quid diuinus ille loquat̄, ſi placet, attentius audi: Promiſit eñ, ut ſua tuaq́; perſona pariter digna diceret: ſe tibi breuibus quid Aegyptij, quid Aſſyrij ſacerdotes, de religione rebusq́; diuinis ſenſerint, expreſſurum.

ARGVMENTVM IN LIBRVM IAMBLICHI.

Porphyrius, qui inter Platonicos propter excellentiā philoſophus appellatur, longam in Aegyptum miſit epiſtolam ab Anebonem ſacerdotem, uariarum & grauium quæſtionū plenam, ad omnes philoſophiæ partes ſpectantium, præſertim ad deum atq; angelos, dæmonesq; & animas, ad prouidentiam, ad fatum, uaticinia, magicen, miracula, ſacrificia, uota. Porphyrij quæſtionibus reſpondit Iamblichus eius auditor. Introducit uero Porphyrio reſpondentem Abamonem Aegyptiū ſacerdotem, pro Anebone diſcipulo ſuo, ad quem Porphyrius miſit epiſtolam. Huius ergo quæſtionis totius, atq; reſpōſionis profectò diuinæ, tanquam in Plotino nimium occupatus, ſingula fermè non uerba ſed ſenſa traduxi, ut non mirum putari debeat, ſicubi diuulſa uideatur oratio: præſertim inter ipſa diſputandi principia, ubi leuior iactura uerborū. Iam deinceps uerborum etiam contextus magis perpetuus appa

rebit. Coactus uero ſum interdum meum aliquod uerbum uel continuationis, uel intelligentiæ gratia interſerere. Velocioris autem æditionis etiam in cauſa fuit Pierleonus uir omnium cupidiſsimus ſecretorum. Verum id quod in primis admiror, hic ſemper affectare uidetur, quæ iam poſsidet. Nam diuinitate quadam ingenij philoſophorum arcana & græcorũ & barbarorum, nondum lecta conſequitur.

IAMBLICHVS

IAMBLICHVS DE MYSTERIIS.

De cognitione diuinorum.

AĘGYPTII ſcriptores putãtes omnia inuenta eſſe à Mercurio, ſuos libros Mercurio inſcribebant. Mercurius preęeſt ſapiētiæ & eloquio. Pythagoras, Plato, Democritus, Eudoxus, & multi alij, ad ſacerdotes Aegyptios acceſſerũt. Dogmata huius libri ſunt Aſſyriorum, & Aegyptiorũ, & ex colũnis Mercurij. Pythagoras & Plato didicerunt philoſophiam ex columnis Mercurij in Aegypto. Columnæ Mercurij plenę doctrinis. Ante omnem rationis uſum ineſt naturaliter inſita deorum notio. Imò tactus quidam diuinitatis melior, quàm notitia: ex quo incitatur naturalis appetitus boni, & ratiocinatio atq; iudicium. Eſſentialis cognitio diuinorum, quæ anima eſt perpetua, ac reuera non eſt cognitio hæc, qua deo fruimur. In cognitione enim eſt alteritas, ſed contactus quidam eſſentialis & ſimplex.

Nõ em̃ poſſumus attingere unitatẽ ipſam, niſi unitiſſimo quodã & unitate mentis, quę ſuper animæ mentiſq́; proprietatem extat. Vnitas ipſa deorũ unit ſibi animas ab æterno per unitates earum ſecundum contiguitatem, tam propriã & efficacem, ut eſſe continuitas uideatũ. Intellectus diuinus dat eſſe animę, per intelligere ſuum eſſentiale: Ergo eſſe animæ eſt quoddam intelligere ſcilicet deum unde dependet. Eſſe noſtrũ eſt deum cognoſcere: quia præcipuum eſſe animę, eſt intellectus ſuus: in quo idem eſt eſſe, quod intelligere diuina actu perpetuo. Ab illo autem eſſe præcipuo, deriuantur potentiæ animæ diſcurrẽtes. Poſt deos ponimus dæmones, heroës, animas puras: hi tres ordines pẽdiſſequi ſunt deorum. Non poſſumus ſolitis humanæ rationis diſcurſionibus attingere deorũ pediſſequos dæmones, heroës animos puros: Sed neceſſe eſt cõſurgere ad eſſentialem intelligentiam & ęternam. Sicut dij ſemper attingũtur notione innata, ſic numina deorum pediſſequa tunc primum attingũtur, quando anima depoſuit modum cognitionis mobilem, qui ad potentiam ſpectat rationalẽ, quæ intellectu intelligentiaq́; formatur,

formatur, quem uocãt intellectum adeptũ. Nam prima notitia in agente intellectu conſiſtit. Cum cognitio per adæquationẽ fiat, ſequit̃ ut numina ſempiterna, & immobilia attingamus, notione ſempiterna, immobili, ſimplici. Cognitio qua cognoſcimus ſubſtantias ſeparatas, eſt in alia ſpecie quàm illa, qua cognoſcimus alia. Cognitio diuinorũ fuit ſemper in anima per ſimplicem intuitũ uel contactum. Aliqui putant ſe aſſecuturos ſeparata per quendam oppoſitionis modum, ſcilicet, materialia ſunt mobilia, localia, patibilia, &c. ergo ſeparata ſunt immobilia. &c. Sic utique cognoſcitur quid non ſint: quid uero ſint, adæquatione cognitionis ad illud quod animo naturaliter per intellectũ ineſt. Acquirit̃ autem in rationali potentia ſtudio quodã, nec tam cõparationis & coniecturæ, quàm ſeparationis & purificationis officio. Erat & modus diſiunctionis, ſcilicet dij & diuina uel ſunt tẽporalia, uel æterna: Nõ temporalia, ergo &c. Hic etiam modus ſua mobilitate non congruit immobilibus.

De proprietatibus uniuſcuiuſq; ſuperiorum.

SI qua compoſitio cõtrà ſubſtantijs ſeparatis & ſeparabilibus ineſt, nõ eſt, ex ge-

nere per ſe indeterminato, & differentia terminante. Illæ enim ſubſtãtiæ ſunt completæ ſpecies undiq; in actu determinato atq; completo. Si ſubſtantię ſeparabiles tanq̃ ſimplices non differũt inter ſe per differentias ſpeciales ſub eodem genere, ergo neq; per indiuiduales ſub eadẽ ſpecie diſcrepant. Quælibet igit̃ eſt quaſi unũ genus uel ſpecies per ſe exiſtẽs: differũt uero ſeipſis, & ordine graduum, & quoniã ad primũ aliter referũtur. Intelligentię inter ſe nõ cõueniunt, uel differunt genere, et differẽtijs ullis, ſimpliciſſima enim ſunt: ſed quatenus uel eadẽ, uel diuerſa ratione referunt̃ ad primũ, & alię in prioribus, aliæ in ſequentibus perfectionis gradibus diſpoſitæ ſunt. Differentię rerũ inter ſe in actionibus paſſionibusq; reſoluẽdę ubiq; ſunt in uiriũ differentias, atq; hæ in differentias eſſentiarũ: neq; alicubi quieſcendũ eſt in ſequentibus, ſed ad priora proficiſcendum. Neq; in ſubſtantijs ſuperioribus anima noſtra, neq; in hac eſt motio ulla paſſiua, ſed totum eſt actus efficax. Motus animæ quo ex ſe mouet̃, non diuiditur in motorẽ & motũ, uel mouere atque moueri: ſed eſt eſſentialis actus progrediens temporaliter. Cõpoſitis

& for-

& formis quæ ſunt in ſubiecto, cõpetunt ac cidentia: formis immaterialibus non conueniunt. Quicquid eſt in formis ſeparabilibus, eſt eſſe & eſſentiale, præcipua quadã æqualiq; ſorte: Neq; aliquid ibi accidens aut cõſequens reperit. Motus & actiones ſunt differentes ꝑpter differentias naturarũ, nõ econuerſo. Si dicamus unũ eſſe genus ſeparatorum, cõfundimus theologiã. Subſtãtiæ ſeparabiles non cõueniunt uno quodã genere, in quo per differentias diſtinguãtur, ſed ſeipſis, & ordine graduũ diſtinguũtur: quatenus per alios perfectionis gradus referũtur ad primum. Cõueniunt autem magis inter ſe quæ per ſimiliorem modum referũtur ad primum atque ultimum. Bonum duplex: quod ſuper eſſentiam, quod ſecũdum eſſentiam. Eſſentia eſt proprietas deorũ omniũ. Ipſum uero bonum ſuper eſſentiam: & dicitur cauſa boni, ſcilicet eſſentialis boni principium: proinde ſecundum gradus eſſentiæ, gradus deorum inter ſe diſtinguuntur. Animabus rationalibus ultimis non ineſt eſſentiale bonum ſicut diis, ſed participatio boni ſecundũ pulchritudinẽ intellectualem. Sed hæc immobiliter ineſt.

De ordine ſuperiorum.

ANimę noſtrę in diuinorum generibus cõputantur. Heroës ſunt maiores hominibus, ergo multo grandiores ſunt dęmones. Primum diuinorum eſt ipſum bonum, dijq́; ſequentes, ultimũ particulares animæ rationales. Horum media duo ſunt, ſcilicet heroës prope animas, & dæmones prope deos: ſicut inter ignẽ ac terrã eſt aër & aqua. Heroës etſi potentia, uirtute, pulchritudine magnitudine nobis præſtant, tamẽ cum anima noſtra & uita eius multum congruunt. Dæmones ſunt ſuperiores heroibus, & miniſtri deorum, tanquam architectorũ in opificio mundano. Quæ ſunt in dijs ineffabilia & occulta, dæmones exprimunt atq; patefaciunt. Dæmones & heroës accommodant inferioribus uniuerſales, ſimplices, immobiles deorum dotes, et conciliant omnia, atque harmonici cõſenſus & compaſſionis omnium inuicem ſunt autores: Traducunt diuina ad nos, & noſtra æqualiter ad diuina perducunt: præterea gradus in donis ſuperiorũ, & in pręparatione ſuſcipientiũ æque diſponunt. Diuerſa diuinorũ genera differunt inter ſe per triplicem modum proprie-

tatum,

tatum, ſcilicet quantum ad eſſentias & uirtutes & actiones pertinet. Proprietas deorum eſt, unitas, permanẽtia in ſeipſis immobilis, motionũ cauſæ, prouidentia eminens, nihilq́ꝫ cõmune habens cum his quibus prouidet: atqꝫ hæc proprietas in eis ſecundum eſſentiam, & uirtutẽ, actionemq́ꝫ ſeruatur. Animarũ proprietas eſt, declinatio ad multitudinem, & motum coniunctionemq́ꝫ cum dijs, atqꝫ ad accipiendum ab alijs aliquid, & ea motu uitali replenda, & congruendũ ubique cum omnibus, partim manentibus, partim uero fluentibus: & ad omnia in ſe & per ſeipſam contemperanda. Hæc uero proprietas in eis ſecundum eſſentiam & uirtutem, actionemq́ꝫ ſeruat̃. Proprietates dæmonũ ſunt, continere in ſe dotes deorum, inferiori quidem modo quàm dij, ſed ſub idea, ratione que earum continere deteriorum conditiones, dum ſcilicet multiplicatur quidẽ, ſed unite: miſcetur quoqꝫ, ſed impermixte: mouetur deniqꝫ, ſed ſtabiliter. Heroës cõtrà ſub conditione multitudinis & motus permiſtionisq́ꝫ unitatem, identitatẽ, ſtatum, excellentiam habent. Dæmones & heroës ſunt proximi extremis, illi quidem dijs, hi animabus.

Differentiæ dęmonum ad heroës pręcipue: quoniam heroës magis aliquãdo declinant ad particularia mobiliaq́ quàm dæmones. Duo media, ſcilicet dæmones heroësq́, com ponuntur ex proprietatibus extremorũ ſci- licet deorum atq́ animarũ: ſed in dæmonib. plus eſt diuini, in heroibus plus humani.

Quomodo ſuperiorũ actiones inter ſe diſtinguantur.

DIi tenent entiũ ſummũ, animę infimũ. Dij poſſunt omnia, momento uniti: animę contrà nec omnia, neque momento, neq́ unitæ. Dij faciunt curantq́ omnia nõ inclinati, animę cum inclinatione & conuer ſione quadã agunt. Dij ſunt præcipuæ cau- ſæ, animę ex illorũ uoluntate perpetuo pen dent. dij uigore celerrimo fines ſuos intimos unà cum principijs comprehendunt, ani- mę ab alijs in alia, ab imperfecto ad perfectũ pergunt. Dij comprehendi nequeunt ali- qua menſura uel forma, animę inclinatione & habitudine & nutu detinentur atque ſu- perantur, & appetitu deteriorum, familiari tate que tanguntur, & certas inde contra- hunt qualitates.

De intellectu & anima.

INtellectus omniũ opifex, adeſt ſemper omnibus dijs pleniſſime, per actũ unũ in ſeipſo manentẽ. Anima eſt particeps intellectus magis partibilis multiformiſq; ad gubernationẽ accõmodati, ac naturaliter inanimatis ꝓuidet, aliâs alijs figuris affecta. Item dijs adeſt à cauſis ſuperioribus ordo, ipſaq; pulchritudo, uel cauſę utriuſq;: animæ uero adeſt ordo, intellectualiſq; pulchritudo. Itẽ in dijs eſt menſura in omnia potens: anima nero menſurã illam determinat, ac per eam agit in aliqua. Dęmones & heroës tanquã medij inter deos & animas, cõpetenti proportione, quod ad extrema & ſeipſos pertinet, cõponuntur ex proprietatibus tam animarum quàm deorũ, quas in ſuperioribus enarrauimus. Si uis ergo deorum ſpeciem apprehendere, proprietates animæ rationalis ultimę cogita, & oppoſitas in perfectione dijs attribue. Si ſpeciem dæmonis cõponere placet, ex utriſq; compone, plus interim diuinitatis attribuens. Si deniq; ſpecies herois, uerum ex ambobus, plus tamen de animæ cõditionibus inſerens. Carpit Porphyrium ſeparata per habitudines ad corpora

diſtinguentē, ſcilicet deos per habitudinem ad corpora ætherea, dæmones ad aëria, animas ad terrena, quia uidelicet non debeant priora & cauſæ, per poſteriora effectusq́ꝫ diſtingui. Incorporeæ ſubſtantiæ non ſunt in corporibus, ſed extrinſecus ea ducūt, dātq́ꝫ eis aliquid, nō accipiunt. Igitur nec unà cum his commutantur, neq́ꝫ ad eorum diſtributionem diſtribuuntur. Non enim ſunt habitus corporū uel materiales formæ, ſed ſubſiſtentes, ſeparabilesq́ꝫ: imò iam ſeparatæ, & ante corpora uiuunt. Subſtantiæ ſeparatæ, ſeparabilesq́ꝫ, nō tales euadunt, quia talem ſortem, prouinciamq́ꝫ elegerint, uel ſortitæ ſint: imò uiciſſim, qualem anima ante corporis ingreſſum, uitam ſpeciemq́ꝫ in actum in ſe eduxit, tale corpus ſortitur organicum, talemq́ꝫ conſequentem ſibi naturā, quæ quidem uitæ ipſius animæ perfectiori ſubijcit. Anima rationalis in corpus iam uiuum uenit, ſed imperfecte uiuum. Diuina progenerant in ſeipſis naturaliter totū opus ſuum diſtinctū antequam pariant. Penes illa quę rationem uniuerſalis principij habent, inferiora in ſuperioribus, corporea in corporeis, opificia in opificibus producuntur, in eisq́ꝫ

circulari=

circulariter continentibus diriguntur. Circuitus ergo cœleſtes, ad circuitum cœleſtiũ animarum redigũtur: animæ uero mundorum, id eſt ſphærarum ſyderumq́ꝫ, in intellectum ſuum accedentes comprehenduntur ab ipſo penitus, atqꝫ in ipſo primum progenerãtur: Intellectus particularis in uniuerſalem, ac ille in ſuperiora ſimiliter. Cum ergo ſemper ſequentia cõuertantur in prima, & ſuperiora tanquã exẽplaria ducãt inferiora, certe à ſuperioribus producitur, adeſtq́ꝫ inferioribus eſſentia ſimul & ſpecies: & omnino in melioribus primo ſequentia producuntur: Ideoq́ꝫ ab illis ordo & menſura in ſequentibus, non econuerſo dependet. Nõ ſunt igitur ab his illorũ aſſignandæ proprietates. Eſſentia igitur in corporea & per corporea qualia, quibus cum nihil habeat commune, diſtingui non poteſt. Principia diuina operibus ſuis nõ ſolũ eſſentiam tribuũt, ſed totam diſtinctionem, ordinemq́ꝫ formalem. Eſſentia quæ adeſt corporibus non localiter, locis corporeis nõ diſtinguitũ: & quæ non cohibetur particularibus circũſcriptionibus ſubiectorum, eadem particulariter à mundi partibus minime continetur. Natu

ra incorporea ſubitò ubicũq; uult adeſt, nullo alicubi prohibente.

Omne diuinum & incorporeum ubiq;.

MVlto magis diuinitas quo minus ſit ubiq;, nullo limite coërcet. Item quæ apud nos ſunt fieri formariq; nequeunt, niſi una quædam uirtus opifex, & ſpecierũ participatio, per omnia diffundatur. Deniq; niſi diuina ſint, ubiq; tollitur ſacrificij uirtus: quę in quadam deorũ ad homines cõmunione cõſiſtit. Dij ex hoc maxime omnia cõtinent, quod nuſquam cõtinentur. Terrena quoniam facta ſunt & conſtant munere diuinorum, quoties paratiora ad diuina reddũtur deos ſubitò ſortiunt, exiſtentis hic etiam ante naturas proprias terrenorum. Præterea cum in quolibet deo potẽtia ſit infinita & natura indiuidua incõprehenſibiliſq;, meritò certis alicubi locis cohiberi nõ poſſunt. Item non eſſet uera inter deos uniuerſalis prouidentiæ unio, niſi omnes pariter eſſent ubiq; præſentes. Dicitur etiã, deorũ alij quidẽ aërei, alij uero aquei, non quia ibi ſolũ ſint, ſed quia ibi maxime regnant. Sacerdotes deos terrenos & ſubterraneos aduocabant: qui certe dicuntur tales, nõ quia ibi ſint ſolum, (ſunt

(ſunt enim ubiq; omnes) ſed quoniã alij alibi potiſſimũ operanť. Nam & anima cuiuſlibet ſtellæ eſt ubiq;., quamuis ibi potius agat. Statuis, diuina quædam illuſtratio capitur.

De prouidentia, & quomodo dij ſint ubiq;.

QVando dij uarias mũdi partes, urbes, ædes, ſtatuas proprie ſortiri dicuntur, intellige eſſentiam potentiamq; illorũ ubiq; in ſe uigentem, hoc aut illud potiſſimum illuſtrare: atq; ſicut lumen in ſe manens, ſine mixtione diuiſioneq; ſui diuerſa paſſim illuminat, ita dij. Sicut lumen Solis idem totum continuũ eſt ubiq;, neq; poteſt in partes diuidi, neq; alicubi claudi, neq; à fonte proprio ſeparari, neq; miſcetur aëri, licet adſit: quippe cum nihil relinquat luminis, calore tamen à calefaciente relicta: Ita cuiuſq; dei lumen totũ indiuidue, toti mũdo penitus adeſt: licet parti cuidã præcipue uim ſuã maxime ſibi accõmodatæ cõcedat. Interea tamen quodãmodo implet omnia, ob potentiã pfectam, et exceſſum cauſalem prorſus immenſum, unde perficit omnia, unitq; cum extremis extrema, per media cõprehendens in ſe omia & ſe, ad ſic reflectẽs ſibi prorſus unitũ.

Quod quidem munus imitatur & mundus circulari motu, partiumq́ in unum connexione & conciliatione quadam, transferente elementa uiciſſim in elementa, atq; uirtutem ſuperiorũ ad inferiora mittente. Qui manifeſtam hanc ſuſcipit deorũ ſtatuã ubique prorſus unitã, uereri debet omnino de dijs mũdi cauſis aliena ſentire, ſcilicet eſſe localiter, ut ita dixerim, ſeparatos. Si enim nulla eſt communio mũdi ad numina, quod ad eſſentiam, uim, actionẽ ſpectat, nullaq́ conditributio, uel conſortium: nulla nimirum nec coextenſio & condiſtributio ſecundum locum, atq; determinans quantum ad illud pertinet ſpecie uel genere cogitata ſunt mutua comprehenſio & permixtio eſſe poteſt. Quæ uero ſe totis omnino differũt, reciprocam inter ſe condiſtributionem uel mixtionem uel cõprehenſionem nullam prorſus admittunt. Quando per diuerſas mũdi plagas fit numinũ diſtributio, intellige alias plagas aliter munera deorũ pro ſua proprietate ſuſcipere. Quod quidem cõſiderans ars ſacrorum operum, proprijs inuocationibus utitur, quæ eiuſmodi diſtributioni proprietatiq́ numinũ cõſentaneæ uideãtur. Quælibet

bet mũdi pars accipit aliquid à quolibet deo: quilibet enim deus cuilibet parti mundi totus adeſt: ſed partes aliæ aliter hinc accipiũt: æther quidẽ ætherea, aër autẽ aëria ſuſcipit ratione. Certis nanq; materijs inuocationibusq;, munera deorũ naturaliter attrahũt.

Quod omne diuinum ſit à paßionibus alienum.

NVmina nobis ſuperiora, nihil habent in ſe paſſibile: atq; hanc (ut ita dicã) impaſſibilitatem, nõ habent acquiſita uirtute, ſed natura. Neq; etiam anima, quæ eſt ultima diuinorum, paſſibile quicquã habet: animam dico à corporibus puram, quæ neque etiam tangit̃ perturbatione uoluptatis eius, quæ eſt reſtitutio in naturam, cum ſit uita ſupernaturalis ingenita: neq; dolore quopiã diſſoluente, cum ſit extra omne corpus naturamq; circa corpus diuiſam & harmoniã deſcendentem in corpus ab harmonia animę principali: neq; etiã paſſionibus ſenſum præcedentibus eget. Nõ enim corpore continetur, neq; per inſtrumenta exteriora corpora percipere cogitur. Iam uero cum ſit indiuidua & uniformis eſſentia, ſecundum ſe incorporea permanens, cum corpore nihil

communicans: nimirum paſſiones diuiſio-nis, uel alterationis, uel mutationis alicuius nullas admittit.

Loquitur de anima ſeparata à corpore.

ANima necq; etiam dum adeſt corpori, patiť uel ipſa quicq̃, uel rationes ſeminales, quas ipſa corpori tradit. Species enim ſunt ſimplices uniformesq;, nullam turbationem uel exitum à ſeipſis ſuſcipientes. Paſſiones qualeſcunq; ſint in animali, non ſunt in anima, qualiſcunq; ſit, ſed in corpore, quod ſub anima certam poſſidet qualitatem, qua & patiatur & agat. Nulla eſt in anima paſſio, uel peremptoria uel turbatoria. Atque hanc impaſſibilitatem anima non ſolum acquirit electione, ſed poſſidet ipſa natura admodũ ſuperiore corporibus. Dęmones & heroës ſunt impaſſibiles atq; ſempiterni: Semper enim ſequũtur deos in mundi ordine conſeruando: Vbi uerò paſſio eſt, ordo perpetuus nõ ſeruatur. Porphyrius ſuſpicabatur dæmones mundi rectores aliquo modo eſſe paſſibiles, per ea quæ adhibebantur illis in ſacris. Iamblichus negat, quia ubi eſt ordo perpetuus, nõ eſt paſſio, quam eſſentia incorporea per ſempiterna nequit accipere.

accipere. Fortè uero concederet dæmones infimos malosq́ & gubernatione priuatos, tangi paſſionibus effectius: nō quidē in anima, ſed in corpore tali per animæ præſentiā cōſtituto. Sicut natura ex occultis rationib. manifeſta facit, ita ſacerdos adhibet manifeſta, ut occulta ſignificet. Sacerdos operat̃ ſępe multa, quibus aliquid ſimile propriumq́ diuinis efficiat, qua quidem cognatione aliquid diuinitus attrahat. Interea operatur et multa ꝑ quæ purificet animā ac mala nobis auertat. Dæmones q ſunt nobis præſtātiores, nullā naturalē utilitatē à nobis accipiūt: aut em̄ nō indigent, aut ipſimet ſibi abunde ubiq; ſuppeditant. Nullā uero ex rebus corporalibus mutationē aliquādo patiunt̃. Inſunt nobis perturbationū principia quædā, quæ ſi uiolentius à principio & ſubitò cohibent̃, tandē acriores erūpūt inſtar flāmę cōpreſſæ, riſusq́ cohibiti: ſunt ergo remiſſius corrigēda. Heraclitus ſacrificia medicamēta noīat, qa purgēt animā à morbis in hac generatione cōcretis. Porph. ſuſpicabat̃ nō modo dęmones, ſed etiā deos aliqua paſſione tāgi, qm̄ inuocationib. moueātur. Volūtas boni in deo dijsq́ q ſunt bonitates excellētior eſt,

ideoq́ꝫ liberior quàm uita noſtra electiua cir ca bonum. Itaqꝫ dij non quia inuocantur, mouentur ad bonum hominibus adhibendum, ſed ſponte nos ad bonum prouocant, nobisq́ꝫ inuocando conuerſis occurrunt ultro, oſtenduntq́ꝫ aliquid atqꝫ largiuntur. Putant quidē homines ſe eſſe liberos ad petendum: Eſto: ergo dij liberiores ad dandū. Dij propter liberā uoluntatē boni actionemq́ꝫ perennem atqꝫ perfectam, omnibus benefaciunt, cum primum ad illos ſunt inuocando cōuerſi. Anima in ſupplicationibus ad contemplationem perueniens diuinorū, uitam priorem obnoxiam paſſionibus tranſmutat in uitā paſſionis expertem, dum ſubit actionem uitamq́ꝫ deorū. Quomodo igitur ſupplicationes noſtræ paſſionibus deos tangūt, cum & animas antè paſſiuas, reddant à paſſionibus liberas? Supplicationes animū influxui deorum aptum efficiunt, qui & ultro facile peruenit, propter diuinam amicitiam omnia connectentem.

De ira deorum.

QVando à benefica cura deorum quaſi à lumine ſolis nos diuertimus, in tenebris

bris ſtatim ſumus, diciturq́ deus nobis iratus. Placare igitur deorum iram, eſt ad illos ſupplicando redire. Placatio eiuſmodi non affert paſſionem deo, imò & animum à prioribus liberat paſſionibus. Dij dæmonesq́ diuini ſuppliciter adorati cultiq́, mala multa repellunt, quæ alioqui naturaliter euenirẽt.

De neceßitate & libertate deorum.

NEceſſe eſt deos ita ſe habere, ut ſunt: non neceſſitate extrinſecus illata, ſed naturali ſibi optimaq́ ſibi, ideóque maxime uoluntaria, quam & nollent unquã optione propoſita aliter ſe habere. Porphyrius multiq́ philoſophi dicunt deos quidem eſſe intellectus puros, dæmones autem intellectus uel participationes intellectus aliquos animales. Sed Iamblichus non ita recte poni demonum proprietatem obijcit. Nam & animæ intellectus ſunt animales, & intellectus ipſius participationes quædam. Neque rurſum deorum proprietatem recte poni, nam puris intellectibus dij præſunt.

De differentia deorum ad dæmonas apud Græcos, atq; deuotißimos.

DIi non ſecũdum rationem intellectus ipſius, ſed unitatis & bonitatis & intel

ligibilis obiecti rite definiuntur. Porphyrius ſuſpicatur intellectus puros ſeparatosq; habitudinẽ ad ſenſibilia non habere, neq; preces audire. Principalis cultus, ſeparatis ſubſtantijs tamẽ eſt adhibẽdus: in hoc utiq; cultu excitat̃ animæ ſummũ, ſummisq; coniungitur. Supremi in uno omnia noſtra cõprehendunt atque cognoſcunt, actionesq; orationum religioſarũ in ſeipſis cõprehendunt: neq; à ſe diſcedũt, ſed in ſe ſtantes orantium intẽtioni prorſus interſunt. Supplicare uero humilime cõuenit: agnoſcere em̃ uilitatẽ noſtrã ſi ſuperis conferamur efficit, ut maxime ſupplicemus, conuertamurq; ad illos omnino, & aſſidua cõſuetudine ſimiles euadamus. Apprime uero cõferunt orationes miſſæ diuiniter, quibus diuina uis ineſt. Hæc contra Porphyriũ, opinantem colendos nobis eſſe proprie mundanos deos, quia ſentiãt. Item ſupplicationes diuinarũ mentiũ puritati minime cõuenire. Iamblichus cõuenire putat ꝑpter ſenſum intimũ, qui ſupplicationibus ineſt: pręſertim quæ ſunt datę diuinitus. Intellectus puri ſine ſenſu ſenſibilia noſcunt.

Iterum de ſupplicationibus.

PORPHYRIUS ait materialia quædã in ſupplicationibus

plicatiōibus adhiberi; ideo adhiberi dijs tantum illis, qui ſint animalia. Reſpōdit Iamblichus, in ijs materialibus ultra corporeas qualitates latêre etiã rationes, & ſpecies, & menſuras incorporeas atq; diuinas, per quas quę adhibentur ſunt cōgrua dijs. Profectò quicquid admouetur, quomodocunq; conſentaneum & ſimile dijs, mox dij adſunt, coniunguntur, exhibentq; munera, precesq; exaudiunt. Parua quædã cōgruitas rerũ noſtrarũ ad deos nobis ſufficit, ut aliud ab illis hauriamus. Illi enim ad hoc ſemper promptiſſimi ſunt, propter bonitatem naturalem mirabilemq; potentiã. Cauſa uero præpotens agit in materiam uel exiliter præparatam. Porphyrius ex eo diſtinguit dæmones à dijs, q̃d illi ſunt incorporei, hi uero corporei: Iamblichus ait, per hæc ſubſtantias & proprietates eorum diſcerni non poſſe.

De differentia inter deos & dæmones, atq; de cœleſtibus.

Dii cœleſtes dici incorporei poſſunt, q̃m ad ſuam excellentiorē actionē & uitæ felicitatem, nihil impedimenti à corporibus contingit. Sed quatenus dij ad ipſum unum tendũt, corpora ſponte contendũt eôdem,

neq; continent animas, ſed excellentiſſime cõtinentur. Cœleſte corpus rebus eſt incorporeis cognatiſſimũ, propter naturam ſimplicem, indiuiſam, conſtantem, & actionem unam, id eſt circuitũ & uitam ſibi congenitã atq; lucem. Non fit in cœlo cõpoſitio ex anima & corpore, in tertiam naturã unam, ſed prorſus ad naturam animę trahitur, atq; eſt quaſi uiſibilis quædam anima. Forte cœlum eſt lumen ipſum ſine materia & ſine dimenſione. Dimenſio enim ibi propter amplam præſentiã eius apparet. Vnde cœlum eſt anima cœli ſeipſam accõmodãs oculis rebusq; caducis: atq; circulus ille eſt circuitus animę: lumen eſt intellectus eiuſdem. Sicut in infimo corporũ forma fit materialis, ſic in ſummo materia fit formalis, & corpus animale, non anima corporalis, ſiqua modò eſt in cœlo materia. Sicut ſummus aër fit igneus, ita cœleſtis ignis fit animalis. Anima illa intellectualis euadit, intellectus boniformis efficit. Cœleſtia animalia dici incorporea poſſunt. Omnes cœleſtes boni ſunt atq; benefici, ſuſpicientes tantum ipſum bonum, & hoc intuitu agentes æterno. Virtutes inextimabiles compertę ſunt, tum in animalibus cœleſtibus

ſtibus, tum in earum corporibus inſitæ, tum per defluxus in omnia ſine impedimento uſque ad infima deſcendentes, communicatæ tam diuiduis quàm in ſpeciebus: immutabiles ubiq; quãuis in materia mutabili regentes generationem perpetuo quodam ordine ſemperq; beneficę. Inde per fluxum cœli in materiam diſcordibus plenam reſultat aliquid nobis diſſonum. Temporalia temporaliter æterna capiũt: Corpora incorporea corporaliter. Materialia hæc immaterialia cœlorum uires mutabiliter & inordinate ſuſcipiunt. Quæ ſunt in mundo diuino figurata nõ ſunt, quamuis ut figurata recipiantur in cœlo, ſic cœleſtia nõ ſunt mala, quamuis hic ſuſcipiantur ut mala. Vires cœleſtiũ omnes inde bonę deſcendũt, in hac autẽ contrariorum permixtione mutãtur: ideoq; qualitas, quæ nocet in terris, alia iam eſt præter illam quę cœlitus huc uſq; peruenerat. Primo q̃d datur, aliud quidẽ eſt in datore, aliud aũt extrà, etiã ſi in ſeipſo permaneat: præterea eſt & minus. Secundo, dum in ſubiecto uiliori ſuſcipitur, fit & uilius. Tertio, propter naturam ſuſcipientis diuerſam, ſuſcipitur modo diuerſo. Quarto, qualitatibus inter ſe diffe

rentibus, quæ à ſubiecto eodem pariter capiuntur. Quinto, patiente ſubiecto patitur. Sexto, ex omnibus ſubiecto comprehenſis, aliud quiddam poſtremo reſultat. Influxus cœleſtes in materiales extendunt. Saturni quidem uis contentiua eſt: Martis uero motrix. Illa uero per accidens frequēter obeſt, quādo materia frigidiore ſuſcipitur: hæc autem quādo feruētiore. Item illa nocet quando per modum congelationis accipitur: hęc quādo per æſtum: quod quidem fit pro diſpoſitione materiæ, id eſt quādo uidelicet materia illa necꝫ ſatis calida eſt, atque eſt interea denſior: hæc autem per ſe eſt calidior atque ſubtilior. Lux colorꝙ Solis, quamuis offendere languidū uideantur, neceſſaria tamen ſunt ad uitā. Similiter omnes cœleſtiū influxus ueniunt ſalutares, quamuis ſubiecti uel peruerſitas peruerſe recipiat, uel debilitas facile tolerare nō poſſit efficaciam ſuperorū. Omnes motus cōferunt & uniuerſo, & neceſſarijs partibus uniuerſi: quamuis interim inter particulas minimas ſub hoc motu, uel alia lædatur ab alia, uel tales particulæ nō facile motū uniuerſi ſuſtineāt: Sicut in chorea, dum ſinguli harmonice ſaltant, cōgruuntꝙ
geſti

geſtibus inter ſe & toti choro, digitus & pes premitur & offenditur: & ſi quid debile inceſſerit, peſſundatur.

De uicinitate cœleſtiũ corporum ad ſpecies incorporeas.

DIi cœleſtes principium ſuum habẽtes in mũdo intelligibili, dum ideas ſui cõtemplant̃, in eo mouẽt cœlos hoc ipſo actu intelligentię uoluntatisq; efficaci admodum & perpetuo: Ideoq; ſine labore regũt, quod ex ordine ſemper conſtante euidenter apparet: Ita uero affectis dijs ſeparatis coniuncti ſunt potius q̃ corporibus. Regimẽ circa cœlos nõ poteſt deos ab intelligentiæ intentione diſtrahere: cum eo potentius faciliusq; regant, quo illic attentius ſpeculantur: Ex hoc eñ procedit et illud. Idem quoq; noſtris accideret animalibus, ſi cauſam ſuam cõtemplarentur, unde eſt & uegetandi facultas.

Confirmatio ſuperiorum.

MEns diuina per ideas ſuas deorũ cœleſtium animas procreat, atq; p̱ eas cœleſtia corpora, et utraq; ſibi cõiuncta p̱petuò retinet. Dij mundani, q & intellectuales ſpecies noïant̃, inter ſe uniti ſunt: tum quia cuncti idem exemplar in quo ſunt ſpecies intelli

gibiles cõtuentur, tum quia exemplar illud in quolibet deo mũdano uiget ubiq; totum. Nõ ſpaciũ, non ſubiecta diuerſa prohibent, quin quælibet eſſentiæ incorporeæ ubique ſibi inuicem inſint. Dij mundani in ſe inuicem ſunt, ſuisq; ideis: tum quia ſunt ab uno & referuntur ad unũ: tum quia diuina unitas ubiq; præualens unit eos: tum quia procedunt inter ſe & cõuertuntur, mutuoq; accipiunt. In cõpoſitis naturalibus unitas aduentitia eſt, dependens à ſuperioribus, & à multitudine uincitur. In formis ſeparabilibus unitas ſuperat multitudinem, & in dijs adeò ſuperat, ut illorũ eſſe ſit unitas quædã. Dico aũt quædã, quia primũ principium eſt ipſa ſimpliciter unitas. Cum igitur unitas in dijs intrinſecus ita præualeat, meritò à prioribus exuberat in ſequentes: ita ut ij in illorum unitate conſiſtant, qua unitate quaſi omnibus communi, cuncti ſunt unum actu quodã, ſicut corpora inter ſe potentia quadam materiali ſunt unũ. Dij cœleſtes inuiſibilibus dijs penitus ſunt uniti: tum quia cœleſtes animæ ſunt extra corpora, tum quia dij ſuperiores, id eſt ideæ unitatẽ infinitam habent, prout omnes ſunt in quolibet: per

quam

quam unitatem, ſibi & inter ſe deos ſequentes uniunt. Cum enim omnes dij definiantur per unitatem, una cõmunis unitas dilatatur in omnes: per quã ſunt unũ actu cunctorum uno ad unum prorſus obiectum, et principiũ atq; finem, in eodem omnes puncto ſimul atq; momento.

De prouidentia, & de dijs, atq; dæmonibus.

DEorũ prouidentia uniuerſalis eſt, dæmonũ uero particularis. Deus primus dat omnibus omnia: dij ſequentes omnibus aliqua largiunt: dæmones atq; animę aliquibus ſolum, & aliqua tantum. Sunt dij inuiſibiles, ſunt & in cœlo uiſibiles: ſunt & dæmones. Dij quidẽ in cœlo cõſpicui in ipſa unione ad deos occultos exiſtunt: dæmones autem longe ab illis diſtant, uelut à contemplatoribus puris, ipſi in agendo propenſius occupati: ideo & à dijs cõſpicuis longe diſtant. Item eſſentia utrorunq; deorum, & potentia, prouidentiaq; uniuerſalis eſt per omnia tendens: dæmonum uero natura prouidentia particularis, circa res quaſdam atq; prouincias. Item dij corpora ſua adeò ſupereminent, & corpora adeò his obſequuntur, ut à corporibus ſeparati dicãtur: dæmones uero

contraria ratione magis affecti ſunt & copu
lati corporibus. Item dij ſunt architecti, dæ-
mones uero miniſtri. Dęmones quod occul
ti ſunt ſenſibus, dij rationi quoq; humanæ.
Quod ſi forte aliquãdo dij appareãt circa ter
ram, adhuc dæmonibus aëris erunt præſtan
tiores: Mutatio enim loci uel officij, naturã
non mutat diuinam. Deniq; dij à potentijs
fluentibus in generationẽ liberi ſunt: dæmo
nes uero nequaq;. Cõfutat quę ex hiſtoria
Porphyrius adduxerat, ſcilicet fieri multa ad
deos, quaſi paſſibiles eſſent: Quia lex ſacro-
rum iubet à paſſionibus eſſe inter ſacrificia li
berum: quæ quidẽ lex eſt data diuinitus, etiã
à primo patre mũdi, à quo & omnia ſymbo
la in ſacrificijs ſignificantia aliquid occultiſſi-
mum. Deniq; quæ in ſacris rite fiunt, habent
cauſam diuinam, adeò à paſſione remotam,
ut nec ratio poſſit eam attingere. Vulgus
rationẽ cerimoniarũ diuiniter inſtitutã attin
gere nequit, uerũtamen aſſignare conat̃. Ex
ſuis igitur paſſionibus aſſignãdo, dijs paſſio
nes attribuit. Vulgus erga potẽtes utit̃ geſti
bus uenerationis, & donis utit̃ ad deos eiſdẽ:
Sed erga homines id agit tum paſſionibus
ſuis, tum ꝑpter paſſiones maioris. Putat aũt
& ſimi-

& ſimiles paſſiones dijs ineſſe, quæ homini bus potentibus inſunt: atq; propter ſimiles paſſiones in ſubditis adoratoribusq; dijs talia exhiberi. Sed reuera cerimoniæ diuinitus inſtitutæ, nō paſſione agūtur ulla, ſed admiratione potius & ueneratione, & conſtante prorſus intelligentia gaudioq; perſimili.

Quo differant dæmones, heroës, animæ.

SVnt in dijs uires generatiuæ opificesq;, ſunt & uiuificę, quę & in prioribus ſublimius continentur. Primæ latius diffundun tur quàm ſecundæ: ſecundæ per primas definiuntur. Dæmones poſt longum earū proceſſum exordiūtur, ubi iam ad partitionem plurimā deriuantur. Heroës definiunt̃ per ſecundas, id eſt uiuificas, anteq; deueniant ad poſtremū: Nam in poſtremo earū exordiūtur animæ. Officiū ergo dæmonū eſt opificium circa naturas mūdanas, uſq; ad ſingula trāſigere ſimulatq; perficere, & animas ligare corporibus. Heroū uero eſt uiuificare, ratiocinariq;, et animas cuſtodire, easq; à corporibus ſoluere. Dęmonū officiū latius eſt q̃ heroū. Illi circa uniuerſum magis, hi circa animas potius operant̃. Nō dicimus animas fieri, ſed accipe à dęmonib. heroibusq; nōnihil,

& ex ſe multa inſuper adhibere, exordiriq́ſ
ſuum officium circa diuinorum finem. Nō
quia diuina nō ulterius agant, ſed quoniam
animæ in ultimis diuinorū officijs adſciſcun
tur. Item anima ex ſe tam uarias uiuendi for
mas promere poteſt, ut pro earum congrui
tate ſingulas habitet mūdi plagas. Poteſt &
cōgredi quibus uult, iterumq́ regredi in ſe-
ipſam, & tam dijs quàm inferioribus ſe con
iungere, quatenus rationes diuinorū ſicut
inferior promit: & ſi ſæpe per dæmones he-
roësq́ iungat̃ dijs, poteſt tam pro ſua quæ-
dam media ab illis differentia, ſe coniungere
dijs. Anima nonnunquam conciliat ſe diui
nis per alias harmonias eſſentiæ actionūq́
ſuarum, quàm ſint illę, quas dæmones ſupe
ris ſe coniungunt. Etſi anima non ſeruet ui
tæ tenorē adeò ſimilem, tamen ſæpe benefi-
ca uoluntate deorum illuminata, dæmones
ſupergreditur ad uitam angelicam potius q̄
animalem. Anima quãuis uideatur omnes
rationes, & totas in ſe ſpecies exhibere, ta-
men determinata ſemper eſt ſecundum ali-
quid unū, id eſt unam ſpeciem: atq́ interim
ex cauſis pręcedētibus aliâs alijs ſeipſam co-
ordinat, ipſa ſe mouens.

Quando

Quando alia numina aliter appareant atq; agant.

OMnes ſuperi inuocati, ueniunt in conſpectum: ſed alij ſub alijs formis uiribusq; occurrunt. Animæ quoq; ſtellarũ, nouis quibuſdam modis aſpectum mouent. Deorum uiſa occurrunt uniformia ſimpliciſſimaq;: archangelorum aliquanto minus uniformia uel ſimplicia: angelorũ quoq; minus: dæmonum uaria, iam principatuũ magis uaria, ſed ordine uarietatis miro: heroum his quaſi ſimilia: principum uaria admodũ, ordinata parum, animarum ſcilicet particularium uniformia. Cum enim diuerſi ſint ſuperi, naturis actionibusq;, & modo ſuo appareant ſingulis, meritò diuerſi diuerſis modis occurrunt. Dij in aſpectum ueniũt admodũ ſalutares: archangeli horribiles ſimul & manſueti: mitiores angeli, dæmones metuendi, heroës uerendi minus, principatus ſtupẽdi, principes noxij & infeſti, animæ ſimiles heroibus, quamuis inferiores. Deorũ imagines apparẽt penitus immutabiles, magnitudine, forma, figura, actione: Archãgelorum & angelorũ gradatim minus immutabiles, ſed prope deos: Dæmonum mutabiles quidẽ magnitudine atq; forma, his enim

aliâs aliter apparent, ſed eædem agnoſcunt. Principatuum immutabiles: heroum fermè ſicut dæmonum: principũ multiformiter uariãtur: animarum mutabiliores longe quàm dæmonũ. Dij apparent cum quiete quadã & ordine: archãgeli cum eiſdem, ſed his adhibent efficaciam; angeli eiſdem, ſcilicet qui eti & ordini adhibent motum ordinatum et moderatum: dæmones cum turbatione ordinem tranſgrediente: principatus cum ſtabilitate cõſtantiaq; in ſeipſis: heroës cum motu atq; feſtinantia: principes cum tumultu: animæ fermè ſicut heroës, ſed minori cum ſtabilitate & ordine. Deorum pulchritudo occurrit inæſtimabilis, incomparabilis, admiranda, ſupra modum delectans, archangelorum, angelorumq; cõſimilis: ſed gradatim inæqualis. Dæmon & heroum ſpiritus per ſe apparentes, pulchritudinem in ſpeciebus determinatis habent: ſed illi ſecundum rationes eſſentiæ, hi ſecundum fortitudinis actũ. Principatuũ pulchritudo principalis eſt & natiua: principum ficta, adornata, elaborata. Animarũ pulchritudo in rationibus conſiſtit determinatis quidem, ſed diuiſis magis quàm in heroum forma, ſub una tamẽ ſpe-

cie

cie cõprehenſis. Deorũ actiones effectusq́ue uelociores ſunt quàm intelligẽtia deprehendere poſſit, ſed interea penitus ſtabiles. Archangelorũ celeritas mixta eſt quodammodo efficacibus actionibus: Angelorum cum motu: neq́ pariter habẽt, ut unà cum dicto perficiãt. Dæmonũ actiones celeriores apparent, q̃ ſint effectu & ueritate. Heroës magnifice quidẽ incedũt ad actionẽ, tardius tamen q̃ dæmones peragũt. Principatus cum autoritate & imperio ueniũt ad agendum. Principum conatus plurimã quidem habet emphaſim, ſed defuit ab effectu. Animarũ actiones mobiliores ſunt, quàm heroũ, ſed debiliores. Deorũ apparentium magnitudo totum cœlum occupare uidetur: quam incedentem nec terra putat̃ ſuſtinere poſſe. Archangelis apparentibus, partes mũdi quædam cõmouentur, & lumen præcedit in ſe diuiſum: ipſi uero pro magnitudine dominationis ſuæ, magnitudinẽ lucis & figuræ præ ſe ferunt. Angelica forma & lux, & minor eſt, & diuiſa magis. Dæmonum magnitudo formaq́ diuiſa magis & minor. Heroica rurſus anguſtior, aſpectusq́ magnanim9. Principatus prægrãdes & uaſti: principes inflati

ſuperbiſq; & inſolentes apparent: Animarũ effigies inæquales, heroibusq; minores. Denique quilibet pro magnitudine potentiæ ſuæ, & imperij latitudine: magnitudinem formæ luciſq; præfert. Deorum ſpectacula præluci da nobis occurrunt, fulgentiaq; ad ſummũ & ſplendore dearticulata mirifice & lucidio ra quam ſint re uera: Archangelorum uera perfectaq;. Angelorum effigies ſpeciem eandem ſeruant, præterquã quod à notitiæ plenitudine, agnitionis diſcretione deficiunt. Dæmonum exilia & quaſi caduca: heroum exiliora: principatuũ perſpicua: principum obſcura, ſed utraq; imperioſa: animarũ umbroſa. Deorũ imagines quãplurimo ſplendore coruſcant. Archangelorum quoque præfulgidæ: fulgidæ inſuper angelorũ. Dæmones turbidus ignis apparent. Heroës mi ſtum lumen ex pluribus habent: principatus quidem purius: principes autem ex diſſi milibus contrarijſq; confuſum oſtendunt. Animæ ignem reddunt plenum ex multis generationis admiſtionibus atque diuiſum. Deorũ imagines occurrũt tanquã ignis indiuiduus ineffabiliſq;, implens uniuerſum mundi profundum. Archangelorum ignis etiam

etiam indiuiſus, habens circa ſe, uel ante uel retro, quamplurimã multitudinem. Angelorũ diuiſus ignis, ſed in ideis abſolutiſſimis. Dæmonũ magis quoq; diuiſus, ſed anguſtius circũſcriptus, facile exprimendus, & apud illos qui ſuperiora uiderũt, facile cõtemnendus. Heroicus ignis habet quod horum con ſimilia, ſed nõ æqualia: Principatuum ignis apprime lucidus: principum aliquid habet opaci: animarum ualde diuiſus & multiformis, atq; ex multis mundi naturis admiſtus. Deorũ ignis omninò ſtabilis eſt aſpectu: archangelorum ſtabilitatis particeps: angelorum ſtabiliter mouetur: dæmonum inſtabilis: heroum properantior: principatuũ quietus aduenit: principum uerò tumultuoſus: animarum ignis multis motibus tranſmutatur. Dij animas perfectiſſime purgant: archangeli ſurſum reuocãt, angeli tantum ſoluunt à materiæ uinculis. Dæmones ad naturam trahũt, heroës ad curam ſenſibilium operum deducũt: principatus quidem præſidentiam mũdanorum: principes uerò materialium ſtudiũ exhibent. Animæ cum apparent contendũt, trahũtq; in generationẽ. Quicquid purum firmumq; eſt, in imagine

nobis occurrente, ſuperioribus attributo generibus. Iam uero præfulgidũ eius, quod uel in ſeipſo firmiter permaneat, dijs attribue: quod uero fulget atque permanet quidem, ſed quaſi in alio, archangelis: quod in alio permanens, angelis. Item quod mobile eſt & uagabũdum, & alienis plenum naturis, ubiq; inferioribus ordinibus attributo. Dæmones mixtos in ſe habent mundi uapores, feruntur q; inſtabiliter prȩter uel iuxta mundi motum. Heroibus generatiuæ ſpirituum cõpoſitiones admiſcentur, circa quas & ipſi cõmouentur. Principatus eodẽ modo permanent, mundanũ quod habent oſtendentes. Principes materialibus liquoribus pleni ſunt. Animȩ ſuperfluis maculis & alienis ſpiritibus ſunt repletæ: quibus cum quoties apparent, unumquodq; horũ generũ ſe oſtendit. Dij materiã repente cõſumunt: archangeli paulatim: angeli ſoluũt ab ea & ad ſublimia reuocant: dæmones diligenter exornãt eam: heroẽs coaptant ad eam, competentibus ubique menſuris eam ſtrenue commodeq; curantes. Principatus adſtant ei ſupereminentes, & hoc pacto ſeipſos oſtendunt. Principes impletos ſe penitus materia monſtrant.

ſtrant. Animæ puræ quidem ſeorſum à materia ueniunt: impurę uero materia inuolutas ſe nobis oſtendunt. Exhibent inſuper alij nobis alia. Dij præſentes dant corpori ſanitatem, uirtutẽ animæ, menti ſynceritatẽ: Omnia noſtra in propria principia reuocãt. Quod in nobis eſt frigidum letiferum'que, delent: calorem fouent, efficacioremq́ reddunt ad uitam. Faciunt quoq́ ut omnia animæ mentiq́ cõgruant & menſurentur eiſdem, harmoniaq́ intelligibili lumen effundunt. Quod'ue non eſt corpus, oſtendunt tanquam corpus ipſis animæ oculis, per corporis oculos. Archangeli eadem agunt, ſed nõ adeò ſufficientia uel permanentia, uel extra proportionẽ noſtrã. Angeli bona etiam magis particularia diuiſe diſtribuunt, effectumq́ agunt ualde ab intimo eorum uigore deficientẽ. Dæmones præſentia ſua corpus grauant, morbis affligunt, aliter puniunt, animas'quoque ad naturam trahunt, & à corporibus cognatóque eorum ſenſu non diſcedunt: atque eos qui ad ignem cœleſtem diuinum'ue cõtendunt, circa locum inferiorem detinent, nec à fati uinculis ſoluunt. Heroës alia dæmonibus ſimilia faciũt:

propriũ uero id habent, quod ad opera quædam generoſa magnaq́ꝫ nos ſuſcitant. Principatus apparentes bona largiunt̃ mundana, resq́ꝫ uitæ huius omnes ſuppeditãt: Principes materialia terrenaq́ꝫ bona. Animę cũ apparent, ſi animæ ſunt purę, in ordine angelico conſtitutæ, ſurſum reuocant, ſalutem animo præbent, ſpemq́ꝫ ſacram, ſacraq́ꝫ dona quæ ſperantur. Animæ impurę ad generationem detorquent, ſpem fruſtrãtur, eius fructus auferentes, paſſionibusq́ꝫ intuentes implent, animã corpori copulantibus. Ordinem quoqꝫ quem unuſquiſqꝫ obtinet in apparendo, deſignat. Dij oſtendunt deos uel angelos circa ſe aſtantes: archangeli angelos præferunt uel præcurrentes uel circumſtantes, uel ſequentes, ſiue aliam quandam turbam angelorum quaſi ſtipatorum circũuallantium: angeli opera ordini ſuo congrua præferunt. Boni dęmones opificia ſua et bona quæ tribuunt, in conſpectum adducunt: dæmones ultores oſtendunt ſuppliciorum ſpecies: dæmones alij quomodocunqꝫ praui occurrunt circundati feris letiferis uoracibusq́ꝫ: principatus prouincias mũdi quaſdam ſecum demonſtrant: principes condi-
tionem

tionem materiæ ordine carentē errantemq́ſ ſecum afferunt in conſpectum. Anima quidem tota in nulla particulariū ſpecie detenta, ignem oſtēdit ſine certa ſpecie circa mundum totum: quo animæ mundanæ natura ſignificatur indiuiſa, & una, & nulli addicta ſpeciei. Anima purificata, igneam oſtendit figuram, ignem purum, & lumen micans, ſimulq́ſ ſtabile, & ipſa unà cum duce ſublimi ſequitur bona uoluntate gaudens, atque ita in operibus ſuis ordinem quem obtinet patefaciēs. Anima uero quæ deorſum labitur, occurrit trahens ſecum ſigna uinculorum atq́ſ pœnarum, materialiumq́ſ ſpirituū compoſitione ſe grauatam oſtendit, turbationibusq́ſ materiæ diſſimilibus occupatam: ſeq́ſ ſubdentem imperio dæmonum generationi fauentium. Singuli cum apparent, oſtendunt prouincias ſortesq́ſ, quas ſortiti inhabitant: aërei quidem ignem aëreū, terreni uero terrenum atque nigrum, cœleſtes autem ignem ſplendidiorem: atq́ſ in his tribus terminis, omnes diſtributi ſunt eorū ordines.

Dij demonſtrant omnium ordinum principia in ſe cū apparent: angeli declarant ſe ab archangelis dependere: dæmones heroësq́ſ

patefaciunt ſe ſuperioribus miniſtrare: quã-
tis aliter hi q̃ illi. Principatus principeſque,
præfecturam oſtendunt: illi circa mundum,
hi circa materiam. Animæ declarant ſe ſu-
periorum poſtrema tenere, unde unà cum
ſeipſis primi quidem prima loca deſignant,
ſecundi ſecunda, tertij tertia, cæteriq; dein-
ceps eodem ordine. Dij tenuitate luminis
tanta effulgent, ut corporis oculi non poſ-
ſint capere, atq; perinde afficiãtur, ut piſces
ab aqua turbida pinguiq; tracti in aërem te-
nuiſſimũ. Qui enim diuinũ ſpectant ignem,
non potentes ignis diuini reſpirare ſubtilita
tem, cum primum ſpectare uidentur uirtu-
te deficiunt, atque innato ſpiritu prorſus in-
tercluduntur. Archangeli quoque ſplendo
rem emittũt ſubtiliorem purioremq; quàm
tolerari queat: non tamen adeò intolerabi-
lem ſicut dij. Angeli occurrentes tolerabi
lem perficiunt aëris mixtionem, ut ſacerdo-
tes eam attingere poſſint. Dæmones cum
apparent, nihil totus aër compatitur, nec eis
circumfuſus aër fit ſubtilior, neque præcur-
rit lumẽ, in quod eorum ſpecies emicat, aë-
rem anticipans: neq; circa illos circumlucet
aër undiq;. Heroibus apparentibus, plagæ

quædam terræ commouentur, ſonituſq; circunſonant: Totus uero aër non fit ſubtilior neq; adeò ineptus ſacerdotibus ut ſuſtinere non poſſint. Sub principatibus circuncurrit eos uiſorũ circumuolutio plurimorum, difficilis toleratu: & uolumẽ eiuſmodi circa eos eſt mundanũ, circa principes uero terrenũ, neq; tamen ſuper mundana ſubtilitas, neq; ſupremorum elementorum. Animis apparentibus aër apparens magis cõnatus eſt eis, earumq; deſcriptionẽ ſuſcipit coaptatus eis. Affectiones inuocantiũ animorũ occurrentibus dijs excedentẽ reportant perfectionẽ actionemq;, & amorẽ diuinũ, incredibilẽq; lætitiam: archangelis, contemplationem intellectualem ſummopere purã, immutabilemq; potentiam: angelis, rationalem cognitionem uirtutemq; in ordine poſitã ad ſummum: dæmonibus appetitum generationis: atq; heroibus talia quædã, & in ſuper ſtudia ciuilis gubernationis: principatibus uel principibus, motus mundanos uel materiales agunt animo, naturæ operum que fatalium expletionẽ: animis, appetitus generationis, & ſtudia corporum curandorũ. Deorum apparitio ueritatem, poteſtatem, actiones

ad ſummũ corroborat, & bona præbet amplißima. Archãgelorum ſimilia, ſed particularia magis, & cognitionẽ potentiãq; nõ ſimpliciter, ſed ad hoc, & ibi, & tunc, & hoc pacto. Angelorum etiam determinata magis. Dæmonum, non animæ bona, ſed corporis corporeaq́; quando mundanus ordo cõcedit. Heroum, dona reipublicæ mundanæ ſiue terrenæ. Principatuũ mũdana, & omnia uitę commoda. Principũ, inferiora, id eſt magis materialium copiam. Animarũ, quæ ad humanam uitam conferunt, familiari prorſus occurſu. Porphyrius narrauit opinionem dicentem, commune hoc eſt dijs, angelis, dæmonibus, omnibus deniq; ſuperis, cum apparent, oſtentare ſe, & iactare mirifice, & imaginariam ſimilitudinem ex ſe producere. Iamblichus utranq; cõfutat. Deus, angelus, dæmon bonus, docent hominem cum apparent, quæ, qualis ue reuera ſit eorum eſſentia, nihil ultra uel citra ueritatẽ loquentes. Sicut enim lumẽ naturaliter & aßidue Solem ſequitur, ſic ueritas deum eiusq; pediſſequos, pręſertim cum perfecti pleniq; ſint, neque egent, neque poſſunt ſibi ultra q̃ ſint, arrogare. Quando in theurgia, id eſt

deifica

deiſica & ſacerdotia facultate delinquunt, tunc non bona quidem numina quæ optantur, ſed deteriora malaq; nobis occurrunt, ſub prætextu bonorum. Mali enim ſpiritus in ſimilitudinem bonorum ſe ſæpe transformant, iactabundiq; ueniunt, & ſuprà quàm ſunt, ſibi arrogant. Nempe ubi initium primum adulteratum ſuboritur, mendaciũ plurimum ex peruerſitate procedit. Oportet ſacerdotes apparitiones ſpirituum, regula ordinis totius examinare, & meminiſſe arrogantiam iactabundam non eſſe ullo modo propriam ueris ſpiritibus atq; bonis: & cauere ne à ritu ſacrorũ aberretur unquam. Ac ſi in errore apparitionis quidam repente inſolentes aduentent, nõ decet ex earum conditione cõmunem omnẽq; numinũ naturã cõditionemq; perpendere. Quæ enim multis ſeculis, & operoſo labore in ſacris cõprobata ſunt, nefas eſt ex nonnullis repente incidentibus temere iudicando mutare. Et ſi falſi ſpiritus mentiuntur, boni tamen circa ignem ueridici ſunt atq; legitimi. In omni ſiquidem genere principalia primum à ſeipſis exordiũtur, ſibiq; ipſis præbent, quod cæteris exhibent: idq; fit in eſſentia, uita, motu:

Similiter ſuperi ueritatē omnibus exhiben-
tes, primo de ſeipſis uera prædicant, ipſamq́ꝫ
eorum eſſentiā præcipue contemplantibus
patefaciunt: Ideoq́ꝫ ignem per ſe, propriaq́ꝫ
forma ſpectandum ſacerdotibus rite demō-
ſtrant. Non enim eſt caloris frigefacere, uel
luminis obtenebrare atque occultare, uel ul
lius per eſſentiam aliquid facientis, aliquan-
do contraria facere. Phantaſma, id eſt ſimula
crum miſſum ab aliquo ſine natura eius, ſed
ſolum per modum idoli ſpecularis, uanè tra
hit animū intuentis: fallitq́ꝫ dum ſimulat ſe
eſſe aliquid, de cuius natura nihil habet. Eſt
igitur cauſa falſitatis: quod nullo modo com
petit alicui eſſentiæ ueræ: ideo neq́ꝫ dijs: ſed
hi eorūq́ꝫ ſectatores, nō exiles inanesq́ꝫ, ſed
naturales et ueras ſui reuelant imagines: nō
quidem ſpeculares (ut dixi) uanas. Cur eñ
eas mitterent? Non ut demonſtrent eſſen-
riam ſuam atque potentiam: Nam illæ ab
hac, ex tota natura deficiunt. Non etiam ad
intuentium utilitatem: Quæ enim utilitas
eſt ex mendacio ſimulatq́ꝫ deceptione? Nō
denique ob hoc mittūt, quia natura eorum
ſit, ita ex ſe idolum mittere: nempe eſſentia
firma in ſeipſa cōſiſtens: & ita reliquis eſſen-
tiæ

tiæ ueritatis'que cauſa nullo modo in aliud mittit imitamen ſui ullum fallax & deceptorium, quod ſimulet ſe eſſe aliquid, de cuius natura nihil habeat. Neque igitur dij, neque ſequaces eorum, uel transformant naturam ſuam in aliqua ſimulacra, neq; hęc in aliud ex ſe producunt: ſed ueras ſui formas in ueris animæ moribus illuſtrant atque demonſtrant. Nota: huic ſimile illud, quod in patria mens beata diuinam eſſentiam uidet, non per imaginem ab ea creatam prorſus deficientem, ſed per eandem eſſentiam: ſicut is, qui lumen uidet per lumen in lumine: non ſicut qui colorem per lumen, uel qui corpus ſpeculo. Subſtantiæ ſeparatæ non habent ullum ſibi commune genus. Item dij, angeli, dæmones boni, non apparent phantaſtico modo, ſed proprio prorſus & uero: Spiritus uero mali phantaſtico fallacique. Neque decet ex conditione qua hi apparent, nobis reputare modũ quo boni ſua præſentia formant animam. Porphyrius ait cognitionem quidem diuinorum eſſe rem ſacram, ignorãtiam uero prophanã. Hæc Iamblichus comprobat: Quia cum dij per intelligentiã agant entia, meritò nos per

intelligentiam entium placere dijs atq; pro=
bari; Sed operationem religioſam antepo=
nit intelligentiæ, tanquam quæ ſola ſit effi=
cax ad acquirendam animæ cum deo deifi=
cam unitatem. Tanta eſt uirtus ſacrorum ri
te deo factorum, ut etiam ſi hæc ignores, pie
tamen obſerues, non minorem habeant effi
caciam: Non enim intelligentia cõiungit ſa=
crificatores deo, alioquin philoſophi unionẽ
deificam reportarent.

De uirtute ſacramentorum.

OBſeruantia decens præceptorum ope
rumq; diuinorum, quæ omnem exce
dunt intelligentiam, atque ſymbolorum ſa=
cramentorumq; poteſtas mira, ſolis uota nu
minibus præſtat nobis deificam unionem.
Quãdo operamur in ſacris, non cõficimus
per intelligentiam ſacramenta, alioquin &
actio eorum intellectualis foret, & daretur
à nobis: Cõtrà uero & nobis non intelligen
tibus, hæc proprium opus peragunt, & deo
rum poteſtas quô hæc referuntur, ineffabi=
les ex ſeipſa proprias agnoſcit imagines, nõ
à noſtris intelligentijs excitata. Vniuerſales
enim cauſæ à particularibus effectibus non
mouent̃, unde nec ab intelligentijs noſtris
diuina

diuina principaliter mouentur ad operandum; ſed intelligentias & affectionem optimam puritatemque præcedere neceſſariũ eſt, tanquã cõcauſas quaſdam. Quæ uero principaliter diuinã prouocãt uoluntatem, ipſa ſunt ſacramenta diuina: atque ita diuina à ſeipſis incitantur, neque ab ullo ſubdito principium actionis accipiunt. Ne putes igitur totam in nobis autoritatem eſſe efficacis rationis in ſacramẽtis, neque in ueritate intelligentiæ noſtræ uerum eorum opus abſolui, uel hæc ex noſtra deceptiõe mentiri: Nam nec etiã ſi nouerimus, quæ genus quodlibet proprie conſequũtur, ſubitò cõſequimur ipſam eorum in opere ueritatem. Abſque cognitione quidem nũquam aduenit efficax unitas ad diuina, neque tamẽ idem eſt omnino: Quapropter neque diuina puritas per rectam cognitionẽ efficitur, ſicut corporis puritas per ſanitatem: ſed ſuper cognitionem unita eſt, & purificata puritas, id eſt per poteſtatem cognitione ſuperiorem. Neque igitur aliud quicquam in nobis humanum, ad diuinarũ actionem finem aliquid confert. Cõclude ſententiam Iamblichi, Aegyptiorũ, Aſſyriorum. Sicut in agricultura, medicina, arte ima

ginũ,coitu humano, homo materiã opportune coaptat, cauſa uero ſuperior uniuerſaliſq; adhibet formam:ſic in ſacrificio quando fiunt ſymbola atq; ſynthemata, id eſt ſignacula & ſacramẽta,ſacerdos adhibet materialia quædam,quo ordine decus inſtituit: deus aũt uim efficacẽ imprimit ſacramentis.

Vaticinium quid & unde.

VAticinium ipſum nec ab arte, nec à natura,nec à naturalibus uel animalibus rationibus motibus ue efficitur:neq; fit ullo modo: ſed utiq; ſempiternũ eſt, miſſum ad nos uſq; diuinitus: totaq; poteſtas præſaga refert̃ ad deos,& omnis huius autoritas conſiſtit in eis,atq; inde traditur,diuiniſq; operibus ſignis ue perficitur: Spectacula quidem habet diuina & cõtemplationes,uera ſcientia præditas. Cætera uero cũcta uelut inſtrumenta ſubijciũtur, miſſo diuinitus præſagij dono, quæcunq; ad animam pertinent aut corpus, uel in totius natura ſunt, ſiue naturis. Loca uero & talia quædam ad uaticiniũ exiguntur uice materiæ.Nõ decet uaticiniũ deducere ſine cauſa, ſcilicet à quibuſdã nullam in ſe habentibus præſcientiam:ſed à dijs continentibus in ſe terminos totius ſcientiæ

rerum

rerum, contemplari decet uaticiniũ diſtribu
tum circa totum mundũ, & circa omnes di-
uiſas in mundo naturas. Sic utiq; cauſa uati-
cinij præcipua eſt & communiſſima, poſſi-
densq; in ſeipſa quæcũq; ſui participantibus
exhibet: præcipue præbens ueritatem, qua
opus eſt uaticinio: & in primis eſſentiã cau-
ſamq; eorum quæ fiunt obtinens in ſeipſa, à
quibus neceſſariò ꝓcedit perpetua præſagij
conſecutio. Porphyrius ait: Quando dormi
mus aliquando præſentire futura abſq; ul-
la præſentis ſtatus animaduerſione, etiam ſi
in extaſin minime concitemur: uolens arbi-
tror non tam externo influxu, tunc diuini-
tus influente, quàm ex ipſa natura animæ
mentiſq; præſagire. Iamblichus ait: Somnia
quæ humanis proueniũt cauſis, ſiue per na-
turam noſtrã, ſiue per affectus & cogitatio-
nes & actus, raro admodum & obſcure ni-
mium, & ſępius caſu quodã attingere uerũ.

De ſomnijs.

Somnia quãdoq; incitant̃ in nobis ab in-
natis intelligẽtijs ratiõibus ue, uel ab ima
ginationib. curiſq; diurnis, quę aliquãdo ue
rũ aſſequunt̃, plurimũ uero fallunt̃: atq; hęc
humanis principijs oriunt̃, dormientibuſq;

cõtingunt uigiliæ nihil habentibus. Somnia uero miſſa diuinitus non ita cõtingunt, ſed ueniũt uel inter uigiliam atq; ſomnum, uel inter ſomnum atq; uigiliam, uel in ipſa uigilia: tunc breues audiuntur uoces, quid agendum ſit admonentes: Et aliquando ſpiritus quidam non corpulentus, nõ tractabililis ſe iacentibus circũfundit, qui tamen nõ perſpicitur, ſed alio quodam ſenſu & animaduerſione, quæ in cõſenſu percipiť, impetu quodam ingrediens, & ſe undiq; circũfundens abſq; contactu, atq; mirifice paſſiones animi corporiſq; expellit. Aliquando uero lumen ſyncerum quietumq; fulget, ſub quo uiſus clauditur, anima patens: ſed alij ſenſus interim peruigiles ſunt, perſentiuntq; quomodo dij in lumine ſe oſtendunt, & quæ illi loquuntur aguntq;, cõtinuata animaduerſione percipiunt. Perfectius uero id totũ diſcernitur, quando uiſus quoq; perſpicit, atq; intellectus corroboratus quæ fiunt aſſequiť, & qui ſpectant ſimiliter cõmouentur. Tanta tamq; differentia qualia diximus, nõ ſunt humana: cõtingunt uero, quando ſomnus noſter eſt grauedo quædam capitis, uel inclinatio & occupatio uiſus, uel mediũ quiddã inter

inter uigiliam atq; ſomnũ, uel excitatio ſubi ta, uel ipſa uigilia: quę omnia diuina ſunt, ad deos ſuſcipiendos idonea, diuinitusq; miſſa: atqui talia quædam præcedunt, quaſi apparitionis diuinæ partes. Somnia humanis cauſis procedẽtia, defectus patiunt duos: Nam & in ipſo ſomno omnino dormientibus accidunt, & nos tunc non diſtincte uel plene animaduertimus aut quæ occurrũt, aut ſtatum ibi noſtrũ. Quando uero diuinitus mittũtur ſomnia, neq; reuera dormimus, et aſſequimur animaduertimusq; clarius, q̃ conſueuerimus uigilantes: ideoq; in eiuſmodi ſomniȷs maxime ponitur uaticinium. Anima duplicem habet uitam: Vnam quidẽ ſimul cum corpore, alteram uero ab omni corpore ſeparabilem. Quando uigilamus utimur plurimum uita, quę communis eſt cum corpore, præterquam ſi quando penitus ſeparamur ab eo, propterea quod uel intelligamus, uel puris rationibus cogitemus. Sed in dormiendo penitus ſolui poſſumus, uelut à uinculis adhibitis animo, atq; uita à generatione ſeparata tunc uti. Quando quodãmodo dormientibus animus à corpore ſoluit, tunc illa uitæ ſpecies ſecũdum ſeipſam per-

manens ſeparabilis ſeparataq́; ſiue intelle-ctualis, ſiue etiam ſit diuina: protinus expergiſcitur in nobis, agitq́; quemadmodũ ſua fert natura. Quoniam uero & intellectus entiam contemplatur, & anima generabilium rationes in ſe complectitur: meritò ſecundum cauſam comprehendentem futura in præcedentibus ſui rationibus ordinata prænoſcit. Dictum eſt de præſagijs animæ redeuntis in ſe, in ſtatu ſimili ſomno: In ſe inquam, id eſt in rationes ſeminales & intellectuales: ſed hactenus ſub forma quadã propria præſenti uitæ, id eſt ſub forma particularis actionis huius & uitæ. Sed ſi mox explicet uniuerſam rationũ cogitationumq́; formam, ſecundum quam uixit aliquando, tunc reportabit præſagia pertinentia magis ad uniuerſalem mundanarum rerum conditionem, ſub qua et particularia paſſim conſpicere poterit. Si rurſum per formã uniuerſalem eiuſmodi ſuam, ipſis deorũ mentibus copuletur, uidebit inſuper quæ ad mũdum ſpectant ſuperiorem, & quæ ad hunc: item per illa tanquam pręcipuas cauſas intelliget abſolutius in quo ſtatu non ſolum cogitatio erit perfecta, ſed imaginatio quoq; habebit imagina-

imaginamenta ſyncera de rebus corporeis atq; diuinis. Quoniã uero ſunt in anima rationes generabilium penes potentiam eius, tum effectiuam, tum etiam cognitiuam: atque hæ rationes dependẽt à rationibus quæ ſunt in dijs: Ideò anima his coniuncta, rationes in ſe ſuſcitat in actum ſaltem cognitionis ampliſſimũ, & ſub diuinę prouidentiæ modo: per quem, & per quas reputat præterita futuraq; & temporalia omnia, eorũq; actiones & paſſiones, paſſionũq; remedia, & curationes morborũ uitiorumq; animi, & ſtatuta legum & artes generi hominum neceſſarias. Sic in Aeſculapij templo accipiuntur ſomnia, quibus morbi curantũ, ipſaq; ars medendi, ſomnijs eſt comparata diuinis. Exercitus Alexãdri, morbi mox deperiturus euaſit diſcrimen, remedijs adhibitis in ſomno à Dionyſio deo. Lyſander rex Aphutim urbẽ obſederat, & in ſomno iuſſus ab Ammone, ſoluit obſidionẽ. Multa quotidie ſimilia fiũt ſupra orationem rationemq; humanam.

De inſpiratione diuina quæ fit in uigilia.

PORphyrius duas diuinas afflationes tetigit: unam quæ cõmuniter dicitur in ſomno fieri, alterã quæ in uigilia ubi afflati &

perciti prȩſagiunt, ita uigilantes ut etiã utantur ſenſibus, neq; tamen interim ſunt humanæ rationis cõpotes. Iamblichus ait animos uere præſagientes afflatosq́;, & cũ dormire uidentur, nõ dormire: & cum uigilare, non proprie uigilare, neq; more hominum ſenſibus uti. Animi diuinitus afflati percitiq́;, ſubiecerũt uitam ſuam penitus afflanti deo: Ideo ſiue ut uehiculum, ſiue ut inſtrumentũ ſe ſubiecerint, priorem uitæ modum depoſuere, atq; uel uitam propriam in uitam diuinam cõmutauere, uel uitã ſuam penitus ad deum agunt. Ideo neq; utũtur ſenſibus, neque ita uigilant, ut qui uigiles habẽt ſenſus, neq; ipſi prȩſagiunt uel mouentur humano quodam impetu atq; more, neq; ſuum ſtatum animaduertũt, neq; ullam ȩdunt cognitionem actionemq́; propriam, ſed totum illic agitur ſub forma, actioneq́; diuina.

Miracula multa fiunt à prophetis.

QVod autẽ afflati diuinitus nõ uiuant tunc ipſa animali uita, patet, quia multi eorum admoto igne non uruntur, ignem uidelicet repellente deo intus afflãte: Vel ſi urunt̃ non perſentiũt, neq; pungentia percipiũt, uel radentia, uel ulla tormenta. Item

quod

quod actiones eorum nõ ſint humanæ, conſtat, quoniã per inuia uadunt, perq́ ignem feruntur intacti, & flumina tranſeunt mirabiliter: quod & ipſa ſacerdos agit in Cataballis. Per hæc patet illos nõ uiuere uitã humanam nec animalem ſenſibus impetuq́ utentem, ſed diuinam, quaſi anima eorũ ocietur, et deus ibi ſit pro anima, moueatq́ tanq̃ excellentior anima. Variæ ſunt diuinitus inſpiratorũ ſpecies, tum pro uarietate deorũ qui alij aliter inſpirant, tum pro differentia modorum inſpirationibus. Hi modi ſunt tales: Aut enim deus ipſe nos occupat, aut ei nos addicimus totiq́ illius efficimur, aut cõmunem agimus ad deum actionẽ. Item uel ultimæ diuinæ potentiæ euadimus cõpotes, uel medię uel ſupremæ. Item aliquando nuda eſt dei præſentia: aliquando ultra præſentiam fit cõmunio: interdum ultra hanc conficitur unio. Rurſum inſpirationis uel anima ſola fit compos, uel etiam corpus ſubinde fit quodammodo particeps, uel etiam commune animal ex æquo fit compos. Secundũ horum diuerſitatũ differentiam ſunt inſpiratorum ſigna, & effectus & opera. Secundum prædictam inſpirantium inſpirationis ue di

uerſitatem, inſpirati alij mouentur uel toto corpore, uel quibuſdam membris, uel contrà quieſcunt. Item choreas, cantilenasq́ cõcinnas agũt, aut cõtrà. Rurſum corpus eorum uel excreſcere uidet̃ in altũ, uel in amplum, uel per ſublimia ferri, atq; cõtrà. Item uoces ędunt, uel æquales perpetuas ue, uel inæquales & ſilentio interruptas: & tum remittunt tonos, tum intendunt.

Inſpiratus uacat ab actione propria, ac deum habet pro anima.

MAximũ uero afflationis diuinæ ſignũ eſt, quod ille qui numen deducit inſinuatq;, proſpicit ſpiritum deſcendentem, & quãtus ſit & qualis, atq; ab eo myſtice docet̃ & regitur. Quinetiam qui numen ſuſcipit, ante ſuſceptionem aſpicit quandã ignis ſpeciem. Interdũ uero hæc conſpicitur & à præſentibus, ſiue aduenięte ſiue recedente deo: Quo ex ſigno in his rebus periti ueriſſime diſcernunt, quę ſit poteſtas numinis, quis ordo, & de quibus uera loquat̃, & quæ perficiat. Sed qui abſque huiuſmodi ſpectaculis clàm ſpiritus introducent, uelut in tenebris latitantes cæcutiunt, neq; quid agant intelligunt, niſi exigua quędam, id eſt ſigna nõnul

la in

la in ipſo afflati corpore. Cum igitur ignis diuini præſtantia & luminis ſpecies quædã ineffabilis, extrinſecus incubet occupato, impleatq́ ipſum totum, & penitus dominetur & circum undiq́ in ſe cõplectatur, adeò ut nec ullam queat actionẽ peragere propriã, quiſnam ſenſus perceptioue & animaduerſio propria poteſt adeſſe animo diuinũ ignẽ ſuſcipienti, uel humana motio, paſſio, peruerſio phantaſiæ & alienatio, qualem aliqui ſuſpicãtur? Porphyrius afflationem diuinã definit ita: Motio mentis unà cum inſpiratione dęmonica. Iamblichus ait, in animo afflato diuinitus, neque mentem cogitationémue humanã ferri, ſi reuera continetur à deo: neq́ dæmonum, ſed deorum ſit inſpiratio: neq́ rurſum definiri debet exitus & alienatio, hæc enim lapſum ſignificant in deterius: ſed potius dici debet reductio reſtitutioq́ in melius. Eſt igitur afflatio nihil aliud quàm totos à deo animos occupari atque contineri. Hinc uero poſterius ſequit̃ extaſis, id eſt exitus uel alienatio quædam, tanquam conſequens ad afflationẽ accidens. Plato in Phædro dicit antiquos uaticinium nominauiſſe maniam, id eſt furorem, quoniã ſoli diuino

ſurore correpti, uere uaticinantur. Poſterio-
res autem adiuncto t, nominaſſe mantiam.
Item ſacerdotes, ſibyllas, prophetas, quãdiu
prudentes ſunt, uel paulum admodũ et ob-
ſcure pręſagire uel nihil: quãdo uero rapiun
tur à deo, uere uaticinari: unde præuidiſſe
apud multas gẽtes pericula diuinitus immi-
nentia, admonuiſſe populos, & per ſacrifi-
cia diuinã Nemeſim placauiſſe. Item ait præ
ſagium arte factum appellari putationẽ con
iecturalem, nec ullius eſſe momenti ſi cum
diuina inſpiratione & uaticinio cõparetur.
Iamblichus ait, diuinũ afflatum uaticiniũq;
non eſſe in mente uel anima, ſiue ut quali-
tas in ſubiecto, ſiue ut actio in agente, ſed to
tum eſſe actum ipſius dei, ex deo ſimpliciter
dependentem. Actũ dico à deo peractum
in mẽte uel anima ſimpliciter, ut inſtrumen-
tis ab omni proprio motu uacantibus, atq;
ita uera præſagia dari. At ſi quis motus ex
corpore uel anima, uel qualitas talis interim
inſeratur, uel præcedat, cõfundi uiſa: neque
uera uaticinia fore, neq; legitimam eſſe ibi di
uinam afflationem, ubi aliquid miſcetur hu
manum. Tres generatim opiniones erant
de afflatu uaticinioq; diuino. Prima cauſam
eius

eius referebat ad animã, ſecunda ad corpus, tertia ad compoſitum. Prima ponit ipſum in eo ſtatu in quo anima tota eſt redacta in diuinũ ſpiritũ, uel in mentẽ, aut quando eius actio facta eſt uehemẽtior, ſiue amplior: aut quando cogitatio facta eſt acuta motuq́ue uelociſſima, aut cum mens incaluerit. Secũda ponit illius cauſam in corpore, quando certam habet cõplexionem, ſcilicet uel melancholicam, uel temperatam, ſiue qualitatem quandam elementalem, ſiue præterea ſpecialem, ſiue certum ſpiritum. Tertia cauſam eius ait certam proportionem, qua corpus & anima inuicem ſunt cõpacta. Iamblichus ait, ipſum nõ eſſe opus animæ uel corporis uel cõpoſiti, nec cauſam in eis habere. Nam afflatus ille fatidicus agit tum in prædicẽdo, tum in efficiendo, ſuper omnem humanæ naturæ conſuetudinem. Non poteſt autem homo, uel aliquid hominis ultra terminos ſuos ad diuinos progredi terminos: neq; poſſunt pręſtantiora à deterioribus generari. Cauſa igitur huius eſt duntaxat ipſa diuinitas, quando ſcilicet à dijs deſcendunt in nos lumina, ſpirituſq; traduntur ab eis, adeſtq; nobis dominatio poteſtas quę illinc

abſoluta comprehendens omnia quæ ſunt in nobis, & extermin ans penitus propriam nobis animaduerſionem & motionem, pro ferensq́ ſermones, per hominem quidem, ſed non cum ipſa cogitatione hominis, imò pronuncians ipſa per os furentis extra ſe poſiti, dum uidelicet quæcunque ſunt in nobis ſeruiunt tota numini, cedunt'que ſoli dominanti actioni diuinæ. Porphyrius ait, muſicam paſſiones inferre animo, item'que ſedare, & alios ſonos aliјs animis & moribus cõuenire. Item complexiones affectionesq́ corporis permutare, furorem mouere, cohibere furorem. Iamblichus iſta concedit, ſed negat hæc eſſe cauſas afflatus diuini: quoniam ſunt humana, partim naturalia, partim artificioſa, nec quicquam in ſe diuinum habent. Quod uidetur ſuſpicari Porphyrius, dicens aliquos afflari cum audiunt tibias, uel cymbala, aut tympana, alios uero cum alias melodias. Variјs deorum ordinibus reſpondent in mundo uariæ motionum ſpecies, certæq́ certis. Ex his uero uariæ profluunt melodiæ, quæ congruunt ſimiliter per ſuos quæq́ motus certis ordine dijs principijs motionũ. Hi cum ubiq́ ſint,

& ſua

& ſua potiſſimum ſuis impartiant, melodijs ſibi præcipue congruentibus adſunt præcipue, noſtriſq; ſpiritibus per eas affectis ſe inſinuantes occupant hominem, ſuaq; mox eſſentia & poteſtate penitus implent. Cuius afflationis cauſa eſt non tam paſſio hominis excitata per muſicam, quàm ipſa ad deũ muſicę congruentia, cui naturaliter deus adeſt. Quæ ad uiſum ueniunt nimis imaginaria ſunt, & intelligibilia potius referũt. Quæ ad ſenſum infra auditum, materialia nimis: quæ ad auditum, media, & animæ congruunt, ſpirituique inſinuata cum motu, affectu, ſignificatione, uehementer afficiũt, animam quidem hinc, & inde corpus: unde totus homo ſecundum proprietates melodiarum, euadit ſuſceptaculum huius numinis aut illius: & qui afflati ſunt, aliter aliterq; ſe habent in motu & quiete alijſq; habitibus, pro diuerſitate numinũ quibus afflanť principalius, quàm pro differentia Muſicæ. Ceſſauit enim iam hic affectus ſoni quãdo deus agit. Anima in mũdo intelligibili audiuit harmoniã diuinã, cuius hic reminiſcíť, quãdo audit melodias habẽtes diuinæ ueſtigiũ: reminiſcens uero ad eam uehemẽter afficiť, ſi eſt ẽ

numero animarum, quæ ipſam harmoniæ ideam præcipue cõtemplatæ ſunt in patria. Eiuſmodi uero affectu facta familiaris deo, iam afflatur ſingulari quadam preſentia dei, unde mirabilia facit. Huius ergo afflationis miraculiq́ꝫ cauſa eſt non paſſio ex ſonis illata, non animæ natura ex harmonia compoſita, ſed ſimilitudo ad deum, deiq́ꝫ preſentia. Multo quoqꝫ minus dicendum eſt afflationem in eo conſiſtere, quod per muſicam & afflationem ipſam ſuperflua quædam in anima corporeq́ꝫ concreta purgentur. Vaticinij uis non eſt ex certa cõplexione: deorum enim dona non uarie ſpirantur ſecundum corpoream uarietatem. Munus enim diuinum impatibile eſt, & ſuper naturæ uim datur per propriam dei actionem. Neqꝫ aqua, neqꝫ aër, aut corporeum aliud præbet uaticinium: ſed ſacra quę fiunt circa hęc, imò mentis purificatio unà cum purificatione uehiculi, intentioq́ꝫ in deum ſuſcipit uim diuinam ubiqꝫ, ſemperq́ꝫ promptiſſimã. Cũ afflatus animus & dicat & agat ſupra & cõtra naturæ morẽ, cauſa afflationis huiuſmodi nõ eſt naturalis, uel ex corpore noſtro, uel qualitate loci, uel diſpoſitione cœleſti naſcente homine,

mine, uel operante: ſed ex dei præſentia iſta fiunt. Vnde & uarię afflatorum ſpecies non ſequuntur naturales uarietates in nobis, ſed differẽtes ſpecies tum numinum afflantiũ, tum modorũ quibus diuinæ præſentiæ participes ſumus. Quod igitur homines afflati diuinitus alij conquieſcant, alij cõcitentur, alij montes & deſerta petant, aliterq́; alij ſe habeant: non procedit ex differentijs naturalium in nobis cauſarum uel locorum, uel muſicarũ, quas nuper audiuerint, audiãt ue: ſed ex uarijs deorũ proprietatibus quibus afflati reguntur, atq; ex uarijs afflandi modis. Porphyrius tria è multis in medium adducit oracula, unum Colophoniũ, ubi aqua bibita uaticinium ueniebat: alterum Delphicum, ubi ſedens ad os antri uaticinabat̃. Tertium Branchidicũ, ubi haurientes uaporem ex aqua prophetabant. Vnũquodq; ſecundum naturæ ſuæ modũ agit circa ſe effectus & opera: ideo ſpiritus ipſi qui à dijs pendentes ſuſcitant homines atq; concitant, in hoc ipſo opere excedunt omnem naturalem humanumq́; motum. Atq; hæc ipſa eorũ actio nulla conditione ſimilis eſt conſuetis actionibus homini notis. Erat in Colophone ſub-

terraneus locus in quo fons erat: Sacerdos igit̃ ſtatutis noctibus ſacrificabat, poſtea guſtabat aquam, tandem uaticinabatur ibi, factus præſentibus inuiſibilis. Videri poteſt alicui ſpiritus diuinus tranſiſſe per aquam in ſacerdotem: neq; tamen eſt ita. Ipſum nanque diuinum non ita ſecundum diſtantiam diuiſionemq; tranſcurrit per ea quę participant, ſed extrinſecus comprehendit, penitusq; illuſtrat, & implet aquam uirtute quadam ad uaticinium conferente, ſcilicet purgatoria: ita quod quando ſacerdos bibit, ipſa purificat luminoſum ſpiritum nobis inſitum, & accōmodat ipſum deo: qua purificatione accōmodationeq; deum capere poſſumus. Sed extat præterea alia dei præſentia præter uirtutem infuſam aquę, ac prior, & deſuper, circum & intus illuſtrãs: quæ à nullo abeſt, modo propter cõgruitatem contingere poſſit. Adeſt itaq; ſubitò, utit̃q; propheta ut inſtrumento: qui interim neq; ſui iuris eſt, neq; animaduertit quæ loquit̃, ſed & ubi ſit ignorat, unde & poſt reſpõſum uix ſeipſum recipit, quinetiã ante potũ aquę, diem noctẽq; cibis abſtinet, & ad ſacra quædã ſe reuocat inacceſſibilia uulgo. Itaq; ꝓpter ſequeſtrationẽ à rebus

à rebus humanis, ſyncerũ ſe reddit aptumq́ ad deũ ſuſcipiendũ. Ex quibus colligit duobus modis hic ad deum hominẽ præparari: uno per purgatoriã aquam factam à deo talem, quæ purificat ſpiritũ: Altero ꝑ ſobrietatem, ſolitudinẽ, ſeparationẽ mentis à corpore, intentionemq́ ad deum. Sibylla in Delphis duobus modis ſuſcipiebat deũ: uel per ſpiritũ quendã tenuem igneumq́, qui erumpebat alicubi ex ore antri cuiuſdã: uel ſedẽs in adyto ſuper ſedem æneam, habentẽ tres aut quatuor pedes, & deo dicatam: & utrobiq́ exponebat ſe ſpiritui diuino, unde radio diuini ignis illuſtrabatur. Itaq́ aliquãdo ignis plurimus ſimul totus ex antro euolãs undiq́ circunfunditur ei, repletq́ ſplendore diuino: aliquando dum inhęret ſedi ſacratæ deo, per quam accommodatur deo, coaptatur ſtabili uaticinio dei: Vtrobique uero per hæc ſibylla fit tota dei, unde ſubitò deus adeſt, ſed interim ſeparatus, exiſtens alter præter ignem & ſpiritum ſedem'que propriam, & omnem eius loci apparatũ uel artificioſum, uel naturalem. Fœmina quin etiã in Brancis fatidica, uel ſedet in axe, uel manu tenet uirgam ab aliquo deo datam,

uel pedes aut limbũ tingit in aquam, uel ex aqua quadam uaporem haurit, & his modis implet ſplendore diuino, deumq́ꝫ nacta uaticinatur. Nam ex his omnibus fit accommodata deo, quę extrinſecus accipit. Quod aũt ex nulla uirtute corporea uel animali propria, uel locorum inſtrumentorum ue uaticiniũ fiat, ſed ex præſentia dei uenientis extrinſecus, patet ex eo, quod ipſa ſacerdos antequam det oracula, multa rite peragit ſacrificia, obſeruat ſanctimoniã, lauatur, triduũ prorſus aſtinet cibo, habitat in ſeceſſu, iamq́ꝫ incipit paulatim illuminari mirificeq́ꝫ gaudere: per quæ patet prouocari deum extrinſecus ut aduenіat, & forinſecus aduenire, & priuſquam ſacerdos ad locum aquæ ueniat quodammodo inſpirari, et in ipſo loco, dum ſpiritus quidam ex aqua euolat fontis. Conſtat aliud quiddã præter hęc eſſe deum, ſeparatũ ab his omnibus, cauſamq́ꝫ loci & fontis eiuſmodi totiusq́ꝫ uaticinij. Virtus quæ inſpirat nobis uaticiniũ, eſt abſoluta à locis & tẽporibus, alioquin non poſſet omnia ſimul loca tẽporaq́ꝫ exprimere. Si enim inſeparabiliter inhęreat naturę locorũ materiarũ ue, uel procedat ſecundum motum determina-

tum

tum numero, nõ poterit, quæ ubiq; ſemper ue ſunt, nec ipſa ubiq;, & ſemper æque prenoſcere. Sin aũt ab his fuerit abſoluta, tanq; præſtantioribus quæ tempore fiunt uel con tinentur loco, omnibus ubicunq; ſint æque adeſt, & ijs quæ tempore fiunt undique ſimul adeſt, atq; in uno ſimul comprehendit omnium ueritatem, propter eſſentiam eius ſeparatam prorſus & omnia ſuperantẽ. Vis diuina uaticinij origo, eſt ubiq; tota & ſemper tota. Ea uis nõ eſt à corpore, neq; ab ani mo corpori addicto, ſed abſolutis, id eſt angelis deoq;, qui ſunt ubiq;: Vel ſaltẽ uis ipſa eſt, ubicũq; eſt aliquis angelorum, qui ſunt ubiq;: ipſaq; ab omibus ſeparata corporeis, præſens omnibus, nõ cõprehenſa loco uel corpore uel anima, quæ in aliqua ſpecie par ticularium ſit addicta: Sed hæc ipſa fatidica deorum poteſtas & ſeparata eſt ab omibus, & ideo tota ſimul ubiq; adeſt ſubitò participare potẽtibus: illuſtrãs forinſecus, et omnia replens, perq; omnia elementa diſcurrens, nec relinquens animal aliquod, uel naturã, cui pro capacitate ſua nõ imprimat ex ſe aliquid cõferens ad preſagium. Ipſa uero propterea implere ſe omnibus æque poteſt, q̃d

pariter eſt ab omnibus abſoluta. Porphyrius propter uaticinia publice celebrata, cõmemorat aliquod priuatum, eorum ſcilicet qui profitentur per certos charactêres ſe ſpiritus attracturos ad uaticinium. Quod Iamblichus reprobat: Quia cum totam religionem ſanctimoniamq; negligant, ſoli confiſi characteribus, nequeunt ipſam alicuius dei boniq; numinis præſentiam adipiſci, qua ſolent uera uaticinia dari: Sed in eo falluntur, quod per charactêres quidẽ dijs cõgruos, & intentionem animi, reportant imaginariam quãdam à ſuperis apparitionẽ exiguam & obſcurã. Et quoniã interim ſanctimoniam negligunt, ueniunt ſub malorum dæmonũ poteſtatẽ, qui mentiũtur & fallunt: & quantulumcunque indiciorum apparitionumq; à dijs cõtigerit, peruertunt atq; confundũt. Sed qui ueram deorum præſentiam ſortiuntur, præſagium reportant uerum & immutabile, quod à malis ſpiritibus deturbari non poſſit. Sicut eñ ueniente Sole tenebræ eius præſentiam ſuſtinere non poſſunt, ſed ſubitò ſubterfugiunt, nihil ſolem impedientes: ſic undiq; refulgente poteſtate deorũ, quæ replet omnia bonis, perturbatio omnis quę

ſolet

ſolet à ſpiritibus malis accidere, nullũ habet locũ, ſed repente diſperdit. Bonis enim numinibus omnino præſentibus, mali ſpiritus euaneſcũt, neq; mouere ſe ualẽt, neq; ſplendorem obfuſcare diuinum. Damnat eos qui omnem cõtemplationẽ ſanctimoniãq; religioſam negligũt, ſolis confiſi characteribus, quibus ſperãt ſe incluſuros ſubſtantiã ipſam alicuius dei, quo præſente uaticinent. Horũ quoq; confidentiã Porphyrius improbabat. Qui etiã narrat præter hos, eſſe alios, in quibus phantaſia aliquando cõcitatur, quando certa quædam adhibuerint: etſi alioquin in alijs mentis cõpotes ſint, dum ſunt phantaſia furentes in ſacris: Quãdo ſcilicet uel in tenebris latuerint, uel certa pocula biberint, uel cantibus, uel conſtructionibus quibuſdam uſi ſint. Tunc ergo furentes imaginantur occulta futuraq;, alij quidem in aqua uidentes, alij in muro, alij ſub dio, id eſt ſereno aẽre, alij in Sole, alij in ſtellis alijs. Lumen hoc diuinum uenit in phantaſiam proprie, ac ſi quid extrà uidemus mirabile, fit per uiſum phantaſiæ pediſſequum. Dij uel præſentia tantum ſine medio mouent animum quoties uolunt, paratum ſcilicet, uel lumen

aliquod ex ſe fundunt in æthereũ animæ uehiculum, quo imaginationes mouentur in phantaſia, quales ipſi uolunt, & utrobiq; diuitas nuſquam includitur. Cum adhibentur prædicta uaticinio cõgrua, attentio quidem animi & cogitatio animaduertit quę fiunt, quando diuinũ lumen nõ attingit proprie ad hęc, ſcilicet ad rationales potẽtias, ſed interim imaginatio furit alienata, quia ſupra morem humanum deſuper incitatur. Tenent aliquando in tenebris hominẽ diuinantem, nihil enim in eis obſiſtit uenturo lumini. Aliquãdo tenent in lumine quãdo eum præparant, ut maior ſit ad lumen diuinũ ſimilitudo, & tunc accipit̃ illud in lumine Solis, uel lunæ, uel ſerenæ noctis, uel in aqua propter diaphanon parata, uel in pariete ſacris characteribus præparato: hic enim propter ſoliditatem, quod diuinitus ſemel accipitur diutius retinetur. Admouent prætera quædã cognata dijs inſinuãdis, & exhibent diuinaturo potiones & compoſitiones quaſdã & cantilenas uel excãtationes cõuenientes ad præparandũ ſuſceptaculũ & accõmodandam præſentiam apparentiamq; deorũ, ſcilicet quod lumen eorũ occultũ ali-
cubi

cubi pateat ſenſui, ſed ſemper pro uolunta-
te deorũ, ſiue deducatur ex æthere, ſiue aë-
re, uel Sole, uel luna, uel alia ſphæra cœleſti,
quatenus placet dijs qui liberi dant, & ut
præcipui autores, et mouent imaginationẽ,
& per eam quandoq; ſenſum in obiectis ac-
commodatis, & aliquãdo eam per ſenſum.
Imagines magicę factę ex materia ſolida diu
tius uirtutem ſeruant. Superi dant dona pa
ratis, non ſolum naturaliter, ſed per intelle-
ctum & liberam uoluntatem ipſorum deo-
rum. Dij dant futurorũ oſtenta in extis aui-
busq;, & ſtellarum nouis prodigijs, ex qui-
bus humana ſagacitas conijcit euentus per
proportionem ſignorum aduentus: ut ex ca
ſu auis, caſum uiri: ex defectu membrorum
in extis defectionẽ: ſtellâue cadẽte, deiectio-
nem eorũ. Dij imprimunt futurorũ ſigna in
rebus miniſterio naturæ uniuerſalis & natu
rarũ uel obſequia dęmonũ ſeruientium dijs,
& dominantiũ elementis animalibusq;, ſimi
libusq; cunctis, quæ agunt facile pro uolun
tate deorum. Et ſi ſymbolice declarant in ſi-
gnis uoluntatẽ dei & futuros euẽtus, ut in-
quit Heraclitus, reprę ſentant interim opifi-
cij modum. Sicut enim per imagines firmas

faciũt res, & euentus præſignant, ſic per noua oſtenta & qualiacunq; ſigna: & interim acuunt ex eadem cauſa & occaſione ſagacitatem noſtram. Viſcera in oſtentis transmutantur cõtra naturam in animalibus ab anima eorum, & à dæmone eis præſidente, & à motu aëris, motuq; cœli, prẹter naturam, & pro uoluntate deorũ ad homines admonendos. Quod autem diuinitus fiat, patet, quia ſæpe non inueniuntur in animalibus principalia quædam membra ad uitam neceſſaria, quæ repente miraculo auferuntur, cum neceſſe ſit ea pauloante non defuiſſe. In augurijs captandis aues miraculoſe mouentur ab anima ſua, & dæmone præſide, motuq; aëris atq; cœli, à quo cœlo deſcendit uirtus per totum aërem cõformans & cõmouens illum ad deorũ ſententiã, pro ſignis efficiendis: Sententiam dico ab initio præſignatam atq; decretam. Sic aues ſæpe ſeipſas præcipitant, uel allidũt, uel aliter ſe necant, dum ad ſignificandum conferunt: quod non ſponte faciunt, ſed tractæ diuinitus. Flammæ quędam ſtellarũ inſtar, factæ diuinitus, aliquando pro ſignis futurorũ in aëre facilime fiunt ad nutum deorũ cœleſtiũ, accenſo illic aëte

ſummo,

ſummo, qui ductu formatuq́ facilimus eſt, preſertim à dijs, atq; in ignẽ. Deſcendũt interim in hunc aërem corporũ cœleſtiũ influxus quidam, conducentes ad creandas mouẽdasq́ ſtellas eiuſmodi ſimiles cœleſtibus, luce, uirtute, motu. Mundanum animal eſt adeò ſecum unitum, ut membra eius cõpatiantur inuicem, cõmoueanturq́ etiã quæ remota inter ſe uidentͬ, quaſi ſint proxima, tanq́ eiuſdem animalis membra. Atq; hæc unio & compaſſio cõfert dijs ad exhibenda ſigna hominibus, primo per cœlũ, ſubinde per aërem. Dij nõ immediate, ſed per media inſtrumenta, ſcilicet dęmones, animas, naturas, & omnia hinc dependentia, faciũt hominibus ſigna, exordientes ſecundũ principiũ unũ, & inde diffundẽtes deinceps motionẽ ab ipſis deſcendentem, quocũq; uolunt ipſi: ideoq; ſine habitudine et coordinatione eorum ad generabilia, regũt eiuſmodi ſingula: & ſicut in opificio & prouidentia, ita in exhibendis ſignis nõ deflectitur eorũ intellectus ad noſtra: ſed dum ille in ſe permanet, ſigna omnia uaticiniumq́ cõuertit ad ſe, eaq́ animaduertit à ſeipſo procedere. Vates omnes cõſitentur, per deos uel dæmones uaticiniũ

nanciſci, quia nequeãt futura uidere, niſi qui ſint cauſæ & domini futurorũ, per quos & alij uideant. Porphyrius admiratur quod dij adeò inſeruiant hominibus, ut uates aliqui etiam per farinã uaticinentur. Reſpondet Iamblichus, deos non obſequio id præſtare ſuo, ſed exceſſu poteſtatis & bonitatis, & cauſa omnia in ſe continente, dum in ſeipſis manent abſque cõuerſione ad ſubdita, eis pro gradu præparationis dona & ſigna largiri, ſicut ſol diaphanis, oculiſq; lumen, atq; hoc colorẽ. Quia uidemus homĩes ſubiecta curare cõuerſione quadam ad opera, & diſtractiõe ad diuerſa, & diſtrahi à ſeipſis, & laborare: ideo ſimiliter ſuſpicamur prouidere deos, qui contrà, quatenus ad ſe cõuertuntur, unamq; ſui formam, quæ eſt inferiorum cauſa, eatenus agunt, mouent, regunt omnia, non diſtracti per diuerſa, ſed ab uno principio nutuq; ſimplici uibrantes cuncta, ſucceſſione quadam inde pendentia: neque ipſi ad ſubiecta flectũtur, ſed ſtatu & pleniſſime ſua reddunt ſibi cuncta ſimilia. Deus diuerſos ſuppeditat uaticinij modos, nõ quidem diſtractus ipſe, ſed indiuiduo nutu formáque ſimplici ſuggerit omnes, & diuerſis temporibus

temporibus ſuggerit diuerſos, non ipſe per tempora uarius, ſed æterno eodemq; mentis & uoluntatis ictu omnes inſpirat: quamuis hi temporibus uarijs explicentur: Neq; in oſtentis continetur diſtrahiturúe, ſed in una ſui forma cõplectens omnia ſigna ex ea exprimit in ſeipſo cõſiſtẽs, dum uno uoluntatis actu omnia tradit. Tanta eſt exuberantia prouidentiæ ad oſtendenda nobis ſigna, ut etiam in calculis, uirgis, lignis, lapidibus, frumento, farina, indicia præbeat futurorũ, ubi mirabiliter inanimatis animam, immobilibus motũ, ratione carentibus intelligentiam quandam præſtare uidetur, quaſi hæc cognoſcere uideantur, ubi nobis futura portendunt. Et ſicut deus ſæpe per fatuos homines loquitur ſapientiam, declarans non hominem ibi loqui, ſed deum: ſic per uiliſſima quæq; portendit futura, his ipſe admodum ſupereminens, & per omnia noſtrũ inſtruens intellectum. Deus per infima quæque cognitione carentia, patefacit quædam cognitione ſuperiora, ubi teſtat̃ ſe lõge ſupereminere naturam. Qui dum diuerſa porrigit ſigna non coërcetur in eis, neq; per illa diſtrahitur, ſed ſtans in una indiuiduaq; ſui for

ma, comprehendit illic omnia ſigna, & illinc unico ſimplicique nutu explicat omnia, præbetque nobis argumenta paſſim præteritorū, præſentium, futurorum.

Non fit in ſacris opus alicuius efficaciæ niſi per potentiam, imò & præſentiam numinis alicuius.

IN religione non poteſt fieri opus ullum alicuius mirabilis efficacię, niſi adſit illic ſuperorum aliquis, ſpectator operis & impletor. Opera quidem abſoluta ducūt dij, media angeli, tertia dæmones. Natura quidem humana nec rationem quidē orationem ue de dijs ſuſcipere poteſt ſine dijs, nedum diuina opera facere ualeat ſine illis. Eſt enim imbecillis & hebes uſque adeò, ut nullum nullitatis remedium habeat, niſi quandam diuini luminis portionem deſuper accedētem, ſine qua nihil à nobis fit diuinum. Sicut falluntur qui confidunt ex inanimatis animā, & ex amentibus facere mentem: ita qui ex rebus non diuinis diuina facere, & ſine dijs propria deorum opera, qualia ſunt uaticinia, & miracula, & ſimilia, ut apparitiones & expiationes.

Numina

Numina inuocata nobis adſunt, non coacta, ſed uolentia.

COnfeſſum eſt, efficacia religionis opera perfici, præſentia deorũ, angelorũ, dæmonũ. Porphyrius quidẽ ſuſpicatur numina ad hæc trahi quadam inuocationis neceſſitate. Iamblichus negat neceſſitatẽ inferri uel ab homine, uel à mundo, numinibus: quæ cum ſint immaterialia, nõ ſuſcipiũt ordinem aduentitium aliunde. Item inuocatio & operatio ſacra, admouet quidem ſacerdotes ad numina aſſimilatione & familiaritate quadã, non uiolentia ſacerdotibus illata, nedum numinibus inferat̃. Deus, omniſq; chorus numinum deo cõiunctus, eſt ſupra omnem neceſſitatem extrinſecus uenientẽ. Vaticinium perficitur dum ſacerdos operatur ſacra, neq; tunc paſſio cadit in ſacerdotẽ uel in diuinantẽ, quãdo diuinitus inſpirant̃: multo minus in numina, quæ non illabuntur in animos, niſi uacuos paſſione. Neq; dicendum eſt fatidicũ animũ eſſe inſtrumentum medium & efficax diuinorum: ſacerdotem uero inuocantẽ eſſe uelut cauſam efficacem operum diuinorum: immo deus eſt omnia, poteſt omnia, implet omnia ſemet-

ipſo. Humana uero natura nullã in his effi-
caciam habet, eſt enim ad diuinitatẽ ludus.
Deridemus eos qui dicunt deũ ſorte quadã
aliquibus adeſſe, potẽtia figuræ cœleſtis in
geneſi. Nõ enim decet ingenitos & uniuer
ſales cauſas mancipari alicui per generatio-
nem, eius ue periodũ, & per cauſas alienas.
Quidã cum et nollent curis onerare deũ, &
nõ perciperent modum aliquẽ opificij pro-
uidentiæq́, præter eum qui ſolicitudine fit
humana, negauerũt deos facere atq; proui-
dere: ſimiliter negarent deos intereſſe uatici
nijs & miraculis, qui non uiderent modum
excellentẽ, quo dij adſunt ſine labore, et mu
tatione ſui. Modus autẽ per hæc omnia dijs
proprius eiſdẽ duntaxat eſt notus. Porphy
rius ait opera diuina, qualia ſunt uaticinia et
miracula, eſſe aliquãdo paſſiones quaſdam
animæ ex paruis ſcintillis excitatas, & ani-
mam ſua uirtute poſſe hęc imaginari, loqui,
facere. Iamblichus dicit opus diuinum, neq;
fortuitò fieri cum ſit ordinatum, neq; ab ho-
mine lõge inferiore: oporteret enim diuinũ
opus à diuinitate fieri. Omnia igĩ opera di-
uinitati ſimilia, nõ ab humana ſed diuina pu
lulare natura.

Opera

Opera miraculorum & prophetiæ non fiunt aliqua uirtute ſtellarum, corporis, animæ, ſed mera & libera poteſtate dei.

ANima humana & una ſpecie comprehenſa eſt, & à caduco corpore nimium obumbrata: ideo nullam habet ad diuinum opus potentiam efficacem. Si quando uero uidemur tale aliquid quodãmodo poſſe, ſolum id agimus illuſtratione diuina deſuper influente, per quam & actionis diuinæ uidemur eſſe particeps. Si opera diuina fierẽt ab anima, ipſa natura animę & uirtute propria anima uirtutis & prudẽtiæ cõpos, uel etiam omnis anima talia faceret. Nunc uero nec omnis anima facit: & quæ perfecta uidetur anima, ad diuina adhuc eſt imperfecta. Non igitur anima, ſed diuinitas ipſa cauſa eſt operum diuinorum: alioquin nõ eſſet nobis ad hæc religio neceſſaria, ſed abſq; deorum cultu compotes eſſemus operum diuinorum, ſi hæc ipſa animę fierent poteſtate. Denique ſi anima ſua poteſtate diuina perageret, uel omnis anima faceret, uel quæ haberet uirtutem & perfectionem animę propriam, ſcilicet ſcientiam, artem, prudẽtiam, mores qui per prudentiam acquiruntur. Nunc autem

non tales hæc faciunt, ſed concitati quidam potius & abſtracti. Tria propoſuerat Porphyrius de diuinis operibus. Primũ, ad hæc animam eſſe cauſam inſtrumentalem: Secũdum, animam quandoq; eſſe cauſam principalem: Tertium, animam poſſe ita eſſe ex æquo concauſam, ut ex ea ſpirituq; diuino, tertia quædam ſpecies ſubſtantiæ uel ſubſiſtentiæ fiat. Iamblichus dicit, quando unum aliquid fit ex pluribus, illa plura & eſſe cognata & mutabilia ex eo q̃d ſunt, in aliud: Sic commiſceri in unum quintum, quatuor elementa: & animas plures in unam totam: fortè uegetalem, ſenſualem, motiuã, in nobis concedere intellectuali, & in eius actum redigi: Vel fortè ex illis omnibus harmoniã uitalem in corpore reſultare: Vel fortè animas in patria conſpirare in unam ideam omnium animarum. Diuinitas uero uelut à cunctis exempta, nõ coit in unum tertium cum anima, præſertim è ſuo ſtatu iam lapſa: & quia diuinitas uelut longe diuerſa, nõ cadit in miſturam: & quoniã immutabilis non commutatur in aliud commune duobus.
Prius quidem dictũ fuerat, ſcintillis exiguis

ſuſcitari

ſuſcitari in anima ſpecies diuinas: Eſto, ſed hę non traducerent̃ ad ſpecies ſimpliciter diuinas, ſi corporales & naturales eſſent. Nũc deniq; ubi dicitur animam cum diuinitate in unum tertiũ congredi, æquatur anima deo, & cõceditur deum ibi ita mutari acciperéq; ab anima, ſicut mutari animam, & aliquid à deo ſuſcipere: quod eſt abſurdum: præſertim quia hinc admittitur quod dij elementorum inſtar coibunt in effectibus ſuis in unam formã temporaliter factam & ex ſempiternis, & in re temporali continebuntur. Quãdo dicitur ex anima & deo, uel ex dijs inuicem unũ aliquid fieri temporale, quærimus utrum præter congredientia reſultet aliquid nec ne: Si non reſultat, tunc non fiet uera unio, neq; uere unum, ſicut neq; in artificio ſola arte pendente: Si reſultat, res ſempiternæ è ſuo ſtatu cadẽt, ut fiat aliquid temporale: niſi enim mutentur, tertiũ non reſultat. Omnino uero abſurdum eſt hoc ipſum quod generatione quadã fit tẽporali, ponere ſempiternũ: neq; tamẽ decet ponere temporale, ne ſempiterna ſeruiant temporali: nec decet ponere hoc eſſe ſolubile, utrinque

factum ex ſempiternis. Et tamē per nouam generationem uidet̃ eſſe ſolubile. Illa igitur opinio eſt abſurda. Porphyrius ait animā quādoq; generare poteſtatem eſſentiamq; dæmonicā, imaginantem futura per motiones eiuſmodi: Generare inquam, dum conducit in unum materias quaſdam habentes in ſe uires eiuſmodi, pręcipue uero materias acceptas ex animantibus. Iamblichus negat generari dæmones & corrūpi. Negat enim ab anima ex uiribus corporeis generari dæmones corporibus animaq; ſuperiores. Negat & actiões animę particularis clauſęq; in corpore ꝓcedere in eſſentias, in ſe extra animam ſubſiſtētes. Negat uires corporū materiæ prorſus addictas, ſolui ab eis ad dæmones generandos. Præterea quærit quænam ſit poteſtas, quæ uires materiales à materijs ſoluit, rurſumq; conflat in unū ad dæmonē generandum: ubi uidetur poteſtas hæc eſſe dæmonica, atque ita exiſtere dæmon etiam antequam generetur. Non poteſt ex rebus carentibus anima uaticinioq; generari anima, præſertim fatidica. Nequit ex deteriore præſtantius procreari. Nequit eſſentia ulla ſubſtātiaq; cōſtitui ex motionibus animæ,
uiribusq;

uiribusq́ꝫ corporeis, quę nec ſubſtãtiæ ſunt, neqꝫ eſſentiæ. Item nullum eorum quæ per generationem ſeminãtur, maius aliquid habet quàm quod ei traditur à cauſa principaliter generante. Cum ergo nec corpus, nec anima per ſe habeat uaticinium, non poteſt anima ex ſuis motibus atqꝫ corporibus uaticinantem dæmonẽ procreare. Dicet forſan aliquis, non generari à nobis dæmones, ſed eos animãtibus ordine pręſidere: itaqꝫ quando materiæ ex animalibus huic dæmoni cõmendatis opportune adhibenť, huc dæmonem quaſi cõpatientem ad talia ferri. Iamblichus ait, dæmones, qui uſqueadeò compatiantur, uera uaticinari nõ poſſe. Verum nanque uaticinium non eſſe naturæ paſſibilis, & aliquo corpore, loco, tẽpore clauſæ, ſed ab his omnibus abſolutæ, ut queat quocunqꝫ in loco uel tempore facta, pariter ſimpliciterq́ꝫ proſpicere.

De ſomnijs diuinis & humanis.

POrphyrius ait, præſagia ſomniorũ partim eſſe ex nobis, partim ab extrinſeco. Iamblichus ait ſolum extrinſecus aduenire: quia ſæpe ſtudemus, agimusq́ꝫ nonnulla ad hoc præſagium aucupandum, neqꝫ tamen

datur: & ſæpe id non quærentibus datur. Quod ſi ſomnialis effect⁹ eſſet ex noſtra natura arbitrioq; humano, nobis ad hoc prouidentibus eueniret. Mittitur autem à dijs pro eorum arbitrio, ſcilicet quando, & quomodo uolunt, benignitate quadam demonſtrare futurum. Idem declarat Orphicus hymnus. Porphyrius ait, uaticinij cauſam eſſe quandã animi paſſionẽ. Iamblichus negat, dicens paſſionem eſſe ſuapte natura inſtabilem inordinatamq;, atq; perturbatã: uaticinium uero eſſe debere ſtabile prorſus & ordinatũ, ideoq; nõ poſſe in paſſione uerſari. Item quando anima prudens eſt & conſtans, agitq; ſecundũ uires eius pręſtãtiores, ſcilicet intellectuales rationalesq;, futura nõ proſpicit. Quomodo igitur hæc aſſequetur quãdo patitur ſecundũ inordinatos motus atq; ꝑturbatos? Item paſſio nihil habet proprium ad entium ueritatisq; contemplationem, ſed affert impedimentum. Præterea ſi res ipſæ in mundo eſſent paſſionibus conſtitutæ, paſſio ſimilitudine quadam has attingeret. Cũ uero rationibus ſpeciebusq; conſtitutæ ſint & agantur, certe alia quædam pręnotio eſt, ab omnibus paſſiõibus aliena.

Rurſum

Rurſum paſſio præſentia tantū ſentit. Cum igitur uaticinium futurū etiam aſſequatur, non uerſatur in paſſione. Porphyrius ait, uaticinium eſſe paſſionem quandam phantaſiæ, ſubortam uel ex cogitationibus noſtris, uel inſtinctu corporalis in nobis naturæ, uel ſimiliter incidentem ut & phreneticis contingit uaticinari. Ad hoc autem adhibet ſigna, quod in ſtatu uaticinij agit quidē imaginatio uehementer, ſenſus autem interim occupantur & cohibentur. Item quod ſuffumigationes adhibentur diuinaturo, uidelicet ad phantaſiam afficiendam. Item inuocationes, ad eandem affectionem incitandam. Item quod nō omnes, ſed iuuenes ſimpliciores que ad hoc idonei ſunt. Iamblichus ait, occupationē ſenſuū eſſe ſignum, quod phantaſma tunc nullum eſt humanum. Vapores adhiberi ad efficiendam cum deo congruitatem, non ad afficiendam ſpectantis animam. Inuocationes non excitare uel cogitationes, uel corporeas paſſiones in nobis: nam nobis incognitæ ſunt, ſoli deo qui inuocatur cognitæ. Solos ſimpliciores eſſe expoſitos diuino ſpiritui extrinſecus uenienti. Quod Porphyrius ait, uaticinium

eſſe paſſionem phantaſiæ talem, qualis acci
dit melancholicis & deſipientibus ſæpe fati=
dicis: abutitᷣ diuino uaticinij munere, dum
alienationē diuinitus factam in melius, com
parat alienationi à morbis, ebrietate, rabie,
in deterius accidēti. Alienatio animi ex paſ=
ſionibus noſtris accidens, infra humanū ſta=
tum deijcit animum: ſed à deo facta, attollit
hominem ſuper hominem, deoq́ꝫ coniun=
git. Illa reddit inſtabilem, & in materiā pror=
ſus immergit: hæc cōſtantem ordinisq́ꝫ com
potem, & à materia ſoluit. Nullo modo di=
cendum, afflationem diuinā habere aliquid
ſimile cum alienatione facta ab humoribus,
ebrietate, rabie: Nam hęc à deo ſuprà quàm
cogitari poſſit, diſtantia ſunt. Tantūdem er=
go diſtat inſania eiuſmodi ab inſpiratione di
uina: nihil igitur habent ſimile uel cōmune.
Alienatio à cauſis facta corporeis, eſt animi
deprauatio ex debilitate cōtingens: facta ue
ro diuinitus, eſt ſalus animæ contingens ex
plenitudine poteſtatis. In illa quidem dum
animo ſuas operationes aggreditur, eas ędit
peruerſas atq́ꝫ turbulentas: in hac autē dum
ſecūdum propriam uitam intelligentiamq́ꝫ
uacat, ſuperiori ſe exponit utendā. Deniq́ꝫ
quanto

quãto diſtant diuina ab infimis naturalibus, tanto illorum actiones, effectusq; ab effectibus naturaliũ. Alienatio itaq; inducta diuinitus, nihil habet ſimile cum ea quæ fit humanitus. Cũ igitur illã cogitas, ſepara prorſus ab illa omnes huius defectus accidentia omnia. Quinetiam quando ſobrietatem uigilantiamq; ſacram acceptam diuinitus meditaris, noli cum ſobrietate hominũ comparare. Et utrobiq; ab imaginationibus diuinitus adhibitis animo, remoue quicquid ullo modo ſimile eſt imaginationibus ullis quas humores ſimilesq; cauſæ ſuſcitant. Item ambiguum hominis ſtatum inter ſobrium animum, alienatumq; mediũ, ne ſimilem putes ſtatui animi ſacri, uno intuitu ſpectãtis deũ. Nec certiſſimos intuitus diuinorum ſimiles eſſe credas imaginatiõibus arte uenefica ſuſcitatis. Nã quæ faſcinati imaginamur, præter imaginamẽta nullam habent actionis & eſſentiæ ueritatẽ. Eiuſmodi nanq; magicę finis eſt, nõ facere ſimpliciter aliquid, ſed uſq; ad apparendum imaginamenta porrigere. Non eſt putandum diuinum uatem incidere in ueritatẽ caſu, ſicut inſani ſolẽt aliquando: nec etiam paſſione quadã naturali, ſicut

& animalia ſolent pati ſæpe à partibus uiribusq́ quibuſdam, mundi futurũ aliquid inchoantibus, & iam in aëre quodammodo facientibus priusq́ in terra: Atq́ ita patiendo nonnunq̃ futuras præſentiunt terræ cõcuſſiones atq́ ꝓcellas, præſertim animalia quæ uel facile patiunt̃, uel acute prẹſentiũt. Prænotio enim uel caſu uel eiuſmodi paſſione proueniens, rara fit, inordinata, non continuata, prorſus obſcura. Vaticinium uero diuinum uniuerſi ordinem continuata & firma connexaq́ conſpicit ratione. Si qua nobis innata ſit facultas ad futurum percipiendum, non eſt propterea uaticiniũ: hęc enim nec ſemper, ſed aliquando ueridica eſt: nec in omnibus, ſed quibuſdam. Vaticiniũ uero & ſemper, & in omnibus eſt ueridicum. Item prænotio arte facta, ex ſignis aucupatur futurum non omnino fidelibus, quia nõ ſemper ſibi coniunctum habent euentum, ſed diuina prouidentia factũ: Effectus à cauſis cõſpicit intuitu firmo præſentiq́ & prorſus continuato, connectens omnia mutabilia temporaliaq́ & inter ſe diſtantia, futura anticipans ut præſentia. Dicet aliquis, poſſe prænunciari futurum, ex quatuor donis ſimul

ſimul iunctis, ſcilicet ex certa hominis natu=
ra, & ex arte huic adhibita, & ex cõmuni re
rum inter ſe compaſſione, tanquam anima
lis eiuſdem partiũ, atq; ex ea corporũ diſpo=
ſitione, qua alij alijs indicia ſubminiſtrent.
Sed reuera quando his concurrentibus indi
cia manifeſte percipiunt̃, habet & hæc per=
ceptio aliquid ſimile uaticinio, & in uniuer=
ſum ueſtigia uaticinij habet ubiq;, ſed non
ubique clara: Tametſi ſicut imago ipſius bo
ni in omnibus deum præfert, ſic in cunctis
eſt ueſtigium aliquod uaticinij: Neq; tamen
uaticinij ſpecies una diuina, immixta, defi=
nienda eſt per ſimulacra eius in generatio=
nem demiſſa, & multo minus per imagina=
menta delirãtium. Hæc enim omnia fallacia
ſunt. Vaticinium ipſum definiendũ eſt per
unam rationẽ, ordinemq; unum, & unam
ſpeciem diuinã, unamq; intelligibilem et im
mutabilem ueritatẽ: Cõtrà uero omnis per=
ceptio mutabilis inde ſegreganda uelut in=
definita, & deis diuinisq; nullo modo cõue=
niẽs. Quãdo fit à nobis aliq̃d opus nobis na=
turale, certe ad hoc ſunt ab initio tributa ſe=
mina & præparamenta ab ipſa natura, quæ
eſt operis eiuſmodi cauſa. Nulla ergo ſunt

data præparamenta ſeminaq́; à natura, uel
communi uel humana, ad uaticiniũ illud q̊d
eſt ſupra naturam conſuetudinemq́; huma
nam: natura enim et intelligentia caret. Nec
eſt præcipuus autor eorum quæ fiunt, præ-
ſertim quatenus in nobis eſt natura: ſed uati
cinium pluſquã intellectuale eſt, et cauſas at
tingit euentuũ, & uno ſubitoq́; intuitu com
plectitur ordinem uniuerſi. Opus eiuſmodi
dei proprium eſt agentis hoc in nobis, nobis
tunc à propria actione uacantibus. Præſa-
gium ſi quod nobis incidit, inſtinctu naturę
uel arte peragitur: poteſt utiq; in noſtra na-
tura pręparationem aptitudinemq́; habere.
Sed hoc pręſagiũ ualde anguſtũ eſt & obſcu
rum, & magis minus ue ſuſcipit. Vaticiniũ
uero diuinum ampliſſimũ eſt & certum, &
unum ſtabilemq́;, id eſt ſummum ubiq; gra
dum poſſidet, ideo nequit fuiſſe nobis indi-
tum à natura. Porphyrius coniectabat affe
ctionem quandam noſtrę naturę uel corpo
ralem, uel animalem, ad uaticinium confer-
re: præcipue ex eo, quod qui aduocabant in
hominem uaticiniũ, geſtabãt lapillos quoſ-
dam & herbas, ligabantq́; nodos ſacros, ite-
rumq́; ligata ſoluebãt: mutabãt quoq; pro-
poſita

poſita in eis qui talia ab illis acceperãt, & ex malis meliora reddebãt. Sed Iamblichus obſeruatiões effectusq́ꝫ huiuſmodi retorquet in coniecturam, quod inſpiratio uaticinij foriniſecus deſuperq́ꝫ proueniat. Talia eñ certis numinibus cõſentanea cum adhibentur nobis, ad eorũ inſpirationem ſuſcipiendam nos accõmodant. Porphyrius ait, non eſſe contemnendam artem, quæ ex certis uaporibus ad ignem ſub opportunis ſtellarũ influxibus facit deorum idola in aëre protinus apparentia, ſimilia quodammodo dijs, & habentia ſimilem aliquã efficaciã. Iamblichus ait hęc idola paruipendi à ſacerdotibus, qui ueras deorũ ſpecies peruiderũt, neq́ꝫ poſſe excellens aliquod bonũ reperiri in eo quod pullulat ex materia formis'que in ea, formarumq́ꝫ eiuſmodi uiribus, & arte ſimul humana: Nam q̃d fit ab homine, eſt deterius homine: & quod fit ita ut idolũ, eſt adumbratio quædã apparens potius q̃ꝫ exiſtens, ac dum fit, protinus euaneſcens. Neq́ꝫ fit arte opificia, quæ ueras eſſentias fabricat, ſed imitatoria, quæ potius eſſentiarũ reddit imagines. Profectò deus mundi opifex non per cœleſtes motus, nõ particularem materiam, non

per potentias ita diuiſas fabricat omnia, ſed intelligentijs uoluntatibusq; & immaterialibus ſpeciebus, ac per animam ſempiternam ſupermūdanam, ſimulatq; mundanā mundos efficit. Factor quidem eiuſmodi idolorū dicitur per ſtellas efficere: nō tamen eo modo per ipſas efficit ſtellas, quo forte uidetur. Cum enim innumerę ſint in dijs cœleſtibus uires, omnium infima eſt potentia naturalis. In ipſa potentia deorum cœleſtium naturali ſunt rationes tum ſeminales, id eſt formarum generatiuæ, tum aliæ quædam immobiles ſeminalibus præcedētes ibidem, id eſt coordinatiuæ formarum. Vtrarumq; igitur rationum autoritas generationem uniuerſam præcedit. Poſt eas ſunt in corporibus cœleſtibus qualitates, uires, motus, atque ex eis defluxus dominantes ſub rationibus toti rerum mundanarum exordinationi. Infima uero poteſtas cœleſtium, quas dixi uirium, generationem terrenorum ducit. Multæ artes, ut medicina, gymnaſtica, agricultura, quæcunque uidelicet in operatione ſua communicant cum operatione naturę, utunt̄ qualitatibus uiribusq; per defluxus cœleſtes ad inferiora traiectis. Atqui & idoloficus

idoloſicus ipſe trahit à cœleſtibus defluxib⁹ portionē aliquā genitalē, quāuis exiguā atq; debilem. Nō enim utitur ipſis cœlorū moti bus aut uiribus ipſis quæ illis inſunt, aut uiri bus quæ naturaliter fundantur circa cœle- ſtes motus: nec poteſt eas attingere, ſed oc- cupatur circa uires quaſdam, quæ ab illorū natura ad ultimū defluxerunt prolapſæ ad infimum mundi locum. Vtitur quidem is ar te quadam, ſed non pia atq; deifica. Hę qui- dem infimæ cœleſtium uires conſpirantes, circa materiam quādam particularem, poſ- ſunt eam tranſmutare, transfigurare, tranſ- formare, aliâs aliter. Iam uero & tranſpoſi- tionem ab alijs in alia ſuſcipiunt potentiarū earum quæ particularibus inſunt. Quando aliquis eiuſmodi fabricat idola ex multis ma terijs & ſub cœleſtibus influxibus, tunc ua- rietas illinc quidē cœleſtiū actionū, hinc ue- ro potētiarū materialiū cōgregata, facit qui- dem aliquid, ſed actio hæc longe degenerat nō ſolū ab opificio diuino, ſed etiā ab effecti- one naturali: Natura em̄ & uno ſimul teno re & actione ſimplici propriū peragit opus. Hæc igit̄ idolorū fabrica eſt artificioſa cōmix tio circa defluxū cœleſtiū ultimū, & circa illa

quæ ad poſtremũ à cœleſti natura mouen-
tur atq; recedunt. Homo cum ſit melior &
ex melioribus procreatus, non debet idolis
fabricandis incumbere, quæ nõ ſunt anima
ta, ſed oſtentamẽto quodam uitæ ſunt infla
ta: nec intima ueraq;, ſed externa fictáque
harmonia continent̃ prorſus ad breue man
ſura: nec habent uerum aliquid & legitimũ,
cum ſint arte ſolum humana conficta: Solũ
uero quod ſimplex & uniforme eſt actionis
uel compoſitionis in eis prȩualet, ideoq; ual
de deficiunt: quoniam ex qualitatibus lon-
ge diuerſis contrarijsq; congeſta ſunt. Neq;
potentiam aliquam perfectam habent, quo
niam eiuſmodi defluxuũ multitudo è mul-
tis captatur, & in aduentitium aliquid com-
miſcetur exile penitus & infirmum. Nec ſta
bilitatem ullam habent hæc idola, immo ue
locius quàm quæ apparent in ſpeculis eua-
neſcunt. Quando enim admouet̃ ſuffumi-
gatio uaporibus exhalantibus, protinus cõ-
ponuntur: at cum per totum aërem fumus
uaporq; ſe fundit, ſubitò diſſoluuntur. Pro-
digiorum eiuſmodi fabrica idolaris eſt omni
no cõtemplatore ueritatis indigna. Qui em̃
hæc machinatur, ſiue eorum utilitatẽ agno-
ſcens,

ſcens, delectatur tamen, ſimilis illis euadit: ſiue colat ut deos, pecati reus eſt factu dictuq; nefandi: nec lux ulla in animam diuina ſubrutilat, circa tenebroſa idolorũ phantaſmata occupatam. Porphyrius ait, idolorum factores in fabrica obſeruare cœleſtiũ curſum, dicentes quo potiſſimum cœleſtiũ currente, & cum quo uel quibus concurrente, uaticinia uera prouenient aut falſa. Item quæ ibi fiunt, utrũ ſignificatiua ſint, effectiuáue, uel contrà ſignificationis efficaciæ uacua. Quãuis ex materijs electis idola cõſtruant obſeruatione ſyderum, nihil tamen hæc inde habent in ſe diuinũ. Nam materiæ quæ hic mouentur cœlitus in generatione ſunt poſtremæ, atq; ad ultimos è cœlo defluxus compatiuntur. Quæ enim tam facile permutantur eiuſmodi phantaſmata, ut ad minimum nutum uel inertia ſint, uel contrà ſcilicet fatidica ſiue ſignificatiua, ſiue effectiua, certe paſſio tam facilis & mutabilitas adeò uelox declarat, ea diuinę potentiæ nihil habere. Non ſunt in materijs ullæ potentiæ quæ ſint elementa dæmonum. Neq; hi poſſunt ex particularibus corporibus generari: immo ab eis hæc generãtur atque cuſtodiuntur. Neque

poteſt homo ſuis machinis formas ipſas dæmonum procreare: Imò nos ſecundum corpus à dæmonibus formati ſumus. Nõ eſt putandum ex elementorũ coitu confluere aliquam multitudinẽ ſiue cõpoſitionem in ſe propriam dęmonibus uim habentem: Nam ipſe dæmon ſimpliciter uniformiterq́ꝫ & in ſe conſiſtens, in unum diuerſa cõgregat elementa, atque ex eis compoſita generat, & quicquid ineſt perſeuerantiæ ipſe largitur. Neq́ꝫ decet idola dæmones appellare: Nam & aliud eſt idolorũ autor, aliud dæmon magnus dux dæmonum. Ipſaq́ꝫ ſubſtantia dæmonum diuerſa eſt à phantaſmatis idolorũ, quibus, et tu Porphyri cũfiteris, neq́ꝫ deum neque dæmonem aliquem deorſum trahi. Igitur hæc idolorum fabrica, cum dei dæmoniſq́ꝫ ſit expers, neque uaticinium neque ſacrum opus aliquod affert.

Chaldæorum myſteria de ſacerdotio, deo, dæmonibus bonis & malis.

POrphyrius commemorat opinionem dicentium omnia uaticinia nobis à dæmonibus malis infundi, quorum natura ſit ſubdola omniformiſq́ꝫ atque uerſatilis, qui deos & ſublimes dęmones & animas defunctorum

ctorum ſimulent: & hac fallacia nobis occur rentes preſagia prebeant. Horũ opinionem Porphyrius etſi non probat, cõmemorat tamen, de hac quoq; Aegyptiũ cõſulens. Iamblichus hoc damnat, inter ſacra cõmemorare prophana, atq; ſubinde narrat myſteria, quæ audiuit Aegyptius à prophetis Chaldæorum talia. Dij uera bona dant bonis per ſacrificia expiatis, quibus cum & uerſantur, ſuoq; cõmercio prauitatẽ paſſioneq; ab eis lõge propulſant, ſuoq; ſplẽdore tenebroſos inde ſpiritus arcẽt. Mali enim ſpiritus intrante deorũ lumine uelut Sole, tanquã tenebre ſubterfugiũt, neq; turbare ulterius pium ſacrificatorẽ poſſunt, omni prauitate & peruerſitate paſſioneq; liberũ. Qui uero pernicioſi ſunt, & interim contra ritus ordinemq; ſacrorum ſacra inſolenter inuadunt, hi ſanè propter actionis infirmitatẽ potentiæq; defectũ deos aſſequi nequeũt: ſed propter inquinamenta quædã tum à dijs arcent̃, tum dæmonibus malis accõmodantur, quorũ flatu prorſus implent̃ peſſimo, peſſimiq; illinc euadũt, profani ſcilicet atq; diſſoluti pariter et iniqui, deſiderio diſſimili dijs, atq; in omnibus ſimilimi dæmonibus improbis q̃bus cũ

uerſant aſſidue. Hi igitur paſſionibus et prauitate pleni, per ipſam cognationem malos ad ſe trahunt ſpiritus, quibus mox occupati, ad omnem iniquitatem inde iterum incitantur, ubi alter alterum ad hoc ipſum uiciſſim adiuuat & corroborat, ſicut circulus aliquis principiũ cum fine coaptãs, reddensq́ ęqualem eodem pacto uiciſſitudinem. Hucuſq́ Chaldæi. Quando prophani cõtra ritus tractant ſacra, fruſtratur euentus: Nam & pro dijs alijs alij celebrantur, & pro bonis ſpiritibus inſinuãtur mali. Horum ergo errata nõ debent ubi de legitimis ſacris agitur commemorari, neq́ quę accidunt illis pro lege putari. Sicut ſacrilegium diuino cultui contrariũ eſt, ita malis dæmonibus intemperantiæ autoribus fallacibusq́ occupati, contrarij ſunt legitimis ſacerdotibus, à quibus procul abeſt ſpiritus omnis iniquus & prauitas atq́ paſſio. Adeſt uero bonorũ præſentia numinũ, atq́ deſuper ab igne diuino ueritate replentur. His ergo mali ſpiritus impedimẽti nihil afferunt ad animæ bona, nec inde ſuggerit ſuperbiæ fumus, uel adulatio mollis, neque ſuffumigatione falluntur, neque ui ulla turbantur: ſed hæc omnia mala, tunc boni præſentia

ſentia numinis, uelut fulguris ictu percuſſa diſperduntur ſtatim & euaneſcunt. Talibus ergo ueridicum prouenit uaticinium, cum quo nulla ex parte aliud eſt conferendum: cui rite ſtudendum eſt, ea qua diximus ſanctimonia. Hac enim ratione duntaxat acquiritur et in uaticinando ueritas inconcuſſa, et in anima uirtus penitus abſoluta: quibus ſanè duobus ſacerdos ad ignem aſcēdit intelligibilem, quod tanquã finis omni præſagio ſacrificioq́ꝫ debet eſſe propoſitum. Temere nimium ô Porphyri, ubi de diuino agitur uaticinio, opinionem eorum cõmemorandam exiſtimaſti, qui omne præſagium arbitrantur à malo dæmone tribui. Hi nanqꝫ in tenebris ab initio ſemperq́ꝫ uerſati, nec uerum à falſo diſcernere poſſunt, neque principia quibus hæc adueniunt intelligere.

Inuocationes & imperia hominum aduerſum ſpiritus.

PORphyrius dubitat quare ſpiritus tum ſuppliciter inuocamus tanqꝫ nobis ſuperiores, tum quaſi cogimus imperãdo tanquam inferiores. Iamblichus ita diſtinguit. Dij quidē & omnes noſtra natura ſuperio-

res, plenitudine bonitatis & uolūtate bonorum et benignitate quadā dignis animis cōuenientia tribuunt. Deligūt religioſos tanq̃ genituras ſuas & alumnos atq; diſcipulos, & laborantium miſerentur. Sunt præterea media quædam genera numinū, qui ephori præſidesq; ſunt diſcretionis atq; iudicij, conſulunt quæ facere deceat, quę declinare: Ad iuſta quidem adiuuant, reuocāt ab iniuſtis: et ſępe in homines iniquos iniurias quas inferre conantur iuſte retorquent, ut quæ agere moliebanť, patianť ipſi. Eſt rurſum aliud genus ſpirituum nobis circumſtantium indiſcretum & inconſideratū, quod unam numero potentiam eſt ſortitum, propter ipſam à ſingulis uniuerſi partibus diſtributionem: unde unum uni tantum operi eſt addictū. Sicut enim gladius ſolum diuidit, nec aliud efficit: ſic ſpirituum in mundo diſtributorum, propter ipſam partibilem naturæ neceſſitatem, hic quidem ſolum diuidit, ille uero ſolum colligit, quę fiunt atq; generantur. Quidā igitur occulti ſpiritus alius aliam ſortiti potentiam, illud tantum ſinguli ad quod ordinati ſunt, peragunt. Si quis igitur accipiens illa quæ ordine diſtributo ad totū conferunt

ferunt deflexerit aliorſum, & aliquid quaſi præuaricando tranſegerit, hoc ipſum quod fit ſequitē ue, ipſius male utentis eſt damnū. Sed redeamus ad quæſtionem. Vt ad quæſtionem reſpondeam, iuſſa & imperia uiolenta diriguntē ad ſpiritus nec utentes propria ratione, nec iudicij diſcretionisq́ principium poſſidentes. Cum enim cogitatio noſtra habeat ratiocinandi naturam, atque diſcernendi, qua res conditione ſe habēt, multas quoq; in ſe uitę potentias complectatur, ſpiritibus imperare ſolet nō utentibus ratione, & ad unam dūtaxat actionē determinatis. Inuocat eos igitur tanq̄ ſuperiores, quoniam ab uniuerſo mūdo nos cōtinente, quę ad tota cōferunt trahere conatur circa quædam quæ in particularibus diuiduisq́ continentur. Imperat rurſum tanquam inferioribus, quia natura noſtra intellectualis præſtantior eſt quàm intellectu carens, etſi illa latiorem in mundo habeat actionem. Item duplex eſt in ſacerdote figura ſiue prætexta: Vna quidem humana, altera uero diuina, quam ex ſacramentis induit, in quibus latet diuina poteſtas, ſurſum ad diuinitatem animum eleuans, deóque coniungens. Ideoq́

figuram diuinã adhibens animo, quam indutus poteſt ſub prætextu dei, tanquã ſuperior, eiuſmodi ſpiritibus imperare: tametſi tanquã homo rogare ſolet inuocans eos, eatenus ſuperiores, quatenus ab uniuerſo inuocat poteſtates. Sed ita uerius ſoluimus quæſtionem: Cõmunio quædam cõſentientis beneuolentię & complexio indiſſolubilis unitatis, omnem ſacrorũ expeditionem continet, ut hæc effectio ſit diuina, & excedens omnẽ expeditionis humanæ modũ: ideoq; hũc omnem illinc auferre debemus. Nõ igitur ſacerdos numen accerſit uelut abſens, nec mãdat aliquid ſegregato perficiendum, quod homines inter ſe ſolent: Imò una quędam eademq; cõmuniter diuini ignis actio ſponte ſua per ſe prompta præſensq; ex ſe agens refulget, agitq; eodẽ modo per om̃ia ſimul, tum quæ deinceps inde tradunt alijs, tum quæ poſſunt accipere inde nõnihil. Diuina igitur opera quæ in ſacris explent, non per contrarietatem huius ad illud ut generabilia, non per differentiam uocantis mouentis'ue aduocatum atq; motum tranſigũtur, ſicut humana ſolent, ſed identitate, unione cõſenſione id totum expletur: & ſublata diſcrepantia,

ſcrepantia, hoc ipſum quod agit, & cuius uirtute agitur, eſt commune ubiq; aliquid atq; ſimplex. Porphyrius quærit, cur nam ſuperi ſæpe iubeant ſuos cultores eſſe iuſtos, aliquãdo tamen obſecrati inferre iniuriam, inferant. Reſpondet Iamblichus, non inferre iniurias, ſed iuſta ſupplicia: ac ſi forte iniuſta, non eſſe deos, ſed dæmones improbos. Dij non partem quandam huius uitæ tantũ, ſed totã: nec hanc ſolam ſed uniuerſam ab æuo in æuum conſpiciunt animæ uitam: atq; ita pro meritis in antecedente uita cõtractis ſæpe puniũt in ſequenti, ſiue rogati punire, ſiue nõ rogati. Interea nos qui nihil uidemus ultra præſens, opinamur aduerſa nonnunquam nobis cõtingere præter meritũ: dum tamen ſæpe in hac uita patimur, quæ in alia iam intulimus, & quæ nũc facimus aliquando patiemur. Præterea multa nos latent hominum peccata, quæ deos minime latent. Item nos iuſtitiam definimus, ut ſuum quiſque officium faciat, ſecundum pręſentes patriæ leges. Dij uero definiunt eam latius admodum ſpectantes, uidelicet ad totum ordinem uniuerſi, atq; ſpectantes eam pręcipue rationem, qua animæ dijs cõducant iudiciũ

peragũt. Tantaq́ʒ diuerſitas eſt inter iudiciũ diuinum de ipſo iure, atque noſtrum, ut ad illud attingere nõ poſſimus. Iam uero & ipſi dij quid iuſtũ ſit aliter perpendunt ad unam ſpectantes animam, aliter ad totam animarum cognationem. Si enim eiuſdem naturæ communio exiſtens inter animas tum in corpore uiuentes, tum extra corpus poſitas, complexionem quandam eandem atq́ʒ communem cunctis efficit ad totam mundi uitam ordinemq́ʒ mũdanum, neceſſarium eſt expeditionem iudicij à totis exigere, ſcilicet ab ordine uniuerſali, & à neceſſitudine animaru minter ſe requirere, pręſertim ubi ſcelerum magnitudo ab una anima cõmiſſorum, excedit ſuppliciũ cõſequens ex peccatis. Dij ergo nunquam obſecrati inferũt ſupplicia, niſi iuſta. Cum enim ſecundũ eſſentiam bonum habeant, mali iniuſtiq́ʒ cauſa eſſe non poſſunt. Verũ ſi quis fortè cõuicerit ex imprecationibus ad ſuperos factis, aduerſa quædam aliquibus iniuſte contingere, alias quaſdam præter deos bonaq́ʒ numina cauſas inquirere compellemur, quas ſi fortè non inuenerimus, nõ tamen ob hoc ſuſpicari aliquid debemus de dijs indignum

diuina

diuina natura, eaq́ʒ ſcientia certa quæ de bonitate deorũ noſtris intelligentijs eſt innata, in qua proculdubio Græci omnes barbariq́ʒ cõſentiunt. Proinde cum malorũ ſpecies diuerſæ ſint atq́ʒ diſſidentes, non in unã, ſed in diuerſas referendę ſunt cauſas: ſi uerũ eſt q̃d de idolis dicebam⁹ improbiſq́ʒ dęmonibus. Hinc ſanè exorit̃ multiplex origo malorũ. Simulant enim deorũ præſentiã dęmonũq́ʒ bonorũ: ideoq́ʒ cultorẽ ſuum iubent eſſe iuſtum, ut ipſi uideant̃ boni ſicut & dij. Quoniam uero natura ſunt mali, rogati mala inferre, libenter inferunt, atq́ʒ nobis ad iniuſta conducũt. Hi ſunt omnino qui & in oraculis mentiũtur & fallunt, & turpia cõſulunt, atque peragunt. Dij uero boniq́ʒ dæmones neq́ʒ fallunt unquam, neque conferunt ad iniqua. Eſt inſuper malorum natura dæmonum ſibimet inconſtans, inſtabilis ſecumq́ʒ diſſidens, aliâs alia ſuadens. Superiorum uero natura ſibi conſtat aſſidue, eundem que ſeruat ſemper in actione tenorem. Corporeæ mundi partes non ſunt uirtute uacuæ, ſed quanto maiores, pulchriores, perfectiores ſunt, quàm noſtra corpora, tanto uires actioneſq́ʒ maiores habẽt. Igitur unaquæq́ʒ

earum uires ſeorſum differentes habet, & actiones diuerſis ædit. Item habitudine quadam inuicem multo plura cõficere poſſunt. Quinetiam à totis mũdi partibus deſcendit in particulas quędam actio multiformis, deſcenditq́ facilime propter potentiarum ſimilitudinem, quatenus uidelicet ſequẽtes gradatim potentiæ antecedentibus correſpondent, præſertim ubi patiẽs inſuper ad agens accõmodatur. Corporis ergo neceſſitatibus contingunt ex totis in particulas quaſdã mala & perniciosa quædã, totis quidem ſalutaria, & harmonię uniuerſi conſona, quamuis interea noxia partibus, uel quia totorũ actiones ſuſtinere non poſſunt, uel propter commixtionem inferius accedentem, imbecillitatemq́ infimis naturalẽ, uel quia partes partibus cõmenſuratæ non ſunt. Proinde præter ipſum mundi corpus multa poteſt ipſa mundi natura. Nam & ſimilium concordia, & diſcordia diſſimiliũ non pauca facit: quin etiam multorum coitus in unum totius animal & potentię uigentes in mũdo quotcunque ſint & quales, aliud quidẽ in totis aliud in partibus agunt, ob ipſam partium debilitatem, ad ultimũ diſtributam atq́ diuiſam.

Amicitia

Amicitia totius & amor atq; contentio & ſimilia, in ipſis quidē totis actiōes ſunt, in particulis paſſiones. Item quæ in intellectu diuino ſpecies ſunt rationesq; puræ, in uniuerſi natura materialem quandã participant indigentiam: in ſingulis tandem informitatem: & quæ in totis ſunt unita, in particularibus diſſident. Corrumpūtur inſuper particulæ quædam, ut tota ſecundum naturam conſtituta ſeruentur. Cōteruntur & partes quædam atque premuntur, totis interea ſic inde naſcentibus paſſionis expertibus. Quando ueneficus aliquis imprecationibus ſuis deducit deſuper in quempiam calamitatem, utendo uidelicet ad hoc naturalibus quibuſdam corporeisq; potentijs, uniuerſi traditio quidem actionis eiuſmodi uenit deſuper abſq; electione atq; prauitate, tametſi interim maleficus hac ipſa utens, traditionem deflectit ad cōtraria prorſus atque mala: & ipſa quidem traditio actioq; ſuperne deſcēdens, cōpaſſione quadã propter ſimilitudinem ſub contrariorum paſſionibus cōmouetur. Maleficus autem electione trahit præter iuſtũ, quod traditum eſt ad mala: iam uero ipſa traditio ſecundum unam harmoniam mundi

cõficit, ut quę diſtantiſſima ſunt tamen coo-
perent. Si quis interim id deprehendens du
cere molitur inique partes ſortes ue quaſdã
totius, in partes alias, ita lædens eiuſmodi da
mni nõ eſt cauſa uniuerſum, ſed abuſus hu-
manus tranſgrediens ordinem uniuerſi, le-
gitimaq́ꝫ puertens. Nõ igitur dij mala nobis
inferũt, ſed naturæ corporaq́ꝫ diuinitus de-
pendentia. Atqui & hæc nõ ut malos, ſed ut
bonos defluxus mundoq́ꝫ ſalutares ad ima
demittunt. Qui uero ſuſcipiunt, propria mi
xtione peruerſitateq́ꝫ transformãt, adeò ut
aliter quidem data recipiant conditione con
traria. Poſt hæc interrogas, cur natura ſupe-
ri non exaudiant inuocantem niſi caſtũ, ipſi
uero interim obſecrati illicitos cõcubitus ad-
iuuent, neq́ꝫ pudeat cultores ſuos ad turpes
libidines incitare. Quãdo cauſis occultis inci
tamur ad coitum non legitimũ ſcilicet apud
leges humanas, fortè legitimũ hoc eſt apud
mundanas leges, quando uidelicet inde na-
ſcitur hominibus neceſſarius. Iam uero in-
ſtinctus ad Venerem in mundo quidem ad
amicitiam tendit, & harmoniã: in partibus
autem fit uehementior, propterea quod hæ
ob complexionem ſuam facile nimiũ, & mu
tuò,

tuò, & toti compatiantur. Deniq; quod cœli tus deſcendit ad bonũ, hic ſæpe transfertur ad malum. Mũdus eſt unum animal in quo partes, quamuis loco diſtantes, tamen propter naturam unam inuicem ad ſe ferũtur. Atqui uis ipſa cõciliatrix mũdi, & cauſa communis omniũ mixtionis, trahit quidem partes ad ſe inuicem ſuapte natura: poteſt eiuſmodi tractus & appetitus arte quadã preter ordinem augeri. Vis quidem ipſa concilians infuſa cunctis bona eſt, & cauſa ubiq; impletionis, cõmunionis, harmoniæ, amoris mutui, unioniſq; mundanę, quę ſunt fiunt'que imperio cõtinentis: in partibus autem propter earum diſtantiam, & inuicem, & à totis, atq; ob naturã debilem & egenam, compaſſione mutuum cõgreſſum conficit. Vnde acrior appetitus plurimis eſt ingenitus. Ars itaq; deprehendens hanc uim coaguli paſſim in natura diſpſam, cõtrahit eam undiq;, colligitq; ſimul, deriuatq; in unũ: atq; ita appetitum neceſſarię unionis naturaliter moderatũ, reddit ſuis machinis effrenatum, dum & materiam admouet geniture præcipue cõferentẽ, & uires undiq; naturales inter ſe differentes cõmiſcet in unum, quarũ

cõmixtione pro arbitrio regit & conficit con greſſus ad genituram. Proinde cum ſint in herbis atque lapidibus uires, & diſſolutiuæ & rurſum congregatiuæ: ſintq́ multo maio res in rebus naturisq́ maioribus, poteſt uti- que ad coitum nixus intẽdi eiuſmodi rebus adhibitis, atque ab his ipſis ſine artis opera amor accendi tractusq́ fieri. Compertum habemus dæmones improbos, in generatio ne rebusq́ terrenis humanisq́ poſſe quã- plurimum: Ideoq́ nihil mirum uideri debet ardorem ad illicitũ coitum in nobis frequen ter ab eis accendi. Poſſunt & ad idem confer re uires quædam animæ, tum in hoc corpo- re uiuentis habentisq́ uim mirabilem attra- hendi: tum etiam hinc abſolutæ, ſed adhuc in ſpiritu turbido humidóque inuolutæ, & hoc circa loca generatiõis adhuc oberrãtis, ideoq́ talia committentis. Nemo itaque uel deos, uel dæmones eorũ pediſſequos, amo- ris & coitus nõ legitimi cauſas eſſe dicat, ſed uel naturales inſtinctus apud nos deprauatos, uel ueneficam inſuper artem, uel malos dæmones, uel animas nondum puras.

De ſacrificijs unde uim habeãt, & quid cõferant.

QVæritur qua ratione ſacrificia & ſupe ris

ris conueniant, & hominibus conferant, & in mūdo quid agant. Porphyrius ait non ſolum prophetas, ſed hypophetas, id eſt omēs ſacerdotes qui uaticiniū tradunt ab alijs acceptum, debere animalibus abſtinere, ne dij uaporibus illinc exhalātibus cōtaminentur. Huic uero ſententiæ contrarium eſt cōmune dictum, deos uidelicet animalium nidoribus maxime demulceri uelut eſca, capique. Iamblichus utrunq; damnat, ſcilicet deos nidoribus carnium uel infici uel irretiri, atque ineſcari. Anima mundi cœleſtesq; ex eo q̄d corporibus ſuis adſint, neq; paſſiones inde ſuſcipiunt, neq; ab intelligentijs diſtrahuntur. Animę uero particulares patiunt̄ utrunque. Aberraret uero nimium qui defectus ſimiles animabus ſuperioribus attribueret: non enim eſt uniuerſalium atque particularium, uel principiorum atq; effectuū æqua cōditio. Veſci quidem corporibus quondā coniunctis animæ, onus proculdubio inquinamentumq; nobis infert & procliuitatem animæ, per quam uoluptatibus liqueſcat atque ſuccūbat, multosq; alios in anima morbos procreat: ſed uapor exhalans ab animalibus & ſuffumigatio ſacra rite peracta, dijs

mũdaniſq; & uniuerſalibus cauſis nihil offi cit. Non enim ipſa continet ordinatq; ſuperos ad ſeipſam, ſed continetur ab eis, atq; ad uniuerſum coordinatur pariter atque deos. Ideoq; ita poteſt illorum imperio ſuperis coaptari harmoniceq; cõgruere. Abſtinent igitur anĩalibus religioſi, nõ tamen quia dij uaporibus animalium fœdari poſſint: poteſtas enim deorũ, priuſq; materiale aliqd eam attingat, ipſa quoq; ſine tactu diſcutit: nec ſolũ hęc abſq; propinquitate ſua corporalia, priuſq; ſibi propinquent, diſperdit & delet, ſed nec ipſa cœleſtia corpora materiale aliquod elementũ in ſe ſuſcipiũt, nec peregrinũ aliquid intromittũt, nec amittũt propriũ, quin etiã uapores terrenorũ uix ad quinq; ſtadia progreſſi refluunt, nec immateriale uolubileq; corpus inficiũt aut alunt, quod nullã in ſe potentiã ad mutationem habet, nec in ſe, neq; ſibi cõtrarium habet quicq̃, neq; fertur à medio uel ad mediũ, ſed uel quieſcere debet uel reuolui. Corpora igitur infra lunam cum ſint ex diſcrepantibus potentijs motibuſq; cõpoſita, & tranſmutabilia ſint omnino et ſurſum deorſum ue ferant̃, nihil habẽt cõmune cum cœlo, nec naturã, nec poteſtatem,

tem,nec actionẽ. Nec ergo uapor ex eis nec aliud attingit cœlũ ab eis omnino ſecretũ: & meritò ingenita permutationẽ ex generalibus nullam capiũt. Nunquid ergo natura deorũ à uaporibus eiuſmodi fœdari poteſt, qui uapores materiales, uno (ut ita dicam) ictu propulſat? Talia ergo nõ ſuperis noxia ſunt, ſed nobis. Hæc enim diuidua materialiaq; & cognata nobis, aliquid erga ſimilia cõmune habent in paſſione uel actione: ſed aduerſus cœleſtia diuinaq; in alio genere eſſentiæ poſita, diuerſiſq; naturis uiribus que prædita, & excedentia prorſus, agere quicquam & communicare non poſſunt.

Quæ ratio ſacrificiorum, quæ utilitas.

PОrphyrius offerri ſacrificia dijs hac ratione putat, ut eos ueneremur eiuſmodi donis, ut maiores ſæpe ſolemus, atq; etiã ut pro bonis acceptis diuinitus ita gratiã referamus pro bonis bona reddẽtes. Iamblichus cauſam huiuſmodi ductã inquit ex cõmuni hominũ ad hoĩes cõſuetudine, neq; cõuenire naturę deorũ, mores humanos ſupra modum exuperãti. Maximã uero ſacrificiorũ efficaciã, tales modi declarationesq; ſacrificiorum non omnino demonſtrant. Efficaciam

inquam, ſine qua non liberamur à peſte, fa-
me, penuria, nec impetramus opportunos
imbres, imò & per quam purificationẽ quo
que perfectionemq́ꝫ conſequimur animo-
rum, & ab hac generationis prouincia liber
tatem. Itaqꝫ aliquis ex aſſignatione tua non
multum approbabit hos modos, quaſi tu di
gnam cauſam ad effectus eorum aſſignaue
ris: Ac ſi fortè probauerit, accipiet profectò
ſecundo eos loco quaſi cõſequentes, & mo-
do ſecundario coaptatos, primis antiquiſſi-
miſq́ꝫ operũ eiuſmodi cauſis. Deſideramus
itaqꝫ rationẽ, ob quam ſacrificia efficaciam
ad res efficiendas habeant, & unde coapten
tur dijs præcipuis eorum quæ fiunt cauſis at
que principijs. Dicet aliquis, quia mundus
ſit animal unum, habeatq́ꝫ unam eandemq́ꝫ
ubiqꝫ uitam, ideo communionem ipſam ui-
rium conſimilium, uel etiam diſtantiam diſſi
milium, aut certe aptitudinẽ quandã agen-
tis ad patiens commouere ſimilia, aptaq́ꝫ eo-
dem modo, dum uidelicet diſcurrit ſecundũ
cõpaſſionem unam etiam à remotiſſimo ad
remotiſſimũ, tanquam hæc quoqꝫ ſint pro-
xima. Nam inter hæc quoqꝫ ipſa uitæ cõmu
nio eſt æqualis aſſignatio eiuſmodi. Verum
quidem

quidem dicit, et quod ad ſacrificia neceſſariò ſequitur. Non tamen uerus ſacrificiorũ modus ita monſtratur. Ipſa nanq; deorũ eſſentia nec in natura, nec in neceſſitatibus naturalibus poſita eſt, ob quam obligationem ex paſſionibus naturalibus coexcitet̃, uel per totam naturam extenſis potentijs commoueatur: ſed extra hæc ſecũdum ſeipſam determinata eſt, nullum ad hæc commune habens uel in eſſentia, uel potentia uel actione ſimul & paſſione. Addũt ad ſuperiorem aſſignationem aliqui quandã in rebus inferioribus cõgruentiam ſuperis, ideoq; ad ſacrificiorum efficaciam conferentia, uelut in crocodilo hexagonarius numerus cũ Sole congruat: In cane rurſum & cynocephalo rationes phyſicæ quædam & uires, rationes communes ſunt ad lunã. Itemq; in alijs materiales quædã ſpecies, ſicut in ſacris animalibus colores, figuræ, formæ, cuipiam conueniũt ſuperiorũ, uel membrorum aliquod animalis, ut cor galli: Et alia quædam ſimiliter naturalia ſacrificijs adhibita operũ ſint cauſæ mirabilium. Ex ſuperiori cauſarum aſſignatione, non aſſignatur cauſa diuina, quæ ſupernaturalis eſt omnino, nec naturalibus uoti-

bus cõmouetur, ſed aſſignatᷣ naturalis quæ-
dam potẽtia in materia & corporibus com-
prehenſa: ideoq́; corporeis motibus rebusq́;
materialibus coexcitatᷣ, rurſumq́; ſedatᷣ, na-
turaliter inquã, atq; hęc ſimul quæ ſunt circa
naturã. Si quid uero tale ad ſacrificia conſe-
quitᷣ, id quidẽ præcedẽtibus cauſis coaptatᷣ,
uelut concauſa ſine qua non eueniat opus.
Pręſtat itaq; dicere, mirificos ſacrificiorũ effe
ctus tanq; à cauſa procedere amicitia qua-
dam & accõmodatione & habitudine con-
ciliante opifices ad opificia, & genitores ad
genita. Quando igitur præcedente atq; du-
cente hoc communi principio accipimus ali
quod animal, uel aliter animatum natumq́;
è terra, quod effectoris uoluntatem propo-
ſitumq́; ſyncere & exacte conſeruet, tunc
per tale quiddã proprie mouemus cauſam
opificiam huic immixtæ præfectã. Cum ue-
ro multæ ſint cauſæ tales, & aliæ quidẽ abſ-
que medio familiariter præſint, ſicut dæmo-
nia: aliæ uero his ſuperiores ſint ordinatę, ſi-
cut diuinæ per ordinem cauſę, atq; his omni
bus una quædam antiquiſſima præſit cauſa:
certe in ſacrificio perfecto, omnes per ordi-
nem cauſæ commouentur. Secũdum uero
ordinem

ordinem quem unaquæque ſortita eſt, co-
gnata quadam conditione ſacrificio familia-
riter accõmodantur, & (ut ita dicam) appro
priantur: Sin autem ſacrificiũ ſit imperfectũ,
uſq; ad aliquẽ gradũ aſcendit, ſed non tranſ-
cendit ulterius: Vnde multi exiſtimant ſacri
ficia fieri dæmonibus bonis: Multi & poten
tijs deorũ ultimis: Alij mũdanis uel terrenis
dæmonum poteſtatibus uel deorũ: partem
quidem reuera ſacrificiorũ explicãtes, igno-
rantes tamen totam eorũ potentiã, omniaq;
bona ad omne diuinũ ſe penitus dilatantia.
Nos autem omnia admittimus ſimulatque
cõprehẽdimus: Naturalia quidẽ & quæ tan
quam in uno animali ſecundũ aptitudinem
uel cõpaſſionem uel repaſſionem inuicem
commouentur, accipimus uelut ſimpliciter
ſubiecta & conſequentia ſeruientiaq; cauſæ
efficaciæ in ſacrificijs apparentis. Dæmonia
uero diuinasq; circa terram mundum que
potentias, acceptamus tanquam proximos
ordini noſtro præfectos. Potiſſimas uero ef-
ficacium ſacrificiorũ cauſas cõpetere iudica-
mus perfectiſſimis opificijsq; poteſtatibus.
Quoniã uero ſummæ illæ opificiæ poteſta-
tes in ſe omnes ordine cauſas cõplectuntur,

ideo unà cum his cõmoueri ſimul uno quo-
dam ictu cunctas efficientes cauſas arbitra-
mur: quoniam in ſacrificio perfecto cõmo-
uentur unà cũ cauſis ſummis opificijsq; cau
ſæ ordine cõſequentes. Tunc ex cũctis com
munis utilitas prouenit in generationem to
tam: aliquando quidem per ciuitates popu-
losq; gentesq; omnigenas, uel maiores his
uel minores circumſcriptiones: aliquãdo ue
ro per domos uel hominem unumquenq;
bona cõtingunt, abunde benefica uolunta-
te ſuperis largientibus, nõ paſſione diſtribu
tionem ſuam exhibentibus, ſed impaſſibili
mente iudicantibus eſſe dandum ſecũdum
proprietatem familiaritatemq; atque cogna
tionem, una quadam interim amicitia quæ
continet omnia hanc colligationẽ per ineffa
bilem cõmunionem quandam conficiente.
Hæc utiq; ueriora ſunt, magis deorũ eſſen-
tiam potentiamq; participãt, ꝙ quæ tu ſuſpi
caris, ſcilicet nidoribus animaliũ in ſacrificio
ſuperos potiſſimũ ineſcari. Si quo enim cor-
pore dæmones inuoluuntur, quod quidam
ſacrificijs nutriri putant, illud certe immuta
bile eſt, & impaſſibile, lucidũq;, nec indigũ,
adeò ut nihil effluat inde, nihilq; neceſſariũ
ſit

ſit influere. Atqui etſi fortè fuerit neceſſarium, quidnã neceſſe eſt per ſacrificia id influere, cum mũdus & aër in ipſo indeficientem ex terrenis exhalationem habeat undique circũfuſam? Iam uero ſi corpora dæmonum effluãt, ſacrificia tamẽ nõ æqua portione reſtituẽt, nec quantitatẽ inter exceſſum defectumq́ dæmonibus naturalem, proportionemq́ ſimilem conſeruabunt. Denique cum mundi faber animalibus omnibus terrenis atq; marinis abundantem paratũq; tribuerit nutrimentum, nũquid ſuperiores homine nutrimento deſeruit? Et cum uiuentibus alijs ſtatuerit alimẽta, quotidiana eorundem opera copioſe parari, cur dæmonibus ſolis aduentitiũ uoluit alimentũ ab hominibus adhiberi? Atqui ſi fortè nos nutritionẽ eiuſmodi negligamus, eſuritura ſunt & peritura corpora ſuperiorũ. Proinde ſi nos dæmones nutriremus, etiã generaremus eos, & ſuperiores eſſemus. Cõtrà uero ſe res habet: Nam ipſi nos nutriũt, & ſuperiora paſſim inferiora: ſic cœleſtia terreſtria nutriunt. Anima quidem ab intellectu perficitur atq; alitur perficitq; naturã. Præterea oblatio ſacrificiorum per ignem materiam conſumit,

eamq́ꝫ ſibi prorſus aſſimilat, non ſe materiæ præſtat ſimilem, reducitq́ꝫ ad diuinũ atqꝫ cœleſtem immaterialẽq́ꝫ ignem, nec ullo modo deorſum ad materiã generationemq́ꝫ declinat. Si enim exhalationẽ uaporũ à ſacrificijs fore oporteret nutrimentũ materiale, oportebat & materiam integram remanere: ſic enim abundantior illinc accepturis proueniret influxus. Nunc uero materia tota cõburitur atqꝫ conſumitur, & in ipſam ignis puritatem ſubtilitatemq́ꝫ penitus permutať, q̊d quidẽ contrarium eius q̊d dicebas ipſe, ſignificat. Superi nanqꝫ ſunt paſſionis expertes, quandoquidem placet eis per ignem diſcuti materiã, atqꝫ cõſumi, nosq́ꝫ reddunt à paſſionibus alienos, & quæcũqꝫ ſunt in nobis, dijs ſimilia faciũt: queadmodũ ignis dura omnia & opaca, corporibus ſubtilibus lucidisq́ꝫ ſimilia reddit, nosq́ꝫ ſurſum eleuat per ſacrificia, eorũq́ꝫ ad ignem conſumptionẽ ad deorum ignem, ſicut & ignis ad ignem eleuat reducitq́ꝫ grauia ſimul & dura ad diuina ſurſum atqꝫ cœleſtia. Vehiculũ corporale dæmonibus ſubminiſtrãs, neqꝫ à materia, neqꝫ ab elementis, neqꝫ ab aliquo corpore noto nobis exiſtit. Non poteſt igiť ab elementali

eſſentia tanquã alieniſſima fieri dęmonibus nutrimentũ, ſed queadmodũ dij igne fulmi neo materiã diuidũt, ac ſeparant à materia, quæcũq; ſunt immaterialia quidẽ per eſſentiam, ſed alligata materiæ, atq; ex paſſibilib⁹ impaſſibilia reddũt: ſic & noſter ignis, actionem diuini ignis imitãs, quicqd materiale reperit in ſacrificio deſtruit, & admota purificat, & à uinculis materiæ ſoluit, ac ꝓpter naturæ puritatẽ ad deorũ cõmunionẽ idonea facit, atq; nos eodẽ pacto à uinculis generationis abſoluit, dijsq; aſſimilat, et facit ad deorum amicitiã aptos, noſtrãq; naturã materialem, ad immaterialẽ attollit naturã. Hęc quidem cõmunis ſacrificiorũ ratio ſatis, ut arbitror, facit ingenioſis, potẽtibus ex norma cõmuni unicuiq; ſacrificio ꝓpria ſagaciter indagare. Verũtamẽ tardioribus quoq; ingenijs indulgẽtes, ꝓpria quædã his addemus clariora in mediũ adducentes. Principiũ uero ad hęc omniũ optimũ eſt, quod cõtextum ſacrificiorũ declarat, deorũ ordini cõſequenter annexũ. Deos alios quidẽ materiales, alios immateriales ponim⁹. Materiales q materiã in ſe cõprehendunt atq; exornãt. Immateriales autem omnino q à materia penitus ſegregati ſunt.

Secundum igitur ſacerdotiam artem incipere ſacrificia decet à dijs materialibus: nõ em̃ aliter ad immateriales deos patet aſcenſus. Hi igitur cõmunionem quandã ad materiã habent, quatenus ei præſident atque incubant. Iidem quoq; in ijs quę fiunt circa materiam dominãtur, ut diuiſioni, percuſſioni, repercuſſiõi, mutationi, generatiõi, corruptioni, corporibus materialibus om̃ibus. Si quis igitur hos rite uult colere, nimirum pro natura eorum atq; principatu cultum adhibere debet, materialibus inquam materialem: ſic enim ad eos totos, per tota nos toti in familiaritatem propriam perducemur, cognationẽq; ipſis in cultu congruã adhibebimus. Corpora igitur uita priuata, & animaliũ cædes, deſtructio corporũ mutatioq; multiformis atq; corruptio, & omnino proiectio materiæ præcedentis materialibus dijs cõgruit: non quidem ipſis propter ſeipſos, ſed propter materiam cui pręſunt. Etſi enim ab hac maxime ſeparati ſint, ſimul tamen huic adſunt: ac ſi materiam in poteſtate immateriali continent, attamen unà cum hac exiſtunt. Iam uero gubernata gubernatoribus non ſunt aliena, ſimiliter exornatoribus exornata. Quin

ta. Quinetiam utentibus quæ ſubminiſtrāt, tanquam inſtrumēta facile proportionibus coaptant. Quapropter immaterialibus quidem dijs, materiam in ſacrificijs adhibere eſt alienū; materialibus autem omnibus eſt admodum conſentaneum. Operæpreciū eſt ad hæc inſuper geminum uitæ noſtræ habitum cogitare. Aliquādo quidem animus toti nos efficimur poſiti extra corpus & eleuati mente, unà cum totis immaterialibus dijs per ſublimia nos attollimus: aliquādo uero terreno corpore colligamur, ſumusq́ corporei, materia uidelicet comprehenſi. Similiter duplex erit cultus diuini ratio: Vna quidem erit ſimplex, incorporea, ab omni generatione ſyncera, ſynceris competens animalibus: Altera uero plena corporibus & actione prorſus materiali, cōueniens animalibus nondum puris, necdum ab omni generatione purgatis. Sacrificiorum ergo ſpecies duæ ſunt: Puriſſima quidem ſacrificia hominum ſunt ſummopere purgatorum: Quod quidem raro conuenit uni, uel admodum pauciſſimis, ut inquit Heraclitus. Sacrificia uero materialia, & quæ in mutatione uerſantur, animalibus adhuc occupatis corpore com-

petunt. Ciuitatibus ergo nondum purgatis genitali ſorte contubernioq́ꝫ corporeo, niſi eiuſmodi ſacrificia dederis, ab utriſq́ꝫ pariter aberrabis ab immaterialibus ſimulatq́ꝫ materialibus bonis. Illa quidem nō poſſunt accipere, ijs autem proprium conſentaneumq́ꝫ non offerunt. Accedit ad hæc, quod unuſquiſque qua ratione eſt, non qua nō eſt, agere debet eſſentiæ curam. Nō oportet igitur hanc præuaricari propriam colentis menſuram atque naturam: complexionem quoq́ꝫ proprie coaptatam inter curantes homines potentiasq́ꝫ curatas, electuram iudico conuenientem ſibi culturæ modum. Nam complexio eiuſmodi immaterialiter temperata immaterialem eligit, quatenus ipſa uidelicet potentijs pure incorporeis ad ipſa pure incorporea copulat. Cōplexio illiuſmodi corporaliter coaptata corporibus, eligit culturā ſimilem ad eſſentias corporibus præſidētes. Sæpe pro neceſſario corporis uſu uouemus operamurq́ꝫ aliquid erga deos gubernatores corporis, dæmonesq́ꝫ bonos, dum uidelicet ſtudemus purgare corpus à maculis quibuſdā ſordibusq́ꝫ ueteribus, uel morbis abſoluere, ſanitatemq́ꝫ adhibere, uel grauedinem

nem torporemq́ꝫ remouere, & leuitatē efficaciamq́ꝫ adhibere, uel aliud quiddam bonū corpori comparare. Tunc igitur non intellectuali quadā & incorporea ratione, corpus rite tractabimus. Non enim ita natum eſt ut his modis curari queat, ſed cum cognata ſibi nanciſcit̃, tunc corporibus curatur corpus atque purgatur. Erit igitur & ſacrificandi ritus ad uſum eiuſmodi neceſſariò corporalis, atqꝫ ita ſuperflua corporis expurgabit, ſupplebitq́ꝫ pro neceſſitate quæ deſunt, & quęcunqꝫ diſtributa ſunt, ad proportionē ordinemq́ꝫ reducit. Sacrificamus ſępe poſcētes à ſuperis aliqua ad uitā humanā accōmodata, ſcilicet quæ uel uictui neceſſaria ſunt, uel ad illa pertinēt quę gratia corporis affectamus. Quidnam tunc continget nobis à dijs ipſis, qui ab omni humana generatione ſunt penitus ſegregati, quod ad penuriam ſterilitatem'ue fugandā, uel copiam adducendā nobis cōferat, uel ad alia neceſſaria uitæ conducat? Nihil ſanè. Qui ēm ſunt ab oībus abſoluti, eiumodi dona nō tractāt. Si quis uero dicat deos illos immateriales omnino materiales in ſe comprehendere deos, horūq́ꝫ dona ſecundū unam cauſam primā in ſe cōplecti,

dicet utiq; copiam quandã ita diuini muneris illinc inferius deſcendentem. Verum ꝙd illi hæc tractãtes proxime humanam uitam actionesq; peragant, nulli dicere concedendum eſt. Eiuſmodi enim rerũ quæ hic ſunt diſpenſatio diuiſa eſt, atq; particularis, & cũ quadam ad hæc conuerſione peragitur, neque omnino eſt à corporibus ſegregata, neque puram ſynceramq; gubernationẽ prę fecturamq; admittere poteſt. Modus igitur ſacrificandi ꝓ rebus eiuſmodi congruus eſt; qui cum corporibus habet & generatione cõmercium, non qui eſt à materia & corpore penitus ſeparatus. Qui enim purus eſt omnino, talia ſupergredit̃, neq; ad hęc proportionem habet. Qui uero corporibus horumq; uiribus utitur, eſt rebus eiuſmodi omnium cognatiſſim9, potens proſpera quædam uitæ ſuppeditare, & aduerſa nobis imminentia deuitare, ac temperiem comparare humano generi moderatam. Plurima hominum turba naturæ ſubijcitur uniuerſali, eaq; uiribus naturalibus gubernatur, atque inferius ad naturæ opera uergit, cõpletq; diſpenſationem fati, & fatalium operum ſuſcipit ordinem, rationemq; practicam circa na

turalia

turalia ſolum exercet. Pauciſſimi ſupernaturali mentis potẽtia freti à natura diſcedũt, atque ad ſeparatum immiſtumq́ ſe conferunt intellectum, unde naturalibus potentijs ſuperiores euadunt. Nonnulli uero medium tenent inter purum intellectum atq; naturam, & horum alij quidem uiciſſim ſequuntur utrunq;, alij miſtam ex illis utriſq; uitam agunt, alij ſoluuntur quidem à deterioribus & ad potiora ſe transferũt. Qui ergo natura gubernantur uniuerſali, & ipſi uitam degunt naturæ propriæ mancipatã, potentijsq́ naturæ fruuntur, cultum exercebunt naturæ conuenientem, corporibusq́ natura motis congruum: eligentes ad hoc loca, qualitates, aëris materiam, materiæ uires, corpora, corporũ qualitates & habitus, motus conuenientes, mutationesq́ eorum quæ in generatione uerſantur, atq; ſimilia, tum in cęteris cultus diuini partibus, tum in ritu ſacrificãdi. Qui uero ſola mente uiuunt uinculis naturę ſoluti, intellectualem corporumq́ expertem culturæ normam in omni religionis parte meditabũtur. Qui mediam uitam degunt inter intellectum atque naturam, mediam quoq; ſequentur religionem,

atq; pro uitæ mediæ differentijs differentes ſectabuntur colendi per media modos. Aut enim tractabunt utrunq; uiciſſim, aut ab altero ad alterum declinabunt, aut deteriora tangent, ut per ea conſequantur & potiora, exiſtimantes non aliter ſublimiora ſe conſequi poſſe. In genere eſſentiarũ poteſtatũq; diuinarum, aliæ quidem ſubiectam ſibi animam habent atque naturam, ſubminiſtrantem uidelicet eorum opificijs, quatenus ipſę uolũt, aliæ uero ab anima & natura ſunt penitus ſeparatæ, non inquam ab anima tantum mundana prorſus atq; genitali, uerum etiam ab anima diuina eiuſq; natura. Aliæ deniq; medium tenent, communionemq; inter extrema cõciliant, uel ſecundũ unum indiſſolubile uinculum, uel ſecundũ exuberantem maiorũ traditionem, uel ſecundum minorum ſuſceptionem nõ impeditam, uel ſecundum colligatam amborum conſenſionem. Quando deos colimus animæ naturæq; dominantes, nõ alienũ eſt & naturales his uires offerre, & corpora quæ natura reguntur, dijs eiuſmodi cõſecrare. Omnia enĩ naturæ opera & obtemperant eis, & ad eorum diſpenſationem aliquid cõferunt. Sed quando

deos longe ſecretos, & in ſua unitate colle-
ctos cupimus uenerari, honorib. à materia
penitus abſolutis eos uenerari debemus. In-
tellectualia enim his dona debentur, incor-
porea uita, uirtus perfecta, ſapientia cõſum
mata, eorumq́ꝫ officia. Medijs autẽ dijs, me-
diorumq́ꝫ bonorum ducibus, ſicut diximus
media competunt. Ab alio igitur principio
exordientes ſcilicet à mundo, dijs mũdanis,
diſtributione quatuor in mũdo elemento-
rum à communi ſortitione ſecundum men
ſuras elementorum facta, à circumferentia
circa centra in ordine reuoluta, ad uerita-
tem ſacrificiorũ facilem habemus acceſſum.
Si enim nos in mundo ſumus, & ut partes
continemur in eo, primum que generamur
ab eo, atq; à totis potentijs eius perficimur,
& ex quatuor eius componimur elemen-
tis, ac portionem quandam uitæ naturæq́ꝫ
ab eo nacti tenemus, profectò non debe-
mus in cultu diuino mundum mũdanosq́ꝫ
ordines prætermittere. Ponamus igitur cir-
ca quamlibet mundi partem eſſe quidẽ cor-
pus aliquod ut uidemus, ineſſe præterea ui-
res corporibus incorporeas ordine diſtri-
butas, ſacrorum itaque lex ſimilia ſimilibus

rite diſtribuit, & à ſummis ad ima per media tota progreditur: corpora quidē corporeis adhibens, incorporeis incorporea, propria uidelicet unicuiq; reddens. Veruntamen ſi quis religioſus ſupermundanū numen aſſequitur, rariſſime uero id accidit, hic utiq; ſolus ſeorſum à corporibus & materia poſitus nimirum & talem proſequitur cultum, ſupermundana potentia, dijs ſupermūdanis unitus. Quod autem uni uix tandem in ſacerdotij fine contingit, non expedit pro cōmuni lege omnibus & in principio & in medio religionis ſtatuere. Hi nanq; corporeū quocūq; modo cultum agunt. Quilibet igitur peritus in ſacerdotio confitebitur, oportere cultum ſuperis nec ex parte, nec imperfectum, ſed conuenientem & integrum adhibere. Quoniam igitur antequā adſint dij deſcendantq; ad terram, omnes præſubiacentes illis potentię mouentur, & ut pręcurſores pompæq; præcedunt: nimirū qui non diſtribuit omnibus quod cuiq; cōgruit, nec unūquenq; proprio quodam honore proſequitur, ipſam deorum præſentiam non aſſequitur. Qui uero omnia numina ſibi propitia reddit, grata offerens unicuiq; donaq; ſimilima,

milima, hunc ſanè non fruſtratur euentus, ſed diuinũ chorum integra plenaꝗ́ præſentia ſuſcipit. Cum igitur hęc ita ſe habeant, nõ oportet ritum religionis eſſe ſimplicẽ ex paucisꝗ́ compoſitum, ſed multiformem, & ex omni harmonia conſtantẽ, ex cunctis ubiꝗ́ mundanis (ut ita diximus) conſtitutum. Si enim ſimplex aliquid, & unius duntaxat ordinis eſſet idipſum quod in ſacerdotio aduocatur, & ad nos mouetur, ſimplex utiꝗ́ modus ſacrificandi ſufficeret. At uero nullis notum eſt, quanta uiriũ multitudo ſuſcitari ſolet, quando deſcendunt dij atꝗ́ mouent̃, niſi ſacerdotibus illis, qui opere ipſo id experti iam fuerint. Soli igitur hi cognoſcũt, quæ potiſſimum ſit perfecta plenitudo colendi, & quàm paucis prætermiſſis, quantũ nos fruſtretur euentus. Quemadmodũ in harmonia ſi una chorda frangatur, tota ſubitò diſſonat: ſic uno prætermiſſo numine ſine ritu, cõmunis ipſa religio finem non habet optatum, dum hoc uno deficientę ſacrum opus ſtructuram ſuam integritatemꝗ́ nõ habet. Quãdo diuinæ poteſtates palàm ad ſenſum deſcenſuræ ſunt, manifeſtũ nobis prouenit damnũ, ſi quem ex ſuperis prætermittimus

non honoratum. Similiter quando clàm ueniunt in opere ſacro, periculoſum eſt, ſi hūc quidem honores, alium uero pro ſua dignitate & ordine non honores. Qui enim aliquem proprio fraudat honore, totum confundit religionis opus, dum unam totamq́ꝫ diſpoſitionem diſſipat: neqꝫ ut aliquis putaret, tunc opus ſuſcipiendi tantum eſt imperfectum, ſed totius ſtructura perit. Quid uero? Nonne ipſa ſanctimoniæ ſummitas, ad ſummum ipſum totius numinum multitudinis principium unumq́ꝫ recurrit, atque in eo diuinas omnes ſimul eſſentias dominationesq́ꝫ colit? Proculdubio, uerum eiuſmodi ſummitas ſero admodū aduenit, & quā pauciſſimis: atque optime nobiſcum agi putandum eſt, ſi talibus in uitæ calce cōtigerit. Diſputatio uero præſens non eiuſmodi uiro leges ponit: Hic em̄ eſt lege ſuperior: ſed lege aliqua indigentibus, has ſacrorū leges in præſentia ſancit. Numinū multitudo eſt quaſi mundus aliquis, habens multos ordines, in unum ordinem conſpirantes. Similiter ſacrificia debent habere numinum ordinem, pariter in unum ordinē cōſpirantem; ita ut ſinguli ſingulis numinibus rite reſpondeant.

deant. Similiter quæ circa nos ſunt & in nobis, multiplicia ſunt, neq; debent ex aliqua parte tantum, ſed ex cunctis congrue diuinis noſtrarum rerum cauſis reſpondere, atque ita ad ſupremos aſcendere duces. Religioſa igitur obſeruantia circa nos & in nobis, agit uaria. Aut enim quaſi propagando perficit, aut amputat, aut emundat, aut expertia ordinis ordinat, aut ſegregat longius ab errore mortali: cuncta deniq; totis ſupernis familiaritate cōciliat. Atqui quãdo utrinque congrediuntur in unum, illinc quidem diuinæ cauſæ, hinc autem ex æquo præparationes humanæ, tunc abſoluta religio peragit omnia, & ingentia ex ſacrificijs bona reportat. Profectò exuberantia poteſtatis in cauſis uniuerſi ſummis, id habet, ut quemadmodum in cæteris inferiora ſuperat, ita & in hoc admodum ſuperet, uidelicet in ipſa preſentiæ amplitudine, ut maximæ omniũ cauſæ, maxime omnium omnibus ſint præſentes, adeò ut eadem ipſa cauſæ uniuſcuiuſq; poteſtas, ſeorſum ab impedimẽto ubiq; tota ſemperq; ſit præſens. Hac igitur ratione ipſa omniũ prima, ultimis quoq; ſubrutilant: immaterialiaq; principia immaterialiter mate-

rialibus adſunt. Nemo miretur ſi quam materiam eſſe dicimus purã atq; diuinã. Nam ipſa quoque materia cum ab opifice patreq; omniũ facta ſit, meritò perfectionẽ ſui quandam acquiſiſſe poteſt aptã ad deos ſuſcipiendos. Quinetiam nihil prohibet ſuperiora lumen ſuum ad inferiora diffundere. Neq; igitur materiam permittunt expertem fore ſuperiorum. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectũ & purum eſt atq; deiforme, ad deorum ſuſceptionem non eſt ineptum. Nam cũ oportuerit etiam terrena nullo modo diuinæ communionis expertia fore, ipſa quoq; terra diuinam quandã portionem in ſe ſortem'ue ſuſcepit, ad capiẽdos deos ſufficientem. Hæc igitur ſacrorũ ſapientia contemplata, atq; ita ſecundũ congruentiã competentia unicuique deorũ ſuſceptacula diligenter inueniens, ſæpe cõponit in unum lapides, herbas, animalia, aromata, aliaq; ſimilia, ſacra & perfecta, & deiformia, atque ſubinde ab his omnibus ſuſceptaculum purum integrumq; fabricat. Neq; enim fas eſt omnem materiam deteſtari, ſed ſolam quæ à dijs fuerit aliena. Propriam uero ad illos decet eligere, utpote quæ conſentire poſſit

atq;

atque conferre ad deorum ædificia, ſtatuarum fundamenta, ſacrificiorum opera. Neque enim aliter terrenis locis & hominibus hic habitãtibus poſſeſſio portio'ue ulla ex diuinis cõtingere poteſt, niſi tale quiddã prius iactum fuerit fundamentũ. Arcanis ſermonibus credendum eſt teſtãtibus ex deis per beata ſpectacula quandam traditã fuiſſe materiã. Hæc igiẽ illis ipſis tradẽtibus eſt cognata. Talis ergo materiæ ſacrificiũ deos excitat ut ſe demonſtrent, atq; ad cõprehenſionem eos protinus aduocat, & præſentes capit, & perfecte demonſtrat. Eadẽ aliquis perdiſcere poteſt etiam ab ipſa quæ ſecundum loca diſtributio diuinitus eſt effecta, atq; ab ipſa præfectura, quæ per res ſingulas eſt diuiſa, quæcunq; ſecundum diuerſos ordines, ſiue maiores ſiue minores, paſſim ſortes eiuſmodi nacta fuit. Cõſtat enim, deis locorũ quorundam rectoribus, ſacrificium ex eiſdem rebus quæ naſcuntur ibidem, fore admodum cõſentaneum: & gubernatoribus gubernata, & quę ad ea pertinent placitura. Effectoribus & grata ſemper ſunt opera ſua potiſſimum: & qui primo aliqua procreãt, talia rurſus habent in primis accepta. Siue igitur ani

malia quædam, ſiue plantæ, ſiue alia quæ uiſa ſuperis diſpenſantur, ſimul & præfecturã ſub eis nacta ſunt, & communionem nobis cõciliant cum ſuperis indiuiduam. Horum ergo nonnulla quatenus cõſeruantur atq; tenent, augent tenentiũ ad deos familiarem proprietatẽ, quotcũq; uidelicet ex eo quod integra maneant, uim cõmunionis inter homines deosq; conſeruant. Talia ſunt quædã apud Aegyptios animalia, & ubiq; ſacer homo: quædã uero mactata cõbuſtaq; familiaritatem efficiũt clariorẽ, quotcunq; uidelicet reſolutionẽ in primorũ elementorũ principiũ efficiũt cognatiorẽ cauſis ſuperorũ, atq; pro ritu ſacratiorẽ. Vbiq; enim quo magis, proprietas familiaritasq; perficitur, eo perfectiora bona ad nos inde deſcendũt. Neque ſunt hęc hominũ dũtaxat inuẽta, nec humanis moribus autoritatẽ nacta ſunt, ſed deus ipſe rite inter ſacra uocatus autor eſt eiuſmodi legũ, circa quẽ dij angeliq; permulti uerſant, ſub quo per quaslibet in terra gentes, numen aliquod ſortitũ eſt prefecturã cõmunemq; prouinciã. Propriũ q̃q; inde tributũ eſt tẽplo unicuiq; numen. Item ſacrorũ quæ operamur ad deos, deus aliquis ſpectator eſt atq;

atque gubernator. Quæ ad angelos, angelus: quæ ad dæmones, dæmon: atque in alijs eodē pacto ſecundū propriū genus perfectus cognatam ſortitus eſt prefecturam. Quoniam igitur ſub numinibus ſpeculatoribus autoribusque ſacrorū ſacrificia pertractamus, uereri debemus diuinæ ſanctimoniæ leges, ſacrificiaque legitima, et propterea in his ſperare, quod ſub numinū deorumque principatu ſacrificamus: Et interea cauere ſummopere, ne quid uel indignum ſuperis offeramus, uel alienum. Denique ſummatim id admonemus, ut ſingula quę in nobis et circa nos ſunt, circūſpiciamus diligenter, & quę in mundo, item deos, angelos, dæmones gentibus diſtributos: & hac unicuique ratione amicū ſacrificiū ſimiliter offeramus. Hac enim ratione duntaxat digna unoquoque numine ſanctimonia religioque ſeruatur. Votum ſiue adoratio, & oratio, omne ſacrificiorū opus perficit, & in primis ad totam cōfert religionē, & ſacrā indiſſolubilēque animabus ad deos cōflat cōmunionē. Huius uero tres ſunt ſpecies: Prima cōgregat, atque contactum notitiamque nobis ad diuinitatem præſtat. Secūda communionem ad diuinū deuincit conſentientem,

atq; dona nobis prouocat diuinitus quoque demiſſa, etiam antequã loquamur intelligamusq;, omne noſtrũ opus perficientia. Tertia conficit ineffabilem unitatem, atq; in dijs autoritatem totam collocat, animamq; noſtram in eis perfecte ponit atque confirmat. Iam uero in tribus his terminis, quibus diuina omnia menſurantur, amicitiam nobis ad deos harmonia conflat, ſacramq; à dijs utilitatem triplicem nobis affert: Vna quidẽ ad illuſtrationẽ pertinet, alia ad cõmunem operum executionem, alia ad perfectã ex igne diuino plenitudinem. Item adoratio eiusq; uirtus aliquando ſacrificia ipſa præcedit, aliquando medijs inſerit̃ ſacrificijs, aliquando finem complet ſacrificãdi. Opus uero in ſacris nullũ abſq; adorationis ſupplicatiõibus efficitur unquam. Adoratio deniq; diutiſſime frequentata noſtrũ nutrit & perficit intellectum: animã ad ſuſcipienda diuina admodum efficit ampliorem: diuina hominibus patefacit: ad ſplẽdores diuini luminis capiendos aſſuefacit: paulatim perficit quæ nobis inſunt ad numina cõtingenda, quouſq; ad ſummum nos perducat. Atqui & mores noſtræ cogitationis humanos retrahit paulatim

latim, moresq; diuinos infert: perſuaſionem quoq; & communionem & amicitiam procreat procul ab intermiſſione perpetuã. Diuinum rurſus amorẽ auget, quod ue in anima diuinũ eſt accendit & eleuat. Expurgat quicquid animo eſt contrariũ & aduerſum, atque ab ipſo ſpiritu æthereo ſplendidoq;, qui eſt animæ circũfuſus, excutit, quantumcunq; uergit ad geniturã: ſpem quinetiam præſtat bonã, & fidem perficit circa lumen. Deniq; (ut ſummatim dicam) homines frequenter orantes, adorationis uirtus familiares deorum collocutores efficit atq; diſcipulos. Cum adoratio talis ſit, talemq; connexionem cum ſacrificijs habeat, patet ſacrificiorũ finem opificij cõtactus eſſe participẽ: Quandoquidem per opera dijs accõmodatur. Itaque & bonum ipſius tantum eſt, quantum à cauſis opificijs mittitur ad genus humanũ: atq; inde rurſus apparet uirtus adorationis reductiua, perfectiua, impletiua, & qua ratione ſit efficax & unionis effectrix, atque à dijs commune uinculum habeat, & quomodo adoratio ſacrificiumq; mutuò ſe confirment, potentiamq; inuicem cõferant, admirabiles religionis effectus. Hinc rurſus appa

ret ſacerdotiam diſciplinam operationemq́ habere in partibus ſuis conſpirationem non minorem quàm in membris habeat animal, neque poſſe partem eius aliquam abſq; cunctis ſuum opus abſoluere.

De ſacrificijs animalium.

PORphyrius ambigit, quare oporteat lege ſacrorũ, eum qui diuina ſit inſpecturus, exanime corpus eo tempore nõ attingere. Veruntamen per corpora animaliũ mortuorum ſæpius diuinorũ inuocationes, cõſecutionesq́ peragant. Iamblichus ita ſoluit: Vates iubent diuinorũ ſpectatorẽ exanime corpus quod ſacratũ nõ fuerit, nõ attingere: Permittũt uero quod cõſecratur attingere. Præterea uetant humana corpora, quæ iam deſeruit anima, ne intuitu quidem tangere. Vitę nanq; diuinę ueſtigiũ quoddam uel ſimulacrum uel demonſtratio in corpore per mortem extinguitur. Cærerorum uero animaliũ corpora mortua tangere religio nulla uetat: quoniam nec in uita diuiniore communicauerũt. Præterea quatenus ad immateriales deos conſurgimus, expedit tale corpus non attigiſſe: Quatenus uero ad materiales ſtudemus accedere, tangere frequenter

ter expediet: Nam per animalia deos eiuſ=modi aduocare ſolemus, qui uidelicet tali=bus prçſideãt animalibus, præſertim qui pro xime, & quaſi cognata quadam conditione gubernent. Item hominibus quidem in ma=teria cõprehenſis, corpora uita priuata ma=culam quandã inferũt, uidelicet nõ uiuens uiuenti, & ſordidũ puro, & priuatũ habenti habitum, & mortuũ habenti potentiam mo riendi, propter cõmunem quandã inter hęc habitudinem. Sed dæmoni incorporeo pe=nitus atq; impaſſibili, talia corpora nihil ob=ſunt: Nam caduca maxime ſupereminet.

De uaticinijs per animalia.

QVando uaticiniũ agit per corpora ſa=crorum animaliũ, ut aſturum, non eſt putandũ deos ad hęc accedere, uidelicet uni uerſales prouiſores ad curam diuiſam, parti cularẽ, materialẽ, proportionalem, circa ani malia ſingula: Sed dæmones & hos quidem ualde diuiſos, & ſingulos ſingulis ſpeciebus animaliũ diſtributos, ꝓximã curã animaliũ prçfecturamq; ſortitos. Hi nanq; principatũ nacti ſunt haud prorſus ſufficientem, exper temq; materiæ: ideoq; congrue inſtrumen=ta eiuſmodi attingere ſolent. Ad hoc igitur

ut eiuſmodi per animalia uaticiniũ à dæmonibus conſequamur, parare his oportet ſedem talem, per quã poſſint inter homines obuerſari, nobiſcꝙ uti. Sedẽ uero hanc eſſe oportet incorpoream, ut incorporei dæmones per hanc nobis adſint. Erit igitur hęc anima talium animalium, à corpore iam abſoluta. Quatenus enim quodãmodo & ipſa ſeparata eſt à corpore, conuenit cum dæmonibus, conuenit & nobiſcum propter quandam uitæ cognationem. Igitur tanquã media preſidi eius dęmoni ſubminiſtrat ad pręſagium homini ſuggerendum, & ad mandata dæmonis declaranda, & cum dæmone nos conciliat. Anima uero hæc eiuſmodi uaticinijs utens, nõ ſolum uaticinium audit accipit ue, ſed etiam non parum ex ſeipſa confert ad executionem eius ad opera pertinentem. Hęc enim commouetur & cooperatur & ſimul præuidet per quandam compatientem neceſſitatem. Sed eiuſmodi uaticinium à diuino uerocꝙ longiſſime diſtat, atcꝙ de rebus exiguis breuibuſcꝙ habetur, quæ in natura diuiſa poſitæ ſunt, & quotcũcꝙ circa generationẽ iam ſimul ferunt, atcꝙ motiones ex ſeipſis exhibent potentibus eas accipere,

& paſſio-

& paſſiones multifariam inferũt his quæ naturaliter ad cõpatiendum ſunt expoſita. Per cõpaſſionem igitur præſagiũ eiuſmodi prouenit. Non poteſt autem per paſſionẽ præcognitio perfecta cõtingere. Quod enim in mundo immutabile purum eſt, id præcipue futurum aſſequi cõſueuit. Quod uero cum materiali paſſibiliq; & tenebroſo commercium habet, obruitur ignorãtia. Hanc ergo artificioſam præſagij machinam neq; legitimi uaticinij nomine dignam eſſe cenſemus, neq; ſerio pertractandam, neq; utenti, quaſi ſit ueridicus eſſe credendum.

Quomodo obſecratores dæmonibus minabantur.

NArrat Porphyrius, ſacerdotes conſueuiſſe uiolentis quibuſdã minis aduerſum ſuperos uti: ueluti, niſi uos ita feceritis, uel contrà, ſi feceritis aliquid, cœlos confringam, uel occulta Iſidis patefaciã, uel arcanũ in abyſſo reconditum diuulgabo, aut ſiſtam barim, id eſt nauẽ quandã apud Aegyptios ſacrã: aut membra Oſiridis Typhoni diſpergam, cęteraq; ſimilia. Iamblichus ſubdit, execratores nõ cõſueuiſſe dirigere minitatiões eiuſmodi, ut Porphyrius opinaẽ, ad Solem & lunã cæteráue cœleſtia, ſed eſſe in mũdo

genus aliquod poteſtatũ ualde diuiſum & indiſcretum, incõſideratumq́ꝫ, quod accipit quidem ab alio rationẽ ſiue ſermonẽ, exauditq́ꝫ: ſed propria intelligentia nequaquam. Neq́ꝫ uerũ à falſo, neq́ꝫ poſſibile diſcernit ab impoſſibili. Hoc itaq́ꝫ genus minitationibus laceſſitum, protinus irritatum, & ſtupet, utpote quod & ipſum naturaliter dictis uehementioribus agitatᷣ, & alia ducit trahitq́ꝫ per ſtupidam quãdam & inſtabilem fantaſiam. Præterea ſacerdos ſæpe non humana uirtute, ſed diuina ſacramentorum ineffabiliũ poteſtate, mũdanis numinibus imperat atque minitatur, ipſe tunc in ſuperorum deorum ordine cõſtitutus: et ideo grandioribus propria natura mandatis utitur atq́ꝫ minis, neq́ꝫ tamen tanq́ꝫ facturus, quæ tunc aſſeuerat, ſed declarãs quantam nactus fuerit poteſtatem propter ipſam ad deos unionem, cõparatã uidelicet ex notitia poſſeſſioneq́ꝫ ineffabilium ſymbolorũ ſiue ſignaculorũ quæ dicimus ſacramenta. Item dæmones per prouincias parteſq́ꝫ diuiſi, & partes mũdi cuſtodientes, ſinguli cõmendatarum ſibi partiũ tantam habẽt curam, ut nec uerbũ quidem illius ordini diſpenſationiq́ꝫ contrariũ ualeãt

tolerare

tolerare, perpetuã uidelicet immutabilẽq́ mũdanorum perſeuerantiam obnixe cuſto dientes. Ordinem uero eiuſmodi ſuum ideo immutabilẽ ſuſceperunt, quoniã ordo deorum immobilis permanet in eiſdem. In quo igitur eſſe habent dæmones uel ætherei uel circa terram diſtributi, hoc ipſum nec minitationibus inuadi unquam audire poſſunt: proinde dæmones ineffabiliũ arcanorumq́ myſteriorum cuſtodiam ſtudioſe procurãt, tanta uidelicet obſeruãtia, propterea quod intelligũt ordinẽ diſpenſationemq́ uniuerſi præcipue in eiuſmodi myſterijs contineri, quatenus uidelicet allegorice per hæc uerba numina deſignantur, ordinesq́ mundani: hanc enim ob cauſam mundi partes in ordine permanẽt, quod benefica poteſtas Oſiridis ſyncera permanet & intacta, neq́ contrario tumultu & errore miſcetur. Permanet inſuper ipſa omnium uita pura ſemper & incorrupta, quatenus uiuificę formoſæq́ rationes quæ in Iſide reconditæ ſunt, conſiſtunt ibidem, dum inde mundus agitur, nec ipſæ in corpus hoc deſcendũt oculis manifeſtũ. Atqui & omnia permanẽt immobilia et ſimul ſempiterna, generatiõis uidelicet

ſucceſſione, quoniam nullum Solis curſum unquam ſiſtere poteſt. Perſeuerant inſuper integra, quoniã quæ in abyſſo, id eſt profundo ſunt abſcondita, nunquam aperiuntur. In quibus ergo ſalutem habẽt, omnia ſimul & uniuerſum, uidelicet in eo quod & quæ naturaliter ſunt occulta, ut ſunt occulta ſeruentur, & maneãt, & ſecretiſſima deorum eſſentia nunquã ſortem cõtrariam ſubeat, nec oppoſitis miſceatur: hoc inquam circumterranei dæmones, nec ad uocem uſque auditumq́ ſuſtinent aliter affici, uerbisq́ prophanari, atq; propterea aduerſus dæmones eiuſmodi uerborum uſus habet aliquam poteſtatem. De his autem nullus alicubi minitatur: nec ad illos ſunt obſecratiões eiuſmodi cõſtitutæ. Quapropter Chaldæi ſacerdotes, apud quos dijudicatus decretus'que eſt purus ipſe ad ſolos deos ſermo, nunquã minis utuntur. Aegyptij uero qui cum diuinis ſacramẽtis dęmonicos ſermones admiſcent, ad minas eiuſmodi aliquando ſe cõuertunt.

Expoſitio ſymbolorum Aegyptiæ theologiæ.

IMitantes Aegyptij ipſam uniuerſi naturam fabricamq́ deorum, ipſi quoq; myſticarum recõditarumq́ notionum imagines quaſdam

quaſdam in ſymbolis conficiendis oſtendūt: quemadmodū & natura rationes occultas in apparētibus formis quaſi ſymbolis exprimit, & dij ueritatem idearū per manifeſtas imagines explicant. Cum ergo perſpiciant ſuperiora omnia inferiorū ſimilitudine delectari, atq; inſuper optent à ſuperioribus bonitate repleri, quatenus pro uiribus imitentur, meritò & ipſi conuenientē ſuperis modum agendi pro uiribus offerūt, quando occulta myſteria ſymbolis inſerunt manifeſtis, in quibus interpretandis dimitte uoces, accipe ſenſus. Quando igitur lutum in ſacris nominant, ut inducūt, hoc intellige mundi corpus atq; materiā, genitalemq; uirtutē huic inſertam & quaſi pariter agitatā, atq; fluentem, aut etiam cauſam principalem, & quaſi loco fundamenti præpoſitam, elementorum, elementaliumq; uirtutū. Cum hoc igitur tale ſit, deus ipſe generatiōis totiusq; naturæ uiriū omniū quæ inſitæ ſunt elemētis, cauſa, utpote qui hæc ſupereminent omnia, immaterialis ipſe, indiuiſus, immobilis & ingenitus, totusq; ex ſeipſo & in ſeipſo totus, hæc omnia perſpicuus antecedit, & ducit in ſe cūcta complectens, atq; ex eo quod com

plectitur omnia, ac de ſuo mūdanis tribuit, omnibus ex ſeipſis eluxit. Quoniā uero ſupereminet omnia, effulget ut ſegregatus à mūdanis omnibus, ſecū ipſe ſolus per ſublime procedens. Cōfirmat & hoc quod ſubinde ſequitur ſymbolū ubi deus inducitur ſedens ſuper loton aquaticam, ſcilicet arborem: ubi ſignificat̃ deū principatu ſuo mundanum ſuperexcedere lutum, nec attingere gubernando, ſed principatum gerere intellectualem penitus & empyreū. Omnia enim in loto rotūda ſunt, tum poma, tum folia: ex quo ſignificat̃ circularis actio mentis per eadem uidelicet, & eodē pacto ſe habēs. Deus igit̃ ipſe ſuper hanc inſuper actionē in ſeipſo cōſiſtit, ſuperās eiuſmodi principatū, ſanctus & uenerandus, & in ſeipſo penitus cōquieſcens: quod quidem ex actu ſedendi ſignificat̃. Proinde ubi deum introducūt nauis gubernatorem, principatum ſignificant mundi gubernatorem. Sicut enim gubernator à naui & gubernaculo ſegregatus uno quodā faciliq; momento mouet undiq; et regit, dirigitq; nauem: ita deus ipſe mundum deſuper, uidelicet à primis naturę principiis præcipuas motionū cauſas exhibens. Quoniam

niã uero partes cœli omẽs, animaliaq́ cœle
ſtia, & totus uniuerſi motus, ipſumq́ tẽpus
ſecũdum quod mũdus ipſe mouet̃, cuncta
deniq́ quæ cõtinentur in totis, uires à Sole
deſcendẽtes accipiũt, alias quidẽ cõmixtas in
ipſis, alias autem cõmixtionem exuperãtes:
ideo has quoq́ ſymbolicus ſignificandi mo-
dus adducit, uerbis quidẽ Solem deſignãs ſe
cundũ animalia cœleſtia figurari, formasq́
uiciſſim cõmutare per oras, interea uero de
monſtrãs immutabilem eius ſimulq́ totam
per totum mundum traditionem. Sed quo-
niam quæ ſuſpiciunt, alia quidem alibi circa
impartibilem feruntur dei traditionem, atq́
ipſa pro diuerſitate naturarũ motionumq́
ſuarum, multiformes accipiũt à Sole poten-
tias, ꝓpterea ſymbolica traditio uult per do
norum multitudinẽ unum ingredi deũ, at-
que per potentias multiformes unã dei ad-
eſſe potentiam. Quapropter inquit ipſum
unum eundemq́ conſiſtere: uices uero for-
marum, transfigurationesq́ in ſuſcipienti-
bus aſſerit reſultare. Quapropter illum ſe-
cundum animalia & ad oras commutari ait,
quaſi circa deũ mutatiões eiuſmodi uarient̃
ſecundũ diuerſa ſuſceptacula dei. Eiuſmodi

uotis utunt̃ Aegyptij nõ ſolum in ipſis deorum proprijs uiſionibus, ſed in precibus etiã leuioribus, quæ eiuſmodi ſenſum habẽt, atque per talem ſymbolicam myſticamq́ꝫ culturam ad deos ſupplicandos accedunt.

De nominibus diuinis.

PORphyrius quærit cur ſacerdotes utantur nominibus quibuſdam nihil ſignificãtibus. Iamblichus reſpondet, omnia eiuſmodi nomina ſignificare aliquid apud deos, quamuis in quibuſdam ſignificata nobis ſint ignota: eſſe tamen nota quædam, quorum interpretationẽ diuinitus accepimus, omnino uero modum in eis ſignificandi ineffabilem eſſe. Neqꝫ ſecundum imaginationes humanas, ſed ſecũdum intellectum, qui in nobis eſt diuinus, uel potius ſimpliciore præſtantioreq́ꝫ modo ſecũdum intellectum dijs unitum. Auferendũ igitur à diuinis nominibus omnes excogitationes & rationales diſcurſus atque aſſimilationes naturales uocis ipſius cõgenitas, ad res poſitas in natura: & quemadmodum character ſymbolicus diuinæ ſimilitudinis in ſe intellectualis eſt atqꝫ diuinus, ita hunc ipſum in omnibus ſupponere accipereq́ꝫ debemus. Quod aũt hic nobis

ſit,

ſit ignotus, hoc ipſum in eo eſt maxime ue-
nerandū: præſtātius enim eſt, quàm ut in noſtrā
notitiam diuidat. Iam uero in quibus diuino
rum nominibus reſolutionem ſuam diuini-
tus acceperimus, his totam habemus eſſen-
tiæ potentiæque & ordinis diuini notitiā ipſo
nomine comprehenſam: atque etiam myſti
cam et ineffabilem ſimulque totam deorū imà
ginem in anima cuſtodimus, animamque per
hæc ad deos attollimus, eleuatamque illis prò
uiribus copulamus. Proinde quæritur cur
nam inter nomina diuinorū, barbàra cæte-
ris anteponimus: Quia uidelicet ſacrarum
gentiū uelut Aegyptiorū Aſſyriorumque to-
tum dij ſermonē approbauerunt, tanquam
ſacris maxime congruentem: propterea &
communes dictiones modosque loquendi ar
bitramur cognatæ ad deos dictioni, oratio-
nique adhibendum, pręſertim quia antiquior
primusque extitit modus iſte loquēdi. At qui
quondam prima nomina diuinitus accepe-
runt, dum ea cùm propria lingua miſcerēt,
tanquam cum familiari conſentaneaque illis
uoce cōtemperantes, ita nobis ſeruāda per-
petuo tradiderunt: nosque ita ipſam traditio-
nis regulam rite deinceps conſeruare debe-

mus. Si quid enim aliud dijs cõuenit, ſempi-
ternum ipſum & immutabile, dijs eſt prę cę
teris cognatiſſimum. Inter hæc Porphyrius
ait: Illum qui uocem audit nominum diuino-
rum, ad ſignificata reſpicere, ideoq́ ſufficere
notionem ipſam eandem ubiq́ manentem,
qualiſcunque ſit dictio. Reſpondet Iambli-
chus hunc in modum: Non eſt autem id tale
quale tu putas: ſi enim nomina ex hominũ
pacto conuentoq́ poſita eſſent, nihil inter-
eſſet alia pro alijs commutare. Sin autem na
turæ rerum accõmodata fuerunt, quæ huic
maxime cõgruunt, hęc & dijs maxime ſunt
amica. Ex his perſpicue patet ſacrarum gen
tium uocem rationaliter cæteris eſſe præpo-
ſitam. Neq́ enim prorſus eandem mentem
ſeruãt nomina in aliam linguam interpreta
ta, ſed ſunt gẽtibus ſingulis propria quædã,
quæ gentibus alijs per uocem ſignificari nõ
poſſint. Accedit ad hæc, quod ſi ſignificatio-
num proprietates per aliam linguam inter-
pretari poſſimus, non tamen eandem cõſer
uant permutata potentiã. Habent inſuper
nomina barbara, multam emphaſim, id eſt
inſinuationis demonſtrationisq́ efficaciam:
habent & cõciſam breuitatẽ. Minimũ uero
ambiguitatis

ambiguitatis & uarietatis multitudinis'que uerborũ propter hæc omnia ſuperis maxime congruunt. Depone igitur ſuſpiciones à ueritate cadentes, quibus ſuſpicaris ægyptiam ibi conferre linguam duntaxat ubi ægyptius eſt, uel uſus ęgyptia lingua qui tũc inuocat: Potius autem exiſtimato, quoniã primi omnium ægyptij præſentiam participationemq; deorum ſortiti ſunt, ideo deos inuocantem potiſſimum approbare, quando ægyptio ritu uocãtur. Neq; uero dicendum eſt, barbara hæc obſcura diuinorum nomina eſſe quædam præſtigiatorũ faſcinatorũq; machinamenta. Quo enim pacto quę maxime coniuncta ſunt dijs, noſq; coniungunt, & quaſi æquales cum ſuperis uires habent, phantaſtica figmenta erũt, ſine quibus nullum in ſacris opus efficitur? Sed neque prætegmina inuolucraq; eiuſmodi per noſtras paſſiones efficiuntur ex fama, diuino tributas. Nõ enim exordientes ab his quæ ipſi patimur, imò uero ab ipſis deorũ proprijs competentes illis ſecundũ naturam attribuimus dictiones. Neq; cõtrarias de diuino agimus notiones, contrà uidelicet quàm ipſum reuera ſe habeat, ſed prout natura ſe habet, &

quemadmodum ueritatem de ipſo cõſecuti ſunt primi, qui leges nobis de religionis ſanctimonia tradiderũt, ſic perſeueramus in eis: ſi quid enim aliud in ſacris legibus atque ritibus deo placet, firmitas ipſa maxime placet & præcipue congruit. Oportet igitur ritus adorationis antiquos tanq̃ ſacros cõſeruare ſemper intactos, neq; demere quicq̃, neq; aliũde quid addere, fermè nanq; & hoc cauſa nuper extitit, ut omnia et nomina & uota debilitata iam ſint: propterea quod propter ipſam præuaricationem & innouandi cupiditatem permutata ſunt ſemper, & permutari non deſinunt. Græci nanq; natura rerũ nouarũ ſtudioſi ſunt, ac præcipites uſq; quaque ferunt̃ inſtar nauis ſaburra carẽtis, nullam habentes ſtabilitatem, neq; conſeruant quod ab alijs acceperunt. Sed & hoc cito dimittũt, & omnia propter inſtabilitatem nouæq; inuentionis elocutionẽ trãsformare ſolent. Barbari uero ſicut moribus graues firmiq; ſunt, ſic & in eiſdem ſermonibus firmiter perſeuerant: ob quam ſanè ſtabilitatẽ & ipſi dijs ſunt amici, & orationes offerũt illis acceptas, quas nulli ulla unquã ratione fas eſt permutare.

Opinio

Opinio Aegyptiorum de deo atq; dijs.

QVærit ſubinde Porphyrius, quidnam primam aegyptij cauſam eſſe uelint, utrum intellectũ, an ſuper intellectũ. Item utrum unum aliquid ſolum, an unà cũ alio quodam, ſiue alijs. Rurſus utrum incorporeum ſit, aut forſitan corporale. Præterea num ſit idem cum opifice mundi, an opifice ſit ſuperius: & nunquid ex uno, an ex pluribus cũcta profluxerint: omniumq; nũquid uelint primũ fundamentũ eſſe materiã prorſus informem, an corpora qualia: ipſamq; materiam nũquid ingenerabilem, aut genitam. Ad hæc Iamblichus ita reſpondit: Ego uero cauſam in primis tibi dicam, ob quam ſacri & antiqui Aegyptiorum ſcriptores de his uaria ſenſerint: & inſuper huius ſeculi ſapientes nõ eadem de his ratione loquantur. Cum enim multæ in uniuerſo ſint eſſentię, ac multifariam inter ſe differant, meritò earum & multa tradita ſunt principia, habentia ordines differentes, & ab alijs ſacerdotibus alia, principia quidem tota uniuerſaliãue, ut narrat Seleucus. Mercurius ipſe tradit uiginti milibus uoluminib9, uel ſicut Meneteus recẽſet, tradidit uoluminibus trigin

ta millibus, itemq́; ſex millibus & quingētis atq; uigintiquinq;, & in eis perfecte omnia demonſtrauit. Propria uero particulariū eſſentiarū principia, alij antiquorū alia paſſim introduxerint. Oportet igit̄ de his omnibus ueritatem breuiter declarare, atq; primum, quod primū quæſiſti. Primus deus ante ens, & ſolus, pater eſt primi dei, quem gignit manens in unitate ſua ſolitaria, atque id eſt ſuperintelligibile, eſtq́; exemplar ipſius, quod dicit̄ ſui pater, ſui filius, unipater & deus uere bonus. Ille enim maior, & primus, et fons omniū, & radix eorū quæ prima intelliguntur & intelligūt, ſcilicet idearū. Ab hoc utiq; uno deus per ſe ſufficiens, ſeipſum explicauit. Ideoq́; dicitur per ſe ſufficiens ſui pater, per ſe princeps. Eſt enim hic principiū, deus deorū, unitas ex uno, ſuper eſſentiam eſſentię principium: Ab eo enim eſſentia: propterea pater eſſentiæ nominatur. Ipſe enim eſt ſuperenter ens, intelligibilium principium. Hæc ſunt principia omnium antiquiſſima, quæ Mercurius præponit dijs æthereis, empyreis, cœleſtibus: componens de empyreis libros centum, totidemq́; de æthereis, mille de cœleſtibus. Secūdum uero alium ordinē

prǫponit deum emeph dijs cœleſtibus tan=quam ducem, quem ait intellectum eſſe ſei=pſum intelligentem, atq; in ſe intelligentias cõuertentem. Huic unum impartibile ante=ponit, quod appellat primum exemplar aut expreſſionem aut effigiem, quod icthon ap pellat: in quo eſt primũ intelligens & intelli gibile primũ, quod ſolo ſilentio colitur. Prǫ=ter hos autem, rerũ apparẽtium opificio alij duces præſunt. Nam opifex intellectus, qui & ueritatis eſt dominus, atq; ſapientia, qua=tenus in generationem progrediens occul=tam, latentium rationum potentiam tradu=cit in lucem, Amun ægyptiaca lingua uoca tur. Quatenus autem ſine mendacio pera=git omnia & artificioſe ſimul cum ueritate, phtha nuncupatur. Græci uero hunc Vul=canum nominãt, artificioſum duntaxat con ſiderantes. Quantũ uero effector eſt bono=rum, appellatur Oſiris: aliasq; denominatio nes habet propter potẽtias actionesq; diffe=rentes. Eſt & principatus alius apud illos ſu per elemẽta tota in generatiõe poſita, uirtu=tesq; eorũ: quarũ quatuor quidem maſculi=næ, quatuor fœmininæ: quem principatum Soli tribuunt. Item alius principatus ſuper

naturam omnem, quæ in generatione uerſatur, lunę tributis. Marſilius: Potes in his ordinem cõſentientem Proclo ita diſponere: Primum eſt ipſum unũ ſuperens ſuperintelligibile totum. Secundum unum ens, ſiue unitas entis, in quo unitas ſua ſuo enti præponit: Poteſt et intellectus intelligibilis appellari, & ſui pater. Tertiũ eſt intellectus intelligibilis intellectualisq; ſimul, et unitus intellectus & expreſſio prima icthon. Quartum intellectus intellectualis iam explicatus cœleſtiũ dux deorum emeph. Quintũ intellectus opifex proximus dux opificum mundanorum, qui ſunt dij cœleſtes empyreiq; & ætherei: hic forſan intellectus eſt animæ mundi, qui nominatur Amun, phtha, Vulcanus, Oſiris. Iamblichus: diuidentes uero cœlũ in partes duas, uel quatuor, uel duodecim, uel ſex atq; triginta, uel harum duplas, uel aliter quomodocunq;, principatus his quoque pręficiunt aut pauciores aut plures. Rurſus ducem unũ his anteponũt, atq; ita Aegyptiorũ tractatus de principijs deſuper ad poſtrema progrediẽs ab uno deſcendit in multitudinẽ, ab uno uidelicet gubernatam deo, ubiq; indefinita natura ſub

quodam

quodam termino definito imperioſe com=
prehenſa, præcipue uero ab excelſa omniũ
cauſa unitate. Materiã uero produxit deus
materialitate, uidelicet ab eſſentialitate ſub=
deriuata, quam opifex uitalẽ aſſumens, ſim
plices impatibilesq́ ſpheras effecit. Ipſius ue
ro poſtremum accepit ad generabilia & cor
ruptibilia corpora facienda. His ita diſcretis
facile ſoluuntur dubia, quę in libris ægyptijs
quos legiſti, concepiſſe dicis. Qui enim ſub
Mercurij titulo circunferuntur, opiniones
mercuriales cõtinent, & ſi ſæpe philoſopho
rum græcorum ſtilo loquuntur. Sunt enim
ex lingua ægyptia in gręcam translati à uiris
philoſophiæ non imperitis. Optarem uero
ut quicunq́ mundanarũ rerum cauſas pri=
mas attingunt, ultima quoque principia de=
clararent. Item quicunq́ planetas, zodiacũ,
decanos, horoſcopos, ſtellas, potẽtes duces
tractant, ut particulares principiorum diſtri
butiones traderent. Proinde dogmata quæ
in ſalaminiacis ſunt, breuiſſimã partem mer
curialium ordinationũ continent. Item quæ
de ſtellarum apparitionibus uel latebris, aut
lunæ augmento uel decremento tractãtur,
in poſtremis penes Aegyptios aſſignationẽ

cauſarum habent. Profectò Aegyptij non omnia eſſe naturalia putãt, ſed uitam & intellectualem & animalẽ à natura diſcernũt: non in mundo ſolum, ſed etiam in hominibus: Atq; cum intellectũ & rationem ſecundum ſeipſos exiſtentes præfecerint, ſic quæcunq; fiunt fieri arbitrantur, atq; eorum quę in generatione uerſantur, primũ præcipuum'ue patrem eſſe opificẽ aſſerunt. Cognoſcunt quoq; uitalem potentiã, & quæ in cœlo eſt, & quæ ſuper cœlum extat. Item purũ intellectũ collocant ſuper mundum, & unũ impartibilem in toto mũdo, & alterum per omnes circulos diſtributũ. Iam uero hæc nõ oratione rationeq; nuda ſpeculari ſolẽt, ſed admonent inſuper atque docent, ad excelſiora communioraq; & ſuperiora fato, naturam noſtram progredi ad ipſum deum opificemq; mundi, quatenus neq; materiã ferat ſecũ, neq; aliud quicq; præter oportuni temporis obſeruantiam: idq; ſacrorũ opera nos cõſequi docent, atq; ſimul efficiũt. Tradidit hanc quoq; uiã nobis ipſe Mercurius: ſed interpretat⁹ eſt eam propheta Bitis Ammoni regi inuentã in adytis templi, in urbe Saym Aegypti, literiſq; ſacris inſculptam. Prębuit quoq;

quocꝫ nobis dei nomen diſcurrens per uniuerſum. Sunt & alij multi ordines de eiſdē. Quapropter nō recte mihi uideris Aegyptiorum oīa ad naturales dūtaxat reducere cauſas. Sunt enī apud illos plura atcꝫ eſſentijs pluribus: ſunt & poteſtates ſupermūdanæ, quas religioſa pręcipue ſanctimōia coluerūt

De libero arbitrio, & quomodo ſoluamur à fato.

POſt hęc ait Porphyrius, Plures ægyptiorum ipſum quoque arbitrium noſtrum motui ſtellarū ſuppoſuiſſe. Reſpondet Iamblichus ex mercurialibus ſententijs hunc in modum: Duas homo animas habet, ut mercuriales literæ docent. Vna quidem eſt ab intelligibili primo, atque ipſius opificis potentiæ particeps. Altera uero ex circuitu cœleſtium nobis indita, in quam & anima ſpeculatrix diuinorū irrepit. Anima igit̄ à mundis in nos deſcēdens, mundorū quocꝫ circuitus ſequitur. Quæ uero ab intelligibili ueniens intelligibiliter adeſt, geneſicū circuitū ſupereminet, atcꝫ ꝑ eā & à fato ſoluimur, & ad intelligibiles deos aſcēdimꝰ, & religionē habemus ad æterna tendentē. Nō igit̄ putandū eſt de quo tu dubitabas, oīa inſolubilibus neceſſitatis uinculis, quod fatum nomināt,

colligari. Habet enim anima principium in ſe propriũ, quo ad intelligibile ſeſe cõferat, & diſcedat quidem ab his quæ gignũtur, ad ipſum uero ens accedat atque diuinum. Neque rurſus dijs applicuimus fatũ, quos tanquam ſoluentes à fato in tẽplis ſacriſq; et ſtatuis ueneramur. Ipſi quidem dij fatum ſoluunt. Naturę uero ab eis ultimæ deſcendentes, atq; generationi corporiq; mũdi iam implicitę fatum peragunt. Meritò igitur omnẽ dijs ſanctimoniam adhibemus, ut ipſi quidẽ ſoli per intellectualem perſuaſionem dominantes neceſſitati, mala nobis à fato īminentia ſoluant. Non enim totum in natura fati ligatum eſt, ſed eſt & aliud principium animæ, & natura & generatione præſtantius, per quod & dijs poſſumus copulari, et mundanum ordinem ſuperare, atq; ſempiternã uitam ſupercœleſtiumq; deorum actionem participare. Per hoc igitur noſipſos à fato eximere poſſumus. Quando enim præſtantiora eorum quæ nobis inſunt, agunt, & ad præſtantiora ſuipſius anima reuocat, tunc ab illis quę eam in generatione deuinciunt, penitus ſegregatur, à deterioribuſq; deſcendit, atq; alteram pro altera uitam cõmutat,

ſeq;

ſeq́ ipſam in alium interſerit ordinem, dum priorem omnino deſerit ordinem. Quid ergo? Nunquid poſſibile eſt per deos circumcurrentes à fato ſeipſum ſoluere, atq́ eoſdem interim exiſtimare duces autoresq́ fatorũ, uinculisq́ inſolubilibus uitas penitus alligantes? Forte uero nihil prohibet ita fieri. Cũ enim dij eſſentias potentiasq́ multas in ſe cõplectantur, quidnam prohibet illis ineſſe & alias nobis inæſtimabiles differentias atq́ cõtrarietates? Iam uero & hoc licet dicere, in unoquoq́ deorũ etiam apparentiũ ineſſe intelligibilia quędam eſſentię principia, per quę animabus à generatione mundorũ fuga cõtingat atq́ libertas. Si quis aũt duos deorũ ordines nõ admittat, ad ſolutionis officiũ, ſcilicet mũdanos ſimulatq́ ſupermundanos, ſaltem per ſupermũdanos fiet quandoq́ ſolutio. Verũ hæc in tractatu deorũ diligentius declarant̃, quinam dij potiſſimum ſint ad ſupera reductores, & quomodo reuocent, quibus ue potentijs, & qua ratione fatũ ſoluant, & per quos præcipue redditus ſacrorũ operatione peractos, & quis ordo mundanæ naturæ, & quo pacto intellectualis actio conſummata huic ordini dominet̃.

Quamobrem q̊d tu ex Homeri uerſibus ad duxiſti, ſcilicet deos eſſe flexibiles, dictu nefas eſſe cenſemus. Legibus nanque ſynceris intellectualibusq́ʒ iandiu definita ſunt ſancta religionis opera, atqʒ ordine potentiaq́ʒ maiore deteriora ſoluunt: & quatenus nos in ſortem traducimur meliorē, eatenus deterioribus fit diſceſſus: nec propterea contingit aliquid præter regulam ab initio conſtitutam, adeò ut dij flectantur propter ſacrificiū cultumq́ʒ poſterius actū, ſed à primo deſcenſu deus animas ea conditione demiſit, ut ad eum iterum reuertantur. Neque inter ſe repugnant aſcenſus animarū, atqʒ deſcenſus. Sicut em̄ in uniuerſo intellectuali unà cum eſſentia generatio, imò et hoc totū recte connectitur, ſic & in animarū diſpoſitione, unà cum earum circa generationem cura, ſolutio quoqʒ à generatione conſentit.

De ſuo cuiqʒ dæmone.

QVærebat poſt hæc multa Porphyrius de ſuo cuiqʒ dæmone. Reſpondet ad hæc Iamblichus ita: Duplex eſt tractatus de dæmone unicuiqʒ proprio: Alter quidē ſacer, ſiue deificus, alter artificioſus. Ille dæmonē à ſupernis cauſis inuocat, hic à circuitibus

tibus qui in generatione uerſantur. Ille quidem exploratione uniuſcuiuſque genituræ non utitur, hic talia diligenter explorat. Ille uniuerſalis ſuper naturã, hic particularis ſecundum naturam dęmonẽm colit & curat. Cum igitur hæc ita ſe habeãt, abſurde tu mihi uideris culturam perfectiorem ad humanam admodũ transſtuliſſe, & in hac duntaxat quęſtiones tuas exercuiſſe. Præterea ubi naturali tantum uia quæris colis'ue dæmonem, uideris & eiuſmodi uiæ exiguã quandam particulam accepiſſe. Conſueuerunt enim qui circa naturam artificioſe perquirunt & operantur ordinate, uocare dæmonem à decanis, id eſt facientibus, atq; ab influxuum diſpenſatoribus, imaginibus cœli, ſtellisq;, Soleq; & luna. Item à polis totisq; elementis atq; mundo. Tu uero non recte breuiſſimã horum partem ſeligens, ſcilicet ipſum genitalis figuræ dominũ, de hoc duntaxat quęſtiones inducis, & hac in parte hoc uno ſuppoſito pſcrutaris, quonam pacto dominus ipſe figuræ dæmonẽ tribuat, atq; ſecundũ quam & qualẽ uitã uel potentiã uel influxũ ab illo nobis influat: ubi prorſus in geniturę exploratione moraris, perſcrutans

utrum ſubſiſtat dæmon nec ne, & utrum figuræ dominus inueniri poſſit aut forte non poſſit. Aſſeris deniq; hunc fore beatum, qui inuēta generationis ſuæ figura, fatalia ſic effugerit, ita uidelicet ſuum dæmonem cōſpicatus. Mihi uero uidenť hæc inter ſe diſſentire & à ueritate deficere. Si enim ab ipſa generationis figura dæmon nobis eſt attributus, atq; inde cognouimus eum, quonā pacto fatalia fugiemus per notitiā dæmonis fato nobis addicti? Atqui & ſi neceſſaria à nobis per dæmonem expellimus, ut affirmas, quādo ulterius ſunt hæc unà cum dæmone nobis deſtinata per fatum?

De iudicijs aſtrologorum & dæmone.

PORPHYRIUS dicit, ſi quis cognoſceret figurā natiuitatis dominūq; figuræ, inueniret dæmonē ſuum, & per ipſum ſolueretur à fato natiuitatis. Sed ſubdit: Impoſſibile eſſe ſcire illam, & hunc inuenire, & regulas aſtronomiæ & aſtrologiæ eſſe incōprehenſibiles et incertas, teſte etiā Cheremone. Iamblichus dicit, dęmonem neq; cognoſci, neq; dari ab illa figura & dęmonio eius: alioquin nō ſolueret nos à fato natiuitatis, ſed dari ab antiquiori principio et altiori, ſcilicet à dijs ſu-

periorибus

perioribus, & cum primũ anima inclinatur ad ſenſibilia ante cõceptionem: & ſolui nos à fato nõ tam per dęmonem, quàm per cultum ſuperioris numinis. Nõ ſolum uero illa Porphyrij dicta à ſeipſis, ſed etiam à ueritate diſſentiunt. Non enim ab ipſa propria generationis figura omnino unicuique tributus eſt dæmon, ſed eſt & antiquius hoc initium. Item ſi hinc duntaxat dęmon agnoſceretur, non foret propterea felix, qui geneficũ cognoſceret dæmonem. Et quiſnam hunc ducem accipiat ad effuganda fatalia? Si ad hæc explenda eſt ipſe tributus, omnino præcipuas prætermittis de eſſentia & de ordine dęmonis quęſtiões, ultimas uero tangis unde deſcendat. Inquis præterea innumerabiles circunferri aſtrologiæ regulas, dubitationesq; de geneſi: unde appareat ſcientiã de his haberi non poſſe. Ego uero cenſeo, primum quidem haberi poſſe per diuinum uaticinium ueritatem certiſſimam circa ſtellas: nec nos omnino regularũ dinumeratione, nec artificioſis prædicationibus indigere: Et inſuper addo te non penitus impoſſibilem inde notitiam demonſtrare, quantũ ad mathematicam ſcientiã pertinet, quod diuerſæ

inter illos feruntur opiniones, quod ue Cheremon, & quiuis alius contradicit. Sic enim & in omni ſcientia ſimul et arte, propter diſſidentes opiniones, dicere nullam eſſe ſcientiam cogeremur. Sed profectò ubiq; non ſolum falſa inter ſe diſſident, ſed & à ueris falſa diſſentiunt, ut ubiq; præter falſa ueritas inueniri poſſit. Porphyrius dicit regulas etiam aſtronomiæ cõprehendi non poſſe, nedum aſtrologiæ, & multas eſſe illis diſſenſiões, & à multis impugnari. Reſpõdet Iamblichus: Diuinũ uaticiniũ poteſt docere naturã et effectũ aſtrorũ ſine arte. Aſtronomia & aliæ artes quondã à dijs datæ, lõgo tẽpore humanis opinionibus cõfundunt̃, exiguumq; diuinitatis & ueritatis deniq; retinent. In aſtronomia eſt aliquid ueri, quãuis exiguũ: quod patet per effectus ſtellarum inter ſe ex menſura prouenientes in cœlo, ſicut prædictum eſt de eclipſi Solis & lunæ & aſpectibus planetarum. Regulæ menſurarum, magnitudinem diſtantiarũ, progreſſionum, cometarum, atque ſimilium, diu apud Chaldęos & apud nos obſeruatæ, teſtantur aſtronomiæ ſcientiam eſſe ueram. Porphyrius dicit dominum figuræ, uel dominos, ſi plures ſint,

deprehendi

deprehendi non poſſe etiam iudicio aſtronomorum & aſtrologorum, ſed inde proprium dæmonem eſſe quærendum. Iamblichus dicit aſtrologos dare regulas, alios ſcilicet quinque, alios pauciores, alios plures, ad inueniendos & diſcernendos dominos figurarum. Non dicit inquam haberi regulas, & inueniri atque diſcerni, ſed ita putari & tradi ab illis contra dicta Porphyrij. Quidnam prohibet figuræ dominum atque dæmonem per aſtrologiã quidem difficile inueniri, facilime uero per diuinum uaticiniũ atque ſacrificia? Neque putandum eſt dæmonem à ſolo figuræ domino tribui. Sunt enim plura hoc eius & antiquiora principia. Neq; humanis artibus, ſed diuinis, proprium dæmonem poſſumus inuenire. Proprius cuiq; dæmon non à particulari quodã cœli elementorum'ue diſpoſitione diſtribuitur, ſed à tota mundi diſpoſitione, quando deſcendit anima regnante, ipſiq; dęmonem certũ accõmodante executorem uitæ quam elegerit anima: hic eam conciliat corpori, uitam corpori cõmunicatam curat, uitã animę propriã dirigit, cogitationi aſſidue principia exhibet, nosq; agimus talia qualia hic addu-

cit in mentē, eatenusq́ nos gubernat, quo ad ſacris perfecti dominū pro dæmone commutemus. Tunc dæmon deo cedens, uel uacat ab opere, uel conducit ad idem. Sors alicuius propria tribuitur animæ, dum deſcendit ex toto mūdi corpore, & uita prout tunc ſe habet ad illam, & illa ſors certo dæmone ducitur et impletur. Ergo eſt impoſſibile iudicare certos euentus, cum omnium cauſarum cōcurſum cōprehendere nequeamus, niſi per inſpirationē diuinā id aſſequamur.

Vnde proprius dæmon ueniat, quid'ue agat, & utrum ſit unicus.

PRoprius dæmon nō à parte quadā cœli elementorum'ue tribuitur, imò uero à toto mundo, & à multiformi in eo uita, & à multiformibus corporibus per quæ tranſit anima deſcendens in generationē, ſecernitur proprie atq; decernitur ſors in nobis quædam propria noſtris ſecundum præfecturam propriā diſtributa. Hic utiq; dęmon erat in exemplari antequam in generationē animę laberentur. Quem cum primum anima ducem accepit, adſtat ipſe dæmon expletor ſubinde uitarū. Hic animam ut dixi, deſcendentem alligat corpori, commune eius

anima

animal ipſe curat. Vitam animæ propriã dirigit, & quodcũque ratiocinamur exhibet ratiocinandi principia; agimusque talia, qualia is adducit in mentẽ, gubernatque nos quouſque ſacris operibus expiati, deum ſubeamus pro dæmone ducem, cui poſthac dæmon ita cedit, ut uel uacet eo præſente, uel cõducat ad idem. Quærebas deinde utrum plures adſint unicuique dæmones, alij alia gubernãtes in homine. Reſpõdemus ad hęc, dæmonem non alicui parti noſtrum præeſſe duntaxat, ſed toti ſimul adeſſe, totũ ducere, quemadmodũ à totis quę in mundo ſunt ordinibus, eſt attributus. Cõiectabas plures pro numero noſtrarum partiũ dęmones nobis adeſſe. Præterea quod etiam in ipſo corpore diuerſi ſint dæmones, alius ſanitatem, alius pulchritudinem, alij quandam in his habitudinem curent, unusque his æque præſit in corpore. Sic & putabas alium dęmonem corpus, aliũ animam, alium mentem regere. Præſtat uero eiuſmodi coniectura ad hoc ipſum uti, uidelicet quod corpus & anima & intellectus eodem dæmone gubernent. Noli igitur ita diuidere, ut alius ſit corporis dæmon, alius animæ, alius intellectus. Abſurdũ eſt enim

animal quidẽ eſſe unum, dęmoniũ uero ani mali præfectum multiforme putare. Nam quæ principatum tenent, ubiq; ſimpliciora ſunt ſubditis. Eſt inſuper et abſurdius, ſi mul ti dæmones dominãtes uelut dæmonij par= tes, nõ cõflati in unũ ſint, ſed inter ſe diſiun= cti. Introducis autẽ & in ipſis cõtrarietatem, tanq; dominantiũ dæmonũ alteri boni ſint, alteri uero mali: cum tamen nuſq; mali ſpi= ritus ſortem habeãt præfecturę, nec pari uel autoritate uel numero ex aduerſo bonorũ diſtributi ſint. Poſt hæc ſuſpicaris dæmonẽ proprium eſſe quandam animæ partem, ui delicet intellectũ, eumq; hominẽ eſſe εὐδαί μονα, id eſt felicẽ, qui ſapientẽ habeat intelle= ctum. Quod ſi ita ſit, nõ erit amplius alius or do præſtantior homine, præfectus homini. Sed inter diuiſas animæ partes ſuperior infe rioribus dominabit̃. Vbi tamen cunctæ co= gnatæ ſunt, nulla ut abſoluta ſubditis domi natur. Inducis poſt hæc dæmonis cultũ tan= quam ad plura factũ, partim quidẽ tanq; ad duos dæmones, partim etiam uelut ad tres. Nefas uero eſt cauſas nobis pręſidentes par tiri, nec ad unũ redigere præfecturã: quip= pe cũ unitas in omnibus dominet̃. Iam uero

& qui

& qui dæmoniũ ſecundũ corpus corporiſq́ diſpenſationem diuidit, is principatũ eius in partẽ eiuſdẽ redigit anguſtiſſimã. Quapropter religioſum cultũ circa dæmoniũ ita diuiſum cõſiderare nõ decet, cum opinio ipſa in qua fundaẽ debilitate uacillet. Vnus igiẽ eſt ſecũdũ unũquenq́ noſtrũ dęmon proprius gubernator. Dęmonẽ uero cõmunem penitus & eundẽ cũctorũ hominũ exiſtimare nõ decet, uidelicet rurſum cõmunẽ quidẽ in ſeipſo, propria uero cõditione unicuiq́ copulatũ. Ipſa em̃ ſecundũ ſpeciem unãquanq́ diuiſio materięq́ alteritas, ipſam rerũ ſecundũ ſe incorporearũ cõmunitatem identitatẽq́ nõ ſuſcipit.

Inuocatio dæmonis.

QVæris deinde quare cõmuni quadam apud oẽs inuocatione aduocare dæmonẽ ſoleamus: quoniã uidelicet ꝑ deũ dominũ unũ, dæmonũ agiẽ inuocatio, qui & à principio ſuũ cuiq́ dęmonẽ definiuit, et in ſacrificijs ſecundũ propriã uolũtatẽ ſuũ cuiq́ monſtrat. Semper enim in ſacrarũ operationum ordine ꝑ ſuperiora numina inferiora uocanẽ. Quare & in dæmonibus unus quidam dux eorũ, qui circa generationem obtinet principatũ, dæmonẽ ſuũ ad unũquenq́

demittit. Poſtquã igitur adeſt unicuiq; ſuus, tunc & congruũ ſibi cultũ pandit, nomenq́; ſuũ modũq́; inuocationis ſuæ propriũ pate facit. Atq; hic cõueniens eſt ordo dæmonũ. Alius enim ordo inuocãtibus eſt cognatus, alius ab antiquioribus cauſis procedit, alius conſpirationẽ in eis cõficit ad idem cõmuniter conferentẽ. Noli igitur diuinas inuocationes humanis ſimiles arbitrari, & ineffabiles effabilibus cõparare, & eas quæ omnem terminũ omnemq́; indeterminatũ modum ſuperãt, humanis imperijs mandatiſq́; conferre, ſiue definita ſint hæc, ſiue prorſus indefinita. Quæ em̃ apud nos ſunt, cũ toto genere commune nihil habent, atque cum his quæ ſecundũ totum ordinem nos excedũt, totamq́; eſſentiam noſtram naturamq́; exuperant. Hinc uero maxime errores hominibus ingentes accidunt, quando ex humana debilitate aliquid de dominationibus dæmonicis ratiocinari ſolẽt, & paruis nihilipendendiſq́; atq; diuiſis, ingentia & magnipendenda & perfecta perpendunt.

De felicitate.

SVſpicaris ne forte alia quædam ad beatitudinem prę ter diuinum cultum, uia lateat,

teat,

teat, & quænam iſta potiſſimum ſit interrogas. Sed profectò ſi in dijs bonorũ omnium eſſentia perfectioq; continet̃, ac prima poteſtas primũq; bonorũ illic eſt principiũ, meritò ſoli nos ſacerdotes, & qui ſimiliter ſuperis ſe dediderint, atq; legitime unionem ad illos fuerint conſecuti, bonorum omnium principium atque finem ſtudioſe proſequimur: In hoc utiq; ſtatu & ueritatis contẽplatio adeſt, & intellectualis ſcientiæ conſummatio, atq; unà cum deorũ cognitione cõuerſio quoq; ad nos ipſos noſtriq; agnitio comitatur. Fruſtra uero ſuſpicaris, ne fortè religioſus ex opinionibus humanis fauoribusq; dependeat. Quidnam ocij eſſe poteſt animo dijs dedito ad humanas laudes auſcultandas?

Religionem eſſe ueram.

SEd neq; quod ſequitur recte dubitas, ne fortè religioſus ipſe fallat, ubi ais animã magna ſepe ex cõtingenti cõfingere. Quod nam in rebus uere exiſtentibus figmentorũ initium eſſe poteſt? Nónne potentia phantaſtica in nobis eſt illa, quæ idola fingit atque transformat? atq; quando uita intellectualis perfecte agit, phantaſia nulla ſuborit̃, nónne penes deos ueritas ipſa ſecũdum eſſentiã

unà cum illis exiſtit? Nónne multo magis et illa, quæ ſecundum conſonantiam in rebus intelligibilibus eſt fundata? Fruſtra igitur talia & abs te, & ab alijs diuulgant̃. Quinetiã ubi tu & alij religioſos calumniamini tanq̃ præſtigiatores atq; uanos & iactabũdos, longius à ueritate diſceditis: ſicut enim in cæteris artibus, ſic et in religione ſunt qui eam falſò profiteant̃: quæ profeſſio longius quàm aliud quicquam à religione diſcedit. Malum enim bono magis quàm non bono contrarium eſt.

De præſagio naturali, artificioſo atq; diuino.

SI qua nobis aptitudo naturaliter inſit ad futuri præſagium, quemadmodum animalibus terræmotuũ, procellarumq; & frigorum naturalis ineſt præcognitio, non uidetur eiuſmodi prænotio habere aliquid uenerandum. Nam ſecũdum ſenſus acumen, uel cõpaſſionem, uel aliam quandam commotionem uirium naturaliũ, eiuſmodi præſagium naturale conſequitur. Neq; rurſum ſi quis ſecũdum rationis diſcurſum, uel obſeruationem ſignorũ, effectus aliquos precedentium, ſicut à contractione pulſus atque

rigore medici febrem pręuidere ſolent, uidetur eiuſmodi præſentia eſſe admodũ honoranda: humana nanque, & ſuſpecta corporeaq́ conditione progreditur. Solum igitur diuinitus aduenieńs uaticiniũ, reuera nobis diuinã exhibet uitam, dum & præuiſionem & diuinas intelligentias poſſidet, nosq́ reddit reuera diuinos, ac bonum legitimum nobis adfert. Beatiſſima enim deorũ intelligentia bonis omnibus abunde repletur. Suſpicaberis ne forte prophetæ diuinitus inſpirati præuideant quæ futura, neq́ tamen propterea ſint felices: Nam & præuidere poſſunt, neq́ tamen ſcire futuris uti. Sed contra dicendum, omnem uidelicet prænotionem diuinitus inſpiratã eſſe bonis & bonitate refertam, ordinisq́ cõpotem atq́ decori, atq́ utilitatem nobis afferre: Dij nanq́ una cum præſagio, facultatem quoq́ ad cauenda declinandaq́ incõmoda nobis naturaliter imminentia ſuggerũt. Et quando uirtutẽ oporteat exercere, ad idq́ conferat ignoratio futurorũ, occulunt ipſi futura, ut animus inde ſit melior. Quando uero ad hoc nihil intereſt, expedit autẽ animũ præſentire, ad hoc uidelicet ut ſalui ad ſublimia reuertant̃, tũc

in medijs animarū eſſentijs uaticinium penitus inſerunt.

Via ad felicitatem.

QVærebas deinde, quæ ſit ad felicitatē uia, quáue in re ſit ipſa felicitas. Hoc igitur audi. Contemplabilis ipſe in ſe intellectus homo erat quondam deorum contemplationi coniunctus. Deinde uero alterā ingreſſus eſt animam, circa humanam formæ ſpeciem coaptatā ſiue cōtemperatam. Atq; propterea in ipſo neceſſitatis fatiq; uinculo eſt alligatus. Conſiderare itaque decet, qua præcipua ratione ab eiuſmodi uinculis ſolui poſſit. Eſt autem ſolutio nulla, præter ipſam deorum cognitionem. Idea nanq; felicitatis eſt ipſum cognoſcere bonum, quemadmodum eſt: & idea malorū, ipſa quidem bonorum obliuio, & fallacia circa malū. Notitia quidē illa unà cum diuino cōgreditur: Obliuio uero hæc atq; deceptio, inſeparabilis eſt à caduco. Item illa intelligibiliū eſſentias per ſacras ſanctimoniæ uias rite metitur: hæc autem à principijs cadens atq; repulſa, ſeipſam proijcit ad corporalem ideam dimetiēdam. Illa ruſum eſt ſui parentis agnitio, hæc uero diſceſſus unà cum obliuione ab ipſo deo patre

tre ſuperſancto, ſeq; ipſo ſufficiente, longe remotus: Illa uerã cõſeruat uitam, reuocans hanc ad patrem. Hæc hominẽ principẽ geni turæ uſq; ad id deducit, q̃d permanet quidẽ nunquã, perpetuoq; influxu uerſatur. Hęc utiq; prima ſit tibi ad felicitatem uia, intelle-ctualẽ habẽs unionis diuinæ penes animas plenitudinẽ. Sacra uero atq; deifica felicita-tis traditio appellatur quidẽ porta ad ipſum omnium opificem deum, aut locus, aut aula boni. Poteſtatẽ uero poſſidet, primũ quidẽ caſtam & ſobriam animæ ſanctimoniã, ual-de utiliorem ſobria corporis caſtitate: Dein-de cogitationis accõmodationem ad ipſam participationẽ uiſionemq; boni, ſimulq; ad cõtrariorũ expulſionẽ. Tertio rurſum uni-onem exhibet ad deos bonorum omniũ lar gitores. Poſtquã uero ſingulatim atq; pro-prie, tum mundi partibus, tum diuinis pote ſtatibus per partes mundi diffuſis, animã co pulauerit, tunc opifici toti copulat animam, præbetq; undiq; cum ipſo conſenſum, atq; eam extra omnem materiam ponit, cum ſo la iam ſempiterna uniuerſi ratione coniun-ctam. Verbi gratia: in ipſa opificis poteſtate per ſe genita, per ſe mobili, & omnia ſubſti-

nente prorſus, & eleuãte, intellectualiq́, & omnia pariter exornãte, item ad ueritatem intelligibilẽ reuocante, rurſumq́ per ſe perfecta perficienteq́, atq; effectrice, cæteriſq́ dei uiribus opificis gradatim pro cuiuſq; proprietate coaptat, adeò ut in actionibus earũ intelligentijsq́ & opificijs facultatibus expiatus animus atq; ſacer perfecte firmetur, atque tum demum in toto opifice deo collocat animam.

Concluſio religionis felicitatiſq́; apud Aegyptios.

ATq; hic apud Aegyptios religioſæ ſacræq́ eleuationis eſt finis. Ipſum uero bonum aliud quidem diuinũ putant, ipſum ſcilicet præintellectum deum: aliud autem humanum, unionem uidelicet ad ipſum dominum: Quemadmodum Bitis propheta ex libris mercurialibus explicauit. Non igitur pars hæc apud Aegyptios prætermiſſa eſt, ut tu ſuſpicaris, ſed quemadmodum ſpectat ad ſanctimoniam rite nobis eſt tradita. Neq; rurſus de rebus exiguis ſacerdotes diuinam intelligentiã interpellant, ſed de his quæ ad purgationem, ſolutionem, ſalutem animę pertinent, neq; difficilia meditantur, eademq́ hominibus inutilia, imò res animæ

omnium

omnium utiliſſimas, neq; ſub dolo & ſeductore quodam dęmone obfuſcati ſacerdotes hallucinantur, qui in omnibus fallacem dæmonicamq; naturā prorſus excedūt, atq; ad intelligibilem diuinamq; conſcendunt. His itaque pertractatis, obſecro deos ut mihi tibiq; ueram intelligentiarū cuſtodiam obſeruantiamq; exhibeant, nullo tempore defuturam, atq; in ſempiternam æternitatē æternorum præbeāt ueritatem, perfectiorumq; circa deos intelligentiarū compotes nos efficiant, in quibus beatiſſimus bonorū finis nobis eſt propoſitus, & amicitiæ concordiæq; inter nos mutuæ autoritas omnis atq; firmamentū.

IAMBLICHI DE MYSTERIIS FINIS.

EXCERPTA MARSILII FICINI EX GRAECIS PROCLI COMMENTARIIS IN ALCIBIADEM PLATONIS PRIMVM.

PRINCIPIVM dialogorum Platonicorũ totiusque philoſophiæ præcipuum atq; firmiſſimum arbitrantur, naturæ noſtræ cognitionẽ: hac em̃ recte cognita, bonũ quoque nobis conſentaneum, malum ue diſſidens abſolutius noſſe poterimus. Sic utique natura cõparatum eſt, ut quemadmodum inter ſe rerum eſſentiæ differunt, ſic & propriæ rerũ perfectiones. Vt igitur quæ ſit naturæ noſtræ perfectio, & quomodo comparetur inueniamus, eſſentiam noſtram in primis debemus agnoſcere: Quod quidem & in Alcibiade propoſitum eſt, & in tota doctrina Platonis eſt finis. Quãdo rerum conſideramus eſſentias, perſcrutandũ eſt utrũ eſſentia rei ſit ex earum numero quæ indiuiduæ ſunt, uel earũ genere quæ circa corpora diui-

ra diuiduntur, uel earum quæ in medio collocantur. Item utrum eſſentia ſit æterna, an per omne tempus exiſtens, an in aliqua temporis parte fiat. Rurſum utrum ſit ſimplex, & ante cōpoſitionem exiſtens: aut cōpoſita quidē ſit, ſed inſolubilibus uinculis ſit compoſita: aut poſſit uiciſſim in ea ex quibus cōponit̃ quandoq; reſolui. Atqui ſi ita unumquodque conſideremus, deinde poterimus eius quoq; bonum quale ſit facilius iudicare. Conſtat enim eſſentiæ prorſus indiuiſibilis, æternum eſſe bonum, diuiſibilis uero bonum quoq; in tempore motuq; uerſari: mediæ deniq; ſecundum ſubſtantię ipſius menſuras perfectio quoq; perpenditur. Eiuſmodi nanque perfectio tempore quidem indiget, ſed tempore primo, quod ſanè incorporeos circuitus poſſit apte metiri. Ignoramus quidem noſipſos, quoniam obliuione genefica occupati ſumus, atq; in rationalium ſpecierũ uitæ perturbatione perculſi. Exiſtimamus autem interea cognoſcere multa quæ ignoramus, quoniam rerum rationes eſſentiæ noſtræ innatas habemus. Tres ſunt conuerſionis ſpecies. Quicquid enim conuertitur, uel ad aliquid uertitur ſe deterius, dum

à perfectione propria labitur, uel conſurgit ad melius propter propriæ uitæ uigorem actionemq́ naturalem, uel reflectitur ad ſeipſum propter cognitionē ſibi conſortē mediamq́ ſpeciem motionis. Conuerſio quidē erga deterius paſſio quædam eſt animæ alas abijcientis, & in obliuione iam poſitæ, ſuiipſius ſimulatq; altiorum. Cōuerſio uero & ad ſe, & ad melius, non ſolis competit animabus, ſed ipſis quoq; diuinis, quemadmodum Parmenides ipſe nos docet. Plato ſignificat in procemio prȩter cȩtera animū ueritatis ſtudioſum cognitiones rebus cognoſcendis conſortes ædere: Neq; mutabilium immutabilē, neq; neceſſariorū ſtabiliumq́ ambiguam atq; nutantem: ſed quemadmodum Socrates in Republica docuit, notitia quidē ſimplici, uniformi, intellectuali, intellectualia omnia coniugate cognoſcere: notitia uero ſcientifica atq; cogitatiua, ſpecierū euolutione atq; compoſitione, rationes rerum medias contemplari. Tertia rurſum à ueritate potentia ſenſuali per inſtrumenta cognoſcibilia propria contingente ſenſibilia iudicare, imaginali tandem potentia imagines ſenſibilium apprehendere. Iam uero

Timæus

Timæus cognitiones proportione quadam ad cognoſcenda diſtinguens, iubet nos entia quidem intelligentia ratione& iudicare: opinione uero ſenſu'que, illa quæ entia quidem non ſunt, ſed fiunt iugiter atq; pereũt. Atque eorum quæ uere ſunt, rationes ratas & inconiunctas exiſtere: rerum uero in generatione fluentium, imaginarias atque contingentes. Vbiq; enim rationes ſermones'q; imitantur illa quæ explicãt. Atqui Socrates in Cratylo ait circa res ſempiternas, nomina naturam rei magis attingere: circa uero mutabiles, nomina quoque ſæpe mutari, & magis in poſitione uerſari. Aliorum ubiq; deorũ aliæ proprietates exiſtũt: Nam aliæ quidem ſunt opifices uniuerſorum, atque ſpeciei entium ornatus'que ſubſtantificæ: Aliæ uero propagantes uitam, ac uarios uitæ uigores progenerantes: Aliæ autẽ rerum ordinem ſeruant incommutabilem, connexionem'que cuſtodiunt inſolubilem: Aliæ deniq; aliam ſortitæ potentiam, omnia ſua quadam beneficentia ſeruant. Similiter & omnis amatorius ordo, cauſa conuerſionis eſt rebus omnibus ad diuinam pulchritudinem atque formam: reducens quidem

ſequentia ad illam omnia, eiq́ꝫ coniungens, & coniuncta confirmans, atq́ꝫ mox inde ſequentia replens, diuiniq́ꝫ luminis procedentes inde dotes, per omnia radians. Hanc igitur ob cauſam in Sympoſio tradit, amorem magnum exiſtere dæmonem: quippe cum amor primus omniũ eiuſmodi medij uim in ſeipſo demonſtret, ſitq́ꝫ medius inter ipſum appetibile atq́ꝫ appetens, & cauſa conuerſionis ſequentiũ in priora. Vniuerſa igitur amatoria cohors in ueſtibulo cauſæ pulchritudinis cõſtituta, ad illam omnia conuocat, mediũq́ꝫ proceſſum facit inter amabile, atq́ꝫ illa quæ reuocantur amore. Quapropter totius dæmonici ordinis in ſe declarat exemplar: hanc in diuinis medietatem obtinens, quam dæmones inter diuina tenent atq́ꝫ mortalia. Cũ igitur omnis amatoria cohors hanc inter deos proprietatẽ habeat, ſummitatem eius quidem unicã et occultam excogitamus, primæ & intelligibili pulchritudini copulatam, penes ſupremos deos: mediũ uero proceſſum eius penes ſupermundanos deos, intellectuali conditione fulgentem: Tertium uero progreſſum eius circa mundum multifariam diſtributum, multosq́ꝫ ordines atq́ꝫ uires

res

res ex ſe producentem, atque eiuſmodi mu nera partibus mũdi diuerſis diſtribuentem. Poſt enim unicum primumq́ amoris princi pium, atq; poſt tripartitam ſubſtãtiam inde perfectam, uaria iam turba refulget amorũ. Vnde chori angelorũ implent amore. Tur bę quinetiã dęmonũ hoc plenę deo, ſectant deos, ad intelligibilẽ pulchritudinẽ reuocatos. Exercitus heroũ unà cũ dæmonibus & angelis, circa pulchritudinẽ debacchantur. Omnia deniq; ſuſcitant, reuiuiſcunt, reuire ſcũt, incaleſcũt circa pulchritudinis ipſius in fluxũ. Iam uero animę hominũ inſpiratione eiuſmodi tactæ, & naturaliter cognatæ deo, circa pulchrũ mouent aſſidue, atq; in generatiõis prouinciã delabunt, ad beneficiũ ani mis imperfectioribus exhibendũ, & ad prouidendum ijs quæ ſalute indigere uidentur. Dij quidem ipſi deorũq; pediſſequi, in habitu proprio permanentes ſequẽtibus benefa ciunt, & ad ſe cõuertunt. Hominũ uero ani mæ deorſum lapſę generationemq; tangen tes, beneficã deorũ prouidentiam pro uiribus præ ſe ferunt. Quemadmodũ igitur alię animæ ſecundũ aliũ conſtitutæ deum, ſynce re prouincijs caducis præſunt, animabusq;

hic oberrantibus, atq; aliæ quidem imperfectioribus proſunt per uaticiniũ, aliæ per expiatiões atq; ſacrificia, aliæ per opem medendi diuinam: Sic & animæ quæ uitam amatoriam elegerũt, mouentur quidem à deo pulchrorum præſide ad curam animorũ ingenioſorũ. A pulchritudine uero ſenſibus apparente ad diuinam pulchritudinẽ rediguntur, ſecumq; ipſis cõuocant & amatos. Animæ uero quæ ob peruerſam educationem à ſuperno munere decidunt, alioquin amatoriam nactæ naturam, ſimulacris pulchritudinis incidentes, propter ueræ pulchritudinis ignorantiam corporeas formas admirantur & amant, paſſionem propriam ignorantes. Sicut enim apud Plotinum defluxus mentis facit aſtutiam, atq; ſapientiæ portio lapſa creat ſophiſticã, ſic & munus amoris in peruerſum incidens ſuſceptaculum, uitam efficit intemperatam atq; tyrannicam.

Cauſa ſuperior agit in opere prius poſteriusq; quàm inferior, & unà cũ illa, atq; eſt præſentior operi.

QVæ perfectiora ſunt ubiq;, & quæ rationem exemplaris habent, actiones prorſus imaginum cõprehendunt, adeò ut deteriora nulli uſquã adſint cui perfectiora

quoq;

quocꝫ non multo prius aliquid ex ſe tradide
rint. Quinetiam per omnes rerum ordines
ipſum unum alia comprehendit, atque ante
illa, & poſt illa, & unà cum illis agit.

Mali dæmones etiam in ſacris occurrũt, & fal lunt ſub prætextu bonorum.

COmpertũ habemus in expiationibus
atcꝫ ſacris, ubicꝫ ex deteriorib⁹ aliquid
induere perfectionis imaginẽ, per quam ani
mas nondum perfectas alliciat ad ſeipſum, à
ſuperioribuscꝫ diuertat. Quemadmodũ igi
tur in cõtemplatione phyſica impedimentũ
eſt uita ſophiſtica, procliuitascꝫ ad illam tra-
hens infirmiorem ab ipſa entium contem-
platione, ad imaginationem caducis fami-
liarem: ſic in amatoria eleuatione turba po-
pularium amatorum impedimentum eſt, ſi-
mulans amatorem uerũ, & animam iunio-
ris à bonis cœleſtibus in terrena & tenebro-
ſa detorquens. Similiter in ſanctiſſimis qui-
buſcꝫ expiationibus atcꝫ ſacris, antequã ipſe
deus adſit palàm occurrũt dæmonum quo-
rũdam impetus terrenorum, aſpectus noui
quocꝫ eos qui expiantͬ perficiunturcꝫ detur
bantes, & à ſynceris bonis ad materiam de-
flectẽtes. Quamobrem dij iubent, ne prius

in illos aſpicias, quàm ſacrorũ poteſtate per-
ſtrinxeris oculos. Sic enim aiunt diuina elo-
quia: Non expedit tibi illos aſpicere, priuſq;
corpus expiaueris atq; ſacraueris: quoniam
illi mulcentes animas, à ſacrificijs ubiq; defle
ctunt. Sicut igitur in ſacris tum primum ap
paret diuinum, quãdo totum hoc dæmoniũ
trahens animas in materiã expulérimus: ſic
& diuinus amator, poſt repulſam populariũ
amatorũ, occurrit amato. Item ſicut bonus
cuiuſq; dæmon unũquenq; cuſtodit à pue-
ritia, actioneſq; omnes eius explorat & uer
ba, & ante parentes prouidet, & poſt paren
tes adeſt tanquã totius uitę gubernator aſſi-
duus, atq; poſt obitum dux eſt nobis ad iudi
ces: eodẽ modo ad Alcibiadem ſe Socrates
habet. Deniq; ſicut bonus dęmon nobis plu
rimum occultus adeſt clàm nobis ꝓuidens,
& ſilentio cõſulens, & ineffabiliter nos emẽ
dans: ita Socrates Alcibiadi.

Intellectus in nobis ſemper agit illuminando, neq; tamen ſemper animaduertimus.

INtellectus ipſe quidem circa nos ſemper
agit, ſemperq; præbet intelligentię lumẽ,
atque etiam priuſquam in conditionem la-
bamur irrationalem. Et quando in paſſio-
nibus

nibus uitam degimus, & paſſionibus quandoq; ſedatis, non ſemper animaduertimus, ſed quando à quãplurimo generationis tumultu purgati ſumus, atque tranquille uiuimus: Tunc enim intellectus nobis effulget, tunc quaſi nobiſcũ loquitur, tunc ſuã nobis cõmunicat uocem, antea ſilentio præſens.

De bono dæmone, & de terrenis materialibusq; dæmonibus. Item quomodo unuſquiſq; noſtrũ conſideretur dupliciter, ſcilicet & ut ſimpliciter anima, & ut anima utens corpore.

SOcrates quidem ad Alcibiadem ſe habet ut bonus dęmon: amatores cęteri, ut materiales terreniq; dæmones: qui propellendi ſunt, ut animus bono dæmoni ſit magis expoſitus. Conſiderare poteſt dupliciter Alcibiadem, & ut ſimpliciter animam, & ut animam utentem corpore. Non enim idem eſt utrunq;, quemadmodum nec ipſe per ſe homo, et iam gubernator homo: nec homo ſimpliciter, atque auriga. Omnino autem quod eſt imparticipabile, ab eo quod eſt participabile differt. Atque id quod ſecundũ ſeipſum exiſtit, ab eo differt, quod cum alio quopiam ſimul iam cenſetur. Et denique quod exemptum eſt ab eo diſcrepat, quod coordinatio-

nem ad aliud eſt ſortitum. Quoniam igitur Alcibiades dupliciter intelligitur, & ut ſimpliciter anima, & ut anima utens corpore, qua quidē ratione eſt ſimpliciter anima quędam, Socrates ad eum mentis uicem gerit: qua uero ratione eſt anima utens corpore, Socrates boni dæmonis partes agit. Atque idem ipſe & dæmon eſt, ut ad hominem: & intellectus ad animam. Iam uero et quando medietatem dæmonicam reputamus, inter deos eam & homines collocamus: quando uero intellectū, in ſummo quidē animā ex ipſo ſuſpendimus, & corpus ex anima. Habes profectò diuiſionem alteram in Sympoſio, ubi traditur dæmonem inter deos homines'que exiſtere medium. Habes alteram in Timæo, dicente animam inter intellectū atque corpus, medium obtinere. Idem igitur eſt intellectus & dæmon: Ad animam quidem intellectus, ad animam uero humanam dæmon eſſe cenſetur.

Quomodo amor deus, nec primus eſt nec ultimus, & quomodo in diuinis eſt bonum, ſapiens, pulchrum: Item fides, ueritas, amor.

AMorem domini neque in primis entium

tium, neque in ultimis collocare debemus. Non in primis, quoniam ipſum amabile ſuperius eſt amore: non in ultimis, quoniam amans particeps eſt amoris. Oportet igitur amorē, inter amabile amantemq́ꝫ conſtituere: & ipſo quidem pulchro poſteriorē, cæteris uero quæcunq́ꝫ amant priorem aſſeuerare. Vbinam igitur extitit ab initio? Quo pacto per uniuerſa procedit, & quibus cū prodijt unitatibus? Cum igitur tres ſint in dijs intelligibilibus occultisq́ꝫ ſubſtantiæ, & prima quidem obſignata ſit bono, ipſum uidelicet bonum ex ſe intelligens, ubi ſicut ſacra eloquia tradunt, unitas eſt paterna: Secunda uero per ſapiens deſignet̄, ubi prima uiget intelligentia: Tertia per pulchrum definiatur, ubi intelligibiliū eſt pulcherrimū, ut Timæus ait: Nimirum & tres ſecūdum has intelligibiles cauſas unitates exiſtunt, ſecundum cauſam quidem uniformiter in intelligibilibus conſiſtentes, effulgentes uero primum in ipſo ineffabili deorum ordine, ſcilicet fides, ueritas, amor. Fides quidē omnia firmat in bono: Veritas autē omnem in entibus cognitionem explicat: Amor denique conuertit omnia, congregatq́ꝫ in ipſius

pulchri naturã. Eiuſmodi ſane trinitas hinc per omnes deorum progreditur ordines, omnibusq; ad ipſum intelligibile irradiat unionem. Aliter autem per alios ordines ſe declarat, uires ubique ſuas deorum proprietatibus complicans. Alibi quidem eſt ineffabiliter, incogniteq; & unice, alibi continentiæ connexionisq; ratione, alibi tanquã perficiens atq; formãs. Hic rurſum intellectualiter atq; paterne, ibi motiue uiuificeq; prorſus & effectiue, illic tanquam imperans & aſſimilans, ibi abſolute penitus atque ſyncere, illic multiplicate iam atq; diuiſim. Amor ergo ſuperne ab intelligibilibus uſq; ad mũdana deſcẽdit, ad diuinam pulchritudinem omnia cõuocans. Procedit & per omnia ueritas, illuſtrans cognitionibus omnia. Procedit fides per uniuerſum, in bono ſingulatim omnia ſiſtens. Hinc diuina eloquia omnia tradunt tribus his gubernari, in eisq; conſiſtere. Quamobrem dij ſacrificantes iubent deo per trinitatem eiuſmodi ſe coniungere. Ipſa quidem intelligibilia propter inęſtimabilem unitatem, medio nõ indigent amatorio. Vbi uero & unitas entium eſt atque diſcretorum diſcretio, ibi extat & amor: colligator

gator enim eſt & conciliator eorũ quæ ſunt poſt ipſum, & quæ ſuper ipſum: Conuerſor ſequentium in priora, imperfectorum reductor atq; perfector.

Prouidentia percurrit per ſingula uſq; ad minima, & interim nullis addicta.

QVi diligentiores ſunt in rerum rationibus aſſignãdis, duo hæc elementa potiſſima diuinæ dæmoniacæq; prouidẽtiæ tradunt. Primũ, per omnia deſuper prouidentiam ad ultimum uſque procedere, ac ne minimũ quidem ſui expers alicubi prætermittere. Secũdum, nihil omnino eam ex gubernatis accipere, nec eorũ natura repleri, nec eis alicubi commiſceri. Nõ enim ex eo quod omnia ſeruet atq; diſponat, admiſcetur propterea gubernatis: Nam diuinam atque dæmonum naturam habet, paſſionibus animarum particularium non ſubiectam. Neque tamen dum ſeparatim ſequentia ſupereminet, propterea ex deterioribus aliquid inordinatum incultumq; relinquit. Imò uero ob hanc ipſam cauſam om̃ia decenter exornat, atq; à diſpenſatis abſoluitur. Eſt enim benefica pariter atq; ſyncera, exornatrix omniũ,

atq; ab excultis interim expedita. Per omnia currens, præſertim quia cohibita nuſquam. Viri quinetiam diuini, inferioribus diligentiſſime prouidẽt ſimulatq; tranquille. Quid ergo de dijs ipſis boniſq; dæmonibus eſt dicendum? Nonne præſentes omnibus liberi ſunt ab omnibus? Implẽtes ſeipſis omnia, nullis alicubi permiſcent. Diſcurrentes per uniuerſum, nuſquam uitam propriã addixerunt. Nonne cõfitebimur deos ſuas proles amare? quemadmodum Poëtæ fingunt, Iouem amare puellam, ipſamq; Venerem. Nempe quoniã amor eiuſmodi prouiſor eſt & ſeruator perfectorq; & contentor rerum diuinitus amatarum. Interea et beneficus & ſyncerus immixtuſq;, habitudine nulla ad res affect⁹ externas. Dic amabò, unde nam diuinis interdum hominum animabus, amatorium eiuſmodi priuilegium obtigiſſet, niſi prius dijs ipſis ineſſet? Quicquid enim bonum & ſalutare cõpetit animabus, cauſam à dijs definitam habet. Quamobrem & uirtutum omnium corporaliumq; bonorum, uelut ſanitatis, roboris, iuſtitiæ, temperantiæ exemplaria Plato probat præcedere penes deum. Quanto itaq; magis amatorij muneris

ris cauſam principalem apud deos eſſe fatebimur: quippe cum amatorius hic affectus, ut Socrates in Phędro ait, diuino quodã munere ſit tributus. Dij igitur deos amant, antiquiores quidẽ minores: ſed prouidentię munere, minorẽ uiciſſim maiores diligũt, quodam uidelicet conuerſionis officio. Perficere quidem deteriora & inferioribus prouidere, animabus quoq; qua ratione ſunt animæ, competit. Nam et ob hoc ipſum deſcendunt, propter rerum generabiliũ prouidentiam curamq́; mortalium. Ita uero prouidere, ut prouidens gubernatis nec miſceatur, nec uelut addictus afficiatur, nec inde recipiat quicquam, deorũ proprium eſt dæmonumq́; bonorum: & quoties contingit animabus humanis, diuina uel dæmonica largitate contingit. Solent ſacerdotes in ſanctiſſimis ſacrificijs, uel per uerba, uel per ea quæ oculis oſtenduntur, in admirationem ſtuporemq́; præſentes adducere. Stupor em̃ deo animam exponere conſueuit. Socrates nunquam amatoriã uitam uſq;adeò rectã peregiſſet, niſi afflatu quodam dęmonis elegiſſet eam, & tenuiſſet electam.

Amor eſt medius inter amabile & amantē: eſt magnus dæmon omnia ligans, & quæcunq; appetunt, ipſe medius primo copulat appetibili.

SAcra igitur eloquia hunc amorem domini indicant omnia colligantem, omnibus inſidentem. Hic ſanè ſi cōnectit omnia, copulat & nos dæmonū præfecturis. Hunc Diotima magnū dæmonem appellauit, quoniam medium implet ubiq; inter illa, & quę appetunt, & quæ appetunt. Ipſum quidem quod eſt amandū, gradum ſibi uendicat primum, amans autem gradū tertium ab amato. Amor deniq; uſurpat inter utrunq; medium, cōgregans atq; colligans inuicem appetens atq; appetendū, & implens meliore deterius. Iam uero apud intelligibiles deos atq; reconditos, primæ ſecretæq; pulchritudini, intelligibilem intellectū unit per uitam quandam intelligentia meliorem. Itaq; Græcorum ipſe theologus cęcum illum appellat amorem. In illis autem quæ extra intelligibilia ſunt, nondū illuſtrat indiſſolubilem, cunctis ab ipſo perfectis. Vinculum enim unio quædā eſt, ſed unà cum diſcretione permulta. Quapropter eloquia ſacra huius amoris ignem appellare copulatorem ſolent: ab intelligi-

telligibili nancꝫ intellectu procedẽs, ſequentia cuncta inuicem, illicꝫ deuincit. Conciliat igit̃ intelligibili quidem pulchritudini deos omnes, dijs uero dæmones, nos autẽ dæmonibus dijsꝗꝫ cõiungit. In dijs quidẽ ſubſiſtit primo, in dęmonib⁹ uero ſecũdo, in animabus aũt particularibus per proceſſum quendam tertiũ à principijs exiſtentẽ. In dijs rurſum ſup eſſentiã, omne nancꝫ deorũ genus eſt eiuſmodi. In dęmonibus aũt per eſſentiã: In animabus denicꝫ per illuſtratiõis effectũ. Atque uidetur hic trinus ordo, trinæ intellectus põtẽtiæ ſimilis. Etenim intellectus alius quidem imparticipabilis extat, ab omnibus particularibus generibus abſolutus: alius uero participatus, cuius & deorũ animæ tancꝫ melioris participes ſunt. Alius autẽ ab hoc infunditur animabus, qui ſanè eſt ipſarum perfectio animarum. Hæc autem tria de intellectu Timęus ipſe ſignificat. Intellectui igitur imparticipabili, amorẽ dijs inſitum congruum intelligito: abſolutus nanque eſt & ille ab omnibus quæ ſuſcipiunt eum, & illuminantur ab ipſo. Intellectui uero participato, amorem dæmonicum comparato. Eſſentialis enim eſt & ipſe, ſecꝫ ipſo perfectus tan

quam præparticipatus intellectus & proxime inſidens animabus, intellectui deniq; ſecundum habitũ accepto. Tertium amorem illuſtratiõe animabus infuſum reddere debes. Nec iniuria uniuerſæ intellectuali differentię coniugatum conſideramus amorem: Intellectu enim intelligibili primã habet occultamq; ſubſtantiam. Si enim prodijt inde, & ibi per cauſam eſt fundatus. Atqui mihi uidetur, & Plato hunc deum apud Orpheũ inueniſſe, eundem & amorem & magnum dæmonem illic appellatum, atq; ipſe hoc hymno uidetur fuiſſe cõtentus. Meritò igitur Diotima magnum dęmonem appellat amorem. Et Socrates ubi de amore diſputat, diſputat etiam de dæmonibus.

Primo de dæmonibus communiter: Secundo de dæmonibus familiaribus: Tertio de dæmone Socratis.

DIcendum eſt deinceps primo quidem cõmuniter de dæmonibus, deinde de illis qui nos ſortiti gubernant, tertio de dæmone Socratis. Dæmones igitur à prima uiuifica dea ſortiti ſubſtantiam, atque inde uelut ex fonte fluentes, eſſentiã nacti ſunt ani-

malem

malem, & hanc quidem magis intellectua-
lem illi qui maiorem habēt perfectioremq́ꝫ
ſubſtantiam: minus uero intellectualem po
tiusq́ꝫ rationalem, qui media poſſident. Ter
tij uero et dęmonici ordinis poſtrema tenen
tes, uariam magis que rationalem habent,
materialemq́ꝫ naturā. Eiuſmodi igitur ſub-
ſtantia conſtituti ad diuiſionem deorum pa-
riter diuidunt̄, utpote qui ad deos miniſtro-
rum uice fungunt̄. Aliter enim reſpōdent,
ſeruiuntq́ꝫ dijs penitus abſolutis, ante mun
dum cūncta exordientibus atq́ꝫ ducentibus.
Aliter uero mundanis, qui mundi partibus
proxime præſunt, qui & ſecundum duode-
cim deos ſupercœleſtes diſtribuuntur. Hi
autem ſecundum omnes mundanorū deo-
rum proprietates diſtributi ſunt. Omnis e-
nim mundanus deus, ordini alicui dæmo-
num imperat, cui propinquo ſuam impar-
tit potentiam. Deus nanq́ꝫ opifex uim largi
tur opificem: deus inconuertibilis incōtami-
nabilem exhibet facultatē: perfector autem
ſimiliter perfectoriā, atq́ꝫ circa unumquenq́ꝫ
deū innumerabilis eſt dæmonū multitudo,
eademq́ꝫ cum dijs ducibus cognomenta re-
portat. Gratulantur ſane quando Apolli-

nes, Mercurij, Ioues nominant: quippe cũ proximorum deorum proprietatẽ in ſeipſis exprimant. Proinde mortalia per hos dæmones diuinos nanciſcuntur influxus, atq; ita plantæ & animalia fabricantur. Hæc quidem horum, illa uero illorum deorum imagines præſerentia. His quidẽ è proximo dęmones ducum ſuorum munera largiũtur, eminẽtius uero dij deſuper dæmonibus pręſidentes. Quamobrem poſtrema primis in paſſione conſentiunt: Primorum enim notę ſunt in poſtremis, & poſtremorum in primis cauſæ comprehenduntur. Media ſanè dæmonum genera implent omnia ſimulq; connectunt, communionemq; ipſi omniũ continent, dum deorum quidem participes ſunt, à caducis autem participati. Si quis itaque dixerit deum uniuerſi fabrum cõtra totius ordinis in dæmonibus firmauiſſe, à ueritate non aberrabit. Quandoquidem & Diotima hunc eis attribuit ordinem, connectentem uidelicet diuina ſimulatq; mortalia, deriuãtem liquores ſuperne fluentes, in deos ſequentia omnia referentem, denique uniuerſa cõplentem ſecundũ medietatis ipſius connectionem.

Confutat

Confutat opiniones duas, primam dicentem non eſſe alios dæmonas præter animas noſtras à corpore ſolidiore ſolutas. Secundam Amelij, putantis dæmonas eſſe deos aliquos oberrantes.

NOn igitur admittemus eos, qui dæmones aiunt eſſe noſtras animas, hac uita iam functas, in aliamq; translatas. Nõ enim decet dæmonem per habitudinem quandã cõſideratum in idem conferre, atque ipſum eſſentia dæmonem: neq; medietatem mundanorum omnium ſempiternã ex uita quadam conſtituere multifariam permutante ſeipſam. Stat enim ſemper eodem pacto cuſtodia ipſa dæmonica continuans uniuerſa. Anima uero non ita ſuum retinet ordinem ut ait Socrates in Repub. Alijs nanq; temporibus, uitas alias eligit. Nec illos iterũ cõprobabimus, qui deorũ aliquos eſſe dæmõnas arbitrantur, ceu erraticos deos, ut putat Amelius. Sed Platonẽ ipſum ſectabimur, deos quidem dicentem dominos uniuerſi, greges uero dijs dęmonum ſubigentem. Et ubique rationem Diotimæ cõprobabimus, medium dęmonibus ordinẽ inter deos mortales'que tribuentem.

De dæmonibus familiaribus. Item numerat quinq; genera dæmonũ, diuerſaq; eorum officia.

CVm igitur dæmones in medio ſint, ut diximus, conſtituti, primi quidem atq; ſummi inter eos diuini ſunt dæmones, dijq; frequenter apparent ob excellentẽ ad deos ſimilitudinem. Nempe in unoquoq; ordine primũ, ſuperioris ordinis formã præfert. Etenim intellectus ex ſe tanquã deus occurrit, & animarũ antiquiſſima intellectualis exiſtit, ideoq; dęmonũ quoq; supremũ genus, utpote dijs proximũ, uniforme eſt atq; diuinum. Secundi uero poſt hos ſunt dæmones intellectuali proprietate iam præditi, aſcenſionibusq; & deſcenſionib. pręſidentes, atq; omnino deorũ effectionẽ declarantes omnibus atq; tradentes. Tertij uero ſunt dæmones, qui animarũ diuinarũ effectiones diſtribuunt in ſequentia, cõplentq; uinculũ ſuſcipientium, inde defluxus ad illas. Quarti uniuerſaliũ naturarũ uires efficaces in generabilia tranſmittunt, particularibusq; naturis inſpirãt uitã, ordinemq; & rationes, & uniuerſam mortaliũ effecturã. Quinti corporei quodãmodo ſunt, corporumq; extrema deuinciunt. Quo eñ pacto corpora ſempiterna

na cōueniēt cū caducis? Quomodo efficientia cū effectibus, niſi eiuſmodi medio colligāte? Natura enim eiuſmodi media bonis corporeis dominat̃, omnibusq́ꝫ copijs naturalibus prouidet. Pleriq́ꝫ uero ex eorū numero uerſant̃ circa materiā, uiresq́ꝫ à cœleſti materia deſup in materiā deſcēdētes cōtinēt atq́ꝫ cōtexunt, eamq́ꝫ ſubinde cuſtodiūt, & uarietatē picturāq́ꝫ formarū in hac ipſa cōſeruāt.

Officia dæmonū quinq́ꝫ: dæmones primi animas dijs proprijs copulant.

CVm igitur multi multiformesq́ꝫ ſint, ut ait Diotima, dęmones: ſummi q̃dē animas ꝓcedentes à patre, dijs earū ducibus copulant. Nam unuſquiſq́ꝫ deus ducit primo q̃dē dęmones, deinde uero particulares animas. Sicut em̃ Timęus ait, deus horū opifex, alias quidē animas in ſolē, alias autē in lunā, alias in deos alios ſeminauit: ij utiq́ꝫ dij ſunt dęmones, q ſecundū eſſentiā ſortiti ſunt animas, proprijsq́ꝫ eas ducibus copulāt. Atqui unaquęq́ꝫ anima etſi circa ſuū deū ſe reuoluit, indiget eiuſmodi dæmonis beneficio. Secūdi uero dęmones aſcēſus aīarū deſcēſusq́ꝫ diſpenſant, atq́ꝫ ab his electiōes animis ſunt ꝑmultis. Nempe ꝑfectiſſimę aīarū quę ſine generabiliū cōmercio in generatione uitam

agunt, quemadmodum proprio deo uitam conſentaneam elegerunt: ſic & ſecundum dæmonem diuinum uiuunt, qui & manentes quondam apud ſuperos eas deo proprio coaptauerat. Quamobrē ægyptius ille Plotinum eſt admiratus, tanquam diuino quodam dęmone gubernatum. Itaque circa animas quæ ita hic uitam agunt tanꝙ mox ad ſublimia rediture, dæmon idem hic eſt atꝙ ſuperne. Circa uero minus perfectas, alius quidē eſt ipſe ſecundū eſſentiā dęmon, alius autem qui uitam nuper æditam comitatur.

Tribus modis dicitur dæmon, aut eſſentia, aut cōparatione, aut habitudine quadam.

SI hæc recte poſita ſunt, nemo iam admittet animam noſtram rationalem dæmonem eſſe dicentes. Dęmon enim aliud eſt ꝙ homo, ut Diotima tradit, dæmonas inter deos hominesꝙ diſponens. Quod et hic Socrates ipſe ſignificat, ubi contra cauſam humanam, cauſam dæmonicā diuidit, dicens, Nō humana quidem cauſa, ſed dæmonicū obſtaculum me detinuit. Homo autem eſt anima utens corpore. Nō igitur dæmon idē atꝙ anima rationalis eſt putandus. Iam uero & hoc manifeſtū eſt, ubi Plato in Timæo dæmonem

dæmonem ait animalis in nobis rationẽ con
ſtitutam eſſe. Veruntamen hoc uſq; ad com
parationem quandã nobis eſt admittendũ.
Alius enim eſt ipſa eſſentia dæmon, alius cõ
paratione dæmon, alius habitu uel habitudi
ne dæmon. Vbiq; ẽm quod proxime præ-
eſt in quodã dẹmonis ordine ad inferius ſeſe
habens, appellare dæmonem cõſueuerunt:
quo uſu Iupiter apud Orpheũ, Saturnum
patrẽ dæmonem appellauit. Et ipſe Plato in
Timæo dæmonas nũcupauit deos illos qui
generationẽ è propinquo diſponũt, ubi ait:
De aliјs uero dæmonibus tractare, eorumq;
generationẽ in lucẽ ædere, maius eſt quàm ferre
humanũ poſſit ingeniũ. Comparatione uti-
que dæmon eſt eiuſmodi, quì uidelicet proxi-
me unicuiq; prouidet, etiã ſi deus ſit, ac etiã ſi
deo ſit inferior. Habitudine uero quadã dæ-
mon dicitur animus, qui ſimilitudine qua-
piam ad genus dæmonicum mirabiliore, quàm
ſecundum hominem actiones ẹdit, totamq;
uitam ſuam ſuſpendit ex dæmone. Hac arbi
tror ratione Socratem in Republica, dæmo
nas animos appellaſſe, qui uitã bene tranſe-
gerint, & in meliorem translati ſint ſortem,
locaq; auguſtiora iam colant. Ipſe deniq; ſe-

cundum eſſentiam dæmon, neque propter habitudinem ad ſequentia, neque ob aliquã ad aliud ſimilitudinẽ appellatus eſt dæmon, ſed hanc per ſeipſum proprietatem eſt ſortitus, atque in exiſtentia quadam uiribus que proprijs, modisq; differẽtibus actionum eſt diſtinctus. Omnino uero anima quidem rationalis in Timæo, dæmon animalis eſt appellata. Nos autem ipſum hominis dæmonem perſcrutamur, non dæmonem animalis: atq; eum qui rationalem dirigat animã, non inſtrumentũ duntaxat illius: eum rurſus qui tandem animali ſoluto, animam perducat ad iudices, quemadmodum Socrates aſſerit in Phędone, quando animal quidem nõ eſt amplius, dæmon aũt unũquenq; ducit ad iudicem: Dęmon inquam ipſe qui ſortitus fuerat & uiuentẽ. Si enim eũ ipſum uiuentẽ nactus eſt dæmon, & quem poſt obitum iudicio ſiſtit, nimirum hominem uidelicet, nõ animal ſolum nactus erat. Quinetiã deſuper exordiens atque imperans, conſtitutionem noſtram gubernat totam.

Contra dicentes dæmonẽ eſſe uel partẽ animæ operantẽ, uel partem ei præpoſitam.

SEd neq; etiam probandi ſunt, ſi qui anima

ma rationali dimiſſa, dæmonem eſſe dicant ipſum quod operat̃ in anima, ceu in uiuentibus quidem ſecundum rationem eſſe dæmonem rationem; ſed ira uiuentibus iraſcibile: cupiditate, cõcupiſcibile. Neq; rurſum audiendi ſi qui dixreint dæmonẽ eſſe quod in ipſa uita noſtra ei quod operatur proxime præſidet, ceu iracundis rationẽ, libidinoſis iracundiæ poteſtatẽ. Principio dicere dæmonas eſſe partes animę hominũ, eſt humanam uitam nimium admirantium, neq; probantium Socratem in Republica, poſt deos & dęmonas diſponentem genus heroicum & humanum, increpantemq; poëtas, quod heroas nihilo meliores hominibus introducant, ſed paſſionibus ſimilib. mancipatos. Socrates igit̃ talia increpãs procul admodũ ab hac erit opinione, ut dęmonas qui heroibus prẽſtãtiores ſunt, inter animę partes uiresq; conſtituat. Ex his nanque ſequitur, ipſa per eſſentiam meliora intus accipi, ad deteriora cõplenda. Præterea uitarũ mutationes, uarias dæmonũ mutationes adducẽt. Auarus nanq; in ambitioſam uitam ſæpe mutatur. Ambitioſus in habitũ recta opinione uiuentem, hic in habitũ ſcientia præditũ. Dæmon

igitur aliâs ſimiliter, alius erit. Nam pars ipſa agens in anima, aliâs exiſtit alia. Si igitur uel hæc ipſa pars operãs, uel pars huic proxima præſidens dęmon fuerit, nimirum unà cum humanæ uitæ mutationibus dæmones pariter mutabuntur: atq; in eadem uita plures idem animus dæmones nanciſcet̃: quod fieri nullo modo poteſt. Nunquam enim anima in eodem uitę curriculo mutat dæmonis præfecturam, ſed idem dæmon eſt ex ipſa genitura, uſque ad iudicis uitæ præſentiam nos gubernans, quemadmodum Socrates aſſerit in Phædone.

Dæmon non eſt particularis intellectus, ſed ſubſtantia differens ab intellectu, poſita in latitudine animarum.

PRoinde qui intellectũ particularẽ idem eſſe putant atq; dæmonem nos ſortitũ, non recte mihi uident̃ intellectualem proprietatem cum ſubſtantia dæmonica cõfundere. Omnes enim dæmones in animarum latitudine continentur, animiſq; diuinis poſteriores exiſtunt. Intellectualis autem ordo aliud quiddam eſt quàm anima, neq; eandẽ eſſentiam uel potentiam, uel actionem eandem nacta ſunt. Præterea intellectu quidẽ animæ perfruuntur tunc demum, quando

ad

ad ipſum conuerſæ fuerint, lumenq́ inde ſuſceperint, ſuamq́ illi cõiunxerint actionem. Dæmonis autem præfectura potiuntur per omnem uitam, totumq́ uictum, atque per omnia quæ uel à fato proficiſcũtur uel prouidentia. Ipſe nanq́ dęmon eſt, qui omnem uitam noſtrã regit, electionesq́ noſtras ante generationem factas implet, donaq́ fatalia, & munera ducũ atq́ deorũ. Quinetiam illuſtrationes à prouidentia ſuggerit atq́ dimetitur. Iam uero nos tanquã animæ quædam à ſolo intellectu pendemus: ut autẽ animæ utentes corpore egemus & dæmone. Quamobrem Plato intellectũ quidem gubernatorem animæ nuncupauit in Phędro, dęmonẽ uero paſſim hominũ ſpeculatorem atq́ curatorẽ. Atqui nemo recte cõſiderãs, aliam quandã unam & nobis proximã prouidentiam inueniet ad noſtra omnia pertinentem, præter dæmonicam prouidentiam atq́ curam. Intellectus enim ab anima rationali participatẽ ut diximus, à corpore uero nequaquam. Natura participatur à corpore, ab intelligentia minime. Anima rationalis iracundiæ quidẽ & concupiſcentiæ dominatur, in rebus uero fortuitis non habet

imperiũ. Dæmon uero ſolus omnia mouet, cuncta gubernat, noſtra omnia excolit atq; diſponit: enimuero rationẽ perficit, perturbationes temperat, naturã inſpirat, corpus continet, fortuita ſubminiſtrat, fatalia complet, prouidentiæ dona largitur: Vnusq; hic exiſtit uniuerſorũ quæ in nobis & circa nos ſunt, rector, totius uitę gubernacula tenẽs.

Tria de dæmone Socratis, primum quod eſt etiam deus, ſecũdum quod per uocem apparet, tertium quod reuocat, non prouocat.

DE Socratis dæmone conſideranda nobis ſunt tria. Primũ quod appellatẽ & deus, ut hic & in apologia patet. Secundum quod per uocẽ dabat Socrati ſignũ, quod in Theage apparet & Phædro. Tertiũ quod reuocabat Socratem nõ prouocabat, quod teſtatur apologia. Principio animarum diuinarum, quæ intellectualem uitam elegerunt, dęmones ſunt diuini, in dæmonum quidem genere ſummi, deorũ uero participes ante omnes. Sicut enim in dijs eſt dæmon, ſic & in dęmonibus eſt & deus. Sed ibi quidẽ ſubſtantia eſt diuina, proportio uero dęmonica: in dæmonibus aũt proprietas quidẽ dæmonica, proportio uero diuinam declarat eſſentiam.

tiam. Adeò enim cæteros dæmonas antecel lunt, ut dij frequēter appareāt. Meritò itaq; Socrates dæmonem ſuum appellat & deū, tanquam ex dæmonum ordine ſummum. Quapropter perfectus Socrates erat, tali uidelicet dæmone gubernatus, & ad eiuſmodi ſui dæmonis normam ſeſe dirigens. Proinde quantum ad illam dæmonis uocem ſpectat, attende. Socrates ſanè primo quidem per intelligentiam ſcientiamq; rerum ſeparatarum inſpiratione dęmonis fruebatur ad diuinū amorē aſſidue reuocante. Secūdo uero & in uitæ negocijs dirigebat prouidentiā ſuam erga deteriores, atq; ſecundū ipſam dęmonis actionē, non intelligentia ſiue cogitatione tantū, neq; ſolis uiribus opinātibus, lumen accepit inde procedens, ſed ipſo quoq; ſpiritu, dum per totam eius uitam inſpiratio illa dæmonica repente procederet, ipſumq; ſenſum iam moueret. Conſtat enim eadem actione nobis deſuper imminēte, aliter quidem rationē, aliter imaginationē, aliter uero ſenſum dato munere perfrui, & unūquodque eorū quę nobis inſunt propria quadam cōditione à dæmone moueri atq; pati. Non extrinſecus igitur paſſiue uox in Socratem

incidebat, ſed ex intimis inſpiratio per animam totam procedens, & uſq; ad ſenſuum inſtrumēta progrediens, poſtremo uox eua debat, in notitiam uidelicet ueniens, nō tam ſenſu quopiam, quàm cōſenſu. Tales enim à bonis dæmonibus atque dijs illuſtrationes contingere ſolent.

Dæmones alij ſub alijs dijs ordinati, diuerſa inter ſe habent officia.

QVod aūt de Socratis dæmone dictum eſt, reuocare uidelicet nō prouocare, non omnibus dæmonibus noſtris eſt cōmune beneficiū. Ergo Socratis ingeniū & charitate ergo homines communiter plenum, & ultrò ad beneficia promptū, dæmonica exhortatione non indigebat. Dehortabatur tamen eum dæmon quoties uel importune uel ineptos ad diſciplinam ſuam aggrederetur: freno uidelicet potius quàm calcaribus indigentem. Præterea dæmonum alij purgatoriam & incōtaminabilem poſſident potestatem, alij uero genitricem, alij perfectoriam, alij opificem, atq; omnino ſecundum deorum proprietates, uireſq; ſub quibus ordinati ſunt, diuiduntur. Iam uero ſecūdum eorum ſubſtātiam ſinguli clientibus ſuis ad

beatam

beatam uitam patrocinãtur, aliј quidem ad deteriorũ curam nos mouentes, aliј uero ab actionibus retrahentes externis. Videt̃ itaq; Socratis dæmon proprietatẽ huiuſmodi nactus, purgatoriam inquam & incontaminabilis uitæ cauſam, at ſub hanc Apollinis potentiã ordinatus pręſidentem uniuerſæ purgationi, uirtute ſcilicet uniformi. Hac ergo uirtute dæmon à cõmertio uulgi nimio ſegregat, colligitq; ipſum ad animi penetralia, & actionem à deterioribus ſegregatã. Nempe ſicut apud Orpheum Apollo præeſt Bacho, reuocãs eum à proceſſu in titanicã multitudinem, ſic & Socratem eius dæmon, qui pediſſequus eſt Apollinis. Intellectus enim noſter eſt numinis Apollinei proles.

Subſtantias numinũ & animorũ cognoſcere, eſt intellectus perfecte purgati: cõmuniter uero per actiones eorũ cognoſcimus potẽtias, per has auguramur eſſentias.

INter hæc Alcibiadi Socrates pollicet̃ dæmonis non ſubſtantiam, ſed potentiã notam fore. Ait enim diuinus Iamblichus, ſubſtantias quidem dæmonum & communiter omnium nobis ſuperiorum, cõtemplari nobis difficilimum eſſe, niſi intellectum habuerimus perfecte purgatum. Quãdoquidem

& animæ eſſentiã non unicuiq; facile. Solus ergo Timæus omnem eius eſſentiã declarauit. Qualis eñ eſt, omnino diuina longaq; expoſitione indiget, qua declaretur, ut Socrates ait in Phædro. Potentias autem numinum facile eſt explicare. Nam ab actionibus, quarũ proxime matres ſunt ipſæ uires, eas ipſas potẽtias præſentimus. Media nanque inter actionem & eſſentiã potentia eſt, producta quidem ab eſſentia, actionem uero producens. Præterea ipſa potentia maximam cum dæmonibus familiaritatẽ habet. Vbique enim potentia dæmonis inſtar medium obtinet: & in rebus quidem intelligibilibus, patrẽ intellectũq; coniungit. Potentia enim eſt ſimul cum patre, intellectus autem exiſtit à patre. In rebus autẽ intellectualibus cũ eſſentijs copulat actiões. Actio nanq; eſt potentiæ proles, eſſentia uero potẽtias ex ſe parit. Numina igit̃ inter nos deosq; media, proprie per nomen potẽtiæ deſignant̃, ubique medium poſſidentis: Vera enim eſſentia uerumq; eſſe penes deos exiſtit. Potentia uero dijs rite miniſtrans, in dæmonibus habet locũ. Actio deniq; & effectio, per eorũ potentiam progreſſa, foras uerſat̃ in nobis.

Cognitio

Cognitio futurorum contingentium, eſt apud ſuperos certa atq; neceſſaria.

DIuinus Iamblichus atq; dux ille noſter ita quærūt atq; ſoluūt. Quomodo nō eſt abſurdū ex natura rerū cognoſcendarū differētias cognitionū determinare, atq; nō contrà, ſcilicet cognitionum ſiue cognoſcentium differentijs cognoſcenda diuidere, ita ut quod per eſſentiam æternū eſt atq; diuinum, æterne atq; diuine cuncta cognoſcat: quod humanum eſt, cognoſcat humane: q̄d ſanè indiuiduum eſt, nimirū & indiuidue, uel quæ diuidua ſunt anticipet: quod æternum, ſuper tempus etiam temporalia, quod rationale irrationalia quoque rationaliter. Ex his itaq; patet deos atque dæmonas cognoſcere indefinita definite, inſtabilia ſtabiliter atque firmiter. Nónne uidemus, multa inferioribus noſtris incognita, nobis interim eſſe nota? Irrationalia enim uniuerſalis ipſius naturam apprehendere nequeūt, nos autē colligere poſſumus. Quidnam igitur ulterius admiramur, quæ nos ambigua & fallaci cognitione cōijcimus, hæc ſuperos firmiter comprehendere? Non enim noſtra debilitas eſt illorū potentiæ iudex, quemad

modum neq; irrationale nobis inferius, habet rationis noſtræ iudicium, quamuis irrationale quod eſt in nobis uel extra nos, noſtram intelligentiam moueat. Cur nõ abſurdum ſit, cõiecturalem quidem futuri præſentionem alicubi reperiri, ſtabilem uero determinatamq; & indubiam, inueniri nuſquã? Ipſa nanq; natura rerum non poteſt ab imperfectis, ab impuris, à rebus cum contrario mixtis exordia ducere. Si autem futuri coniectio eſt ignorantię particeps, neq; conſtat, ubinam ipſa eſt per ſe futuri notitia? Vbi purum ipſum, à quo quidem & quod poſterius eſt, & illius cupidũ, ſubſtantiam eſt ſortitum, niſi apud ſuperos?

Superi nobis bene conſulunt, etſi præuideant nos non obtemperaturos eis.

APollo Pythius Laio reſpondit, conſulens ne filium generaret, alioquin dæmonum uiolentiæ ſubditum. Præuidebat tamen interea Laium oraculo nõ obtemperaturũ, ſed Phœbus tanq; bonus propoſuit ei uitæ melioris electionem. Et Laius ſanè ille quidẽ nõ errauit, ſed propter propriã ignorantiam, futuris eſt periculis circumuentus. Omnes quidem probi uiri actiones, ad ipſa

ſui

ſui intima uergunt. Itaq; ſi benefice atq; diuine fuerit operatus, finem iam ſuũ habet, in actione uidelicet propria cõſtitutum, etiã ſi extra nihil fuerit inde perfectum. Similiter & circa nos ſæpe dæmones operant̃. Proinde diuina frequenter inferioribus uidentur occurrere, atq; præcurrere, interim è ſuis ſedibus nõ diſcedẽtia. Sed dum in ſeipſis permanent, propter aptitudinem ſuſcipiẽtis uidentur accedere. Nam & in deorum inuocationibus, & occurſibus ſponte factis, accedere ad nos quodãmodo uidetur ipſa diuinitas, nobis uidelicet profectis ad ipſam. Mos Pythagoreis erat per ſigna in corpore conſtituta, uenientes ad eos iudicare, utrum ad meliorem uitam apti forent, nec ne. Natura enim ipſa quæ animis confingit corpora, inſtrumenta eis congrua ſubminiſtrat, imagineſq; animarum in corporibus indicat, per quas & animarum ingenia in hac arte periti deprehendere poſſunt.

Regula dialectica de propoſitionibus neceſſarijs atq; contingentibus.

PEriti in dialecticis dicere ſolent, etiam ſi quis decies mille ꝓpoſitionibus neceſſarijs uſus fuerit, unicã uero interſeruerit con

tingentem, cõcluſionem omnino deteriori ſimilem euaſuram. Similiter ſi ipſum quod à nobis cognoſcendũ eſt, habeat penes ſe aliquid materialis inſtabiliſq; naturæ commixtũ, ꝓculdubio efficit ut noſtra de hoc ipſo cognitio indefinita ſit & ambigua. Cognitiones enim inſtabilium rerum, nõ ſunt à re dargutione ſecuræ, ſed per aſſimilationem quandam uix talia cõprehenduntur. Talis autẽ eſt & naturalis uirtus: quia ubiq; quod imperfectũ eſt, tanq; materię cognatum facilime permutat. Ipſa per ſe ſufficientia primũ eſt penes deos. Boni nanq; ſunt dij, atq; ſupereſſentiales bonitates quędam, et entium omniũ plenitudines, per quos & cæteris omnibus ſufficientia cõpetit intellectibus, animis diuinis, dæmonibus, nobis. Et alia quidem participatione quadã ſufficientia ſunt, dij aũt ipſa ſubſtantia. Quãobrem cõmunis immutabiliſq; ſentẽtia beatitudinẽ deſignat ſufficientia. Quibus enim cõpetit habere ſe bene, eiſdem ſufficienter habere ſe cõuenit.

Anima rationalis à primo opifice mundi, irrationalis à dijs iuuenibus: ideo illa eſt hac nobilior.

ANimã in nobis rationalem, anima irrationali nobiliorẽ eſſe dicimus, quoniã illam

illam quidem primus mũdi opifex procreauit, hanc autẽ dij iuuenes produxerũt. Huius ſanè generoſitatis, ipſa familiarum nobilitas eſt imago, quæ tamen ignobilitatem habet admixtam, uiciſſimq; mutatᷣ. Stabilis autem & ſempiterna generoſitas animarum à dijs ducitᷣ, circa quos olim ſatæ dicũtur, atq; à diuinis potentijs, ſub quibus ordinatę fuerunt. Nobiliores em̃ animæ ſunt, quæ ſubli miorem deorũ pediſſequæ ſunt, atq; à maioribus potentijs dependentes, ſecundũ diſtributionem in uniuerſo diſpoſitã. Idem quoque de ciuitatibus aſſero. Deſuper enim ſecundũ ſortes, differentia ad animas uſq; deſcendit. Atq; dicimus deos quidem alios eſſe igneos, alios æthereos, alios cœleſtes, alios poſtremo terrenos. Rurſum animarũ, alias eſſe ex ſphæra ſolari, alias mercuriali, alias uero lunari. Atq; eſt eiuſmodi ſecundum loca diſtributio animarũ talis, ut ea reuera gloriari quis poſſit. Non autem nobilitas ſecundum terrenos genitores & urbes.

Perfectiores animæ ſublimioribus dijs dæmonibusq; circa illos accommodatæ fuerunt atq; uiciſſim.

SOcrates inter hęc deſignat differentiam bonorum dæmonum nobis ſecundum

eſſentiam præſidentiũ, atq; potentias quas ſortiti ſunt in mundo. Item animarum perfectiores quidem potentioribus ſubiectas eſſe dæmonibus, ab eisq; ſeruari, atq; ut expedit ubiq; dirigi: imperfectiores autem inferioribus ſubeſſe dæmonibus. Sicut em̃ circa deos animæ pro dignitate ſunt ſatæ, ſic etiam ſub dæmonibus rite ſunt ordinatæ. Et quemadmodum deos duces, ſic & dæmonas curatores, pater ille faberq; mundi, traditur animis prçfeciſſe. Quapropter Socrates curatorem ſui, appellat præfectum ſibi dæmonem atq; deũ, manifeſte aſſerens Alcibiadi hunc duntaxat eſſe uerum hominis curatorem, qui ſit & beatitudinis autor propter eius mirabilẽ poteſtatem: quod ſanè nullus hominum nobis efficere ualeat.

Ordo rerum exigit, ut poſt idealem cauſam ſint res ſemper ideæ participes ſtabilesq; omnino, deinde res ordinatæ semperq; mutabiles.

Amor à corporea pulchritudine pendens mutabilis eſt, quoniam eſt & illa mutabilis. Nefas uero eſt effect⁹ alicubi conditionem ſupergredi cauſarum, atq; meliores illis euadere. Nam & ubi cauſç ſunt ordinatæ, ſæpe effectus inordinati naſcũtur: ubi

ſtabiles

ſtabiles cauſę, exitus ſæpe mobiles: ubi determinatę, frequenter indefinitę cõtingunt. Igitur multo magis ex cauſis ſtatu ordineq́ꝫ carentibus, effectus ordinis ſtatusq́ꝫ expertes eueniunt. Series uniuerſi deſuper per eiuſmodi gradus deuenit ad extrema, quæ tandem talia ſunt, quæ ꝑmutari poſſint, ſibiq́ꝫ ipſis naturalẽ uendicare mutationẽ. Quemadmodum circa iuſtũ, aliud quidem eſt primo iuſtum, ipſumq́ꝫ iuſtum neqꝫ participatione tale: aliud autẽ illius primo particeps, quod & ſemper eſt particeps: aliud denique aliquando quidem particeps, aliquando uero à participatione cadens. Neque enim fas erat ipſum iuſtum ſterile permanere, nulli prorſus quicq̃ꝫ ſuæ proprietatis impartiens. Nullum ſanè primorũ eſt eiuſmodi, ſed ſterilitas ipſa ſoli materiæ tanquam rerum infimæ cõpetit. Neqꝫ rurſum fas erat quod primum alijs participandũ fuit, participari primo ab eis, quæ ſolum quãdoqꝫ participant. Nam ab ipſo quod ſimplex penitus immutabileq́ꝫ cõſiſtit, hoc certe quod compoſitum eſt atqꝫ mutabile, nimis eſt alienũ, ideoq́ꝫ medio quodam uinculo indiget ad illius contactum. Nec iterum quod participatum eſt ab

eis, quæ inde ſemp illuſtrari poſſunt, oportuit uſq; ad hæc ipſa duntaxat ſuũ ſiſtere munus, ne in uniuerſo ſit extremũ hoc ipſum, quod principiis, ſemper eſt ſuſpẽſum. Oportet igitur triplicẽ ſicut diximus ordinẽ conſtituere, non ſolũ circa iuſtũ, ſed circa pulchrũ, æquale, ſimile, et ſpecies deniq; rerũ omnes.

De opportunitate qua cõmunio bonorũ ubiq; perficitur.

QVẽadmodũ dij curatiões morborũ, id eſt peccatorũ animis, & fruges opportunis tẽporibus adhibẽtes, beneficio eas afficiũt, ſic & uiri diuini oportunitatẽ querũt ad diſciplinam. Sed dij quidem intellectuali diuinaq; forma opportunitatũ menſuras ipſi determinant, homines autẽ eas ſcientia proſequunt. Sunt & qui inter homines ex inſpiratione dæmonica eas aucupantur. Bonorum nanq; dæmonum præſentia familiaritasq;, præcipuam uim habet in nobis ad opportunitatem infallibiliter ubiq; captãdam, q̃d & Socrati contingebat. Iam uero quemadmodũ locus unicuiq; corpori ab ipſa natura proprie deſtinatus eſt, ſic & temporis partes aliç aliis conueniũt actionibus. Et quẽadmodum totius mũdi quidã circuitus ſunt fœcunditatis ſterilitatis ue cauſæ animaliũ atq; plantarum

plantarũ, ita ſingulis actionibus aliud conue nit, aliudq́ʒ tẽpus ad actionẽ hanc aut illam perficiendã. Eiuſmodi uero tẽpus eſt actionis cuiuslibet opportunitas, tanquam bonũ atque finem agentibus afferens & effectis. Quapropter Pythagorici primã quoqʒ cauſam à qua omnibus bonum adeſt, opportu nitatem ipſam nominauerunt, quippe cum omnibus ut perfecta ſint, largiat̃. Tali quadam occaſione Socrates per dæmonem ad Alcibiadẽ fretus eſt, accedens ad eum nonnulla dicturus, quando & Alcibiades cogita bat ad eum proficiſci, eadẽ rogaturus. Vniuerſa enim hũc in modũ inuicem coaptant̃, omnibusq́ʒ ita cõmunio bonorũ ubiqʒ perfi citur, dum uidelicet cauſę quidẽ perfectoriæ ad tradendũ promptiſſimæ ſunt: ſuſceptura uero ad participationẽ expergiſcunt̃. Et illæ rurſum potentiam porrigũt perfectoriam, hæ autẽ potentiã aptitudinis à natura ſuſceperũt. Duplex enim potentia eſt, altera quidem agentis, altera patiẽtis. Et illa mater eſt actionis, hæc uero perfectionis eſt ſuſceptaculũ. Atqui oportet tum quod effecturũ eſt exuberãs in ſe eſſe, atqʒ ad agendũ ita prom ptum, ut etiam ſi ſuſcepturũ ſubſit nullum,

ipſum tamen per ſe ſit perfectum, atq; ultrò motum ſit ad dandũ. Tum etiã quod paſſurum eſt, ad participationẽ gliſcat, ſeq; ipſum perfectorię admoueat poteſtati, atq; etiam ſi illa non adſit, tamen per aptitudinem ſummam ad participationem fuerit experrectũ. Cum enim duæ ſint cauſæ, aliæ quidem immobiles & omnibus ubiq; pręſentes, alię uero mobiles, & aliquãdo præſentes perficiendis, aliquãdo uero diſtantes. Et intelligibilia certe ſimiliter ubiq; adſint, omnibusq; ſemper eodem modo ſua munera largiantῦ, ſenſibilia uero adeſſe participãtibus, uiciſſimq; abeſſe poſſint, quemadmodũ Sol nunc adeſt, impletq; lumine, deinde diſcedit. Cum inquam ita res ſe habeant, quando aptitudo quidem ineſt participaturo ad aliquam immobilium cauſarũ, tunc & hæc adeſt ſimul, & efficientis cauſæ munus abſoluitur. In talibus enim ſola ſubiectorum ineptitudo ſolet munera prohibere: Quoniam quę traditura ſunt & ſemper tradunt, et ſunt ſemper ubiq; ſimiliter. Quod igitur euaſit aptum fit & cauſæ ſubitò particeps. At quando ad aliquam mobilium cauſarum aliquid fit paratum, ſæpe etſi hoc expoſitũ eſt, quod tamen

traditurum

traditurum fuerat, abeſt. Oportet enim hoc & nuper adeſſe, quandoquidem locũ requirit ad dandum. Omnino uero quemadmodum diximus, neceſſe eſt per omnes bonorum cõmuniones hæc duo præcedere, tum datoris perfectoriam poteſtatem, tum conſummatam aptitudinem ſuſcepturi, atq; largitoris perfectionẽ cum ſuſcipientis præparatione cõcurrere, & unà cũ eiuſmodi concurſu ipſam efficientem cauſam, patienti ſecundũ eſſentiam ſuperferri: cõcurſum quin etiam eiuſmodi nõ eſſe fortuitum. Neq; ab inordinatis, & rebus non coordinatis obtingere ſolet aliquid ordinatum, quemadmodum quæ caſu inuicẽ confluunt: ſed neceſſum eſt conſpirationẽ talem alicubi quidem per naturã fieri, alicubi uero per intellectũ. Item alibi à cauſa quadã dęmonica, alibi potius à diuina. Hac ſanè conditione Socrates cũ Alcibiade opportune concurrit ad idem. Huius autem opportuni cõgreſſus, bonus dæmon cauſa extitit, opportunitatẽ Socrati cõueniendi determinans. Ipſa nanq; opportunitas deſuper à diuinis exordiens, uſq; ad extrema progreditur. Et alia quidem opportunitas eſt à dijs determinata, alia uero dæ-

monica: Fatalis alia, alia uero fortuita. Fortuna enim, ut inquit, opportunitasq́ꝫ, omnia humana gubernant.

Quæ attentius in patria uideras, eorum imagines hic ante alia ſequeris.

ANimæ noſtræ hic peruagant̃ circa imagines eorum quæ in patria uiderãt, & ad eas imagines magis afficiuntur, quorum exemplaria illic attentius contemplatæ fuerant. Aliæ nanqꝫ animæ alijs ſunt accõmodatæ ſpectaculis, ideo aliæ alijs imaginibus incumbũt: Eorũ enim quæ illic inſpexerant ſimilitudines amant. Quæcunqꝫ uero magni Iouis inſuper pediſſequæ fuerunt, unáque cum illo circũiuere, ordinem habente ducalem inter duodecim principes uniuerſi, hæ profectò ſecundũ ſpeciem ſui dei, etiam huc profectę, imperioſam uitæ ſpeciem appetũt, & quod re uera imperiale eſt ignorant: Apparentem uero principatũ, inter imagines proſequuntur. Atque ſi ſapientes nactę ſint præceptores, affectus eiuſmodi eis peruenit ad ſalutem, per quendã ad cœleſtia reditũ. Sin autem inter imagines moras traxerint, deſinunt in tyrannidem. Hinc ait in Republica

blica Socrates, animas nuper profectas è cœlis, imperioſas potiſſimũ eligere uitas. Cum enim pauloante unà cum dijs cœleſtibus circũuenerint inſpexerintq́ʒ uires eorũ omnibus dominantes, affectant ipſę quoq́ʒ uitam eorum ſimilem cæteris imperantem. Et plurimæ quidem affectu eiuſmodi abutuntur, recte uero utuntur admodum paucæ. Præſtantiſſimã quidem uitam Plato ponit contemplatiuam, ſecundã ambitioſam, tertiam uoluptuoſam uel auaram. Cõtemplatiuam quidẽ eligũt animæ uenientes cœlitus, educatæq́ʒ rectiſſimæ. Ambitioſam quoque uenietes è cœlo, ſed educatę deterius: reliquas uenientes è terris.

Naturalis in cunctis ſententia eſt, deos animarum occulta cognoſcere.

OMnes homines naturaliter p̱ intimas cogitationes ſuas & paſſiones et appetitus ad deos loquunt̃, perſuaſi uidelicet per immutabiles anticipationes ipſam diuinitatem omnia noſſe, ipſa etiam animarum occulta momenta. Omnis certe copula cõmunioq́ʒ ratione cõfecta, indiget præſentia dei. Quid enim aliud & multa unit, & congregat ſegregata, niſi diuinitas?

Deus prouidentia ſua noſtrum cõfirmat arbitrium.

Dii animabus uitas proponunt, et eiſdẽ poſtquam elegerint quęcunq; electæ uitæ cõueniunt, certa ſorte determinant, atque ita libertas arbitrij in media prouidentia continetur, mouetur'q; & determinatur inde, & in medio uertit̃. Hęc manifeſte in Republica deſcribunt̃, ubi propheta uitas proponit animis, ex genibus Lacheſis ſortes accipiens, atq; clamans inter animas, O animę diurnæ &c. Et propoſitio quidem per medium prophetam fit à Lacheſi. Electio uero circa uitas ibi propoſitas, ipſarum iam eſt animarum. Iam uero propheta illic animarum electiones in ſeipſo cũctas anticipans, ita demum ſortes proijcit. Profectò res ipſa quæ inſtabilis & indefinita uidetur, ſemper in ſuperioribus perfectioribus'q;, ſecũdum unũ terminũ, & ſtabiliter & ordinate ante comprehenditur.

Tres Platonis ſententiæ.

Ex Platonis uerbis hic tria colligimus. Primũ, ipſum male eſſe, omnino deterius iudicandum quàm non eſſe. Secũdum, ſeparationem animę à corpore, liberare nos à malis quæ uerſantur in regione caduca, & ab impe-

ab impedimentis quę hic cõſecutionem conuenientis finis impediũt. Tertium, ipſos animarũ appetitus ad uitę formas ualere quam plurimum, neque nos eſſe tales, ut ab externis duntaxat formemur atque moueamur. Ex nobis em̃ ipſis electiões promimus, per quas uitam agimus.

Superi ſententia certa tenent, quæ in rebus ſunt incerta.

ACcipies hinc ſententiam admirandã, quæ uidelicet præſtãtiora ſunt uniformiter, ubiq; anticipare deteriora: at uero deteriora potentiæ ſuperiorũ nõ æquari. Item cognitiones ſuperiorũ in ſeipſis, deteriorum actiones firmiter cõprehendere. Cognitiones autem inferiorũ, totam ſuperiorũ actionem cõprehendere nũquam poſſe. Quod ſuperius eſt, nihil à deterioribus in ſe accipit: quemadmodũ neq; cœlũ, ex mutatione accipit aliquam ſublimarium paſſionem. Neque immobilis cauſa ex motu mũdanorum mũdanum aliquid intromittit: nec omnino quæ ſunt ęterna, ex rebus agentibus temporaliter quicquam in ſeipſis admittunt. Hæc denique quod neceſſarium eſt, dum cuncta cognoſcit, mutationem ſuſtinet, in eo etiam cognoſcendo quod eſt contingens.

Argumentatio duplex per negationem & affirmationem: Illa reſoluit, iſta componit, & utraq; cum ipſa natura animæ congruit.

SI Alcibiades aſſignare nequit tempus in quo putauerit ſe neſcire illa de qbus nũc cõſultat, certe nec illa quæ ſciuit aliquando, nec à præceptoribus didicit unquã. Quod ſi neq; quæſiuit neq; accepit ab alijs, profectò nec didicit nec inuenit. Si nec didicit nec inuenit, meritò neq; nouit. Si nõ nouit, nõ eſt bon⁹ iudex, in quibus aſſignare nequit tempus, quãdo ſe neſcire putauerit. Vides profectò quemadmodũ ſi hoc pacto diſputatio producat̃, tum quidẽ cõpoſitione, tum uero reſolutione procedimus. Affirmatiua quidẽ cõpoſitione, negatiua uero reſolutiõe dicentes. Hæc autem ſcilicet compoſitio atq; reſolutio prorſus naturæ animæ conuenit, quæ quidẽ à perfectioribus ad deteriora per compoſitionem rationum, & appoſitionem alienorum quorundam indumentorũ labitur, quouſque in denſum hoc ſolidumq; uinculum includatur. Viciſſim uero ad excelſa reſurgit per reſolutionem expulſionemq; eorum, quæ ab ipſa eius natura diſſentiũt, donec euadens nuda, ut ſacra tradũt eloquia,

ſpeciebus

ſpeciebus omnino ſeparatis à materia con-iungatur. Quamobrem argumentatio per affirmatiua procedens, à perfectioribus ad imperfectiora deſcēdit. Procedens uero per negatiua, uiciſſim.

Ipſum bonum quãuis eſſentiam intellectualem ſupereemineat ſolum, tamen ad infi-mum uſq; ſe porrigit.

IPſum bonum tanquam ſuper naturã in-tellectualem in ſe conſiſtens, ſi dictu fas eſt, uſque ad poſtrema deſcendit, illuſtrans omnia atque conſeruans, exornans que, & interim ad ſe conuertens. Primo quidem, ipſis uere exiſtentibus adeſt: Secundo, diui-nis animis: Tertio, numinibus humano ge-neri præſidentibus. Quarto, noſtris animis, atque deinceps animalibus & plantis, omni bus que corporibus: ipſi denique informi materiæ, infimæ rerum fęci. Ipſum profectò bonum clàm ineffabiliter que ante omnem ordinem, proprium munus exhibet omni-bus: hæc autem illud ubique participant, ali ter atque aliter ſuo quęlibet ordine. Et qua-tenus unaquæque naturaliter apta ſunt, bo num inde reportant. Hæc quidem debi-

lius, efficacius illa: hęc uniformius, illa magis conditione partibili. Hæc inſuper ſempiterne, mutabiliter illa. Res nanque diuiniores, quemadmodũ indiuiduã habẽt eſſentiam, ſic & bonũ indiuiſum poſſident & unitum. Quę uero à principiis longius diſceſſerunt, in diſtantia quadam & diuiſione iam poſita, bonum proprium comparãt. Quapropter talia cœtu quodam ad idem cõtendente mutuaq; cõſpiratione penitus indigẽt, ut quandoquidem unumquodq; nõ habet ſufficientiam quod eſt elementum boni; ſaltem per cõmunionem mutuam ſuppleat naturę defectum, atq; ita debilitatem ſuam diuiſione factam, conſpiratione corroboret. Hac utiq; ratione homines ſinguli ſeorſum debiles, in commune ad conſilium congregantur, diuiſam ita mentem inuicẽ copulantes, & quaſi è ſcintillis multis, lumen unum accendere contendentes. Ipſa quidem multitudo nunquam per ſeipſum ſibi cõmuniter cõferens cõpararet, niſi circa unum aliquid in ea prę ualens, ſimul ordinaretur. Hoc enim circa omnem rerum ordinem contemplari licet, multitudinem ſcilicet ubiq; uni cõgenitam eſſe, atq; per cognatum unum reuocãdam

ad

ad unitatem ipſam penitus abſolutã. Ipſum diuinũ bonũ ideo cunctis ſui inſeruit appetitum, ut p hũc bona nobis impertire ualeret.

Mercurius eſt autor nobis inuentionis & diſciplinæ.

MErcurius ut Iouis nuncius, paternam animis explicat uoluntatem, atque ita nobis exhibet diſciplinam, atq; iterum ut inquiſitionis eſt autor, inuentionem ſuis præſtat alumnis. Iam uero quando diſciplina à ſuperis uenit in animas, eſt inuentione præſtantior: quando uero ab æqualibus ceu hominibus cognitricem in nobis potentiã ſuſcitantibus, eſt inuentione deterior. Inuentio igitur media eſt, naturæ animæ conueniens per ſe mobili. Per hanc em̃ uis ipſa in nobis per ſe uiuens & per ſe operans potiſſimum declarat̃. Diſciplina uero utrinq; ſe habet, atq; ſecundum melius implet animam à cauſis eius ſuperioribus: ſecundum uero deterius ab eis quæ ſunt extra nos uitalẽ in nobis uim ſuſcitat cõditione quadam aliunde mobili. Quod autem etiam à ſuperis cognitio quędam rerum naſcatur in nobis, ipſi dij manifeſta ſui pręſentia expoſitionibusq; ſatis ſæpe declarant, oſtendentes animis ordinem uniuerſi, atque præcurrentes uelut

duces in ipſo itinere ad diuinum, atq; faces quaſi phanales in ſignũ itineris ſuſpendẽtes.

Propter notiones rerum nobis innatas, putamus nos omnia noſſe.

ANimæ noſtræ premuntur ignorantia duplici, putãtes quidẽ ſe plurima noſſe ob ingenitas ſibi rerũ ab initio notiones, ignorãtes autem propter obliuionem. Qui igitur hac duplici premitur ignorantia, nihil ultra perquirit, ſicut neq; ſapiẽs ipſe quærit. Atq; in hoc ipſo eſt quodammodo ſimilis ſapienti, quẽadmodũ & materia deo per diſſimilem quandã ſimilitudinem, ut recte quidam tradit. Sicut enim materia eſt informis, ſic & deus: & utrunq; infinitum eſt penitus & ignotũ. Tametſi hęc omnia deo quidẽ ſecundum melius cõueniunt, ſecũdum uero deterius materiæ competunt.

Anima per acquiſitam ſcientiam fit menti ſimilis, per duplicem ignorantiam ſimilis fit materiæ.

ANima per ipſam quidẽ ſcientiã euadit intellectui ſimilis, ſecundũ actũ ipſum cognoſcibile cõprehendens, quemadmodũ intellectus intelligibile. Secundũ uero duplicem ignorantiã fit materiæ ſimilis. Sicut enĩ materia omnia uidetur habere, cum nihil re

uera

uera poſſideat: ſic & duplici ignoratione laborans, uidetur ſibi quæ non habet, habere. Proinde duplex animarũ cognitio eſt. Vna quidem indiſtincta, perq; intelligentiã ſimplicem atque nudam: Altera uero dearticulata & ſcientiæ compos, & ambiguitatis expers. Videmur enim, ut ipſe ait, quaſi per ſomnium omnia noſſe, eademq; per uigiliam ignorare, utpote qui per eſſentiam quidem rationes habemus, & quaſi cognitiones earum hinc expiramus, ſecũdum uero actum productionemq; nõ ſatis habemus. Notionem igitur ſpecierum per eſſentiã nobis inſitam atq; conſtantem, tempus non antecedit: ab æuo enim hanc habuimus. Sed notitiam ſecundũ productionẽ diſtinctionemq; rationum effectam pręcedit tempus. Itaque quo tempore primũ hanc acceperimus aſſignare ualemus. Noui enim quod quid ipſe ſit circulus, in hoc tẽpore didici: quid ue iuſtitiæ ſpecies ſit in alio: ſimiliterq; de aliјs, quorum ſcientias etiam ſecundum actum habemus. Itaq; de qua quidem re, ſiue rei de qua reminiſcamur, tempus non ſatis recolimus. Reminiſcẽtiæ uero ipſius, eſt tẽpus aliquod certe determinatum.

Aetates ſeptem, planetis ſeptem congruæ,

AEtatũ ordo, ſequitur ordinem uniuerſi. Prima quidem ætas lunarem ſequitur poteſtatem: tunc enim ſecundum nutritiuam uegetalemq́ꝫ uiuimus facultatem. Secunda Mercurialem, quando literarum citharæq́ꝫ & luctę ſimiliumq́ꝫ ludorum ſtudiũ exercemus. Tertia Veneream, quando turgent mẽbra ſeminibus, & ad geniturã protinus incitamur. Quarta ſolarem, tunc enim regnat uigor, ætatisq́ꝫ perfectio properat, ętasq́ꝫ media. Quinta Martiã, in qua potentias & uictorias affectamus. Sexta Iouiam, quæ prudentiã & uitam actiuam ciuilemq́ꝫ deſiderat. Septima Saturniam, in qua naturę conſentaneum eſt à generatione deſiſtere, ſeq́ꝫ à corporeis ſegregare, & ad alterã incorporeamq́ꝫ uitam ſe transferre. Superiora ubiq́ꝫ inferiorum cognitiones unice complectunt̃ atq́ꝫ præſtantius. Quæcũq́ꝫ enim ſenſus materiali cõditione cognoſcit, eadem immaterialius imaginatio ꝑcipit. Quæ opinio ſine cauſa reputat, eadẽ per cauſam ſcientia cõprehendit. Atq́ꝫ ita deinceps præſtantiora ſemper per eminentiã, abſolutã uniuerſam cognitionẽ in ſe continent inferioribus compe

cōpetentem. Itaq; & dæmonē præfectū no bis nihil noſtrorum latet: non motus animi, non potentia naturalis, non fortuita permu tatio: ſed ille cuncta unice circūſpicit atq; gu bernat. In hoc uniuerſo fines omnes omniū in eo diſpoſitorum, ad ipſum finem mundi conducunt. Vt enim mundus perfectus fo= ret, ſicut Timæus ait, animalia cūcta, tam di= uina quàm caduca ſunt genita. Similiter in ciuitate recte diſpoſita, partiū omniū fines, fini ciuilis peritię ſeruiunt. Item ſicut unum= quodq; eorū quę in generatione uerſantur, ſecūdum ſpeciem unicam habet eſſe, ideoq; non eſt infinita: ipſum uero intelligibile eſt omnia, quandoquidem ſenſibilium habet cauſas: Sic & quilibet priuatus artifex pluri= mum eſt ignorans, ſemel uero peritus. Ipſe uero ciuilis eſt abſolute prudēs, nouit enim & finem proprium & aliorum fines, atq; cæ teras artes ad unam dirigit ciuitatis uitam.

Per harmoniam in cœlo regnantem, ſuperi re= liqua harmonice cuncta contemperant.

COelum concentu motionūq; cōcinni nitate plenū eſt. Deinde numina no= bis ſuperiora harmonię cœlitus pręcedentis

participia ſunt. Poſt hæc hominum uita recte diſpoſita, cõſonantiam morum & actionum cõcinnitatem ſuſcipit inde. Eorundem quoq; ſuperorũ munus, uſq; ad bruta plantasq; deſcendit. Nam hæc quoq; harmonicæ naturaliter participia ſunt. Superi nanq; harmonica ratione mundana omnia continent atq; perficiunt, & inuicem accommodant & ad mundũ. Intellectui quidem corpus per mediam animam, harmonica ratione concinnant. Circuitui uero identitatis ratione conſtanti, generationem per medium circuitum alteritati (ut ita dixerim) deputatum. Igni deniq; terram per uincula media. Præterea quamlibet animam harmonicis rationibus excolunt, & unumquodq; corpus ſimilibus copulant ubiq; menſuris, atq; motum quemlibet muſicis peragũt ubiq; menſuris. Habitus igitur in nobis muſicus, munus quidem eſt Muſarũ, quamuis earũ imago poſtrema. Habitus enim in nobis artificioſi atque contemplatiui, deos præſides habent, originemq; inde deducunt.

Qui ignorat finalem cauſam, ignorat omnem cauſam.

IGnorantia finalis cauſæ circa rem quamlibet efficit, ut & cæteræ cauſæ ad eandem pertinen-

pertinentes ſimiliter ignorent: quoniam finis eſt cauſarum prima, præcipuaq́ꝫ atqꝫ potentiſſima. Huius enim gratia & efficientes cauſæ faciunt, & quæ fiunt efficiunt: Quapropter Timæus eiuſmodi cauſam apud ſapientes optimam arbitratur habendam. Duplicē in Sophiſta Plato tradit animæ prauitatem: quarū unà quidē ignorantia eſt in rationem cadens, altera uero diſcordia irrationalis partis ad rationalem. Eiuſmodi quidē diſcordia eſt animæ morbus, ignorantia uero deformitas. Cum enim ratio in uniuerſa anima ordinem habeat ſpeciei, meritò prauitas rationis eſt animæ turpitudo, ſicut rationis uirtus eſt animæ pulchritudo. Fit enim ignorantia quidem propter irrationalis potentiæ dominatum, cognitio uero propter rationalis imperiū. Deformitas autē animæ ſuperata ratione contingit, quando uidelicet proprias actiones incōcinnas & incōgruas ædit inefficaces & ineptas ad finem. Oportet in anima excolēda, ſublatis impedimentis animam rerū cōtemplationi penitꝰ admouere. Ineſt nancꝫ nobis cognitio ueritatis: prohibemur autem quò minus animaduertamus eam propter paſſiones ex generatione no-

bis obſtantes: Paſſiones inquam, obliuionẽ, opinionem uanam, imaginationes falſas, appetitus immoderatos: quibus expulſis, in ſeipſum eſt animus conuertendus, ita ueritate ſubitò fruitur.

Finis belli iuſtitia: Finis pacis amicitia, quæ eſt optabilior quàm iuſtitia.

BElli quidem finis eſt iuſtitia. Pacis autem aliud quiddam excellentius bonũ, amicitia ſcilicet atque unio. Finis enim uniuerſæ uirtutis eſt, ut Pythagorici tradunt, Ariſtotelesq; cõfirmat, ut omnibus iam factis amicis, iuſtitia nõ ulterius egeamus, quando uidelicet ſublatum fuerit, meum & non meũ. Atqui iuſti ſint omnes, adhuc tamen opus amicitia homines cõgregante. Eſſe uero bellorum principiũ iniuſtitiam, declarat ipſum bellum, quod materiales formæ inter ſe cõmittunt. Pugnat enim calidum contra frigidum, non quando loco diſiuncta ſunt, ſed quando alterũ alterius ſedem occupare contendit. Cum enim ſede illud indigeat, meritò repugnat extrinſecus uenienti conantiq; ipſum è ſua ſede detrudere: quocirca rationes inſitæ in natura, inuicem abſq; ſeditione concurrunt. Nam unaquæq; in ſeipſa conſi-

ſtit.

ſtit. Formæ uero materiales cum nequeant ſeorſum à materia permanere, meritò de cõ muni hoſpitio inter ſe decertant: quippe cũ hoc utraſq; formas inter ſe contrarias, in ſe abſque confuſione ſuſcipere nequeat.

Quomodo anima deſcendendo uarie ueſtiatur, & rurſum purgetur, redeatq; uiciſsim.

DEſcenſus animę in corpus ſeiũxit quidem illã à diuinis animis, à quibus intelligentia & poteſtate puritateq; implebatur. Cõiunxit uero generationi & naturæ, materialibusq; rebus, à quibus obliuione et errore & ignorantia eſt imbuta. Nam animæ deſcẽdenti, adnatę ſunt ex mundo multiformes uitæ, ueſteſq; uariæ, trahentes quidem ipſam in compoſitionem caducam, obſtantes autem contemplationi ſeparatorũ. Oportet igitur animam hinc ad naturam illam peruigilem rectam ducendam, amputare ſecũdas tertiaſq; uires deſcẽdenti ſubortas, ſicut marino Glauco, herbę, petrę, cõchæ: cohibere uero impetus extrà ferentes. Reminiſci rurſum rerum ſeparatarũ, eſſentiæq; diuinæ unde eſt facta deſcenſio, & ad quam omnem uitam contendere decet.

Anima per ſe mobilis eſt, corpus aliunde mobile: ſed propter mutuum commercium alter alterius conditionem ſubit.

ANima per eſſentiam eſt mobilis ex ſe ipſa, ſed coniuncta corpori quodã modo euaſit etiam mobilis aliunde. Sicut enim ipſa ſua præſentia dedit corpori ultimũ ex ſe mouendi ueſtigiũ, ſic & ipſa propter corporeum cõtubernium conditionis notam ſubijt, mobilis aliunde. Igitur ob potentiam ſe mouentem anima fœcunda eſt, & inuentioni propenſior, rationesq; parit atq; ſcientias. Sed propter conditionẽ mobilem aliunde, indiget frequenter ab alijs excitari. Iam uero perfectiores animæ, ad inuentionem ſunt promptiores, imperfectiores uero magis externis indigent adminiculis. Illę enim magis ex ſe mobiles ſunt, minusq; deterioris naturæ participes: Hæ uero minus ipſæ ſe mouent, magis ſortem corpoream patientes. Veruntamen hæ quoque quando proficiunt, à corpore uidelicet reſurgentes, ſeq; ipſas ex materia colligentes, fœcundiores inuentrices que euadunt protinus circa illa, in quibus antea erant ſteriles & ambiguæ propter ignauiam ineptam uitæ à materia

teria contingentē, ſordidūq; torporē ex generatione cōtractū. Nos igit ita mediocritatem ſeruātes, rationalis naturæ cōditionisq; cauſas aſſignamus pertinentes præcipuę ad habitus eius imperfectiores atq; pfectiores: uiasq; eiuſmodi arbitramur ad perfectiōes eorū. Quicūq; uero rationes de his aſſignantes, mediocritatē minime ſeruant, ſed uel ad melius ſurgunt, uel ad deterius deflectunt: hi à ueritate animæ procul aberrant. Neq; enim probamus eos qui tradunt, animā lapſam in corpus humidum, eiusq; obſtaculo impeditam, ab initio eſſe dementem: humore uero paulatim propter innatum calorem exhalante, magis que temperato, prudentem animi potentiam conualeſcere. Hic eñi perfectionis modus corporeus & materialis eſt iudicandus: ſupponit que perfectionem animæ ex contemperatione corporis proficiſci. Anima uero ante elementa generationemq; totam, ſuam habet ſubſtantiam, eſt que uita quædam neque corpori neque naturæ permixta. Neque rurſum admittimus eos, qui animā putāt eſſe quandam diuinæ eſſentię partē: partē uero hanc eſſe toti perſimilem, ſemperq; perfectam.

Tumultum uero perturbationesq; circa illud uerſari, quod in nobis eſt aimal. Qui em̃ hæc aiunt, animam ſemper perfectam fingunt, ſemperq́; ſcientem, nec unquã reminiſcentia indigentẽ, ſemperq́; paſſionis expertem, nec aliquãdo deprauatam: tametſi Timæus eſſentiam animæ noſtræ nõ ex primis ait omnino generibus cõſtitutã, quemadmodum ſuperiores animas: ſed ex ſecundis tertijs ue cõpoſitam. Et Socrates in Phædro inquit, uires noſtras eſſe boni contrario mixtas, diſſenſionisq; mutuæ plenas, atque hanc ob cauſam aliquãdo meliores, aliquando deteriores ſuperare ſolere. Quid plura? Nónne ipſe inquit, aurigam quoq; noſtrũ aliquando deprauari? ſcribens uidelicet prauitate ipſius aurigę, multas animas claudicare, multas item plures perdere pennas. Sed quidem aurigaria poteſtate in nobis eſt antiquius. Hæc utiq; eſt, quæ reminiſcitur diuinorum, utiturq́; ſecũdis tertijsq; uiribus ut miniſtris, quod planè docemur in Phædro. Profectò ſicut diximus, menſuras animę cõſeruare debemus, rationesq; perfectionem & profectum animę aſſignantes, neque ex corporeis neque ex diuinis traducere, ut ita

Platonis

Platonis ſimus interpretes, neq; ad opinio=
nem propriã philoſophi uerba detorquea=
mus. Poſtq; igitur anima aliquãdo imperfe
cta eſt, rurſumq; perficitur, & obliuionem
patitur diuinorũ, & iterum recordatur, con
ſtat & tempus ad perfectionẽ eins conduce
re. Quo enim pacto ex imprudẽtia ad pru=
dentiam transfertur, & in uirtutem à praui
tate, niſi per tempus mutationes efficeret?
Omnis enim mutatio, ſpacio temporis agi=
tur. Hæc utiq; dicta ſint de perfectione com
muniter animarum. Ex his aũt accipiamus,
oportere eum qui iuſtum norit, ex ignoran
tia in cognitionem eius aliquando pertran=
ſiſſe, neque ſemper ipſam iuſti rationem in
promptu prorſus habere, quemadmodum
illi nobis ſuperiores: Imperfecti nanque ab
initio naſcimur. Neque rurſum propter
ipſam mutationem corporis, cognitionem
quoque iuſti nobis obtingere. Nõ eſt enim
eſſentia noſtra corporea, nec materialibus
conſtituta. Neceſſe eſt omnes animæ muta
tiones tempore menſurari. Vnde & Ariſto
teles in anima, mutationẽ ſecundum actus
& habitus eorũq; oppoſita collocat tempo
ralem. Quod igitur anima cõiuncta corpo

ri, & à prauitate ignorãtiaq; tranſiens in oppoſita, interuallo temporis indiget, nemini dubium. Quidam uero animam ipſam ſeorſum in ſe manentem arbitrantur, ad agendum tempore nõ egere, ſed contrà tempus ex ipſa creari. Hoc autem arbitror aliquam rationem deſiderare. Duplex enim tempus eſt: unum quidẽ unà cum naturali uita corporeoq; uniuerſi motu natum: alterum uero per incorpoream uitam procedens. Hoc igitur animarũ quoq; diuinarum circuitus dimetitur, rurſumq; animarum noſtrarum actiones perficit etiam ſeparatas: Secũdum uero tempus unà cũ naturali uita porrectũ uitam quidẽ noſtrã unà cum corpore actam metitur, uitam aũt ipſam animæ ſecum ipſa uiuentis nullo modo. Eſt tamẽ aliqua in nobis ſcientia ante omne tempus: fit & aliqua tempore. Socrates igitur ſcientiam ſecundum actum expreſſam ſpectans, inquirit, quodnam an : hanc tempus extiterit. Alcibiades autem ſcientiam ſaltem poſſidens in eſſentia poſitam, propter quam putat etiam ſcire quæ neſcit, nequit aſſignare tempus quo primum acceperit eam: ab æuo enim hanc habemus. Quapropter ſi alter quidẽ

de alia

de alia ſcientia loquit̃, alter uero de alia, uera ſunt utraq;, ſcilicet & tempus ſcientiam pręceſſiſſe, & non habere in promptu tempus, quod affirmes ſcientiã præceſſiſſe. Ante enim ſcientiam nondum conſummatam tempus eſt nullum: ante uero ſcientiã actu perfectam, tempus extitit.

Multi gradus per quos à multitudine ad unum aſcendimus contemplando

PLato & Pythagoras iubent fugere multitudinem, ut ueritatem ſimpliciſſimam conſequamur. Multitudinem quidem exterioris populi, nos multifariam diſtrahentis atque fallentis. Interioris quoq; populi multitudinem multo magis, hæc enim magis diſtrahit atque fallit. Primo ergo fugito uariã affectuum multitudinem: Secũdo ſenſuũ: Tertio imaginationum: Quarto opinionũ inde pendentium. Omnis enim multitudo iam dicta tam in ſe diuerſa eſt, ut alia alijs in qualibet cõtraria ſint: unde pręſtat ad ſcientias ſe cõferre, in quibus multitudo iam contrarietatem habet nullam. Nam & ſi affectus affectibus contrarij ſint, ſenſus quoq; ſenſibus, imaginationes imaginationibus,

opiniones opinionibus, nulla tamen ſcientia ſcientię contraria reperitur. In hac igitur propoſitionũ notionumq́ multitudine congregemus in unum, ſcientiarũ quoq; numerum uno quodam uinculo connectamus. Tanto enim abeſt quod inuicem contraria ſint, ut etiã notio notioni ſeruiat, ſcientiæq́ inferiores omnes ſuperiori miniſtrent, habeantq́ ſua ab illis exordia. Oportet hic inſuper à multis ſcientijs quæ præſupponunt unam, ad ipſam unam ſe conferre, nullam ulterius ſupponentem, atq; ad hanc primã omnes rite referre. Poſt uero ſcientiã eiusq́ ſtudium, expedit iam deponere compoſitiones & diuiſiones multiformesq́ diſcurſus, atq; illinc ad intellectualem uitam ſimplicesq́ intuitus & perceptiones eius aſcendere. Scientia enim non eſt ſummus cognitionum apex, ſed ſuper eam eſt intellectus: Non intellectum, inquam, duntaxat ab anima ſeparatum, ſed ipſam quoq; illuſtrationem animę illinc infuſam, de quo & Ariſtoteles ait: Intellectum eſſe, quo terminos cognoſcimus. Atq; Timæus hunc ipſum inquit in nullo unquam alio prǽterquã in anima fieri. Ad intellectum igitur hunc aſcendentes

dentes

dentes, unà cum hoc intelligibilem eſſentiã cõtemplemur, perceptionibus uidelicet indiuiduis atque ſimplicibus, indiuiſa ſimpliciaq; entium genera ſpeculantes. At uero poſt uenerabilem intellectum, ipſam denique ſummã animæ (ut ita dixerim) exiſtentiam, per quam unũ ſumus, & ſub qua unitꝰ multitudo noſtra, ſuſcitare fas eſt. Quemadmodum enim per intellectum noſtrum, diuinum tangimus intellectũ, ſic & primũ unum, à quo omnibus ineſt unio per unũ, & tanquam eſſentiæ noſtræ florem, attingere licet, per quod ſanè noſtrum unum, diuino maxime iungimur. Simili nanque ſimile ubiq; comprehendi poteſt: Scibilia quidem ſcientia, intelligibilia intellectu, unitiſſimæ entiũ menſuræ, animę unitate. Iam uero hæc unitas perq; ipſam actio, eſt actionũ noſtrarũ ſumma. Diuini per hãc efficimur, quãdo uidelicet omnem multitudinem fugientes, in ipſam unitatem noſtram confugimus, unũq; efficimur, & uniformiter agimus. Hactenus fugiendam multitudinem admonuimus, per gradus cognitionũ ordine procedẽtes. Deinceps per gradus cognobilium, ad idem cõprobandũ ſimiliter pro-

cedamus. Senſibilia fuge omnia, cõgeſta em̃ ſunt & diuidua, ac penit⁹ mutabilia, ideoq́ ſyncera notitia teneri nõ poſſunt. Ab his igitur ad eſſentiam incorpoream te trãsferto. Omne nanq́ ſenſibile habet aduentitiã unitatem, perq́ ſeipſum eſt diſperſum & infinitate plenum: propterea & bonũ eius eſt partibile & aduentitiũ, & à ſemetipſo diſtans atque diſcedens, atq́ in ſede reſidens aliena. Cum uero aſcenderis illuc, & inter incorporea fueris collocatus, conſpicies animalẽ illũ ordinem ſuper corpora mobilem quidẽ ex ſeipſo, per ſe agentẽ, in ſe & ex ſe ſuam ſubſtantiam poſſidentem, multiplicatũ tamen anticipantemq́ in ſeipſo apparitionẽ quandam eſſentiæ circa corpora diuidendæ. Ibi ſanè uidebis rationũ plurimas habitudines, proportiones que uarias & uincula multa. Item tota quædam, & partes, & circulos animales, uarietatem uirium multiformem. Præterea animarũ perfectionem non æternam, non ſimul totam penitus cõſiſtentem, ſed euolutam tempore, & in diſcurſionibus ſe uerſantem. Talis enim animę natura eſt. Poſt uero multitudinem animis competentem, te confer ad intellectum, & intelle-

ctualia

ctualia regna, ut rerum poſſideas unitatem. Ibi quidem naturę illius contemplator eſto. Spectato manentem in æuo naturam, uigentem uitam, intelligentiam uigilantem, cui nihil deeſt uitæ, quæ ad perfectionem ſuam curricula temporis nõ deſiderat. Vbi hæc inſpexeris, & quanto interuallo a nimis ſunt meliora, quære deinceps num aliqua ibi ſit multitudo: & intellectus cum ſit unus, nunquid ſit etiam uniuerſus. Item cum ſit uniformis, an ſit inſuper multiformis. Inuenies quidem ita ſe habere. Cum ergo perſpexeris intellectualem illic multitudinem, quamuis indiuiduã penitus & unitam, ad aliud rurſum principium te traducito, atq; ſuperintellectuales eſſentias, unitates earum conſiderato, ac denique unitatem ab omnibus abſolutam. Hucuſque profectus, omnem multitudinẽ dereliqueris, & ad ipſius boni fontem iam perueneris. Cum per hæc pateat perfectionem animæ comparari, ex eo proprio, quod omnẽ & externam & internam & ipſam uniuerſi multitudinem fugiamus, hinc quoq; concludere poſſumus, animas noſtras non à ſenſibilibus cognitiões duntaxat colligere,

nec à rebus particularib. atq; diuiſis, ipſum totũ unumq́; inuenire, ſed ex intimis pro=mere diſciplinã, & quod in rebus apparen=tibus imperfectum eſt emendare. Non enĩ decet exiſtimare ea quæ re uera non ſunt, eſſe præcipuas cauſas cognitionis in anima exiſtentis. Et quę inter ſe ipſa diſſident, indi gentq́; rationibus & argumentis animę, am biguaq́; ſunt, ſcientiam omnino præcedere eodem modo manentem. Neq; etiam quæ uarie permutantur, rationes in uno conſi=ſtentes progenerare: neq; indeterminata, determinatæ intelligentiæ cauſas eſſe. Non igitur à multis ſempiternorũ ueritatem ac=cipere decet, neq; à ſenſibilibus uniuerſaliũ iudicium atq; diſcrimen, neq; à rebus ratio=ne carẽtibus iudiciũ ſententiamq́; bonorũ: ſed oportet animam ſeipſam ingredientẽ, ibi uerum bonum que, ac ueras rationes o=mnium perſcrutari. Plena enim eſt horum animæ ipſius eſſentia, deliteſcunt uero ex obliuione geneſica. Quęrit igitur anima ue rum exteriora ſpectãs, ipſum interim eſſen tia poſſidens: bonũq́; foris explorat, ſeipſa deſerta. Hinc igitur ſuiipſius cognitionem exordiri quiſq; debet. Si enim in hominum multitu

multitudinem intuitum diſtrahamus, nunquam unam eorum ſpeciem diſcernemus, obſcuratam uidelicet multitudine diuiſioneq; & diſcordia, mutationeq; multiplici eorum, qui ſpeciei participes ſunt. Sin autem in nos ipſos aciem cōuerterimus, hic utique & rationem unam & naturam unam hominum ſpeculabimur, à diſturbatione ſemotam. Meritò itaque Socrates longe ſegregat animam à multitudinis conſpectu cognituram, quid re uera ſit homo, opiniōesq; contemplationis huius impedimēta, redarguit. Multitudo nanq; impedimēto nobis eſt ad animi conuerſionē in ſeipſam, atq; ad unius ſpeciei notitiā. Hic enim uarietas obumbrat unum, alteritas obſcurat identitatem, diſſimilitudo obfuſcat ſimilitudinem. Nam circa materiam ſpecies ſunt cōfuſæ, & meliora deterioribus ſunt commiſta.

Vita proprie naturalis animæ non eſt in corpore terreno, ſed ſublimi: ideo formæ omnes hic ægrotant atque delirant.

NEmo mirari debet, ſi cū dicamus quod eſt naturale, frequentius eſſe eo quod præter naturam: & hoc quidem cōtrahi in anguſtū, naturale uero per uniuerſum am

plificari. Hominum tamen plurimos ignorantes eſſe fatemur & malos, contrarios autem quampauciſſimos. Non enim naturale eſt, animis unà cum corporibus uitã degere, & in generatione uerſari: ſed contrà ſeparata, immaterialis, incorporea uita, potius eſt animis conſentanea. Quando igitur in generatione uerſantur, ſimiles ſunt hominibus peſtilentem habitantibus regionẽ: Quãdo uero extra generationem uiuunt, ut Plato inquit, ſimiles ſunt prata colentibus. Quemadmodum igitur non eſt mirandum inter eos, qui peſtifera loca incolunt, languere ꝙ plurimos, pauciſſimos uero naturalem ualetudinem conſeruare: ſic & animas in generatione poſitas, plurimas quidẽ obnoxias paſſionibus atque prauas eſſe mirari non debes. Contrà uero ſtupendum foret, ſi animæ eiuſmodi corporibus inuolutæ, his nodis adſtrictæ, tanta circũfuſæ mutatione, aliquando ſobriæ, puræ, imperturbatæ reperiantur. Nónne ſtupendum eſt, animam immaterialiter in rebus materialibus uiuere, & in caducis incontaminatam ſe alicubi conſeruare? Atque cum iam eiuſmodi pocula biberit, non eſſe his pharma-

cis

cis conſopitam. Re enim uera obliuio, error, inſcitia, pharmaco cuipiam ſimilis eſt, in locum diſſimilitudinis animas deflectenti. Quidnam igitur admiraris, multos quidem ſecundũ uitam eſſe lupos, multos uero porcos, plurimos autem alia quadam bruti ſpecie circunfuſos, cum terrenus locus Circes ipſius ſit diuerſorium, animæq; multæ ob immoderatam concupiſcentiam, uenenoſis ineſcatæ ſint poculis? Illud autem potius admirare, ſi qui inter mortales uſquã reperiantur eiuſmodi potionibus non permulcti, non etiam irretiti: Si qui Mercurij munere freti, in rationem ſcientiamq; ſe conferant. Quemadmodum enim mirari non debes, ſi in tartaro proſpexeris animas cruciatas: taliũ enim ille locus: ſic etiã ſi in generatione uiuentes animæ plurimæ perturbatæ ſint, ignaræ, dementes: tales eñ animas deſiderat generatio. Sicut igiẽ in cœlo quidem bonæ ſunt omnes, in tartaro autem omnes improbæ, ſic in generatione plures quidem prauæ ſunt, pauciores autem probæ. Generatio enim non ad extremorũ melius atque diuinius declinat, ſed deterius.

Malus neq; cum alijs conſentit, neque ſecum.

IMprobus ſecum ipſo conſentire non poteſt. Neceſſe enim eſt, tum propter naturam rationalem uidere quodãmodo uerũ, tum propter imaginationem perturbatam plurimum ignorare, ſecumq́ diſſidêre. Declarat hoc pœnitentia remiſſis perturbationibus ueniens. Imtemperatus igit͂ propter intelligentiam diuinitati cognatam, diuina quandoq; cogitat atq; loquitur: ſed propter concupiſcentiam imaginationemq́ perturbatam, à temperãtia diuinà longe diſcedit. Cumq́ ſemper ſecum ipſo pugnet, nimirũ cum alijs conſentire non poteſt.

Quicunque ſciunt aliquid, circa illud omnino conſentiunt,

OPortet eos qui ſciunt aliquid, circa illud eſſe concordes. Cuius quidẽ concordiæ cauſa prima eſt, ipſa rerum determinata natura: ſecunda, quod ipſa cognitionis iudiciaria ſunt eadem apud omnes: tertia quod in primis principijs, intellectus ad ſeipſum eſt unitus: ideoq; quicquid eſt intelligentię cõpos, eſt & particeps unionis. Scientia quidem illuſtratio quædam eſt, ex intellectu dependens: concordia uero illuſtratio

eſt, ex

eſt, ex unitate procedens: Eſt em̃ unio diffe rentium. Neceſſe eſt igitur ſcientię eiuſdem participes, inuicem conſentire.

Quiſq; noſtrum eſt anima, & hæc in ſe habet ſpecies omnes diuinas atque naturales.

TOtum Platonis conſilium hoc in libro eſt, nos in ipſam noſtri reuocare cognitionem, atq; demonſtrare eſſentiam noſtrã in ſpeciebus rationibusq; conſiſtere, atque ſcientias omnes ex ſeipſa producere, & in ſe ipſa ſpecies om̃es diuinas & naturales agnoſcere. Perfecta quidẽ noſtri cognitio foret, ab eſſentia uires, ab his actiones dijudicare. Cognitione uero noſtri communiore potimur, ex actionibus uires, ex uiribus eſſentiam animę cognoſcentes. Hęc quidem tria inuicem in anima cõfluunt. Nam & eſſentia eius eſt actu, & actio eſſentialis exiſtit. Hæc enim intellectualis fit ſecundũ actum, hæc autem eſſentiæ fit cogn ta, ſecundum ipſius perfectionem.

Anima libero motu ſe ducit, ſibi bonum præbet, ſe purgat, ſe erudit, etiam quando aliunde erudiri uidetur.

ANimalia quidem ratione capta, impul

ſu gubernantur externo, & aliunde curan tur, ea uidelicet conditione qua mouet ipſe motor, orbata ſcilicet ea facultate, qua aliquid ſeipſum ducere ualeat atq; ſeruare. Rationalis autem anima, propter ipſam per ſe mobilem & per ſe operantem proprietatē, ſuapte natura poteſt circa ſeipſā agere, ſeq; mouere, bonumq; ſibijpſi præbere. Iam uero purificatio nobis non accidit ab externis, ſed ex intimis animæ ducit originē. Omne nanq; malū ab externis accidit, atq; eſt animę peregrinū, ex intimis uero bonum. Anima em̄ naturaliter eſt boniformis: & quanto fit perfectior, tanto uitam ſibi uendicat ex ſe mobilem: quippe cum fiat aliunde mobilis, ob corporale cōmerciū & effectū. Quapropter quicquid accipit ab externis, remanet appoſitum extra ipſam, ſicut ſenſibilia & imaginatiōe percepta. Sola uero illa ſunt in ipſa, quæ ab ipſa in ipſam fiunt, ab eáque producunt̄. Purgatur igitur ex ſeipſa, quandoquidem ratio à ſeipſa incipiens, deſinit in ſeipſam. Hac igitur ratiōe recte intelligitur, quod Socrates ait, ſcilicet inter diſputantes, dicentem eſſe proprie, qui reſpōdet. Hic ergo ſi redarguit̄, redargutus uero purgatur,
certe

certe dum purgatur, ſeipſum purgat, & ab ignorantia liberat, redargutionē adhibens ipſe ſibi: quod quidem naturæ animæ ſe mouenti cōſentaneū eſt. Quod ſane dictū confirmat etiā illud, diſciplinas eſſe reminiſcentias. Quod enim reſpondentes ex ſeipſis omnia dicant, maximum eſt reminiſcentiæ ſignum, animas uidelicet ratiōes ſermonesq́ ex ſeipſis promere, atq́ ſolo ſuſcitante quopiam indigere. Neq́ eſſe tabellas uacuas literarum, quæ extrinſecus figuras accipiant. Sunt enim ſemper inſcriptę, & ipſe ſcriptor eſt intus. Neq́ tamē omnes inſcripta legere poſſunt, uel quod inſcripta ſint cognoſcere: quippe cū ob geneſicā obliuionē oculus earum ſit ſordibus circūfuſus, atq́ ex ipſa obliuione in paſſiōes inciderint. Solū igit̃ opus eſt auferre, quod obſtat appoſitum. Non autem neceſſaria eſt extrinſecus iniecta notitia: habent enim animæ in ſe ianuas ueritatis, ſed terrenis materialibuſq́ ſpeciebus obcluſas. Si quis igit̃ diligētiſſime res demōſtret, animę incitatę quidē aliunde, promentes autem ex ſeipſis ſcita reſponſa, ex hoc ipſo declarant uerū eſſe Platonicū illud, animam omnia noſſe, ſoloq́ indigere quodam

ad reſpondendũ extrinſecus incitante. Præterea quod aliquis cũ eruditur, ipſe ſeipſum purget, dęmonicę poteſtatis eſt opus. Nam dęmones non extrinſecus in nos agunt, ſed tanquã ex puppi nos intus dirigunt & gubernant. Neq; nos purgant tanquam corpora quædam aliunde mobilem nacta naturam, ſed curant tanquã mobiles ex ſeipſis. Hac enim ratione tamen & bona præbent, & paſſiones expurgant. Socrates igitur uicem boni dæmonis agens, oſtendit adoleſcentem nõ tam ab alio q̃ à ſeipſo redargui.

Quare malus & ignorans ſecũ & cum alijs diſsideat, quare bonus conſentiat, & ſcientes inter ſe ſint concordes.

CONtingit meritò pleriſq; ad ſeipſos diſcordia frequens, quoniã aliqua quidẽ à ſenſibus intromittunt, aliqua rurſum ab imaginatione, aliqua ab opinione frequenter, nõnulla ab ira, à concupiſcentia multa. Nõ enim ſolum ex opinionibus, tales quædam paſſiones mouentur hominibus, ſicut Stoici tradunt, ſed etiam cõtrà propter paſſiones quaſdam & impetus opiniones ſæpe permutant: quandoq; ex optimis peſſima ſæpe reportant. Hi ergo à multis principijs

atque

atque potentijs, & his quidem deterioribus multiformes in ſe motiones accipientes, nimirum animam diſſidentem habent atque diſcordẽ. Scientia uero prędíti ab uno quodam ſuperiore principio, cognitionem ſuſcipiunt uniuerſam: Intellectus em̃ eis principia tradit. Iam uero omnes ſententiæ uerę filiæ ſunt intellectus. Cum igitur à tali quodam principio ſimplicitate procedãt om̃es, meritò omnes inuicem ſunt concordes.

Qui putant hominẽ eſſe ex anima corporeq́; compoſitũ, conſequenter utile à iuſto ſeiungunt, qui uero hominem eſſe animam, cõiungunt

VTrum idem ſit iuſtum atq; utile, cæteri quidem diſſentiunt, Platonici uero idem eſſe cẽſent. Nam Epicurei ſanè et Stoicorum quidam, finem noſtrum ponentes, ipſum ſecundum naturam uiuere: atq; Peripatetici, qui bonum noſtrum ex neceſſarijs complent, non facile poſſunt idem eſſe iuſtum atq; utile confirmare. Similiter & quicunq; hominem aiunt eſſe corpus animatum, uel ex corpore animaq; compoſitum. Vulnera enim cędesq; fugiet aliquis uel iniuſte, ut animal cõſeruet: quippe cũ cuiuſlibet animalis bonum ſit, ſecundum naturã

ſe habere, & in hoc habitu conſeruari. Hic igitur utile diſſentit à iuſto. Quicunque uero finem ipſum in anima collocant, corporeis non egentem, hominemq́ ipſum eſſe putãt animam utentem corpore: hi certe iuſtum atque utile, facile iudicant eſſe idem. Vtrunq; enim in anima ponunt, & paſſiones inſtrumentorum ab ipſis utentibus eſſe ſeiunctas intelligunt. Argumentatio uero probans iuſtũ eſſe utile, ita procedit: Omne iuſtum eſt pulchrum, omne pulchrum bonum: omne igitur iuſtum bonũ. Atq; bonũ & utile idem eſt: omne igitur iuſtũ eſt utile.

Anima contrahit in ſe ſpeciem rei cui adhæret: item de uehiculis diuinarum animarum atque noſtrarum.

ANimę ſpecies etiam eorum ſibi cõtrahunt, quibus ipſæ ſe cõiungunt: Nempe quando ſe aſſimilant intellectui, mox immutabilitatẽ ſecundũ opiniones atq; uitã ſibi uendicãt. Quãdo uero generationi ſe copulãt, nouitatẽ ubiq; ſectant̃, & tum in has, tum in illas ferunt̃ opiniões, ratiões q́ ipſas animæ, ſemper ſtabiles minime ſentiunt. Significat inter hęc Plato, generoſiores & ingenioſiores animas intelligentiã habentes, puritatis

ritatis deorũ inuiolabilis, atq; hãc ipſam ſuo idolo inſerentes, etiã circa apparentẽ puritatem quodãmodo occupari ſolere. Quandoquidẽ & diuinorũ indumentorũ inuiolabilis eſſentia eſt, & immaterialis eſt puritas, quã ſanè oportet aĩas induere, ſua uidelicet indumenta cognata purgãtes, ueſteſq; ſuas incõtaminatas à generatiõe ſeruantes, neq; totũ in externarũ ueſtiũ puritate ponentes.

Sciẽtia una in ſe manens, implet multos nõ diminuta: hinc conijcimus animam eſſe à corpore ſeparatam.

EIuſdem ſcientiæ munus eſt uni perſuadere atq; multis. In qua quidẽ Platonica ſententia, quaſi quidam hymnus, & celebratio ſcientiæ continet̃. Hunc in modũ quanta & qualis unaquęq; ſcientia ſit, hinc apparet, quod intellectus ipſius imitatione, eadẽ ſcientia unũquenq; implet cognitiõe, cunctoſq; ſimul. Eſt quidẽ indiuiſibilis, & conſiſdens in ſeipſa, & interim omnia participantia ſui perficit inſtar mentis, quæ quidẽ ex ſe tradit omnibus interim ab unoquoq; ſeorſum. Hæc utiq; eſſentiam noſtram indicant à corpore ſeparatã, & in ſeipſa manentem: Siquidem ſcientia, quæ perfectio noſtra eſt, talem poſſidet facultatẽ: corporeæ nanque

potentiæ quãdo ſe tradũt, ipſæ ſe minuunt. Scientia uero una eademq́ꝫ permanens, indiminuta, ſufficiens, uni multisq́ꝫ pariter ſeipſam exhibet. Et anima igitũ ſimiliter eſt toti corpori pręſens, omĩbusq́ꝫ mẽbris, quamuis alia aliter membra participent.

Propheticus eſſe aliquis ſine ſcientia poteſt: propheta uero certò ſcit quod pronunciat.

VBi Plato ait, uaticinator es, ſignificat illum opinione quidẽ, nõ ſcientia, quod ibi prænunciat, præſagire. Nam uaticinales quidẽ non ſcientia præditi ſunt, ſed opinione feruntur. Qui uero non ſolum uaticinatores ſed etiam uates ſunt, iam ſcientia potiuntur, potioremq́ꝫ humana ſcientiam habent. Significat etiam generoſiorum animarum impetus atque motus quodammodo à ſuperis ſuſcitari, propterea quod etiã præter opinionem agant, ſæpe etiam ſi abſque ſcientia operentur.

Bonum, pulchrũ, iuſtum, ſuperintelligibiliter intelligibile, intellectuale, eſſentia, uita, intellectus.

INter principia rerum, ipſum bonum ſupereminet pulchritudinem, & pulchritudo iuſtitiam. Bonum nanq́ꝫ ſuper intelligibilia extat, in loco inacceſſibili ſitũ. Pulchritudo

tudo uero occulte quidem in primis intelligibilibus permanet, explicatius autẽ in ipſo ordinis illius fine. Iuſtitia deniq; unite quidẽ in primo intellectualium ordine permanet, cõſequenter uero in calce intellectualis deorum proceſſionis effulget. Rurſum ipſum quidem bonũ regnat in dijs, pulchritudo in mentibus, iuſtitia regnat in animis: quapropter & iuſtũ quidẽ pulchrũ eſt, non tamen omne pulchrum eſt & iuſtum, ſed ipſa pulchrorũ cauſa, iuſtitiã antecedit. Item omne pulchrum bonum, fons autem bonorũ omnium præcedit omne pulchrum. Rurſum iuſtum quidem eſt bonum, per mediã pulchritudinem bono coniunctũ: bonum uero ſuperius eſt ambobus. Sic utique inuenies rerum etiam extrema conſiderans. Materialis enim cauſa quamuis bonum aliquid ſit, turpe tamẽ eſt atq; deforme. Vnius particeps quidẽ eſt, ſpeciei tamẽ expers. Quod uero ſenſibile eſt, pulchritudinis quidem ueſtigia poſſidet, iuſtitię uero nequaquã. Hinc in Phædro Socrates ait, inter caducas imagines nullũ eſſe iuſtitiæ temperantiæq; ſplendorem: pulchritudinem uero ſolam priuilegiũ id habere, ut euidẽtiſſime pateret ubiq;

& deſiderabiliſſima foret. Vbi igitur iuſtum eſt, ibi pulchrũ: ubi pulchrum, ibi bonum, ſiue prima principia ſpectare uoluẽris, ſiue principiorum illuſtratiões uſque ad extrema porrectas. Ipſius quidem boni omnia participia ſunt, omniũ enim eſt principium. Pulchri uero ſola, quæ aliquã habent ſpeciem. Iuſtitię denique ſolæ animæ ſunt participes. Iam uero in medio rerum omnium centro, quale eſt anima, hęc omnia inuicem connectuntur, bonum, iuſtum, pulchrum. Et bonum quidẽ ipſius, eſt pulchrũ atque iuſtum: Iuſtum quoque ſimul & pulchrũ eſt & bonũ. Pulchrum ſimiliter bonũ eſt & iuſtũ. Neque ſolum in eiuſmodi trinitate eſt hic ſermo uerus, uerumetiam in alijs quoque multis. Queadmodũ inter principia ipſum ens præcedit uitam, uita mentem: ſimiliter etiã in effectibus, ubi nõ omne compos entis, compos eſt & uitę, neque uiuens omne ſtatim eſt mẽte preditũ: ſed uiciſſim intelligentia omnia uiuũt, atque ſunt, uiuẽtia uero ſunt quoque uiuẽdo. Cũ uero talis ſit in extremis per trinitatem eiuſmodi differentia, in anima confluunt, ubi ens quidem & uita & intellectus exiſtit: Vita uero & intellectus eſt

& eſſen

& eſſentia: Intellectus autem, & eſſentia ſimiliter eſt & uita. Vna enim ſimplicitas eſt in anima, una ſubſtantia. Neq; eſſe, neq; uiuere, neq; intelligere, ibi eſt aduentitiū, ſed intellectus quidem eius eſt eſſentialis & uiuens: uita quoq; intellectualis eſt per eſſentiam: eſſentia denique intellectualis & uiuens. Vbique ergo eſt omnia, & ex omnibus unum ſimili ratione, & bonum eius pulchritudine & iuſtitia pollet, & pulchrum eſt bonū atq; iuſtum, rurſumq; iuſtū eſt bono pulchroq; refertū. Subiectū ſane unū eſt, rationes uero diuerſæ: ubi nos neq; ipſam triū horū identitatē ſecundū rationes conſideramus, neq; alteritatē ſecundū ſubiectū exiſtimamus, ſed ratiões quidē eorū differētes inter ſe cōſeruamus, unū uero ſubiectū: quāobrem ubiq; ꝑ actiões animę inuicē iſta concurrunt. Sicut enim ratiões quidem uirtutū ſunt differentes, unū uero compos eſt cunctarum, neq; fieri poteſt, ut ſis iuſtitiæ particeps, & tēperantię uacuus, uel duo hęc quidem habeas, cætera uero non habeas: ſic & huiuſmodi trinitas ſibiipſa connectitur. Et omne quidē bonum ſimul & pulchri cōpos eſt & iuſti, ſimiliterq; de cæteris: Propterea

Socrates iuſtum bonum per pulchritudinē copulauit. Hoc enim eſt competens eorum medium ſimulatq; uinculum. Timæus autem ait pulcherrimū eſſe nodum, qui & ſeipſum & colligata, q̃maxime cōficit unum. Memento uero ipſi quidem bono, malum duntaxat eſſe contrarium, bonum uero nequaquam: ex quo apparet, concordia inuicem eſſe bona. Malo autem, & malū & bonum pariter aduerſari.

Probat omne iuſtum ipſa eius natura, pulchrum eſſe atque bonum.

OMne iuſtum eſſe pulchrum, ſequentibus rationibus confirmabimus. Cum anima ſit multitudo quędam, atq; in ea hoc quidem primū ſit, illud uero medium, illud autem ultimum, dic age quando iuſtitiam in ea fieri dicimus? An quādo medium aut ultimum ſuperiorib. dominari conatur, an potius quando primum medio, mediū imperat ultimo? At ſi tunc quando deteriora melioribus præualent, nō ulterius erunt deteriora natura talia: illud enim cui competit denominari melius eſt, honorabiliusq; natura. Si igitur impoſſibile eſt, idem naturaliter eſſe melius atq; deterius, oportet iuſtum tunc

tunc in anima reperiri, quando quod in ea optimum eſt, uitæ totius habet imperiũ. Medium uero ſubditum meliori, prȩualet ultimo. Tũc enim unaquæq; pars animȩ quod ſibi cõuenit habet, primũ quidem regnans, ſecundum uero ſtipans, ultimũ deniq; meliori miniſtrans. Ipſum itaq; iuſtum natura diſtributiuum eſt eius, quod conuenit parti cuilibet animæ, & officij proprij conſeruandi unicuiq; cauſa, propriæq; dignitatis diſtribuendæ, atq; ita totius ordinis conſeruatio. Ordo uero moderatioq; huiuſmodi naturȩ conueniens, naturaliter pulchra eſt. Eſt igitur iuſtitia cauſa pulchritudinis, atque pulchra. Eſt autem duplex iuſtum: Vnum quidem in contractibus, quod arithmeticã conſeruat æqualitatem: Alterum uero in diſtribuendo uerſatur, in geometrica æqualitate conſiſtens. Tum igitur arithmeticam ſeruat ȩqualitatem, ne ſocium ſuo in contractibus defraudemus, plus uidelicet quàm dederimus ipſi recipiẽtes. Tum uero inæqualibus diſtribuit inæqualia, pro dignitate cuiq; geometrica proportiõe ſeruata, ut quemadmodum differunt inter ſe perſonæ, ſic & differant inter ſe diſtributa pſonis. Itaq; omẽ iu-

ſtum ſicut diximus eſt æquale, omne autē æquale pulchrum, nam inæquale incompoſitum eſt & turpe: iuſtum igitur omne pulchrum. Præterea tunc eſt in corporibus pulchritudo, quando ſuperat forma materiam: Ipſa nanq; materia deformis eſt & turpis: & quando forma ſuperatur ab ea, tunc forma informitate quadam & deformitate replet̄, & quaſi informe quiddā euadit, facta uidelicet ſimilis ſubiectæ naturæ. Si igit̄ & in anima quod intellectuale nobis ineſt, uicem gerit formæ, irrationale uero materię: Nam intellectus & ratio in ordine termini computantur, irrationale uero in genere indefiniti locatur: Natura enim indeterminatum eſt, experſq; menſuræ: neceſſariū eſt in anima quoq; tunc pulchritudinē effulgere, quando ratio quidem regnat. Species uero uitæ ratione carentes, rationi ſubduntur. At uero iuſtum ipſum rationi quidē dat imperiū, irrationali deputat ſeruitutem. Vtriq; enim quod ſibi conſentaneum eſt attribuit: Principali quidem principatū, inferiori uero deſignat obſequium: quandoquidem in opificio mundi, irrationale nobis eſt ſubditum, & rationi nobis inſitę irrationale ſubiicitur,

ut uehicu-

ut uehiculũ ipſum. Itaque iuſtũ naturaliter pulchrũ eſt, & pulchritudinis animæ cauſa: Item iuſtũ quid perfectũ eſt atq; definitum, nam iniuſtũ impfectũ indefinitũq; cenſet: atq; infinitũ uagat, nec uſq; ſiſtit gradũ prę-uaricans iuſtitiæ terminũ. Ipſum ergo iuſtũ cuicũq; adeſt, menſurã terminũq; imponit, atq; ita oĩa pfecta facit. Cũ itaq; tale ſit, merito pulchrã efficit animã. Id eẽ q̃d perfectũ eſt atq; menſuratũ, naturaliter pulchritudo conſequit, ſicut immenſuratũ indeterminatumq; deformitas comitat. Iuſtũ igit eſt natura pulchrum. Denique ipſe mũdi faber, totum hoc per iuſtitiam exornauit. Pulcherrimo enim nodorum omniũ nodo deuinxit mundum, indiſſolubilemq; effecit, propter proportionis analogicæ poteſtatẽ continentem ipſum, ſibiq; amicũ undiq; facientem. Quod autem eſt ſimile mundo, uiſibilium omnium formoſiſſimo, nimirum eſt ipſum quoque pulchrum. Quod igitur iuſtum eſt, neceſſariò eſt & pulchrum.

Omne pulchrum naturaliter eſt bonum, omne turpe malum atque uiciſsim.

OMne uero pulchrum eſſe bonum, ita ita probamus. Conſtat pulchrum eſſe

amabile, ſuapte natura, quandoquidem & extrema pulchritudo diuinę pulchritudinis imaginem ferens eſt amabilis, primoq; aſpectu animos ad ſe mouet. Quod cõfirmatur in Phædro. Re enim uera καλὸν, id eſt pulchrum, ſiue dicit͂ διὰ τὸ καλεῖν, id eſt, quia prouocat animas, ſiue διὰ τὸ κηλεῖν, id eſt, quia permulcet intuentes: certe ſecundum naturam eſt amabile. Quapropter & amor ad pulchrum dicitur amantem ducere. Quicquid autẽ eſt amabile, eſt appetibile: eſt em̃ amor appetitus aliquis alicuius robuſtus atque uehemens. Et quicquid amat, appetit aliquid, quo & indiget. Omne uero appetibile eſt & bonum, ſiue re uera bonum, ſiue apparens. Pleraq; enim non bona expetenda nobis occurrũt, quoniam appetentibus ſe offerunt tanquam bona. Demõſtratum eſt autem à Socrate in Memnone, manifeſte fieri nõ poſſe, ut qui malũ quale ſit nouerint, ipſum appetant. Appetibile igit͂ om̃e bonum eſt. Ac ſi quidem appetibile ſit principaliter, bonum quoque principaliter erit. Sin autem apparens appetibile, tale etiã erit bonum. Omnino autem in quolibet terminorum hoc eſt apponendũ, ſcilicet aut ap-

parens,

parens, aut re uera. Si enim pulchrũ & apparens, certe & amabile, & appetibile, bonumq́ pulchro eiuſmodi conſors. Sin autẽ natura pulchrum eſt & amabile, bonũ quoque ſimiliter. Atqui quid nam erit appetibile, nunquid malum? At impoſſibile eſt, ubi notum fuerit, eſſe alicui expetendũ. Omnia enim bonum appetunt, ad malum autẽ appetitio nulla fertur. Sed neq; etiam appetitus fertur ad aliquid, quod neq; ſit bonum, neq; malum. Quod enim tale eſt, gratia alterius agitur, nullusq́ finis exiſtit: omne autem appetibile finis. Atque ſi quid ex malis appetitur, quoniam apparet bonum, deſideratur ut bonum. Et ſi quid nõ pulchrum amatur, quoniam apparet, amatur ut pulchrum. Si igitur omne pulchrum eſt amabile, omne amabile eſt appetibile, omne appetibile bonum: conſequenter omne pulchrum eſt bonũ. Atq; uiciſſim, omne bonũ appetibile, appetibile eſt amabile, ſiquidem amare eſt uehementer appetere. Vnde in Sympoſio Socrates ait, bonũ amabile eſſe ſicut pulchrum. Si inquam omne bonũ eſt appetibile, appetibile rurſum amabile, amabile uero pulchrum; ſequitur ut bonum o-

mne ſit pulchrum. Neq; nũc nobis obijciat aliquis, ipſum bonum eſſe ſuperius pulchritudine, neq; rurſum duplex eſſe quod amabile dicitur. Non enim nunc de primis rerũ principijs diſputamus, ſed de his quæ nobis inſunt pulchris atq; bonis. Quod igitur in nobis eſt bonũ, ſimul eſt appetibile & amandum. Per amorẽ igiť id cõparamus & poſſidemus: per amorẽ inquam ſtudiumq; propenſum. Ac ſi quis ſeipſum animaduerterit, planè perſpiciet eiuſmodi bonum acriores nobis amores inferre, cognoſcet quàm pulchra ſenſibus manifeſta. Quod igitur eſt bonum, eſt & pulchrum. Quapropter Diotima præcipit amatoribus, ut poſt occurrentem ſenſibus pulchritudinem, ſe ad pulchritudinẽ transferãt, actionibus, officijs, ſcientijs inſitam, ibiq; amatorium animæ oculũ uehementer exerceant. Deinceps uero ad intellectũ, ibiq; præcipuam diuinamq; pulchritudinem dominãtem, tanquam ipſum re uera pulchrum in nobis animæ uigeat. Quid eñ in nobis eſt uirtute & ſcientia pulchrius? Quid contrà uitio & ignorantia turpius?

Homo eſt anima utens corpore ut inſtrumẽto. Mala ergo corporis non pertinent ad animam hominemq́; , ſicut neq; mala inſtrumentorũ ad artificem atq; artem.

FAlſo pleriq; putant uulnera mortemq́ mala. Quid enim horum nobis eſt malum? Siquidem non tranſit in animam, quę nos ipſi ſumus. Neq; enim paſſiones inſtrumentorum, uirtutes utentium mutant. Neque igitur faber obtuſa aliquando ſeca, artem amittit ſecandi: neque etiam ſi in arte fabrili conſiſteret noſtra felicitas, infelicẽ propterea putaremus fabrum, cui ſeca defuerit. Iam uero quemadmodum anima inſtrumentum habet, ſic & corpus inſtrumenta quædam habet, per quæ mouet externa, quorum uitium bonam non lędit corporis habitudinem, ſimiliter & corporis paſſiones in animam nõ pertranſeunt. Quapropter & mors etſi corporis malum eſt, nõ tamen eſt animæ malum. Si igitur pulchrum quidem actionis eſt in anima, malum uero interim fit in alio, nondũ oſtẽſum eſt idem aliquando pulchrum eſſe, ſimulq́; malum. Licet etiam dialectica ratione diſtinguere, aliud quidem eſſe aliquid ſecũdũ ſeipſum,

aliud autem ſecundum accidens. Eſt enim actio fortis, pulchra ſecundum ſeipſam: mala uero, ſi quãdo ſit mala, per accidens: quoniam accidit fortiter agẽtem mori. Eſto eñ ſi uis, mors è malorum numero, non igitur officium forte, ſecundum hoc ipſum quod eſt forte: ideoq; pulchrum eſt etiam malũ, ſed forte per accidens: Illud igit eſt pulchrũ, aliud uero malum. Neque qua ratione pulchrum, eadem oſtenſum eſt eſſe aliquando malum, ſed per accidens, propter obitum. Proinde hominis ignorat eſſentiam, qui bonum à pulchro ſecernit, & hoc quidem in alio, illud autem in alio ponit. Bonũ in corpore, pulchrum in actionibus animæ. Sed re uera homo ipſe eſt animus, ipſe eſſentia à corpore ſegregatus, in quo quicquid eſt, pulchrum eſt & bonum, etiam ſi inde corporis ſequat incõmodum. Corpus enim nõ pars hominis, ſed inſtrumentũ. Inſtrumenti uero malum non pertinet ad utentem.

Quomodo differant duo hæc, ſcilicet ſecũdum ſeipſum, & qua ipſum.

DIctiones eiuſmodi, ſcilicet ſecundum ſeipſum, & qua ipſum, etiã apud Ariſtotelem diſtinguuntur. Quod enim ſecundum

dum ſeipſum alicui competit, poteſt ei non competere primo. Quod autem qua ipſum conuenit, præter id quod conuenit ſecundum ſeipſum, etiam primo competit ei, atq; adæquatur. Pulchrum igitur ſi cõmenſurationis animæ cauſa eſt, atq; ob hoc ipſum dicitur pulchrũ, efficitq; ut melius in anima dominetur deteriori, perficitq; nos, & animæ deformitatem purgat, hac ipſa ratione bonum eſt, non quidem per accidens, ſed qua ratione pulchrũ. Si enim qua pulchrũ eſt cõmenſuratum eſt, & qua cõmenſuratũ eſt & bonũ: bonum enim eſt menſura, certe qua pulchrum eſt, exiſtit et bonum. Similiter turpe, qua turpe malum eſt. Nam qua turpe eſt, informe eſt, indeterminatum, incõpoſitum, & hac ipſa ratiõe malum. Qua igitur eſt turpe, eſt utiq; malum. Eadem itaque res & pulchra ſemper eſt & bona, atque contrà turpis pariter atq; mala. Hanc tu regulam hic mente teneto, qua & in Poſteriorũ uſus eſt Ariſtoteles: Si qua duo cõuertunt inuicẽ, eorũ quoq; oppoſita cõuertuntur. Si igitur pulchrũ bonũq; cõuertuntur inter ſe, eorũ quoq; opppſita, malũ ſcilicet atq; turpe, ſimiliter inter ſe cõuertunt.

FINIS.

PROCLVS DE SACRIFICIO ET MAGIA.

MARSILIO FICINO FLORENTINO INTERP.

Qvemadmodũ amatores ab ipſa pulchritudine, quæ circa ſenſum apparet, ad diuinam paulatim pulchritudinem ratione progrediuntur: ſic & ſacerdotes antiqui, cum conſiderarent in rebus naturalibus cognationẽ quandam compaſſionemq́; aliorum ad alia, & manifeſtorum ad uires occultas, & omnia in omnibus inuenirent, ſacram eorum ſcientiam cõdiderunt, agnouerunt enim & in infimis ſuprema, et in ſupremis infima: In cœlo quidem terrena ſecundũ cauſam modoq́; cœleſti: In terra uero cœleſtia, ſed modo terreno. Nam unde putamus plantas illas, quas heliotropias nominant, id eſt ſoliſequas, ad ſolis motum ſolem uerſus moueri? Sed ſelinetropias, id eſt luniſequas ad lunam uerti? Nempe cuncta precantur, hymnosq́; cõcinunt ad ordinis ſui duces. Sed alia quidem intellectuali modo, alia rationali, alia naturali, alia uero ſenſibili modo. Itaq; ſoliſequa quomo

docunq;

docũq; poteſt mouetur ad ſolem, ac ſi quis poſſet audire, pulſationem ab ea in aëre circuitu factam, profectò illum quendam per eiuſmodi ſonum erga regem ſuum compoſitum animaduerteret, qualemcũq; poteſt planta conficere. Quamobrem in terra quidem aſpicere licet ſolem & lunam, ſed pro qualitate terrena. In cœlo autem plantas omnes, & lapides, & animalia pro cœleſti natura, uitam habentia intellectualem. Quæ quidem ueteres contemplati, alijs cœleſtiũ alia terrenorum adhibuerũt, unde diuinas uirtutes in locum inferiorem, ob quandam ſimilitudinem deduxerũt. Nempe ſimilitudo ipſa ſufficiens cauſa eſt, ad res ſingulas inuicem uinciendas. Si quis enim canabim, ſiue papyrũ calefaciat, deinde ſubigat lucernæ proximę, etiam ſi non tangat, uidebit ſubitò accenſam canabim, quamuis non tetigerit ignem, accenſionemq; deſuper ad inferiora deſcendere. Comparemus igitur canabim calefactam, ſiue papyrum cognationi cuidam inferiorum ad ſuperiora: appropinquationem uero eius ad lucernam, opportuuo uſui rerũ pro tempore, loco, materia: proceſſum ignis in canabim, præſen

tiæ diuini luminis, ad id quod poteſt capere, acceſſionem denicꝫ canabis deificationi mortaliũ, materialiumcꝫ illuſtrationi, quæ deinde feruntur ſurſum inſtar accenſæ canabis, ob quandam ſeminis diuini participationem. Quid uero de Loto dicam? Lotus implicat quidem in ſe folia, ante Solis exortum: Oriente uero ſole, explicat paulatim. Et quatenus ſol ad mediã cœli aſcendit plagam, eatenus pandit folia: Quatenus uero à medio petit occaſum, gradatim folia contrahit. Videtur hæc non minus dilatatione contractionecꝫ foliorum honorare ſolem, quam homines genarum geſtu motucꝫ labiorum. Non ſolũ uero in plantis, quæ ueſtigium habent uitæ, ſed etiam in lapidibus aſpicere licet imitationem & participationem quandam luminũ ſupernorũ: quemadmodum helitis lapis radijs aureis ſolares radios imitatur: lapis autem qui uocatur cœli oculus, uel Solis oculus, figuram habet ſimilem pupillæ oculi, atque ex media pupilla emicat radius. Lapis quoque ſelenitus, id eſt lunaris, figura lunæ cornicularis ſimilis, quadam ſui mutatione lunarem ſequit̃ motum. Lapis deinde helioſelenus, id eſt ſola-

ris lunariſq́, imitatur quodãmodo cõgreſſum ſolis & lunæ, figuratq́ colore. Sic diuinorum omnia plena ſunt: terrena quidem cœleſtiũ, cœleſtia uero ſupercœleſtiũ, proceditq́ quilibet ordo rerum, uſque ad ultimum. Quę enim ſuper ordinem rerum colliguntur in uno, hæc deinceps dilatantur in deſcendendo, ubi aliæ animæ ſub numinibus alijs ordinant̃. Deinde & animalia ſunt ſolaria multa, uelut leones & galli, numinis cuiuſdam ſolaris pro ſua natura participes: Vnde mirum eſt, quantum inferiora in eodem ordine cedant ſuperioribus, quamuis magnitudine, potentiaq́ non cedant. Hinc ferunt gallum timeri à leone q̃plurimũ, & quaſi coli: cuius rei cauſam à materia ſenſuue aſſignare nõ poſſumus, ſed ſolum ab ordinis ſuperni contemplatione: quoniam uidelicet præſentia ſolaris uirtutis, conuenit gallo magis quàm leoni: quod & inde apparet, quia gallus quaſi quibuſdam hymnis applaudit ſurgẽti Soli, et quaſi aduocat, quando ex antipodum medio cœlo ad nos deflectitur. Et quandoq́ nonnulli ſolares angeli apparuerunt, formis eiuſmodi præditi, atq́ cum ipſi in ſe ſine forma eſſent, nobis tamẽ

qui formati ſumus occurrêre formati. Non nunquam etiam dæmones uiſi ſunt ſolares leonina fronte: quibus cum gallus obijceretur, repente diſparuerunt. Quod quidem inde procedit, quod ſemper quæ in eodem ordine conſtituta inferiora ſunt, reuerent superiora: quemadmodũ pleriq; intuentes uirorum imagines diuinorũ, hoc ipſo aſpectu uereri ſolent turpe aliquid perpetrare. Vt autem ſummatim dicam, alia ad reuolutiones Solis correuoluuntur, ſicut plantæ, quas diximus: alia figuram ſolarium radiorum quodammodo imitantur, ut palma, dactylus, alia igneam Solis naturã, ut laurus, alia aliud quiddã: uidere ſanè licet proprietates quæ colliguntur in Sole, paſſim diſtributas, in ſequentibus in ſolari ordine conſtitutis, ſcilicet angelis, dæmonibus, animis, animalibus, plantis, atq; lapidibus. Quocirca ſacerdotij ueteris autores, à rebus apparentibus ſuperiorum uirium cultum adinuenerunt, dum alia miſcerent, alia purificarent. Miſcebant autem plura inuicem, quia uidebant ſimplicia nõnullam habere numinis proprietatẽ, non tamen ſingulatim ſufficientem ad numinis illius aduocationem.

Quam-

Quamobrẽ ipſa multorum cõmiſtione attrahebant ſupernos influxus, atq; quod ipſi cõponendo unũ ex multis cõficiebant, aſſimilabant ipſi uni, quod eſt ſuper multa, conſtituebantq; ſtatuas ex materijs multis permiſtas. Odores quoq; cõpoſitos colligẽtes arte in unũ diuina ſymbola, reddẽtesq; unũ tale, quale diuinũ exiſtit ſecũdum eſſentiã, cõprehendens uidelicet uires q; plurimas. Quorũ quidẽ diuiſio unamquãq; debilitauit, miſtio uero reſtituit in exẽplaris ideam. Nonnunq; uero herba una, uel lapis unus ad diuinũ ſufficit opus. Sufficit enim Cnebiſon, id eſt carduus, ad ſubitam numinis alicuius apparitionẽ, ad cuſtodiã uero laurus, Raccinũ, id eſt genus uirgulti ſpinoſum, cepa, ſquilla, corallus, adamas, iaſpis. Sed ad præſagiũ cor talpæ. Ad purificationẽ uero, ſulphur & aqua marina. Ergo ſacerdotes p mutuã rerũ cognationẽ cõpaſſionẽq; cõducebant in unũ, p repugnantiã expellebant, purificãtes cum oportebat ſulphure, atque aſphalto, id eſt bitumine, aqua aſpergentes marina: purificat eñ ſulphur quidẽ propter odoris acumen: aqua uero marina propter igneam portionẽ. Et animalia dijs in deorũ

cultu congrua adhibebant, cæteraq́ſ ſimiliter. Quamobrem ab ijs atque ſimilibus recipientes, primum potentias dæmonum cognouerunt, uidelicet eas eſſe proximas rebus actionibusq́ſ naturalibus, atq́ſ per hæc naturalia, quibus propinquant in præſentiam cõuocarunt. Deinde à dæmonibus ad ipſas deorũ uires actionesq́ſ proceſſerunt, partim quidẽ docentibus dæmonibus addiſcentes, partim uero induſtria propria interpretantes cõuenientia ſymbola, in propriã deorum intelligentiam aſcendentes, ac denique poſthabitis naturalibus rebus actionibusq́ſ, ac magna ex parte dæmonibus, in deorũ ſe conſortium receperunt.

PROCLI DE SACRIFICIO ET MAGIA FINIS.

EX PORPHYRIO, DE ANIMAE DESCENSV ATQVE ASCENSV.

OPORTET nos (ſi modo ad illa quæ re uera nobis ꝓpria ſunt, reuolaturi ſumus) hęc quę ex natura mortali nobis aſſumpſimꝰ, omnino deponere, unà cum affectione ad hęc declinãte, per quã deſcenſio nobis contigit: præterea reminiſci beatæ & æternæ ſubſtantiæ: ac dum ad incorporeum ſtudemus aſcẽdere, duo potiſſimũ meditari, tum qua ratiõe eſſe materiale caducumq́; deponamus: tum etiam qua uia pręcipue reuertamur, contraria ſcilicet uia redeuntes, ad illa uiæ per quam ad hæc noſtra deſcẽdimus. Eramus enim, & adhuc ſumus intellectuales eſſentiæ purę ab omni ſenſu, naturaq́; irrationali uiuẽtes. Copulati uero ſumus naturæ ſenſibili, tum per impotentiam ęternę ad intelligibile noſtrum cõuinctionis, tum per potentiam ad inferiora uergentem. Omnes enim uires cũ ſenſu corporeq́; agentes, tunc primũ pululant ad effectum, cum animus in ipſo intelligibili minime perſeuerat, ſimiles terræ iam deprauatæ, quæ cum triticum ſępe ſuſceperit, reddit deniq́; loliũ.

Idq; per quandam animæ accidit prauitatẽ, quæ ſane nõ perdit quidem ipſius eſſentiã dum irrationale pululat germen, ſed ꝑ hoc ipſum anima cõiungitur cum mortali, dum ad alienum ex proprio trahitur. Quamobrem ſi quando ad priſtinũ ſtatum redire pro uiribus affectamus, neceſſarium eſt à ſenſu & imaginatione omniq; irrationali quæ ſequitur inde conditione, paſſionibusq; eiuſmodi animũ penitus ſegregare, quatenus permittit naturę neceſſitas. Rite uero diſponere, articulatimq; cõponere quæ ad mentem pertinent, tranquillitatem pacemq; ex hoc circa irrationale belle conſtituentes, ut non ſolum de ipſis intellectus intelligibilibus audiamus, ſed etiam quanta potentia ſimus, fruentes uidelicet contẽplatione mentis, & in naturã incorporeã reſtituti, iamq; per intellectũ uere uiuentes, nec ultra falſo unà cum naturis caduco cognatis. Soluere itaque multa nobis indumenta debemus, tum uiſibile hoc indumentum, tum interiores adhuc nobis ueſtes adhibitas, non enim uitiorũ effectus tantũ deuitare debemus, ſed effectus etiam ipſos radicitus extirpare. Diſceſſus autẽ à corpore fieri quidẽ poteſt

cum

cum uiolentia, fieri quoq; perſuaſione quadam, & profectò rite peragit̃ per extenuationem quandam, & ut dixerit aliquis per obliuionem mortemq; affectuum, quę quidem optima diſceſſio eſt: quippe cum nihil trahat ſecum ipſius ex quo animus ipſe diuellitur: Nam ut in rebus ſenſibus manifeſtis compertum habemus, quicquid euellitur uiolentia, aliquid ſecũ, ſiue partẽ, ſeu ueſtigium euulſionis ipſius, eiusq; ex quo eradicatur, trahere ſolet.

BASILEAE, PER MICH. ISINGRINIVM, MENSE AVGVSTO AN. M. D. XXXII.

PALMA BEB.

Fr. 2.